Daphné du Maurier

N-aș mai vrea Să fiu Tînăr

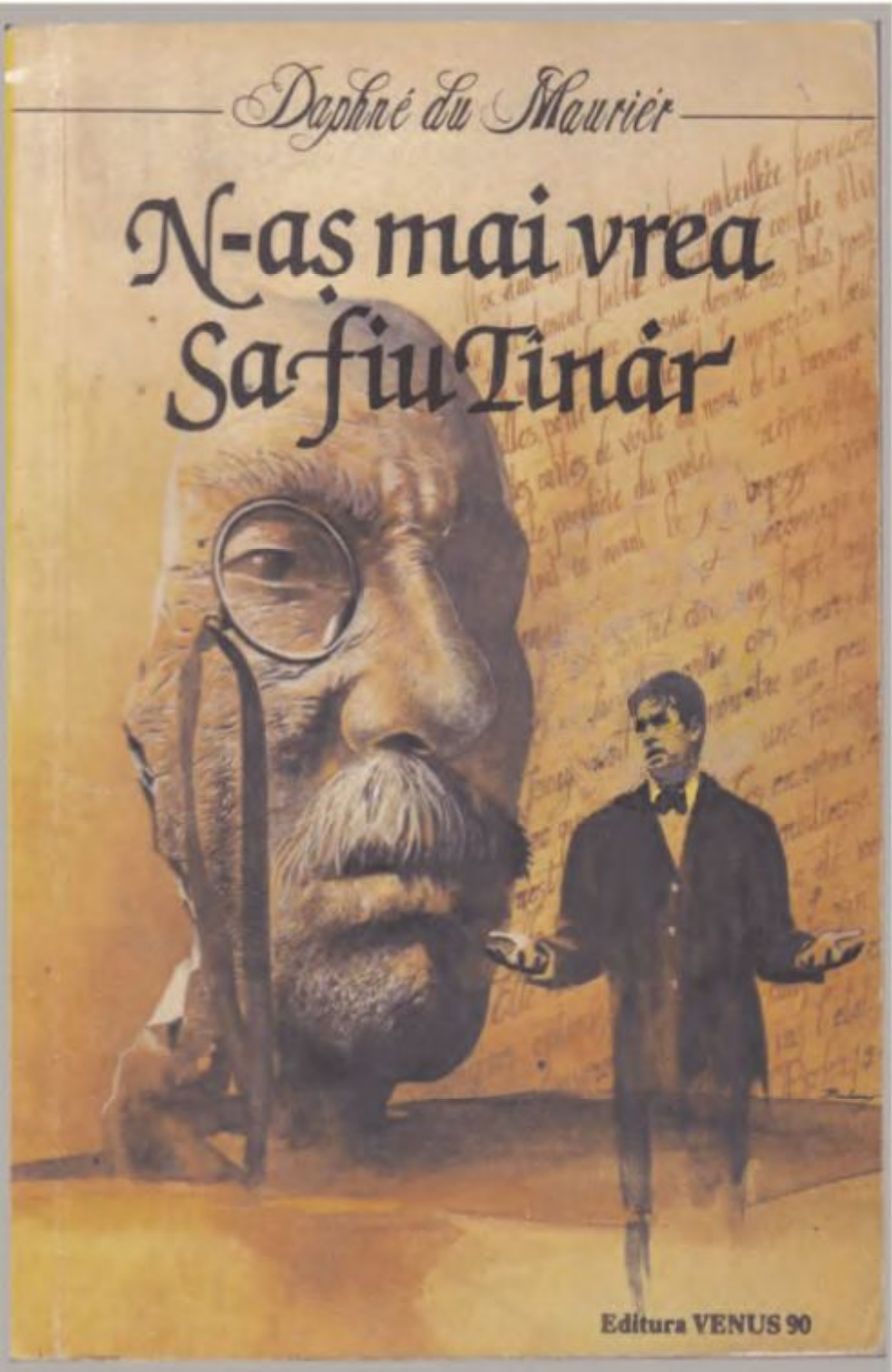

Editura VENUS 90

DAPHNE DU MAURIER

N-aş mai vrea să fiu tânăr

Traducere de Constantin Apostol

Editura Venus 90
Bucureşti 1993

Cuprins

CAPITOLUL I 4
CAPITOLUL II 11
CAPITOLUL III 18
CAPITOLUL IV 30
CAPITOLUL V 35
CAPITOLUL VI 50
CAPITOLUL VII 73
CAPITOLUL VIII 110
CAPITOLUL IX 121
HESTA 151
CAPITOLUL I 152
CAPITOLUL II 173
CAPITOLUL III 185
CAPITOLUL IV 200
CAPITOLUL V 225
CAPITOLUL VI 245
CAPITOLUL VII 260
CAPITOLUL VIII 278
CAPITOLUL IX 294
CAPITOLUL X 309
CAPITOLUL XI 318

CAPITOLUL I

Când a apus soarele, am văzut apa. Avea dungi lunguiețe, împestrițate cu aur şi roşu aprins. Ele se încreţeau sub pod în dâra unei bărci mari, ce se afla cam la vreo două lungimi de cablu de mine, încărcată vârf cu cherestea şi cufundată până la margine în apă.

Pânza ei se hâțâna lăbărțată, lovind catargul. Se simțea de-abia o adiere de aer; numai refluxul o ducea la vale. Pe bordul ei văzui un bărbat. Brațele îi atârnau alene pe mânerul cârmei, picioarele le ținea încrucişate, iar pe ceafă purta o şapcă.

Se vede că i se stinsese pipa, fiindcă văzui că se apleca repede şi se scotocea prin buzunare. Ținând mânerul cârmei cu genunchii, puse mâinile în jurul vârfului lulelei, apoi azvârli chibritul. Mă închipuiam în locul lui şi mă uitam curios cum clipocea apa în jurul bărcii.

Omul era voinic, tutunul lui mirosea tare, lemnele sale erau aromatice şi bine aşezate. Mâinile şi îmbrăcămintea lui, un amestec de vestă de catran şi „cateşu" indian, erau de acelaşi fel. O funie afumată se bălăbănea pe o butie goală. Iar toate aceste lucruri, ce făceau parte din viața lui, erau pătrunse de acele veşnice şi schimbătoare mirosuri, ce suflau de undeva şi se depuneau asupra lui, evaporări din locurile joase, ale docurilor şi ale antrepozitelor cenuşii şi murdare, aburi ai rămăşițelor ce zac pe maluri până ce sunt cărate de flux, o adiere a acelor clădiri pline de taine, din care nu se arată niciodată vreo față omenească, ale căror ferestre posomorâte privesc în jos spre apă la vale de London-Bridge, poate şi miros de ulei, lăsat de vreun remorcher pe luciul apei. Şi ciudată şi de necrezut se îmbina în fumul Londrei, ce se ridica în amurgul uriaş

de culoare portocalie, presimţirea unei lumi, – ce-i mai îndepărtată şi mai mare decât obosita City a Londrei şi fluviul, – a unei lumi, în care nu sunt şiruri uniforme de case searbăde, şi lumină slabă şi coşuri de fabrici şi vârfurile catedralei Sf. Paul, ci o mare cenuşie sub un cer cenuşiu, creste de spumă albă a talazurilor şi nicăieri vreo fâşie de uscat, nicăieri nici cea mai îngustă fâşie de uscat.

Acum barca nu mai era decât o pată neagră, murdară, în mijlocul circulaţiei dese pe apă. Un remorcher trecu pe lângă ea, învolburând apa, aburi ţâşniră din mândru-i coş, iar în spatele lui se învârteau şurupurile.

Fierăria podului era fierbinte. Fusese toată ziua încinsă de soare.

Mă ridicai deodată pe parmaclâc şi mă uitai într-una în apă cum curgea sub pod.

Toate culorile aprinse pieriseră odată cu apusul soarelui. Micile vâltori mai vuiau şi se mai încreţeau, dar acum stăteau brune şi tocite în umbra bolţii podului.

Vederea bărcii îmi îndepărtase gândul de la mine însumi, iar acum, când mă părăsise, mă cuprinse din nou adânca mea mâhnire şi nu mai vedeam nimic altceva decât propria-mi descurajare şi amărăciune şi nu doream altceva decât să se înnopteze cât mai curând şi să-mi îngăduie să mă furişez în viaţa de apoi. Aşteptai aşadar, căci timpul era ceva cu care nu mai aveam altă legătură decât aşteptarea ca să mă ducă mai aproape de ţintă. M-am sprijinit de un stâlp al podului şi am închis ochii. În felul ăsta nu trebuia să mă uit la feţele bărbaţilor şi femeilor care treceau pe lângă mine.

Şi puteam să rămân tare şi sigur că hotărârea mea nu va fi stingherită de o trecătoare slăbiciune, o slăbiciune ce m-ar putea cuprinde la vederea oamenilor voinici şi cumpăniţi.

Nu o să las să-mi fie asurzite urechile. Şi, fără voie, trebuia totuşi să ascult necontenit zgomotul sigur şi neclintit al circulaţiei de pe pod; puternicul scârţâit al

roţilor camioanelor, alunecarea neobosită a unui vagon de tramvai ce se înapoia la depou, zdruncinăturile unui autobuz, roţile cu mers mai liniştit ale unui automobil particular, sau simplul pufăit al unui mic taximetru.

Voiam să mă încredinţez că aceste lucruri nu înseamnă nimic, că nu mă pot smulge de acolo, de la acel fluviu din care doream să fac neapărat parte. Dar deşi eram încredinţat de asta, auzeam glasurile de femei pe trotuar, care mă atingeau în treacăt; una îmi atinse cu umărul dosul mantalei. Şi acele femei, pe care nu le văzusem niciodată, prin aceste simple mişcări păreau că pătrund în fiinţa mea şi că ajung o realitate hotărâtoare.

În descurajarea mea eram ispitit să mă întorc către dânşii, să le întind mâna şi să le spun: „Poate că aţi vrea să vă opriţi puţin, ca să vă pot auzi glasurile; altceva nu vreau". Poate că mă vor înţelege. Smintit şi cu simţământul trist cu aşa ceva nu se poate, doream ca ei să întârzie puţin, să chibzuiască, apoi să mă îmbie ca să viu între ei, ca unul dintre-ai lor, şi să mă duc cu dânşii acasă. Ei mi-ar privi faţa serioşi şi cu bunătate, şi cu o mutră pripită şi sfioasă, ca şi când le-ar fi ruşine de compătimirea lor, mi-ar răspunde: „Poţi să vii cu noi acasă; aici nu-i locul nimerit..."

Apoi aş merge cu ei, ceva mai la o parte, fireşte, dându-mi necurmat seama de superioritatea lor. Am ajunge la o casă de culoare cafenie deschisă, cu geamlâc de fier, mergând de la o fereastră la alta. Acolo s-ar legăna un canar în colivia-i luminoasă. Şi un demodat paravan de sobă s-ar vedea în vreun ungher. Femeile ar avea ceva de făcut şi s-ar zori pe făgaşurile lor obişnuite, şi ar şterge tacâmuri şi pahare. Acesta ar fi de asemenea un semn de prietenie pentru mine, care aş sta smerit într-un colţ liniştit şi aş clipi numai din ochi, când gazul s-ar aprinde pe neaşteptate în cămin. M-aş deprinde cu acei oameni, le-aş împărtăşi grijile, aş iubi pe prietenii lor şi m-aş purta ca o slugă credincioasă... numai să nu mă alunge şi să mă lase să ajung iar la podul ăsta.

Deschisei ochii. Femeile trecură pe dinaintea mea pe

trotuar. Abia le mai recunoşteam spatele în mijlocul mulţimii, ce se îmbulzea la staţia de tramvai.

Plecaseră, înlăturate din sărăcăciosul rest al vieţii mele – ca şi cheresteaua din partea de jos a bărcii şi omul care-şi ţinea braţul pe minerul cârmei.

Scosei din buzunar o gazetă împăturită, o netezii cu grijă şi citii cu atenţie câteva anunţuri pentru vânzări de blănuri.

Slovele păreau că-şi bat joc de mine. Ştiam doar că vorbele pe care le alcătuiau nu mai aveau nicio însemnătate pentru mine, căci în curând n-am să fiu decât o masă groaznică şi sluţită, târâtă de vârtejurile de apă încreţite, iar pe suprafaţa apei ziarul cu anunţurile sale va pluti liniştit spre ţinte necunoscute.

Mi se părea ciudat ca, după moartea mea, să se mai întâmple ceva ciudat cu mine, că trupul meu va fi găsit poate, pipăit de oameni care mi-erau cu totul necunoscuţi, că se vor petrece cu mine lucruri, un fel de viaţă – despre care eu n-am să mai simt nimic.

Truda cu înmormântărea, putrezirea! Nici eu nu voi fi cruţat de aceste urâcioase împrejurări...

Apoi să învingi acest chin al despărţirii, spaima mută că trebuie să părăseşti un loc obişnuit, deşi urât, şi încercarea aproape sigură de neizbândă, iată teama ce mă stăpânea! Nu frica de cea din urmă privire grăbită împrejur, înainte de a mă azvârli furios cu capul în jos, faţă de fiorul ca de gheaţă ce străpunge inima, faţă de apa rece, de fluviu, ce pătrunde în plămâni, trece de gâtlej, mă trânteşte pe spate, îmi întinde braţele, – aud gâlgâitul gâtlejului înfundat şi-mi îngheaţă sângele în vine, – nu teama asta, ci siguranţa că de acolo nu te mai întorci, că n-ai niciun mijloc să fugi şi mai ales că după aceea nu mai e nimic, nimic.

Lumii o să-i pese prea puţin că eu am pierit... Mare ciudăţenie să-ţi dea asta prin cap, într-o astfel de clipă! Simt că a mea e carnea, că al meu e trupul, şi e ciudat să te gândeşti că-mi stă în putere să-l nimicesc atât de repede...

În aceste ultime minute mă aflam despărţit de lumea pe care n-o părăsisem încă.

Colo aşa, omul de pe imperiala autobuzului, care-şi dă tocmai la o parte părul de pe frunte şi în gura căruia atârnă o ţigară, face parte din lumea asta... El se va mai gândi la asta câteva zile şi câteva nopţi. Acel şofer de camion – faţa i-e albă de la încărcătura de pietre de zidărie, – îşi cheamă tovarăşii. Şi fata aceea grăbită, cu multe legături în mână, care se tot uită în dreapta şi în stânga, – toţi îmi străluceşc înaintea ochilor, unul după altul şi mi se întipăresc pe veci în minte şi sunt făpturi vii... Nu, n-am niciun drept să-i sâcâi. Îi pizmuiesc pentru hrana lor, pentru somnul lor, pentru crâmpeie din petrecerile lor, ba chiar pentru mirosul hainelor lor, care sunt prăfuite după îndelungata muncă zilnică. Mă gândesc la locuri pe care n-o să le mai revăd niciodată, la femei pe care n-o să le mai iubesc niciodată. La oceanul îndepărtat, ce-şi frânge talazurile de ţărmuri, la adierea unui copac scuturat de vânt şi la mireasma caldă a ierbii. La o cafenea înţesată, la un camion care trece pe un caldarâm gloduros... O odaie întunecoasă, încuiată şi o fată pe un pat cufundat în întuneric; mâinile ei mă ţin de ceafă.

Îmi amintesc cum stam pe un câmp pe când eram copil, şi un pârâu străbătea drumul, şi stânjinei galbeni creşteau între trestii verzi. Apa sălta cântând peste pietriş. Pe atunci îmi spuneam copilăreşte, ce ciudat e că astfel de curiozităţi mai rămâneau pe locurile lor după ce treceam eu, ca şi când la cea mai apropiată răscruce, dacă n-aş mai fi văzut pârâul, ar trebui să se lase o negură care să-l acopere cu grijă, până ce aş trece iar pe dinaintea lui.

Aşa mi se întâmpla acum cu forfoteala de pe străzi şi oamenii care treceau grăbiţi. Era cu neputinţă să trăiască, fără ca eu să fi alcătuit o parte a vieţii lor.

Mă uitai încă o dată în jos, la apa ce se învolbura sub pod. Aruncai gazeta şi văzui cum mai întâi s-a învârtit în cerc; apoi, apucată deodată de vâltoare, plutea fără voie

în curent, departe de tot de mine. Numai un colţ neîndoit, ce nu era atins de umezeală, făcea parcă cu ochiul şi se mai uită la mine cu o slabă imputare parcă.

M-am hotărât să nu mai aştept. Zgomotul şi privelişte a omenirii, apropierea de bărbaţi şi femei mă dădeau în aşa fel înapoi, încât îmi răpeau voinţa şi puterea.

Parcă se înţeleseseră să mă îndepărteze de pacea, pe care mi-o făgăduisem.

Nu era totuşi aşa cum mi-am închipuit.

Doream ca totul să se petreacă mai uşor. Când îmi petreceam prin minte ceasul ăsta, simţeam ce oboseală grozavă mă cuprinde. Ochii mei nu mai văzuseră decât îndepărtatul şi liniştitul întins al apei, ce era gata să mă primească, urechile mele nu auziseră decât necontenita frângere uşoară a valurilor de stâlpii podului. Acolo nu se auzea zgomotul din City, nu se simţea nicio abureală de ţărână, de oameni şi de viaţă, niciun strigăt de bărbaţi, niciun fluierat ascuţit de şţrengar cu mâinile în buzunarele pantalonilor.

Aş fi vrut să fiu ostenit, aş fi vrut să fiu bătrân, aş fi vrut să mă pierd şi să nu-mi amintesc de lucruri, pe care nu le am făcut niciodată.

Mă uitai la cer şi văzui un nor mare în chenar negru, plutind peste îndepărtatul turn al catedralei Sf. Paul. La apus, care mai adineauri era tot îmbrăcat în aur, atârna cu un groaznic contrast al clădirilor posomorâte de pe chei, o mohorâtă boltă de nori. În curând milioanele de lumini ale Londrei se vor răspândi spre cer şi o stea palidă va scânteia peste întunericul purpuriu.

Nu aveam niciun cuvânt să mai aştept. Nici nu voiam să fiu dramatic, niciun fel de gesturi de adio. Niciun fel de simţăminte prefăcute- Nu făcea să verşi lacrimi, după cum nici viaţa mea n-a avut niciun preţ. Pe luciul apei se vor frământa valurile, nu mai mult ca atunci când un copil aruncă o piatră de pe mal, şi asta numai o clipă. Asta nu înseamnă mult. Mă miram numai de ce mi-era inima atât de grea şi de înspăimântată, de ce sudoarea

mi se lipea de mâini şi nu puteam să o şterg.

Răsuflai adânc, şi mi se părea că apa ce aştepta, se urca către mine, nu mă lăsa să-i mai scap.

Asta a fost ultima impresie a mea înfiorătoare, căci teama şi ispita mă ţineau încleştat, şi ştiam că, înainte ca apa să mă acopere, nu-mi mai rămânea altă clipă decât asta! Degetele mi se desfăcură, mă prăbuşii...

Atunci mi-a înfipt cineva mâinile în ceafă şi, când din pornirea de conservare, m-am agăţat şi m-am întors, am văzut întâia oară pe Jake. Îşi dăduse capul pe spate şi zâmbea.

CAPITOLUL II

— Nu trebuia s-o faci! zise el; nu duce la nimica bun, zău că nu, ştii. Fiindcă până acum nimeni încă n-a dovedit că pe tărâmul celălalt nu e ceva. Se poate ca acolo să te pomeneşti în faţa a ceva îngrozitor, care să fie prea mare pentru dumneata, şi atunci n-o să ştii cum să scapi. Dacă trebuie să sfârşeşti neapărat pe calea asta, aşteaptă cel puţin până când vei avea şaizeci şi cinci de ani.

Îmi venea să mă tăvălesc pe jos ca un copil şi să urlu. Mâna mea ţinea strâns braţul lui, ca şi când astfel mă simţeam ocrotit. Şi totuşi simţeam undeva în mine o pornire de mânie, căci îmi dam seama că mă făcusem prosteşte de râs. Acel tânăr n-avea nici cel mai mic drept să se amestece, dacă făceam o neghiobie! Orişicum, părerea lui mă lăsa foarte rece. Începui să vorbesc fără să vreau, îmi auzeam glasul. Răsuna subţire şi obosit. Abia îl recunoşteam că-i al meu.

— Dumneata nu pricepi asta, începui eu, nu pricepi... N-am de gând să ţi-o lămuresc nici dumitale nici altcuiva. Asta-i treaba mea; dumneata n-o înţelegi.

El se căţără lângă mine pe parmaclâc şi scoase o cutie de ţigări din buzunar.

Luai una, şi asta era într-adevăr o îndeletnicire. O răsucii între degete, o aprinsei şi trăsei apoi din ea... lucruri atât de cunoscute! Am tras fumul în piept. Asta m-a făcut să simt atât de adânc că mi-am regăsit viaţa şi o uşurare plină de desfătare, că am scăpat la ţanc de groaza morţii, încât am zâmbit şi nu mai mi-era teamă sau ruşine să mă uit drept în ochii bărbatului.

Zâmbi şi el; apoi am tăcut câteva minute, ce mi-au îngăduit să-mi recapăt cumpătul. Într-aoestea, umerii lui atinseră pe ai mei, şi mi-am dat seama de

nemăsurata siguranță ce o aveam în prezența lui.

El trebuie să fi urmărit în mine un șir de gânduri, căci, când reîncepu să vorbească, era parcă o urmare a unor lucruri nespuse.

— Se îndrugă mereu o mulțime de palavre despre răspundere, începu el, și despre drepturi și datorii cetățenești... Ce vorbă glumeață și asta! Noi ne aflăm doar pe o treaptă inferioară. Noi nu facem parte din clasa oamenilor cumsecade. Ei își croiesc și merg pe o cale a vieții dreaptă și netedă. Dar în mine și în dumneata e ceva, ce nu se lasă amăgit de toate astea; e ca scânteia unei lumânări, care, – cu sau fără voia noastră, – arde în noi. Nu putem s-o înfrânăm, nu putem nimici unica putință ce ne e dată, ca să trăim pentru țelul nostru. Altfel nu ne-am fi născut.

Curmă deodată vorba și mă privi cu coada ochiului, nu ca să vadă înrâurirea cuvintelor sale, ci numai ca să-și dea seama cum mă simțeam acum.

— La ce te gândeai? întrebă el.

Era vădit că voia să știe la ce mă gândeam înainte de a fi încercat să mă arunc de pe pod.

— Nu știu, zisei; îmi treceau prin cap tablouri pe care nu le puteam opri. Miresmele ierbii la începutul verii, un pescăruș care-și moaie aripile în mare, un plugar care se odihnește pe un colnic și ține mâna pe crupa calului său... și cum se luminează pământul! Nu, acum îmi revin amintirile.

Acele icoane s-au șters înaintea altor lucruri, ce-mi sunt cu totul necunoscute. Oraşe neînchipuit de sărace și bărbați, care înjurau și se încăierau; apoi eu, beat turtă și grozav de istovit, dormeam cu femei, care râdeau pe umerii mei și nu se sinchiseau deloc de mine. Apoi mâncare și călărie și odihnă lungă și un vis.

A trebuit să râdem amândoi despre imaginile, pe care închipuirea mea le rechemase cu atâta istețime.

— Asta e adevărata fire a dumitale și de ea trebuie să te ții cu tărie, zise el. Să nu cumva să te lași de ea! Aș vrea să simți totdeauna așa ca acum.

A doua oară eram ca un băiat, sfios, trufaş, mânios de purtarea lui. Nici niu-l cunoşteam măcar. Asta nu era totuşi datoria lui.

Mă aşezai pe vine, aplecat peste parmaclâcul podului şi-mi muşcam unghiile.

— Dar nu văd ce te-ar putea privi pe dumneata toate astea. Ai fi putut să mă laşi să mă înec în toată voia. Nu aduc nimănui vreun folos, nu trebuie dar să trăiesc.

El nu se tulbură, dar nu mai încercă să pună alte întrebări; iar eu păream ca o fată neroadă, mustrată de un domn mai în vârstă, ce nu face impresie bună şi scânceşte copilăreşte într-un colţ.

— Să fie al dracului!... zisei şi ascultai ruşinat la culme cum mi s-a curmat glasul în mijlocul frazei, şi simţeam că mi se umplu ochii de lacrimi.

Nu mai eram doar băiat, nu mai eram un copilandru mucos, care-şi şterge nasul de umărul tovarăşului de joc.

— Am fost un tont, zisei, un tâmpit fără pereche!

Atunci el îmi puse mâna pe braţ, şi ştiam că nu se uita la obrazul meu, ci voia doar să-mi arate că e alături de mine, şi că lacrimile mele de băiat nu-mi strică deloc.

— O să pornim împreună, zise el.

Asta a fost tot. Atunci am ştiut că nu mai trebuia să mă frământ pentru acele lucruri; că, slab, cum eram, mă puteam sprijini de dânsul şi că n-o să mă părăsească în spaima singurătăţii. Începui să-i privesc faţa, ochii săi întrebători şi cicatricea, ce-i brăzda obrazul stâng. Avea părul negru şi umbla cu capul gol. Hainele îi erau vechi şi neîngrijite, ca şi când n-ar fi pus niciun preţ pe aşa ceva. Mi-era totuna cine era şi de unde venea. Tot ce ştiam era că asupra lui strălucea ceva, ce mă ridica deasupra mea însumi, iar sfiala mea amuţi abătută de mărinimia lui.

Trebuie să fi fost cu şase, şapte ani mai marte decât mine, dar nu vedeam nevoia să pun astfel de întrebări.

Ne-am luat aşa cum eram. Asta a fost tot.

— Pe mine mă cheamă Jake, zise el, aruncând ţigara.

Ţie cum îţi zice?

Pregetam ca un copil răsfăţat, apoi cuvintele se prăvăliră şi-i spusei că numele meu de familie nu putea să însemne chiar nimic pentru un om ca dânsul. Gloria era ceva ce nu-i făcea niciun fel de impresie, ci-i stârnea cel mult un zâmbet sau o ridicare din umeri.

— Spune-mi Dick, şi gata, zisei; e de ajuns.

Dar pe când îngânam încă aceste nerozii, mă şi apăsa gândul că va fi băgat de seamă şovăiala mea de la început. Era ca şi când îmi mai rămăsese ceva din trufia familiei şi m-ar face să simt că nu pot scutura cu totul cătuşele ei.

În clipa aceea mi-era silă de amintirea căminului meu, mai mult ca niciodată. Nu puteam să sufăr, că se îmbulzea fără voie între mine şi libertatea mea.

El mă întrebă pe neaşteptate câţi ani am şi-i spusei că am douăzeci şi unu.

— De asta nu trebuie să te lepezi, zise el.

— Nu, îi răspunsei.

Nu cred să fi prins adevăratul tâlc al cuviinţelor lui.

— Viaţa nu ne-a fost dată ca să scâncim, zise el. Cu viaţa e ceva grozav. Nu trebuie să ne risipim mijloacele. Avem atât de multe de învăţat, atât de multe de făcut. Nu avem niciun cuvânt să fim amărâţi.

Aş fi fost bucuros să ştiu de ce se punea şi pe el în rând cu înjosirea mea. Mi se părea că ăsta era felul lui de a-mi arăta că mă compătimeşte. În chipul acesta se aşeza pe aceeaşi treaptă cu mine. N-ar fi avut nevoie de asta; trebuia să ne umilească pe amândoi, îndeosebi pe el. Ştiam: oricât de deznădăjduită ar fi putut fi viaţa lui, oricât de singuratică şi amărâtă şi ticăloasă, el n-ar face niciodată ce încercasem să fac eu.

El nu va avea niciodată nevoie de ajutorul altora şi niciodată nu va fi singur de tot.

— Ah, tu, îi spusei, tu eşti altceva...

Mă simţeam tare ruşinat, dar păru că n-a observat. Îşi depăna gândurile.

Pe când vorbeam, se înnoptase. Pe cer nu se mai

vedea nicio fâşie luminoasă şi nicio pată întunecoasă.

Pe deasupra siluetei negre a catedralei Sf. Paul strălucea o stea.

Eram recunoscător întunericului şi recunoscător îndepărtatului şi feluritului vuiet al marii capitale. Îmi plăcea aerul cald şi ceaţa ce se lăsa şi luminile lumii ce mă primise iar la sânul ei, suflarea moleşitoare a unei nopţi de vară, acel du-te-vino al oamenilor şi fericita siguranţă a acelei steluţe. Şi pe deasupra tuturor, glasul şi apropierea tovarăşului meu.

Fluviul de sub pod era acum departe de tot de mine şi la o parte. Apa, în curgerea ei repede şi tăcută, nu mai mă speria. Pierduse şi vraja ei ademenitoare.

Stam sus pe podul meu trainic; nu putea să mă ajungă. N-am să mă mai tem niciodată de ea.

Poate că eram întrucâtva pătruns de aţâţarea fugii. Putinţa aventurii mă mişcă ciudat de mult. Voiam să mă încredinţez. Mă căţărai deci fără grijă cu picioarele pe parapet, fluierai agale şi ştiam că n-o să cad.

Jake râse şi mă apucă de braţ, ca şi când aş fi fost un copil.

— E iarăşi totul cum se cuvine, da? mă întrebă el.

Eu mi-am părut mic şi caraghios şi puteam să-mi închipui drept ce paiaţă mă socoteşte. Aş fi dorit să fiu altfel, aş fi vrut să fiu mai tare decât el.

Mă gândeam să fac ceva, ca să-i smulg laude.

— Acum ce facem? întrebai.

O fi bănuit oare ce preţ puneam pe vorbele lui? Nu-mi răspunse îndată. Faţa îi era în umbră, aşa că nu-i puteam vedea privirea.

Reluă şirul gândurilor sale.

— Tinereţea, zise el, o înţelegi abia când nu mai eşti tânăr. Dar atunci îţi dai deodată seama şi eşti un pic mai cuminte decât înainte. Atunci nu eşti singur, nu eşti nenorocit; poate că te-a cuprins o pace adâncă şi siguranţa. Ai să-ţi croieşti drumul, cum au făcut şi alţii, tocmai aşa şi nu altfel; nimic mai mult. Ai să iubeşti şi să trăieşti, şi tot ce mai rămâne. Dar din prostie sau din

nepăsare, sau fiindcă crezi în farmecul statornic al lucrurilor, ai să arunci ceea ce ai vrut să azvârlii astă-seară. Cred că nici n-o să bagi de seamă măcar, că s-a schimbat ceva. N-ai să ştii ce-ai pierdut, şi n-o să o iei în seamă.

Râse duios şi-mi puse mâna pe umeri. Ştiam că mă înțelegea mai bine decât eu însumi. Dar vedeam o umbră în jurul ochilor săi, ca şi cum ar fi fost îngrijorat de ceva.

— Ai apucat pe drumul drept, zise el. Ai s-ajungi îndemânatec şi mai tare decât înainte. Dar dacă ai ureche bună, vei auzi în aer un răsunet îndepărtat al lucrurilor pierdute. Sună ca şi cântecul unei păsări. Nu poți să-i spui pe nume; răsună deasupra ta, pe culmile cele mai înalte, dar tu nu poți s-ajungi acolo.

N-aş mai vrea să fiu tânăr, cântă el; n-aş mai vrea să fiu tânăr!

Nu răspunsese încă la întrebarea mea. Iar eu nu voiam să se poarte cu mine cum te-ai purta cu un copilaş. Nici nu pricepeam nimic. Vorbii aspru şi nu-mi alesei cuvintele.

— Mai slăbeşte-mă cu blestematele tale proverbe! Să plecăm de aici, oriunde o fi!

Dinspre apă am auzit o sirenă de vapor; apoi ca un fel de răspuns, a doua de la un remorcher.

Lumini sclipeau în beznă, şi urâtul miros al fluviului îmi suflă iar în obraz şi-mi aminti o barcă, ce alunecase pe apă odată cu apusul soarelui.

Jake ridică fruntea. Părea că trage cu urechea la sirenă şi la miile şi feluritele vuiete ale apei.

Poate că era un şuierat în depărtare, tropăit de picioare pe puntea unui vas, zăngănitul unui lanț de ancoră, cântecul răguşit al unui avion.

Nu puteam să vedem nimic din toate acestea, numai fulgerarea de lumini şi întunecatele contururi de bărci ce se mişcau pe apă.

Visam marea, ce se afla dincolo de fluviu, şi cum vederea ei ne va izbi ochii la revărsatul zorilor ca o

zguduitoare şi ciudată frumuseţe după toate acele drumuri murdare şi şesuri verzi. Pe undeva trebuie să iasă din valuri stânci uriaşe, ce stau albe în aerul dimineţii, iar var desprins şi bolovani se fărâmiţează de pe ele pe o plajă. Vedeam cu ochii minţii talazurile sfărâmându-se la ţărm, o dungă subţire de spumă, iar dinspre uscat adie un vântuleţ. Pe aceste stânci s-ar afla căsuţe, toate ferestrele dorm tihnite, apărate de vânt. Am trece pe dinaintea lor şi nu le-am lua în seamă; vom fi sfârşit cu ele. Am fi departe, şi abia mult după asta ar ieşi bărbaţii din căscioare, s-ar duce la munca ogoarelor, ar privi în sus către cerul cald, ar chema peste umăr un câine, pe când femeile, aplecate peste albiile lor, cu mâinile în apa albastră de săpun, ar spăla rufele, trăgând cu ochii la ceasul din bucătărie, simţind mirosul unui prânz bun în nas. S-ar uita şi pe mare, făcându-şi mâna streaşină şi ar zări poate la orizont o urmă cenuşie de fum, ce le-ar spune că am trecut pe acolo!

Apoi am oftat, căci lucrurile acestea fuseseră o clipă aievea pentru mine, pe când noi tot mai stăteam pe pod şi trebuia să ne înapoiem în oraş, în forfoteala zgomotoasă a uliţelor, şi să ne gândim la mâncare. Să stai cot la cot cu o mulţime ahtiată de plăceri, să te urci în stradă ca vitele din caldul tren metropolitan, să holbezi ochii la lumina orbitoare a cinematografelor tixite, apoi într-o tristă odaie mobilată cu paturi înguste şi plăpumi de bumbac cenuşiu.

Şi mă întorsei din nou către Jake şi repetai: „Ce facem acum?" şi abia că mă mai sinchisii ce-o să răspundă. Ştiam doar că, oricum ar fi, o să mă cuprindă deodată descurajarea. Dar el îmi răspunse în aşa fel, că am recunoscut că înţelegea toate pornirile mele, se contopea cu ele, ca şi când ar fi fost o parte din mine însumi. Chiar gândurile mele nu-i erau ascunse, aşa că de acum încolo eram legaţi unul de altul. Eu îl iubeam, iar el mă înţelegea.

— O să plecăm împreună pe o corabie, tu şi cu mine, zise el.

CAPITOLUL III

După ce-am mâncat, m-am simțit mai în puteri, nu mai aveam nicio urmă de oboseală. Şedeam la o măsuță într-un ungher întunecos. Un chelner jerpelit strânsese rămăşițele mâncării de pe fața murdară de masă. I-am spus să plece şi să ne lase în pace. Aerul era îmbâcsit de fumul des al țigărilor noastre. Asta şi lumina pâlpâindă de pe peretele din față mi-au obosit ochii; dar fața lui Jake era în umbră. El sta nemişcat; simțeam totuşi că mă observa. Scrumul țigării mele căzu într-o farfurioară ce sta în fața mea. Luai firimituri de pe fața de masă şi desenai figuri într-o doară. Jake ceruse rachiu şi apă gazoasă, ca să mă facă să-mi pierd cumpătul. Poate că băutura mi se urcase la cap, căci am alunecat tulburat de pe scaun, iar obrajii îmi ardeau. Simțeam nevoia să vorbesc, să vorbesc şi să-i lămuresc lui Jake pricina în unele privinți. Pe când vorbele mele curgeau în şiroaie, nu mai îmi dam seama deloc de fumăraia locului şi mă aflam iar acasă pe pajiştea dinaintea ferestrelor. Pajişti de iarbă moale se întindeau până la grădina plină de fel de fel de flori şi la eleşteul împresurat de crini.

Auzeam îndepărtatul zbârnâit al secerătorii şi zăngănitul unui foarfece cu care un grădinar tundea nişte tufişuri de lauri ce se întinseseră spre alee. Un câine lătra jos la grajduri. Iar eu voiam să mă uit în încăperea răcoroasă. În salonul acela se simțeau miresme de flori proaspete, ce se amestecau cu mirosul de mucegai ce venea de la mobilele vechi şi greoaie, iar glasul rece şi şters al mamei vorbea necurmat şi monoton, dând tatei lămuriri nesfârşite despre lucruri, ce nu mă priveau defel.

Apoi el îşi împingea scaunul îndărăt şi se ducea spre

uşă, ca să intre în bibliotecă să lucreze mai departe, iar în urmă se opri şi întrebă, ţinând mâna pe clanţă: „I-ai dat răspuns lui Richard?”

Apoi mama a răspuns ceva, ce n-am putut auzi. Îl văzui doar ridicând din umeri, ca şi când ar fi vrut să îndepărteze din cercul lui o treabă atât de neînsemnată cum eram eu, despre care obişnuia să spună, plin de dispreţ şi cu râs silit: „El n-o să ajungă niciodată om”.

Ea da din cap ca s-arate că a înţeles, cum făcea totdeauna şi fiecare clătinare era o aprobare a fiecărui cuvânt al său, iar când dânsul era afară, ea mă uita, cum făcea totdeauna, şi se deda cu îndeletnicirea ce o mulţumea pe deplin şi care era cea mai mare desfătare a vieţii ei: să copieze manuscrisele lui cu slovele lui ascuţite.

Iar eu stau afară pe iarba moale şi mă uit pe marea fereastră a bibliotecii şi văd chipul acelui bărbat care mi-e tată, stând cu mâinile la spate, şi coborându-şi puţin privirea la fiul despre care are o părere atât de proastă; apoi se întoarce spre marea masă de scris; perdelele, mişcate de vânt, fâlfâie şi aerisesc hârtiile.

El se aşază pe un scaun, cu capul tare cufundat între umerii cocoşaţi; după aceea nu se mai aude nimic altceva decât necontenitul scârţâit al condeiului său şi uşorul zdrăngănit al unei jaluzele ce loveşte cerceveaua.

Fiecare cuvânt pe care-l scrie, convinge printr-o simplitate plăcută şi curată, că i-e dată numai lui şi care-l ridică sus de tot deasupra tuturor celorlalţi poeţi pe piedestalul de pe care tronează, fără să te poţi apropia de el, peste toate neînsemnatele plăzmuiri de pitici, pe care viaţa i-alungă de colo până colo.

În limpezimea de cleştar a minţii sale, imagini se prefac în cuvinte, cuvintele ajung vrajă, şi totul e de o frumuseţe aleasă, firele se împletesc, iar toate sunt la fel de desăvârşite şi sigure de nemurire.

Astfel mi se păru că nu-i o fiinţă vie din carne şi oase, ci mai mult un monument spre fala naţiunii, a Angliei sale. Şi numai din când în când se îndura să se aplece

binevoitor de pe înaltu-i soclu şi să risipească pentru mulţimea neştiutoare câte ceva din cugetarea lui. Oamenii primeau asta cu recunoştinţă şi o păstrau ca o comoară în sufletele lor înfometate.

Tata era o legendă. El însuşi o plăzmuise: viaţa lui, atmosfera lui, şi-o răspândea mai departe ca ceva nestrămutat şi de neasemuit, întocmai ca o tradiţie ce trece din generaţie în generaţie. Căminul său nu era decât o oglindire a luă însuşi. Nevastă-sa, slugile lui se învârteau pe acolo ca nişte lucruri înăbuşite, mostre rătăcite pe canavaua propriului său război de ţesător, iar dânsul era uriaşul în larga şi recea bibliotecă. În obrazul scofâlcit erau adânciţi ochii săi întunecaţi, neatinşi de lumea din afară, ca piscurile munţilor îndepărtaţi, – strălucind pe culmi şi singuratic în gândurile lui.

Ca un rege din veacul de mijloc primea omagiile ce i se cuveneau. Îmi aduc aminte de cei care aşteptau, cum stăteau înşiraţi în holul de piatră, până ce le venea rândul, şi mama, care se mişca printre ei cu aceeaşi bunăvoinţă ca şi o regină, aşa cum şi socotea că este.

După ce se sfârşea audienţa, ceata admiratorilor se depărta încetul cu încetul şi era ca orbită şi cuprinsă de adânc respect. De-abia afară, pe terasă, se reculegeau, iar chipul ales al idolului lor era pe veci întipărit în mintea fiecăruia.

Asta era pentru dânşii ce le trebuia. Aşa şi l-au închipuit: poetul care sta neclintit pe soclul tradiţiei, pe când Anglia şi ei înşişi se închinau adânc înaintea lui şi-i recunoşteau superioritatea.

Apoi porneau de vale pe lunga alee de castani şi prin parcul în care păşteau cerbi şi căprioare, iar în dos, crângul stufos, şi trecând pe la căsuţa portarului, afară, prin zăbrelele înalte de fier, până la şoseaua ce ducea spre Lessington.

Vor ofta şi vor bălăbăni capetele încoace şi încolo gândindu-se la măreţia ce-au văzut, la pacea casnică, minunea prezenţei tatei, şi totuşi, – chiar dacă îl

pizmuiau în adâncul inimii lor vor zâmbi gândindu-se la ce-i aştepta acasă, la propriile lor mici bucurii şi propriile lor mici necazuri.

Din toate astea i-am povestit câte ceva lui Jake în noaptea aceea, în colţul birtului murdar şi afumat. El nu m-a întrerupt ca să-mi pună vreo întrebare, căci istoriseam ca şi când aş fi vorbit cu mine însumi, iar el n-ar fi fost decât un martor mut.

Pe când vorbele îmi mai curgeau din gură, ochii îmi căzură pe jumătatea ruptă a unui ziar, pe care cineva o lăsase pe masa vecină. Era acelaşi număr ca acela pe care-l citisem în seara aceea pe pod. Şi era o coloană cu o cuvântare, iar acolo portretul tatei mă privea ca şi când ar fi vrut să mă chinuiască din nou. Lovii gazeta cu pumnul şi-o aruncai lui Jake în colţul lui întunecos.

— Uite-l pe tata! exclamai, iar în această exclamaţie erau izbândă şi trufie, ca şi cum mă aşteptam să fie surprins şi să mă dojenească. Dar nu-mi păsa de asta, mie unul, nu!

El se uită la clişeu şi la numele de dedesubtul lui şi-mi împinse gazeta îndărăt, fără să fi spus pâs.

Eu uram să gândesc cu glas tare. Mă aflam iar acasă şi hoinăream alene în casa tăcută, treceam pe la uşile unor dormitoare neîntrebuinţate niciodată şi priveam cu luare aminte marile aripi nelocuite, ce erau despărţite de partea locuită de noi.

Acolo erau mobile îmbrăcate în alb, ce priveau ciudate în amurg. Când deschideam o uşă, ţâţânele scârţâiau, parchetul troznea, iar lumina zilei ce pătrundea pe ferestre era o cutezătoare şi obraznică jignire a simţului ruginii. O molie ascunsă îşi lua fâlfâind drumul spre lumină. Apoi reînchideam iute fereastra, închideam bine de tot obloanele şi mă târam afară din acea pătură de aer stricat a tăcerii duşmănoase, şi dam buzna, de-a lungul sălilor mohorâte, pe scara de piatră către lumina strălucitoare a soarelui în grădină, aşa cum făcuse molia cu aripile fâlfâinde. Dar molia era liberă, iar eu eram încă în temniţă.

Şi vroiam totuşi să strig şi vroiam să cânt şi doream aşa de mult să arunc o minge în sus. Căci vroiam să fiu băiat ca alţi băieţi, să alerg dis-de-dimineaţă pe ţărmurile umede, să fac tărăboi, să-mi ud picioarele în rouă şi să-mi mânjesc hainele cu nămol în pârâul satului.

Aş fi vrut să iau un pui dintr-un cuib, fără să-mi pese de păsările nemângâiate, aş fi vrut să mă arunc de pe crăcile de jos ale sălciilor încovoiate în apa stătută a eleşteului. Aş fi vrut să simt în mână un baston de crichet, să-i învârtesc mânerul, să dau lovitura şi să aud pocnitura puternică a mingii în lemn.

Aş fi vrut să pleznesc băieţi în obraz, să mă bat cu ei, să mă hârjonesc, să mă zbenguiesc, să râd, să mă tăvălesc în ţărână, să ne luăm la întrecere şi abia să-mi prind sufletul, aş fi vrut să azvârl pietre în coroana unui copac.

Aş fi vrut să respir aburii calzi ai pielii cailor, aş fi vrut să simt în mână nechezatul nărilor calde ale unui armăsar, apoi să încalec şi să pornesc ca vântul peste livezi şi câmpii, luând-o razna în goană nebună.

Aş fi vrut să am şi eu un tată, care să fi înţeles măreţia acestor lucruri, care să fi călărit împreună cu mine, să-şi fi chemat câinii, care să fi râs tare şi din toată inima, care să fi mirosit a whisky şi a tutun. Iar după masă, ar fi trebuit să se aşeze tihnit în jeţ, să-mi zâmbească printre luminile de pe masa sufrageriei şi să mă roage să-i spun ce-mi trece prin cap.

Aş fi vrut să am şi eu o mamă, al cărei farmec să mă facă să roşesc de ruşine pentru bădărănia mea, al cărei glas să fi fost blând şi al cărei zâmbet o dezmierdare, care să-mi fi cunoscut gândurile, chiar fără să i le fi spus, căreia să-i fi făcut plăcere când aş fi stat liniştit în odaia ei şi aş fi dorit să fiu singur şi să nu mă gândesc la nimic, şi al cărei parfum de după ureche şi din palmele mâinilor să fie totdeauna acelaşi.

Şi nimic din toate astea nu era al meu. Trăiau doar în închipuirea mea, căci tata era poet, iar mama roaba lui,

pe când eu şedeam ţeapăn la dascălul meu în odaia de studii. Ochii lui plăpânzi clipeau în dosul ochelarilor, glasul lui de pedagog scanda cu exactitate chinuitoare metri simetrici ai versurilor greceşti.

Aşa am aflat că trebuia să urmez ca o umbră smerită paşii tatei şi că treptat şi cu răbdare trebuie să-mi cioplesc mintea ca să pricep frumuseţea poleită a cuvintelor, să-mi împreun respectuos mâinile pe scoarţa cărţii şi să nu mă sinchisesc de niciun fel de miros decât de acela al manuscriselor vechi, al pergamentelor îngălbenite şi al cernelii uscate.

Unicul ţel al vieţii mele era să ajung scriitor. Dacă nu-l atingeam, atunci naşterea mea nu avea niciun rost. Dascălul meu era slabul răsunet al glasului părintesc şi repeta vorbele lui de clacă precum un şcolar repetă papagaliceşte maximele maestrului. Şi creşteam tot sporindu-mi ura împotriva tatei, mi-era scârbă de geniul lui, ce făcea de ocară pe fiu-său, iar sufletul mi se răzvrătea împotriva a tot ce făcea el. Mă împotriveam din răsputeri autorităţii lui, luptam să scap din laţul ce mă ţinea prins în atmosfera sa. Îl uram, când singur, departe de toate, neputând să te apropii de el, lăsa să plutească în bibliotecă sufletul său rece peste culmi, la care eu nu puteam să ajung niciodată, – adorat de mulţime, ascuns de privirile oamenilor, neatins şi nemângâiat de propria-i glorie.

Cum l-aş fi putut încătuşa cu trupul meu de băiat şi cu neastâmpărul meu, iar lui ce-i păsa de visurile mele?

Stam în sufragerie în jurul mesei rotunde. Mama, dusă pe gânduri, ofilită, flecărea puţin cu dascălul meu, care, cu faţa lui de bufniţă, se uita la ea cu interes prefăcut, pe când tata îşi mistuia alene mâncarea în jeţul său de stejar, uitându-se ţintă la faţa de masă ca un tâmpit fără seamăn.

Mama arunca din când în când câte o privire spre locul unde stam eu, şi puteam să bănuiesc gândurile ei sucite.

— Richard e azi atât de galben, zicea ea apoi. Cred că

ar fi bine să se ducă la Lessington cu bicicleta.

Apoi se amesteca dascălul, încuviința, şi după aceea făceau o dandana întreagă din această plimbare: când să plec şi când să mă întorc şi ce trebuie să fac şi ce trebuie să văd acolo; şi pălăvrăgeau atât de mult, încât mi-era lehamite numai când mă gândeam la excursia asta, şi mă uitam înciudat la friptura mea şi mormăiam. Îmi pierea orice poftă de plimbare.

Apoi mama, – aruncându-mi dojenitoare o privire plină de imputări, fiindcă-i stingheream astfel de gânduri alese, – se întorcea către tata şi-i spunea pe acel ton ciudat cu care vorbea totdeauna: „Scumpul meu, suntem de părere ca Richard să se ducă la Lessington cu bicicleta".

După aceea tata îşi îndrepta ochii asupra mea, cum priveşte un naturalist o gânganie oarecare, ce i se pare că n-are nici măcar atâta însemnătate ca să-i țină minte numele, făcea apoi o pauză ca să se gândească, căci împotriva apucăturilor lui nu era nimic de zis, dădea apoi semn din cap, ca şi când ar fi chibzuit foarte mult, şi spunea: „Da, Richard trebuie fără doar şi poate să se ducă la Lessington cu bicicleta".

În felul acesta, cazul era lămurit o dată pentru totdeauna, şi îndată după masă trebuia să-mi iau bicicleta din garajul gol să tropăiesc de-a lungul liniştitului drum spre şoseaua mare, mărginită de amândouă părțile de stâlpi de telegraf.

Seara, tata mai lucra în bibliotecă. Noi stam în salon. Profesorul, căruia i se clătinau ochelarii pe nas, citea ceva tare mamei. Dânsa sta rezemată în scaun, avea lucrul de mână în poală, ținea ochii închişi şi dormea.

Iar eu urcai fuga scara în sala de studii, goală. Sufletul mi-era îmboldit spre o poezie; dar cum am luat condeiul în mână, mi-au zburat ideile, şi-au râs de mine şi n-au mai vrut să revină. Silindu-mă deznădăjduit din răsputeri, numai să nu mă dau bătut, am mâzgălit ceva; dar rândurile acelea se uitau țintă şi triste la mine, căci erau copilării. Am recunoscut că nu prețuiam nimic şi

am rupt hârtia copleşit de mâhnire. Casa era tăcută şi grădina amuţită. Nu se mişca nimic acolo, nici măcar crengile pomilor.

— Mi-ai vorbit de tinereţe, spusei lui Jake; astă-seară ai spus pe pod că am să pierd ceva şi n-am să înţeleg niciodată ce. Acum îţi dai seama ce mi-ai spus? Am fost băiat fără viaţă de băiat. Tinereţea înseamnă pentru mine robie, tinereţea e pentru mine groapa căscată a unei case în care pute a praf şi a putregai, tinereţea e o adunare de oameni pe care nu i-am iubit niciodată şi care, despărţiţi de mine, trăiesc în lumea lor, e pedanteria unui tată care strică sufletul fiului său, fiu care suferă de veşnic neastâmpăr, e chinuit de pofte cu neputinţă de înţeles, e siguranţa nestrămutată că sunt un ins care a dat greş, nedestoinic să scrie, nedestoinic să trăiască... Acum îţi dai seama de ce mi-ai spus, îţi dai seama?

La o adică, mi-era tot una dacă Jake m-a ascultat sau nu. Vorbeam ca să mă încredinţez pe mine însumi.

I-am vorbit mai departe despre acea constrângere, şi cum a plecat dascălul şi aşa zisa mea educaţie s-a sfârşit, cum am crescut în umbra tatei, cum nu mai eram băieţaş, iar mama mă privea totuşi de sus ca pe un copil de zece ani, tata mai ales nu mă vedea deloc, dar cu toate acestea mă întreba binevoitor dacă am sfârşit bucata începută.

Începusem adică o dramă în versuri albe. Scena întâia am scris-o şi prescris-o. Mă încuiam toată ziua într-o odaie şi spuneam că lucrez, dar aproape tot timpul rodeam tocul şi priveam ţintă, pe fereastră, parcul şi copacii şi dealurile din depărtare.

Uram versurile albe şi uram formele greceşti, ce nu erau nimic altceva decât o imitaţie păcătoasă a ritmicii domnului tatălui meu şi uitai toată afectarea declamatorie e eroului meu, pe care-l plăzmuisem în ceasuri îndelungate.

Aş fi vrut să fiu bărbat laolaltă cu alţi bărbaţi, aş fi vrut să mă pierd într-o convorbire cu totul obişnuită în

care se râde de poezie. Aş fi vrut să mă aflu în locuri unde să nu fie copaci, să nu fie căprioare păscând liniştite, ci aburii deşi şi fierbinţi ai unui oraş şi strigăte de spaimă şi râsete îndrăcite, blesteme straşnice şi lacrimi, unde oamenii iubesc şi urăsc, iar frumuseţea nu-i o vorbă rece în lipsa de personalitate a unei poezii, ci trupul unei femei. Şi aşa mai departe, şi aşa mai departe!

Visam şi mai ţineam tocul strâns între degete, iar biata mea viaţă robită tânjea după libertate.

Pe când istoriseam toate astea lui Jake, mi se păru că mi se trezeşte, cu şi mai multă sălbăticie ca niciodată, vechea mea ură contra căminului meu, ba eram şi mai pătimaş ca mai înainte, fiindcă am răsuflat în sfârşit. Eram recunoscător prezentului pentru acea cârciumă caldă, pentru partea feţei de masă murdare pe care îmi ţineam mâinile, pentru acel chip sigur în colţul întunecos din faţa mea: obrazul lui Jake.

Tata mai scrie nemişcat în bibliotecă. Orice aş fi făcut, nu l-ar fi putut schimba, căci el mă va socoti totdeauna ca un fleac, ca o păcătoasă lepădătură a propriului său eu, şi de aceea, ceva pe care trebuie să-l alunge din minte, ca să nu-i mai tulbure limpezimea sa cristalină.

Aşa că tot ce vorbeam nu era decât o încercare să aduc pe tata înaintea ochilor bărbatului din faţa mea şi atmosfera ce-l însufleţea, iar Jake trebuia să fie într-una cu luare aminte de chipul ce-l desenam pentru el: ferestrele deschise ale locuinţei şi eu înaintea ei pe iarbă, iar glasul tatei îmi răsună ca un ecou în urechi: „El n-o să fie niciodată om".

Chiar şi întâia lui frază: „I-ai dat răspuns lui Richard?" dovedea în cele câteva cuvinte dispreţ pentru fiu, dispret atât de adânc, încât pentru el nici nu făcea să se ostenească spre a cere desluşiri băiatului, întrucât a lăsat treaba asta pe seama nevestei. La ce să se mai obosească? Nu însemnam doar nimic pentru el.

În cele din urmă, apucat se vede de mânie turbată, m-am repezit sus, în biata odaie de studii părăsită, am

deschis în grabă un sertar plin de praf, scotocind furios, şi dedesubtul piesei mele greceşti începută cu atâta trudă, – am rupt-o şi am azvârlit bucăţile pe podea, – am scos foaie cu foaie, poeziile mele dintr-un caiet de şcoală, negru şi subţire. Erau versuri, pe care nu mă încumetam nici eu însumi să le recitesc, erau strofe de ură şi de răzvrătire, pline de amărăciune deznădăjduită. Erau visurile mele despre femeie, pline de dorinţi neînfrânate, plăsmuiri izvorâte din scârba pentru curăţenia şi simplicitatea tatei. Jalnice şi destrăbălate, arătau dispreţul meu pentru cultul frumuseţii din poeziile lui. Le strânsei, coborâi în bibliotecă, împinsei uşa; apoi, m-am uitat la el cum sta la birou. Faţa-i morocănoasă i se odihnea în mâini. M-am dus la dânsul, i-am azvârlit poeziile pe masă şi cuvintele mele se rostogoliră unele peste altele când i-am strigat: „Citeşte-le, citeşte-le, pentru tine le-am scris!" Prin fereastra deschisă am chemat pe mama, aplecată peste florile ei: „Vino şi tu să-mi asculţi versurile!" Mă înfuriai, când dânsa intră zâmbind pe înalta uşă-fereastră, se aplecă peste umărul tatei, care, pe când frunzărea foile, îşi scotea tacticos ochelarii din toc.

Apoi începu să citească tare, cu glasul lui frumos. Mai întâi n-a înţeles tâlcul desfrânatelor revărsări ale fiului său. Scena, ticluită de mine, mi s-a părut atât de neadevărată încât m-am îngrozit, iar pe când mă înfioram, mă cuprinse un val de scârbă, pentru îndrăcita sălbăticie a purtării mele. C-un simţământ, ce era mai mult decât ruşine şi deznădejde, văzui foile căzând din mâna tatei, care sta cu ochii săi mari îndreptaţi asupra mea, pe când mama, care înţelesese mai puţin decât el, voia să întrebe ceva. Băgai de seamă cum, mirată, încrunta fruntea şi auzii începutul frazei: „De ce, Richard..." zise ea. „De ce, Richard...?" Dar tata nu se clinti, ci-şi ţinea doar ochii pironiţi asupra mea. Apoi n-a mai fost nimic altceva decât o înjurătură de-a mea, o prăvălire spre uşă şi o goană nebună pe drum, cu ochii într-una ţintă înainte, şi trecerea pe dinaintea

animalelor parcului, şi corbi croncănitori pluteau peste crâng, şi pe poarta cu grilaj de fier afară cea din urmă oară, afară! Nu m-am întors nici măcar o dată, ca să mă uit înapoi. După aceea trei zile, trei nopţi, care au trecut ca un vis îndată uitat şi n-au lăsat în urma lor nimic decât o deznădejde nemărginită; apoi privelişte a Londrei, care era rece şi fără prieteni. Mă răzbise foamea, mă simţeam obosit şi mă gândeam la multe şi mă gândeam iar şi m-am şi pomenit pe podul de pe fluviu.

Eram sleit şi stam cu capul în mâini, şi aşteptam ca Jake să-mi spună ceva.

— Tu o să mă dojeneşti, fără îndoială, zisei; mi-e tot una.

Socotii tăcerea lui ca o întărire a cuvintelor mele.

— Tot nu pricepi câte am pătimit, îi zisei. Tu nu poţi să ştii doar ce fel de viaţă am dus. Pierdut şi făcându-mi datoria. Ticăloşie şi mâhnire şi o tăgadă a tot ce-i viu. Şi tu îmi mai vorbeşti de măreţia tinereţii.

Glasul lui Jake se auzi blajin din întuneric.

— Te cred, ai simţit tot aşa cum mi-ai povestit, zise el; pot să pricep toate, ba ceva mai mult încă. Dar cu toate acestea, ai avut lucruri pe care le-ai fi putut iubi.

— Aveam ceva de îndrăgit? Ce vrei să zici? îl întrebai.

— Acolo era o grădină, zise el, şi un crâng şi corbi, şi parfumul florilor şi glasuri de oameni.

Îmi spuneam că trebuie să fie nebun. Descumpănit, îl privii ţintă.

— O grădină? Nu-mi făcea nici cald, nici rece. Îţi spun, că eram îngropat de viu. Dacă vorbeşti aşa, habar n-ai ce înseamnă suferinţa.

El tăcu iar.

— Negreşit, ţie îţi vine uşor, îi spusei. Toţi aniii aceia, care pe mine m-au prăpădit, tu i-ai petrecut fără grijă, ai iubit, ai trăit. Trebuie să fii nebun să aminteşti de un crâng şi de flori într-o grădină... Dar ce, n-ai înţeles, acum după toate câte ţi-am spus? Unde ai fost tu în aceşti din urmă cinci ani?

Eram mult mai presus de el când era vorba de suferinți. El nu ştia ce înseamnă să simți o mâhnire adâncă.

Jake aşteptă puțin, şi când vorbi, era ca şi când era întristat pentru mine şi nerozia mea, nu numai pentru el.

— Am fost la închisoare, zise el.

CAPITOLUL IV

După ce Jake mi-a spus asta, am sărit orbeşte de la masă, m-am repezit în stradă şi am început să alerg ca un beţiv pe trotuar, m-am izbit de trecători, pe care nu-i cunoşteam, nu mă uitam pe unde călcam, unde ajung. Nu am băgat de seamă că el mă urmează, decât când m-am uitat peste umăr. Atunci m-am pomenit cu dânsul aproape lângă mine. Am întors capul în altă parte, ca să nu se uite la mine, şi i-am spus cu asprime să plece şi să mă lase în pace.

— Nu face pe nebunul! îmi spuse Jake, şi înainte de a-l plezni, m-a apucat de încheietura mâinii. Nu mai face pe nebunul! repetă el.

Aş fi avut poftă să-l trântesc şi să-l bat, căci fiecare cuvânt pe care-l spunea, era un ghimpe, o imputare pentru mine, care, în neştiinţa mea, îl invinuisem că nu înţelege şi nu ştie nimic despre necazuri şi nevoi. Fără să scoată un cuvânt măcar, a ascultat acea nesfârşită poveste a împilării mele, toată oglindirea mea prea amănunţită, fără să arate chiar prin cea mai slabă asemănare ce viaţă a dus el. M-a lăsat să vorbesc cât am vrut, a ascultat flecăreala copilărească şi sfioasă ce ţâşnea din mine, din mine care am trăit în tihnă şi siguranţă cu toată nemulţumirea mea! Şi mi-a înţeles atât de adânc durerea, încât n-a văzut între noi decât o singură deosebire: eu am avut un crâng şi corbi, miresme de flori şi glasuri omeneşti.

Mi se părea că-l văd în celula lui, cum se uita la o dâră de lumină, ce pătrundea prin fereastra zăbrelită, şi atunci zâmbea, mulţumit de plăcerea ce-i da acea luminiţă, pe când eu, – stând acasă pe pajişte, îmi îngropam mâinile şi buzele în petale stacojii şi aurii de

azalee şi smirdari, simţeam soarele în spate, auzeam cântecul unui sturz, care se legăna în crăcile unui castan, totuşi am gemut şi m-am zbătut ca un turbat, fiindcă mi se părea că mi-e cu neputinţă să fug.

— Ar fi fost mai bine dacă plecai, am spus lui Jake; tu nu mai poţi să ai de-a face cu mine, după câte ţi-am povestit. Eu nu fac nici doi bani. Mă duc la oameni cărora nu le pasă de nimic.

— Dar nu fii nebun! zise el iar.

Stam lângă un felinar, la un colţ de stradă.

— Nu trebuie să te neliniştească cele ce mi-ai spus, urmă el, şi despre timpul cât am stat eu închis, iar nu trebuie să te tulburi. Toate astea au trecut, închise în mine, în sufletul meu, vreau să zic. Poţi să vorbeşti liniştit despre asta, dacă poate să-ţi ajute la ceva.

— Parcă aş fi un porc, îi răspunsei, cum m-am pornit cu suferinţele mele copilăreşti, pe când tu ai trecut prin iad...

— Ah, acum e iarăşi totul în regulă, îmi răspunse el şi râse, ca să-mi arate că pentru atâta lucru nu trebuie să mă sfiesc de el.

— Dar ce ispravă ai făcut? întrebai prosteşte şi simţii cum am roşit; căci, la o adică, asta nu mă privea deloc.

— Am ucis un om, răspunse Jake.

Nu ştiam ce să-i spun. Vroiam doar să-i arăt că fapta lui nu înseamnă nimic pentru mine, şi că de bună seamă a avut dreptate.

— Vezi, zisei ca un nătâng, pot să spun chiar... dar nu ştiam cum să urmez fraza. Bănuiesc că flăcăul a meritat-o... sfârşii eu şi am simţit că am spus o nerozie.

— Nu, zise Jake. Poate să facă unul orice, asta nu te îndreptăţeşte să-i iei viaţa. Asta am recunoscut-o în închisoare. Acolo ai o grămadă de vreme de gândit.

Vorbele lui erau destul de simple, şi mă durea totuşi să mi-l închipui luptând singur cu gândurile lui şi cu temeiurile vieţii şi ale morţii.

— Dacă omul a făcut ceva, nu ştiu de ce nu l-ai putut ierta?

— Ah! iertare, zâmbi Jake, asta nu-i nimica doar. Eram de aceeaşi vârstă ca tine, când s-a întâmplat faptul, şi cred că pe-atunci simţeam ca tine. Am vrut să răzbun, şi urmarea a fost că m-am rănit numai pe mine. Omul, pe care l-am ucis, n-a fost altceva decât prilejul. În temniţă l-am uitat şi pe el şi fapta lui. Mă gândeam numai la anii pe care i-ar mai fi putut avea, şi eu de asemenea şi care au fost şterşi, fiindcă nu m-am putut lăsa de gândit.

— Dar ce s-a întâmplat, la o adică? îl întrebai.

Nu mi-a răspuns de-a dreptul.

— Când eşti tânăr, zise el, faci greşeala să pătrunzi lucrurile adânc. Eu cel puţin aşa am făcut. Mă socoteam îndreptăţit şi destoinic să judec pe oameni după o măsură pe care mi-o hotărâsem mie însumi. De aceea am pedepsit o nălucire, ce s-a prăbuşit pe loc.

— Da, spusei eu.

— Nu mi-am dat seama, că eram înrâurit şi că, oricât aş fi luptat, n-aş fi putut schimba lucrurile şi nici căile oamenilor. L-am ucis, fiindcă a nimicit viaţa unei femei, pe care nici n-o cunoşteam măcar.

Pe când Jake vorbea aşa, îl vedeam cu şapte ani mai tânăr, îi vedeam în ochi mânia, nu împotriva tânărului căruia i-a curmat viaţa, ci împotriva unui ideal nimicit, pierdut. El avea să se răstignească singur, fără niciun temei. Şi gândindu-mă la toate astea, i-am recunoscut superioritatea, căci eu n-aveam niciun principiu şi nicio măsură pentru lucruri. Eu aş fi simţit aşa ceva ca firesc, aş fi căutat să scuz purtarea unui prieten, la nevoie aş fi râs chiar, m-aş fi mirat de puterea de atracţie a acelei femei, şi aş fi vrut s-o cunosc şi eu.

— Da, negreşit, dacă el a fost aşa... începui şi băgai de seamă că glasul meu nu suna adevărat şi sincer. Dar ce-a făcut?

Eram curios, dar în acelaşi timp mi-era silă de curiozitatea mea. Eram ca un mic şcolar, care răsfoieşte Biblia într-o pagină cu lucruri necuviincioase.

— Era egoist, zise el, ţinea mult la pielea lui.

Doar atât a spus.

— Ea a murit de oftică în Elveția. Era zdrobită, când a părăsit-o. El a fost cel dintâi bărbat pe care l-a cunoscut, înțelegi, iar lui îi venea greu să se gândească la asta.

Dădui din cap şi-mi rosei unghiile; voiam să-l abat de la vorbăria despre femei. Ştiam că în privința asta nu mă pricep.

— Şi cum l-ai ucis? întrebai.

— La o luptă de box, zise el. La un meci cu totul obişnuit, într-un cort de circ, unde puteai să caşti gura pentru o jumătate de şiling. I-am zdrobit grumazul. Afară de mine, n-a ştiut nimeni că am făcut-o dinadins. La judecată am fost recunoscut vinovat pentru omor. Eu ştiam că eram mai vinovat şi n-am zis nimic. Asta se cheamă mârşăvie. Acum ştii cum am ajuns aici. Mi-am ispăşit scurta mea pedeapsă.

El a râs, iar eu mă gândeam cât de amărât aş fi fost în locul lui, de ce sete de răzbunare aş fi fost cuprins împotriva lumii întregi, cât de tulburat şi de zdrobit de o pedeapsă meritată! Iar el zâmbea, sta sub felinar şi-şi aprindea altă țigară.

— Poate că te-am întristat, zise el; hai să uităm toate astea. Ți le-am spus doar ca să-ți arăt, că nu trebuie să te arunci numaidecât de pe un pod în apă.

Aş fi vrut să n-aibă puterea asta de a mă face să mă ruşinez într-una, parcă aş fi stat în pielea goală înaintea lui, fără temei şi fără îndreptățire.

Întâia oară în noaptea aceea am priceput de ce m-a oprit. Fără el aş fi plutit acum în apă, grozav de umflat.

El trebuie să fi văzut ce-mi trecea prin cap.

— Îmi pare bine că am trecut tocmai atunci pe-acolo, zise el.

Acum ştiam că împreună cu el viața mea mai avea un rost. Oriunde m-aş fi dus de azi încolo şi orice m-ar fi aşteptat în viitor, n-aş fi fost singur.

Aflând ce-a făcut, acei ani de suferință în temniță au avut înrâurirea, în scurtul timp cât i-a trebuit să-mi povestească, să facă să mă uit pe mine însumi şi ca

gândurile la tata şi la casa pe care am părăsit-o, să ajungă nişte umbre, nişte amintiri şterse. În sfârşit, mi-am descătuşat mintea crezui eu, am scăpat de atmosfera lui, în sfârşit!

Căci, în puţinele ceasuri de când îl cunoşteam, Jake ajunsese pentru mine mai real decât aspra rezervă a tatei. Omenia lui m-a trezit din visarea mea tristă, ducându-mă la realitate, la necazuri şi suferinţe.

Am cutreierat fără ţintă ulicele, şi era bine să ştii că nu era nicio rezervă pentru o convorbire neîntreruptă, decât doar din când în când de câte o vorbă aruncată, de şuieratul unui cântecel, de-o privire către cer şi de un zâmbet.

Eu trebuia să-i cunosc gândurile, dacă voiam, iar dânsul la fel.

Ştiam că în noaptea aceea s-a petrecut ceva, ce nu putea fi uitat niciodată, nici paşii noştri hotărâţi, care o duceau acum la tăvăleală, nici cetele de oameni risipiţi în mahalalele de nevoiaşi, nici vântul ce ne răsfira părul pe la colţuri întunecoase, nici ademenirea aventurii, nici mirosul de nămol de pe malul fluviului, nici putoarea din docuri, nici luminile vapoarelor ancorate.

Şi n-am să uit niciodată priveliştea dinaintea revărsatului zorilor, când stam la pândă pe un morman de cărbuni şi praf de cărbuni şi am văzut conturul cenuşiu al unei corăbii adormite, vergele vântrelelor ce abia se puteau deosebi în ceaţă, funiile catargelor în umbră, ca nişte pânze de păianjeni, iar la pupă literele albe: *Hedvig-Oslo.*

Ne-am uitat la corabie, fără să spunem ceva; apoi ne-am întors unul către altul şi ne-am zâmbit, căci aveam amândoi acelaşi gând, şi ştiam, priveam corabia care ne va lua de acolo.

După aceea, ne-am întins pe o bucată de pânză de sac, cu capetele în mâini, şi am adormit.

CAPITOLUL V

Când mergea la vale pe suprafaţa apei negre, corabia semăna cu un vas-fantomă. Luminile din Londra ardeau şi clipeau în beznă, iar o limbă galbenă de flăcări se ridica spre cer. Acele lumini şi clădirile posomorâte, ca şi vuietul din Londra, făceau parte din lumea pe care o părăseam, înaintea căreia treceam, dispreţuitori, fără griji, cu mintea spre alte privelişti şi alte zgomote.

Se vedeau luminile altor vapoare, valuri izbite de un remorcher, şi slab, adus de la mare depărtare de vânt, se auzea sirena unui vapor de comerţ ce se întorcea din străinătate. Londra se mai zărea. După scurt timp nu se mai văzură nici mlaştinile netede din Essex, iar pe noi nu ne mai aştepta nimic altceva decât marea, un puternic vânt rece, alte lumini, ce clipeau de pe o limbă de pământ, ca şi mirosul mării.

M-am rezemat de balustradă şi întâi stropii de apă sărată mi-au lins obrazul; iar pe când corabia noastră pătrundea în largul mării, simţeam cum puntea se ridica şi cobora sub picioarele mele. Coasta Angliei alunecă dinaintea noastră, străină şi neprietenoasă în cenuşia licărire a zorilor, iar în faţa noastră se întindea linia ascuţită, neîntreruptă a mării şi altă lumină şi alt cer.

Mă miram că ăsta era începutul aventurii şi aurora unui vis, şi când simţii pe buze apa sărată a mării şi auzii în preajma mea glasuri de bărbaţi, am ştiut că nu mai eram un băieţandru care se chinuia să sfărâme cătuşele părinteşti. Nu, eram un marinar obişnuit, pe un vas norvegian şi eram bărbat cu alţi bărbaţi.

Acum aveam să învăţ ce înseamnă să pluteşti pe mare, să fii istovit de moarte şi flămând şi totuşi fericit.

Aveam să simt otgoane, apăsarea vântului pe pânze; aveam să aflu ce-i boala de mare şi jignirile; dar peste

astea toate va fi o plăcere sălbatică, măreaţă, neînţeleasă; o răscolire a întregului trup şi o smintealã a creierilor, râsete şi strigăte răsunătoare în vânt.

La început eram încă ameţit şi scârbit, aveam sentimentul pierdut al lipsei mele de sprijin. Căpătai boala de mare şi mă agăţai ca un copil care scânceşte de Jake şi mă căţărai cu pântecele deşertat şi limba aprinsă din odăile echipajului pe punte. Acolo văzui cum corabia noastră se ridica şi cobora şi se străduia, cum m-am trudit eu, să fie liberă, iar marea era furioasă, căci se dezlănţuise furtuna.

Atunci au fost zile, au fost nopţi îngrozitoare, iar viaţa era iad, şi eu roboteam şi dormeam, apoi munceam din nou. Şi n-aveai timp de gândit, n-aveai vreme de visat, ci doar lupta aceea aprigă pentru viaţă, o foame de lup, şi deodată linişte şi somn.

Aveam mâinile bătătorite şi barbă ca toţi marinarii, înjuram şi râdeam, mă încăieram şi eram fericit. În curând se vor ivi altă ţară şi alte chipuri, pe care nu le-am văzut niciodată. De nimic nu mă sinchiseam decât de frumuseţea aspră a acestei vieţi, de acea bucurie şi acele suferinţi; de nimic nu-mi păsa, căci Jake era lângă mine şi eu nu eram singur.

Catargele înalte gemură sub apăsarea pânzei fleşcăite de umezeală. Când te uitai de pe catarge, ţi se părea că puntea se trage la o parte, şi era atât de lungă şi de strâmtă! căci printre cheresteaua grămădită a rămas numai o trecătoare îngustă. Cu picioarele pe alunecosul otgon de picior şi cu o mână înţepenită sus pe un otgon ce se hâţâna, lucrau mulţi de-a lungul vergelelor de vântrele. Aveam cele mai bune nădejdi de o adiere proaspătă, şi asta nu era un folos tocmai de dispreţuit, căci aveam până atunci o intârziere de 48 ceasuri. Acum trebuia să desfăşurăm toate pânzele şi să recâştigăm ce am pierdut de când am părăsit Finlanda, când un vânt puternic ne-a abătut din drumul nostru şi ne-a silit să plutim în zigzag şi să ne grămădim în platforma de jos, căci locuinţa echipajului era la fiecare câteva minute

înecată de talazuri cenuşii. Acum însă vântul suflă drept de la miază-noapte, şi garda vasului se repezi sus, eu cu Jake aşezai cum trebuia pânza deasupria catargului de cafas, pânza mare mugi liberată, celelalte pânze se bălăbăniră, iar vântul şuieră în otgoane, scripete şi pânze, ca un drac înveselit.

Jake îşi dădu capul pe spate, se scutură şi-mi zâmbi. Părul îi atârna peste ochi, iar eu mă aplecai, spre a nu fi lovit de pânza ce se hâțâna, înainte de a fi înțepenită. Mă legănam tocmai pe otgonul de picior şi mă uitai în adâncurile amețitoare. Şi văzui apele verzi repezindu-se turbate spre proră, auzii izbitura vântului în pânze şi văzui pe bucătar, care se uita în sus la noi din sufragerie. Şi, – în ciuda mâinilor crăpate, cu toată ameţeala, în ciuda veşmintelor mele scârboase ce mai picurau de la umezeala furtunii, – m-am uitat în sus la Jake şi i-am zâmbit, căci asta era ceva, era momeala vijelioasă a vieții şi plăcerea de a fi tânăr.

Undeva a fost odată un tânăr tare mâhnit şi amărât. El a fugit de acasă pe o alee, trecând prin faţa căsuţei portarului pe şoseaua ce duce la Lessington. Acolo se afla însă un om, care învățase să-şi agonisească traiul cu mâinile lui, să lupte pentru viață, să biruiască tăriile răscolite ale vântului şi ale mării, să înjure cu tovarăşii săi într-o sălbatică limbă străină, să-şi umple pântecele ghiorlăind cu cine ştie ce porcărie şi să fie recunoscător pentru asta, să se azvârle în hamac, deşelat, cu haine ude ce se lipesc de trup, şi să râdă şi să fie fericit şi să nu-i pese de nimic.

Niciodată, nici o clipă, nici la cea mai grozavă jignire şi cea mai istovitoare oboseală nu mi-a părut rău ce am făcut, căci era o descătuşare, iar Jake era cu mine.

În murdara locuință a echipajului, hamacul lui atârna deasupra hamacului meu, iar asta, prezența lui, îmi da totdeauna o atât de plăcută siguranță, chiar din întâia noapte pe mare: când ne-am repezit de pe punte ca să facem de planton pe catarg, – eu atât de ameţit de

porunci cu care nu eram deprins, – apoi pe când bâjbâiam în întuneric ca să-mi dau de culcuş, l-am auzit cățărându-se într-al lui şi i-am simțit o clipă mâna pe umăr, iar glasul răsună pe jumătate neliniştit: „Merge, Dick?"

Aşa am fost de la început împreună, eram puşi amândoi în acelaşi timp de pază şi mâncam unul lângă altul, ne duceam tacâmurile din sufragerie în locuința echipajului şi ciupeam de la ceilalți câte o boabă de norvegiană ori daneză.

Am învățat de la dănşii mişcări folositoare la cârmă, şi asta mi s-a părut cel mai fericit ceas al vieții mele... Era o noapte minunat de senină în mijlocul Mării Baltice, în drumul nostru de la Londra în Finlanda. Aveam vânt bun în direcția dorită, de jur-împrejurul meu apă neagră. În fața mea catargele înalte se ridicau spre stele. Auzeam vântul gemând între pânze, şi simțeam cum împingea roata, şi văzui la lumina cutiei cu busola drumul ce era însemnat pe compas, şi nu se vedea şi nu se mişca nimic pe mare afară de vas, şi de noi, şi am simțit că ceasul acela e bun şi nu poate fi nimicit niciodată.

Iar când a venit Jake să mă schimbe, a aşteptat puțin şi mi-a văzut brațul aruncat fără grijă printre spițe, ca şi când aş fi fost născut pentru treaba asta. Am vrut să fac pe grozavul spre a ne întărâta şi pe el şi pe mine. Şi cum se uita aşa la mine, a trebuit să râd totuşi, n-am putut să mă stăpânesc, căci asta era atât de frumos. Şi nici n-a râs de mine; a spus doar: „Eşti fericit, da?" şi ştia că sunt într-adevăr.

Cum am mai spus, sufla un vânt de la nord şi până la Hellsingfors la Copenhaga, unde trebuia să descărcăm cheresteaua. Ce avea să se întâmple după aceea nu se ştia. Se zvonea numai că vom ocoli coasta cu balast spre Oslo şi acolo o să aşteptăm, ca să încărcăm mărfuri pentru înapoiere.

Lui Jake şi mie puțin ne păsa de toate astea, căci n-aveam nici un alt plan decât să ne supunem

hotărârilor soartei, aşa cum s-ar ivi; iar dacă ne-am sătura de o îndeletnicire, să ne apucăm de altceva sau să pornim ca nişte pierde-vară unde ne-or duce picioarele.

Cum am mai spus, sufla un vânt de la nord şi până la Copenhaga am mers repede. D-abia acolo cerul s-a înnourat şi am văzut un şir lung de iahturi cu pânze care se grăbeau s-ajungă în port înainte de a se dezlănţui furtura, unul ţinându-se foarte aproape de celălalt, ceea ce da o minunat de frumoasă privelişte în lumina amurgului.

Apoi cerul se făcu mai cenuşiu, tot mai cenuşiu, şi am văzut oraşul Copenhaga printr-un văl de ploaie, ce şiroia încet pe acoperişurile roşii şi pe turnuri.

Era ca Anglia şi patria.

Eram emoţionat ca un şcolar când se apropie vacanţa. Jake şi cu mine şi cu ceilalţi marinari ne-am dus seara pe uscat, şi de-a dreptul la *Tivoli,* cel mai vestit şi mai zgomotos local de petrecere din Copenhaga, unde am azvârlit coroanele fără să întrebăm cât costă fiecare lucru, şi ne-am plimbat în bărci ce urcau şi coborau cu o iuţeală ameţitoare, am tras la ţintă cu suliţa, ne-am privit în oglinzi ce te sluţesc, am mânat nişte mici automobile caraghioase, puse în mişcare prin electricitate, am holbat ochii la fetele care dansau. Atunci câtorva băieţi le-a venit numaidecât pofta de aventuri. În astfel de lucruri eu eram însă sfios şi am rămas la masă cu Jake, sub cuvânt că nu-mi place dansul. Tot timpul a plouat, şi bălăceam prin băltoacele în care se oglindeau luminile aurii şi verzi ale localului *Tivoli,* iar o capelă cânta o arie de dans plăcută la auz.

Apoi Jake şi cu mine am vrut să vizităm oraşul, şi am părăsit *Tivoli* cu sunetele acelei arii de dans în cap şi cu amintirea unei fete cu o claie de păr blond ca inul. Ea aruncase peste umăr de undeva o privire către locul pe care, înghesuiţi de mulţime, îl părăsisem tocmai atunci, şi mă gândeam dacă nu sunt într-adevăr prea sfios ca să mă învârt şi eu ca ceilalţi tineri în sala de dans, sau corespundea dorinţei mele să trăiesc în felul lui Jake,

care nu se gândea decât să vadă o piaţă aşternută cu bolovani colţuroşi ca şi un canal lângă un pod ce putea fi învârtit. Hoinărirăm astfel în ploaie pe uliţi, până când eu am obosit. După emoţia debarcării, m-am simţit îndată mâhnit şi sleit. Jake, dimpotrivă, privea, ca şi când ar putea să facă asta toată noaptea, şi se interesa nespus de mult de formele a diferite clădiri şi de balconul vreunei case vechi. Eu nu mai eram în voie bună cu dânsul, întâia oară de când ne aflam împreună. M-am silit însă să i-o ascund.

Când a stat ploaia şi s-a înseninat, ne-am întors la debarcader.

Marinarii din barcă nu ştiau dacă trebuie să ne mai aştepte. Cei mai mulţi se îmbătaseră, şi un tânăr norvegian, care vorbea englezeşte, mi-a povestit cu rânjet somnoros, că a pescuit pe cea mai bună fată din Danemarca şi s-a dus cu ea acasă. Toţi au râs de el şi au spus că a fost prea cherchelit ca să fi putut să facă ceva, apoi s-au zeflemisit unii pe alţii în limba lor. Ascultam şi-i priveam şi nu pricepeam o boabă; eram mut şi singuratic. Aş fi vrut să fiu şi eu beat şi să fi fost şi eu jumulit în acelaşi chip, şi aşa aş fi avut experienţă cu fete daneze. Mi-am aprins o ţigară şi m-am uitat la Jake, care îşi ridicase genunchii până la bărbie. Ochii i se făceau mai mici, pe când el nu se uita la niciunul dintre noi, ci într-acolo unde dimineaţa se arăta limpede şi rece, peste apă. Ştiam că imaginea lui despre Copenhaga mai era învăluită într-o lumină cenuşie, în ea o pată verde pe cer şi farmecul unui turn ascuţit. Şi el n-a dat nicio atenţie palavrelor noastre şi râsetelor noastre.

Cred că flecăream ca un cârd de gâşte ce gâgâie într-una, dar eu n-am mai râs mult. Îl pizmuiam oarecum pe Jake pentru voia lui bună şi pizmuiam şi pe tineri şi mă simţeam tare apăsat, fiindcă oricum aş fi privit lucrurile, seara aceea a fost pentru mine o lovitură greşită.

Nu pot să spun că tot timpul, pe care l-am petrecut la Copenhaga, a fost vesel. Cea mai mare parte a vremii a

trecut cu descărcarea mărfii noastre, iar după ce am scăpat de lemnărie, a trebuit să aşezăm balastul ca să dăm corabiei poziția cuvenită. După toată roboteala asta, nu ne-a rămas vreme multă de hoinărit pe uscat. Nu mi-a părut rău când am ridicat iar ancora şi am pornit în largul mării, lăsând în urma noastră Copenhaga în văluri de ploaie.

Am întins pânzele cât am putut, căci vântul era slab. Sus, pe catarge, Jake mă chemă şi arătă către o înălțime: „Vezi, acolo e Helsingor", strigă el, iar eu n-aveam încotro, trebuia să râd de frământarea lui; apoi; m-a cuprins uimirea pentru omul ăsta, care era marinar şi luptător pe ring, şi-a ucis prietenul pentru un ideal şi a stat şapte ani la închisoare şi care mă iubea şi care ştia şi cine a fost Hamlet.

Dar atunci nu era timp să-ți bați capul cu astfel de lucruri, căci ajutorul căpitanului ne strigă ceva din spatele vasului. Făcuse mâinile pâlnie la gură, iar eu prinsesem destul din limba norvegiană, ca să pricep că înjură de mama focului: să lucrăm mai cumsecade şi să muncim mai cu spor. Iar eu smuceam pânza ce se izbea de corabie şi otgoanele erau țepene de pe urma ploii şi repausului din port, încât mi-a țâşnit sângele dedesubtul unghiilor rupte.

După cum ne-am închipuit, *Hedvig* mergea acum spre portul ei din patrie, Oslo, iar unii dintre marinari vorbeau să părăsească vasul când va ajunge în docuri şi să se ducă pe uscat, căci era limpede că trebuia să fie dusă corabia la dres în doc şi să i se schimbe vântrelele, înainte de a încărca din nou mărfuri cu toată încrederea. Asta avea să țină mai multe săptămâni, aşa că echipajul trebuia plătit şi să i se dea drumul. Dacă, înainte ca marinarii să-şi fi cheltuit banii, *Hedvig* n-ar fi fost încă gata să pornească iar pe mare, ei puteau să treacă pe alt vas. Atâta am putut pricepe şi noi în încăperea echipajului, din jargonul marinăresc danezo-norvegian. Eu şi cu Jake am chibzuit ce să facem. El sta întins pe culcuşul lui, şi fuma țigări una după alta, iar eu mă

uitam la lampa ce se clătina şi la fumăraia ce plutea împrejurul feţelor marinarilor care dormeau.

— O să mai lăsăm marea să se odihnească puţin, zise Jake. Cum ajungem la Oslo, cumpăr o hartă a Norvegiei, apoi o ştergem înlăuntrul ţării, spre nord fireşte, în munţi.

— Da, răspunsei eu.

— Cum o fi să fie! Ce zici? Alergăm şi călărim şi ne urcăm pe munţi şi mergem cu maşina. Nu trebuie să fim îngrijoraţi de nimic, nu-i aşa? zise el.

— Nu.

— Am ceva bănuţi, spuse el; nu ne trebuie într-adevăr mulţi. Ăsta-i unul din foloasele închisorii, Dick. Nu ţi se dă nicio socoteală, iar contul tău creşte necontenit.

— La naiba! zisei eu, dar eu nu pot doar să mă bizui pe punga ta.

— Dar nu fi prost! Nu eu te-am făcut oare să hoinăreşti cu mine?

— Nu... ascultă, te rog...

— Taci, nu mai pot să te ascult! Culcă-te! îmi răspunse el.

— La naiba cu neroziile tale! am bâlbâit. Parcă aş fi o muscă de carne, ce dă târcoale merindelor tale. Ce rost are asta, rogu-te?

— Dar cine se uită la tine!

— Nu ştiu, dar ce simt când vorbeşti aşa...

— Nu trebuie să ai sentimente, Dick.

— Dar am totuşi.

— Uită-le; nu fac nici doi bani!

— Nu, dar vezi că...

— Du-te de te culcă, băiatule! Pentru un marinar obosit nu eşti tocmai un mijloc de potolire a nervilor.

A trebuit să râd şi să înjur în acelaşi timp. Am văzut că n-avea rost să mă împotrivesc, şi afară de asta, la urma urmelor, mi-era tot una.

M-am culcat, am mai zâmbit aducându-mi aminte de tata, care aproape că nici nu mai fiinţa pentru mine, care sta la biroul lui în vechea bibliotecă şi privea ţintă

pe fereastră iarba moale, iar eu stam întins în dormitorul unui echipaj de corabie, în faţa mea o ţară necunoscută, pe care am s-o cercetez, şi cărări anevoioase prin munţi şi păduri, şi locuri îngheţate, iar noapte niciodată. Iar toate acestea se împleteau cu imagini închipuite despre Oslo, despre un oraş străin, lumini şi râsete şi un cântec şi poate o fată undeva...

În drumul spre Oslo, fiecare lună aducea ceva nou. Mii de lucruri mă uimeau, sau mă făceau să râd ori să înjur, iar munca era grea, iar de dormit nu prea dormeam. Hotărât că n-aş mai fi contenit eu înjurăturile dacă n-ar fi fost Jake, care înţelegea totdeauna şi veşnic luminile şi umbrele, înălţările şi coborârile fiinţei mele şi ştia când să-mi arunce o vorbă şi când era mai bine să fiu singur.

Uitasem de oboseală, de tânguiri şi de monotonie, când mă gândeam că fiecare clipă ne ducea mai departe spre miază-noapte, iar serile de vară se întindeau la nesfârşit, şi abia că era o întrerupere de la zi la noapte.

Corabia aluneca pe luciul apei şi întinsese toate zdrenţele ca să prindă o adiere a vântului cu toane, şi deodată, fără să se bage de seamă, soarele a apus; dar marea n-a fost acoperită de un înveliş întunecos, ci doar de o lumină albă curată, ce părea să se fi născut în munţii îndepărtaţi din gheţari, lumină a şuvoaielor ce se prăvălesc furioase, şi a codrilor deşi şi locurilor tăcute ce erau îngheţate în nopţile din toiul verii. Eram în largul mării, de jur-împrejurul nostru niciun fel de uscat; dar era ceva totuşi în aerul curat şi tare, ce ne grăia de aceste lucruri, ca şi când ar fi fost acolo, înaintea noastră în nord; iar eu eram îndurerat că nu pot să văd frumuseţea care, nevăzută încă, mă împresura din toate părţile.

După aceea, îmi părea bine că în tot timpul, Jake era pe lângă mine; altfel, m-ar fi cuprins groaza de nesfârşitele locuri singuratice, de lumina singurătăţilor prin care pluteam. Stelele albe păreau atât de îngheţate, înspăimântător de departe, iar noi biete făpturi omeneşti

ne străduiam până la istovire pe coaja noastră de nucă să ajungem până la măreția lor. N-aveam nici măcar drept la aventuri pe adâncimea de nepătruns a acelor ape.

În mine plângea ceva, cum nu ştiam, iar sufletul mi-era lihnit de lucruri fără nume, la care nu poți ajunge, aşa că, deznădăjduit, mă uitam țintă în jos la mare, care, cufundată în lumină foarte albă, sta liniştită. M-a trecut cu fiori până ce m-am pomenit cu Jake alături de mine pe punte, iar atingerea umerilor lui şi mirosul țigării lui m-au trezit iar la realitate. M-am agățat de sunetul firesc, neînfricat al glasului său, ca de puțină înviorare şi de o minune a siguranței.

Apoi veni un vânt mai tare, şi de departe strigătul ajutorului de comandant: să ne cățărăm sus sau să punem mâna pe funiile vintrelelor. Atunci trebuia să te temi de el şi să uiți gândurile mohorâte şi să te îndeletniceşti cu trup şi suflet cu vântul şi pânzele.

Mi se părea că acum mirosul de corăbii şi de mare mi-a pătruns în sânge, şi că niciodată n-am cunoscut altfel de viață.

*

Încă înainte de a începe munca zilei, am intrat într-o dimineață, devreme de tot, în Oslo. Un larg vapor de marfă se şi afla înaintea noastră acolo, pentru reparații. Fumul, ce ieşea din coşul lui, atârna ca o perdea între cer şi pământ, aşa că în lumina amurgului n-am putut vedea din Oslo decât contururile câtorva nave, urâcioasele macarale ale docurilor, iar la oarecare depărtare, pe un deal, oraşul vechi, iar la stânga clădiri moderne ale capitalei. Înaintea ei, apă albastră sclipitoare, iar dincolo colnice albastre.

Lui Jake şi mie, ca şi celorlalți marinari, ni s-a dat drumul la Oslo, iar noi ne-am uitat înapoi cu părere de rău la conturul de oțel al corabiei, ce a fost casa noastră. Cu toate nedreptățile ce ni s-au făcut, am avut acolo

ceasuri de slavă şi de bucurie, iar înflăcărarea acestei prime aventuri nu putea fi nicicând întrecută.

Eram amărât când îmi închipuiam că, – după ce *Hedvig* va porni iar la larg, – din hamacul meu va răsuna sforăitul vreunui norvegian în murdarul dormitor al echipajului. Căci locurile, în care am trăit mult timp, cred eu, ajung o parte din noi înşine. Deşi Jake şi cu mine eram gata să ne întoarcem la *Hedvig,* după ce va ieşi de la dres, simţeam totuşi că atunci ne vor ispiti alte lucruri, iar corabia va face parte din trecut, aşa cum face parte din trecut podul de pe fluviul Londrei, împreună cu marinarul care a pierit, şi matelotul care a tremurat înainte de a muri.

Da, de pe acum, când o macara puternică ascundea ochilor noştri elicele vasului, îl şi uitasem puţin. Mă uitam la Oslo şi la colinele albastre din spatele lui. Ne luarăm rămas bun de la marinari. Unii dintr-înşii şedeau hăt departe, unul sau doi au căutat numaidecât alt vapor. Te simţeai nu ştiu cum despărţindu-te de ei, după ce ai muncit cot la cot şi ai mâncat şi dormit împreună cu dânşii. Prietenul meu, norvegianul, făcu o glumă şi-şi învârti bereta şi zâmbi; dar ştiam că n-am să-l mai văd niciodată.

Am colindat cu Jake şi ne-am uitat la prăvăliile din Oslo. Erau străzi largi cu pomi şi tramvaie, iar casele erau vopsite cu galben. Am cumpărat o pereche de pantaloni albaştri, trainici, o pereche de pantofi de pânză şi o şapcă albastră cu cozoroc. Jake însă nu şi-a cumpărat decât o perie de dinţi şi o hartă a Norvegiei.

Am dat peste un birt ieftin, unde ştiau ce înseamnă o bere bună, şi am desfăşurat harta în faţa noastră pe masă. Eu nu mă pricepeam de loc. Voiam numai să merg spre nord. Petele acelea albastre erau într-adevăr apă?

— Astea sunt fiordurile, zise Jake. În drumul nostru, o să trecem pe dinaintea lor. Uite, ăştia sunt munţi, iar aici e Tuv, drept în creierii munţilor, înainte de a ajunge la fiorduri. Pe drumul ăsta trebuie s-apucăm, de-a

lungul căii ferate. Degetul lui cel mare arată ceva, ce se chema Fagernes, la mare depărtare de Oslo, prin nişte locuri sălbatice de tot.

Vorbea cu aprindere şi părul îi căzu peste ochi. Părea atât de tânăr; niciodată nu-l văzusem aşa.

La masa de alături râse cineva, iar mâncarea era bună. O să se înnopteze îndată, dar luminile şi oamenii se vor îmbulzi, şi afară aerul va fi liniştit şi cerul alb, deşi se va fi înnoptat. Mă gândeam ce minunate erau toate astea... şi eu am vrut odată să mor!

— Vreau să mă cherchelesc, spusei lui Jake.

El râse, căci i se părea că e bine să fac aşa.

După scurt timp am plecat şi am găsit undeva o odaie de dormit. Părea destul de ieftină şi pentru noi era un lux din rai, după dormitorul de pe nava noastră *Hedvig.*

Nu eram încă destul de ostenit şi deocamdată nu voiam să mă culc.

— Haide, îi spusei lui Jake, şi căutarăm vreun teatru; dar n-am prea găsit, aşa că el mă întrebă ce-ar fi să mergem la Operă. Se cântă *Tosca.* I-am spus să se ducă la naiba cu operă cu tot, şi de aceea am poposit iar la un fel de cafenea-restaurant şi am cerut de băut. Nu prea mi-a plăcut viaţa de noapte din Scandinavia. Chiar *Tivoli* din Copenhaga era mai bun.

— Ar fi trebuit să încercăm la Stockholm, spusei lui Jake, dar el scoase iar afurisita lui de hartă şi nici nu mă ascultă. Atunci chemai din nou pe chelner ca să ne aducă de băut, apoi îmi aruncai ochii în local. Dar din toate fetele acelea, niciuna nu făcea să te încurci cu ea; afară de asta, fiecare şi avea pe câte cineva.

— Până la Fugernes putem merge cu trenul, zise Jake. Cred că de la Oslo până acolo trebuie să fie zece ceasuri. Apoi vom căuta să căpătăm cai şi s-o luăm spre munţi... Ştii să călăreşti, nu-i aşa, Dick?

— Negreşit că ştiu, răspunsei; dar vorbele lui mi se păreau neghiobie curată, iar aerul era atât de îmbâcsit, şi glasul lui venea de departe, de hăt departe.

Am râs totuşi şi nu mă puteam opri.

— Trebuie să ne urcăm la gheţari într-un chip oarecare, spuse Jake, dar ăştia sunt mai departe spre nord, la alt grup de fiorduri. Uite, aici e Sandene, şi colo gheţarul Briksdol. Pe ăsta trebuie să-l vedem.

Tacă-ţi fleanca! îmi zisei. Cine vrea să ştie de aşa ceva! şi mă sileam să-mi aţintesc privirile asupra unui anumit punct al mesei, dar ele se întorceau neclintit către un colţ al localului, unde şedeau doi bărbaţi şi lângă ei o fată urâtă, care avea ceva caraghios pe pălărie. Nu că m-aş fi sinchisit de asta, dar lumina cădea pe acel ceva, şi era şi mai afurisit să nu ştiu ce era, mai ales că o blestemată de orchestră începuse să cânte, amestecându-se în vorbele lui Jake şi în zgomotul chelnerilor.

Încetul cu încetul începu să-mi pară rău că am băut atât de mult, dar acum era prea târziu, şi poate că toate astea nici nu erau aievea. Mi-era atât de somn şi-mi închipuiam doar toate. Ar fi o uşurare să curăţ totul de pe masă şi să-mi întind coatele; apoi să-mi pun obrazul în mâini. La ce să mă mai necăjesc!

Nu-i nicio plăcere să fii aşa beat turtă. Mai bine povesteam ceva sau petreceam, ori de bucurie şi dor de viaţă, cântam.

Fireşte că Jake ştia să bea, fără să crâcnească măcar; apoi mai putea să alerge douăzeci de mile şi să se caţere pe un munte şi după aceea să plece şi să râdă şi să răpună pe un prieten.

Îmi rezemai coatele pe masă şi-l privii ţintă. Dar obrazul nu părea atârnat la locul potrivit, iar eu voiam să ştiu doară dacă era dânsul care zâmbea aşa neghiobeşte sau chipul meu în oglinda din perete.

— Stai liniştit, zise el, ori vrei să te duc acasă?

Mie mi s-a părut că n-are niciun temei să se răstească aşa la mine.

— Ascultă, să nu crezi că sunt beat, i-am răspuns.

— Bun, zise el.

— Se vede că-ţi închipui, fiindcă toată viaţa am fost îngropat în Anglia, că nu-mi dau seama ce fac, începui

eu.

Credeam că-i glasul meu ce vorbea aşa tare, dar nu eram sigur. Şi, la urma urmelor, puţin îmi păsa al cui era glasul.

— Le şi ştim noi toate astea doară, zise Jake.

Tâmpitul ăsta mă lua drept copil.

— Eu vorbesc serios de tot, spusei. Ce plăcere grozavă crezi că simt aici? Stai colea şi rânjeşti la mine cu căpăţâna aia groasă a ta. Să ştii una şi bună, la naiba! eu ştiu foarte bine rostul la toate, mă înţelegi? Şi-am povestit doară, sau nu? E un ticălos bătrân, afurisit de tot. Fiindcă versifică o grămadă de lucruri, crede că poate să-mi poruncească mie.

— Ţine-ţi gura, Dick, zise Jake. Dacă nu te astâmperi, te dau afară.

— Plec când mi-o veni pofta, mai înainte nu. Tu n-ai să-mi spui nimic, tot aşa de puţin ca şi tata... Şi pe lângă toate astea, scrie versuri al dracului de proaste! Numai să vreau şi as scrie mai bine... Crezi că eu nu pot să scriu, Jake?

— Puţin îmi pasă, Dick; spune-mi-o altădată.

— Am arătat tatei ce-am scris. Am azvârlit-o drept pe biroul lui. „Citeşte asta", i-am zis, şi el a apucat-o cu amândouă mâinile. N-a ştiut ce vine, a citit tare, Jake. Îţi spun că pot să scriu grozav de bine. Puţin îmi pasă ce crede tata. Poezia mea vorbea toată despre împreunare şi ce simt oamenii atunci.

— Ştiu, ştiu, Dick.

— Tata n-a înţeles nicio vorbă. Omul a trecut de şaptezeci. Dar cui are să-i pese de asta, Jake? E un nemernic bătrân şi afurisit. Cum? Ştii, am mai scris o poezie.

— Da mai taci odată!

— Nu vreau să tac. De ce să tac? Vreau să vorbesc de femei, şi de lucruri, de care tu n-ai nevoie niciodată. Tu eşti un fătălău afurisit, da, asta eşti! Ah! aşa, vei fi crezând că sunt beat, da? Crezi că sunt beat?

— Apoi şi eşti, Dick.

— Nu, nu sunt. Ştii una: aş vrea să mergem în tot felul de localuri şi să facem una boacănă. Vreau să fiu odată renumit, Jake. Apoi ştiu grozav de multe. Ştii ce, vreau să plec în Mexic, ori în altă parte şi să păzesc vite; după aceea mă întorc în Europa cu un teanc mare de bancnote, pe care le cheltuiesc apoi la Paris numai cu femei. Hei! tu crezi de bună. Seamă că sunt nebun. Aşa, ei fi crezând, hai?

— Nu, Dick, numai tânăr.

— Asta-i o observaţie a dracului de personală, ştii? Nu sunt tânăr. Ştii, într-o bună zi am să soriu o carte.

— Apoi fireşte.

— Aici nu-i nimic de făcut. Spune-mi, rogu-te, ce mai oraş e şi Oslo! E o vizuină murdară şi plictisitoare. Am dreptate, Jake? Nici tu fete, nimic... Hai, acum facem o luptă de box, şi o să frângem oasele cuiva... Mă duc la masa aceea şi izbesc lucrul roşu de pe pălăria pe care o poartă fata de colo. Bagă de seamă... Aş fi vrut să fi fost şi marinarii de pe corabie aici. Aşadar, să-i dăm drumul, trebuie să se întâmple ceva...

Mai ţin minte că m-am sculat, dar nu era parcă nicio podea, iar uşa umbla pieziş, în zig-zag. Nici picioarele nu mi le simţeam.

— Dă-mi drumul! spusei lui Jake.

— Linişte, Dick, zise el.

Am vrut să răcnesc sau să hohotesc? Nu prea ştiu.

— La luptă! exclamai; acum, o s-avem o încăierare, dar repede!

O grămadă de oameni sări în picioare şi începu să mă tăbăcească.

— Fugi, nebun blestemat! îmi strigă Jake.

Uşa mă plezni în obraz şi mă duru al dracului.

Careva nu s-a purtat cinstit. N-am fost eu de vină. Stam afară pe caldarâm îşi mă ţineam zdravăn de marginea trotuarului. Când închideam ochii, parcă mă ţinea cineva de picioare şi mă învârtea cu capul.

— Mi-e rău, zisei. Şi mi se păru că, la o adică, viaţa nu-i chiar o treabă atât de strălucită.

CAPITOLUL VI

Am plecat cu trenul, la Fagernes, în munți. Acolo începeau de-abia, dar se înălțau înaintea noastră în depărtare spre cer, acoperiți de păduri, iar cascade albe, născute din zăpada de pe culmi, se prăvăleau zgomotoase în vale.

La Fagernes erau dealuri împădurite şi ferme pentru creşterea vulpilor argintii şi un lac tăcut, nu prea adânc, înconjurat de maluri înguste, pe care nu vedeai nici țipenie de om.

Jake a rămas în sat şi a vorbit c-un om despre cai, iar eu am căutat un drum prin pădure, care era plin de ferigi şi de bolovani, şi m-am cățărat sus de tot. Eram înconjurat din toate părțile de copaci şi nu mai nimeream spre un loc deschis. Începuse să plouă; apoi veni ceva ca spaima în tăcerea acelor locuri, în care nu se auzea nimic altceva decât căderea neîncetată a ploii pe arbori şi picuratul apei din frunză în frunză. Am început să fug. Instinctul mă trăgea tot în jos, şi mă gândeam ce s-ar putea întâmpla dacă picioarele mi s-ar încurca în nişte rădăcini de copaci sau în pământul ud, şi aş zăcea pe jos cu glezna frântă, singur şi fără niciun ajutor. Cum aş zăcea apoi acolo, cu ploaia pe obraz! I-aş auzi plescăitul deasupra mea, în frunzele fâşâind... N-ar veni nicio întunecime ca să acopere copacii şi să-mi potolească simțurile ațâțate, căci în țara aceea noaptea era numai o urmare a zilei pălinde, iar pădurea ar fi la miezul nopții şi mai rece şi mai îndepărtată ca mai înainte. Aş sta acolo străin, într-o lumină nefirească şi plină de duhuri batjocoritoare. Am fugit de acea tăcere, am răzbătut prin brâul arborilor, şi m-am simțit uşurat, şi – după o privire fugară aruncată înapoi – am venit iar

în satul Fagernes, unde Jake sta în mijlocul uliţii, uitându-se la dreapta şi la stânga şi voia să ştie unde am fost.

— De unde vii? mă întrebă el.

— Din pădurile acelea, îi povestii. E îngrozitor ce simţi acolo; că nimeni nu te caută. Urăsc singurătatea, Jake.

— Atunci de ce te-ai dus acolo?

— Oh! Ca să văd. Vreau să încerc odată toate.

— Am cai, Dick.

— O să par nebun pe cal.

— Nu face nimic.

— Cum i-ai putut plăti?

— I-am căpătat ieftin. Prietenul s-a cam întrecut cu băutura, apoi nici nu se prea pricepe la cai.

— Şi încotro o luăm?

— Peste munţi, spre fiorduri.

— Atunci n-o să ajungem niciodată acolo.

— Ba da.

— O să mă apuce groaza pe acele înălţimi. Sunt prea mari pentru mine.

— N-ai să fii singur.

— În ţara asta totul parcă ar avea înfăţişare de stafii... nu ştiu cum să-ţi spun... Tăcere, şi niciodată nu se întunecă, şi toţi copacii aceia atât de înalţi colo sus, că nici nu poţi s-ajungi la ei.

— Dar mie îmi place, zise el.

— Tu eşti altfel croit decât mine, Jake. Dacă n-aş fi aici, tu ai călări la repezeală, singur, într-acolo, râzând din toată inima, te-ai rătăci prin munţi şi nu ţi-ar păsa de Satana.

— Nu ştiu, dacă ar fi aşa.

— Dar cu mâncarea cum facem?

— Om vedea pe drum.

— Pe-acolo nu sunt oraşe.

— Doar sate şi colibe risipite, Dick.

— Trebuie să şi dormim pe undeva.

— Lasă că găsim noi.

— O să petrecem de minune, nu? Aşa, pe munţi, şi

nicăieri un sunet şi nici ţipenie de om...?

— N-o să fii cruţat de asta, micuţule.

— Sunt nebun, nu-i aşa Jake?

— Nu.

— O parte din mine are nevoie şi caută tăcerea asta mai mult decât orice pe lume, iar altă parte ar vrea să fugă îndată de aici în ulițele înțesate de lume şi să stea obosit pe asfaltul fierbinte, făcând coadă cu oameni asudaţi ca să capete un loc în autobuz...

— Nu te mai gândi la toate astea!

— Aş fi vrut să fiu altfel.

— Lasă că-i bine aşa cum eşti.

— Aş vrea să fac ceva mai deosebit, nu să rămân aşa în mocirlă.

— Tu eşti o pagină nescrisă, Dick; aştepți experiența.

— E frumos să fim împreună.

— Aşa e bine.

— Dar aş fi vrut să pot scrie ca tata.

— Poţi, dacă vrei.

— Nu, Jake, nu pot. Sunt un flăcău obişnuit şi neînsemnat.

— Păcatul tău e doar că nu ştii să-ţi aduni gândurile, că nu eşti aşezat, nu ştii să-ţi înfrângi pornirile. Asta mi se cam pare lucrul de căpetenie la tine: eşti prea leneş, ca să faci ceva.

— Vezi, asta-i: lenea, zisei eu.

— Trebuie să te scuturi de ea.

— Am s-o fac poate mai târziu, mai am doar destul timp. Acum aş vrea să petrec.

— O să petreci şi o să uiți ce ai de făcut...; apoi va fi prea târziu.

— Şi ce paguibă ar fi... nu ştiu! Eşti tânăr numai o dată.

— Fiecare o spune. Dar tu o să descoperi taina ca singur de tot să răzbeşti, fără îndrumarea nimănui.

— O să vie clipe ca astea de acum, Jake, astea mă călăuzesc: ceasuri ca pe corabie şi la cârma pe care o mânuiam, şi cum am hoinărit prin Oslo, şi că te cunosc

pe tine.

— Asta n-o să fie de ajuns.

— Afară de astea, am trecut prin multe.

— De-abia în mică măsură, Dick.

— E de pe acum destul de mare.

— N-o să fie totdeauna aşa.

— N-ai să mă goneşti, Jake?

— Nu.

— În ce hal aş fi fost fără tine... aş fi hoinărit fără niciun rost...

— Ar trebui să nu atârni de altul, să te rostuieşti singur.

— Nu pot.

— Mâine ne sculăm cu noaptea-n cap, Dick, şi pornim la dreapta. Apoi drept înainte, colo, spre culmi.

— Minunat.

— După aceea, ne pomenim undeva cu un râu alb şi-l urmăm.

— Da.

— Cum te simţi acum, Dick?

— Bine de tot.

Apoi n-am mai vorbit nimic. Ne-am dus în odăile noastre din micul han. Eu am adormit îndată. Mă simţeam parcă m-aş fi născut din nou, când am pătruns în munţi. Era grozav cum m-au biruit: mi s-a făcut silă de mine însumi şi de tot ce făcusem. În ziua întâia a acestei călătorii n-am ştiut unde mă aflam. Uluit, aproape fără să-mi dau seama, mă uitai în preajma mea şi-mi lăsai calul să meargă în voie. El alerga în spatele lui Jake, care o lua totdeauna înainte; iar dânsul se întorcea mereu în şa şi zâmbea şi-mi striga: „Merge?” şi eu răspundeam dând din cap.

La început munţii parcă nu voiau să se apropie; dincolo de şirul de dealuri îşi înălţau coastele împădurite, una peste alta, apoi peste vârf, mai sus şi tot mai sus, sta acoperit de zăpadă sub un cer alb.

Acea îndepărtare nemărginită te înfricoşa. Simţeam că de acele vârfuri de munţi nu te poţi apropia, că nu

poți ajunge până la ele. Nicicând nu s-a rezemat vreo putere omenească de suprafața aspră a stâncii, n-a ascultat mai de aproape clocotirea cascadelor spumegânde, ce se prăvăleau cu un vuiet pocnitor în văgăunile păduroase.

Acolo n-ar fi nicio mână care să te apuce, niciun glas n-ar rupe tăcerea acelor pustietăți, iar zăpada ar rămâne neatinsă, necălcată vreodată.

În văile prin care călăream, pădurile se ridicau de amândouă părțile drumului. Erau şi cetini, ce creşteau în grămezi îndesate laolaltă şi vârâte una într-alta. Acolo vedeai tot felul de verde: pete vii erau colorate în verde închis şi în verdele stânjenelului, iar sus şi jos, în verde argintiu. Şi întunecimea adânc umbrită tremura ca un covor al strigoilor. Straturi peste straturi, amețitoare şi nemărginite, se întindeau mai sus şi tot mai sus, până ce se pierdeau în sfârşit în văgăunile munților.

Urcuşul era râpos, se pierdea în muchiile dinspre culmi. Nicio potecă, nicio trecătoare; nu se mişca nicio ființă: zăpadă necălcată înghețată în cristale; şi unde sufla peste ea o adiere de aer mai cald, se năşteau cascadele ce se prăvăleau bubuind ca tunetul, se izbeau de marginile stâncilor şi se prăvăleau cântând peste bolovani în vale, se învârteau şi se învolburau în cădere, un şuvoi alb şi spumegând de zăpadă topită.

Oriunde ne duceam, dam peste acele şuvoaie, ce ne cântau un cântec răpitor. Câmpiile de zăpadă de pe munți erau albe. Şuvoaiele erau albe ca şi cerul, şi albă era lumina ce ne scălda, când înserarea prefăcea copacii şi crengile pădurii în stafii galbene, cu degete ca de strigoi, iar pe noi în ciudate ființe sclipitoare – până când venea altă dimineață.

Soarele lumină toată ziua, şi noi am călărit fără grijă, cu genunchii lăbărțați şi umerii atârnând, şi abia că țineam hățul. Caii mergeau şi ei agale, şi urechile li se mişcau într-una în soare.

La amiază sau şi mai devreme, îi lăsam să pască puțină iarbă, iar ei adulmecau între paiele scurte şi

bolovani. Stam culcaţi cu feţele în mâini, şi dormeam un timp şi aveam soarele în spate; apoi ne întorceam pe o parte şi ne întindeam şi ne uitam la pădure şi la munţii din spatele lor şi zâmbeam şi spuneam câte o vorbă două şi întindeam mâna după o ţigară.

Adeseori dormeam aşa în timpul căldurii zilei şi călăream seara mai departe, fiindcă nicio întunecime nu ne putea face să ne rătăcim. Drumul era luminos.

Jake îşi ţinea harta înaintea lui pe şa. Dar nouă ne era totuna, oriunde am fi călărit şi peste orice locuri am fi dat.

Când cărarea o lua în sus şi văile verzi alunecau sub noi, muntele ne închidea în jur-împrejur, iar bubuitul cascadelor, ce se rostogoleau peste stânci, răsuna, vuia şi creştea îngrozitor; cerul părea că s-a mai apropiat de noi şi sta ca o mână albă pe faţa munţilor, şi cu toate că era soare, ne era frig în aerul limpede.

Acum, că eram aici, nu mă mai speria măreaţa frumuseţe şi nici singurătatea. Uimirea posomorâtă şi încremenirea mută de la început aproape m-a făcut să-mi pierd cumpătul. Parcă fusesem înălţat chiar deasupra mea, parcă lăsasem eul meu jos în văi, m-am scuturat de mediocritatea mea şi am renăscut cu puteri noi şi cunoştinţe noi. Jake nu va mai sta acum chiar atât de sus deasupra mea; puteam călări împreună ca nişte buni tovarăşi. Fireşte, că el mi-o va lua totdeauna înainte, dar eu, păstrându-mi modestia, îi voi urma îndrumările. Sus, în munţi, Jake părea şi mai mare ca înainte. Parcă acesta era mediul său străvechi: zăpada, aerul şi cerul alb.

El făcea parte din toate acestea, avea o cunoaştere lăuntrică pentru ele, pe când eu învăţam de-abia şi mă ţineam după el pas cu pas; iar ochii căutau într-ai săi răsfrângerea a tot ce vedea el.

Farmecul vieţii zilnice pe bordul corabiei *Heţdvig*, truda cu vântul şi marea, necazurile istovitoare, toate astea păreau acum foarte departe de mine, căci porniserăm într-o călătorie mai lungă, în care nu mai

aveam munci anoste care să întrerupă şirul gândurilor.

Era ca şi când trăiai numai într-o ţară a viselor, ce era mai limpede decât realitatea, iar acolo sufletul rătăceşte în toată voia, şi nu mai e încătuşat de dorinţi înflăcărate şi de griji. Prea rar ajungeam cu Jake la o intimitate mai duioasă, în care tăcerea era mai grăitoare decât cuvintele.

Ştiam că suntem fericiţi, fără să lămurim ceea ce simţeam. Călătoream unul lângă altul ca doi hagii, dar totuşi nu spre vreun mormânt sfânt! N-aveam rugăciuni, dar în fiecare clipă era ceva la care să ne închinăm, iar zeii noştri erau plăsmuirile adevărate ce ne înconjurau, culmile munţilor şi aerul rece.

Pe undeva era un băiat molâu, cu sufletul amărât, care, – înăbuşindu-se în atmosfera tatălui său, pitulat într-o odaie singuratică şi întunecoasă, – scria versuri urâcioase; dar el nu era aici pe culmile tăcute, sub cascadele vijelioase şi cu zăpada pe care n-a călcat picior de om...

Poate că şi Jake privea în jos de pe înălţimile lui: în faţa unui întemniţat, care, zăbrelit de lumina soarelui, sta chinuit, gândindu-se la o viaţă zdrobită, care ar fi putut fi tot atât de strălucită ca aceea pe care o trăim acum.

Aş fi dorit să nu mă mai întorc niciodată în lume. Aş fi vrut să fiu poet; aş fi vrut să pot aşterne pe hârtie frumuseţea lucrurilor. Tata, care n-a văzut nimic din toate astea, şedea singur în bibliotecă în faţa pupitrului său deschis, iar din pana lui ţâşneau gândiri, ce printr-o lovitură alcătuiau cuvinte, într-o clipită ajungeau plăsmuiri vii şi se înşirau într-un lanţ de icoane de vrajă rară.

Deocamdată, eu, bâjbâind în întuneric, puteam doar să fiu uimit şi să mă închin. Şi aveam munţii uriaşi înaintea mea, culmile lor se rezemau pe o grămadă de nouri, iar feţele lor se înălţau într-o aşteptare mută către un cer alb.

Iar jos mulţimea de păduri verzi, ale căror mlădiţe

întinse în lături se depărtau de stâncile ascuţite...

Aş fi vrut să descriu tăcerea unui lac îngheţat şi bubuitul vijelios al unei cascade spumegânde, ale cărei ape ţâşnitoare îşi croiesc drum la vale în şuvoiul muntelui. Aş fi vrut să fac o compoziţie muzicală, care să îmbine sunetul şi răsunetul căderilor de apă în vale cu cântecul şuvoiului, iar mostra aurie a unei pete de soare, pierdute pe o foaie ce tremura, să se amestece şi ea în melodie.

Aş fi vrut să pictez cerul liniştit şi ceilalţi munţi, la care nu puteam s-ajung, şi lumina albă de la miezul nopţii şi groaza răsăritului soarelui.

Aş fi vrut să pictez cu un penel slab portretele a doi bărbaţi, caii lor nemişcaţi pe o potecă prăpăstioasă, cum vedeam soarele apunând în dosul unui munte albastru, iar după ce a apus se mai văd mici pete de roşu aprins şi de argint, ca urme de degete în zăpada neatinsă.

Iar primul bărbat are un chip, ce ar putea fi cioplit din piatră; cu cicatricea, ce-i brăzdează obrazul stâng ca o spărtură în stânci. El aparţine acestor lucruri, culorilor soarelui ce apune, lanţului de munţi pe care nu s-a urcat încă nimeni şi aerului încremenit.

Aş fi vrut să am oarecare talent să mă fac înţeles, căci în creierul meu tabloul acesta e însemnat cu litere de foc, păstrat şi neuitat: Jake pe spinarea calului său, hăţul lăsat în voie, atârnând pe ceafa animalului, pe când el stă în şa cu braţele încrucişate, cu capul întors către răsfrângerea unei lumini spălăcite, ce se vede pe un munte în dosul căruia apusese soarele. Iar în spatele nostru zăpada moale, ce se încreţeşte şi se topeşte, şi căderea în vale a şuvoaielor albe şi vuinde.

Am atins cel mai înalt punct al călătoriei noastre. Străluceam de bucurie şi niciunul nu scotea un cuvânt; Jake era mai fericit ca niciodată, iar pentru mine de neînţeles pe veci.

Dacă am fi putut rămâne acolo, poate că suflarea gheţii ne-ar fi îngheţat; şi am fi stat în gheaţă în vecii vecilor, cu zâmbetul încremenit pe buze, gura îngheţată

şi nemaiumblând niciodată, iar gândirea în frumuseţea ei ar rămâne cu noi şi ar dăinui totdeauna.

Ar fi fost frumos să fi murit aşa, cu Jake lângă mine, fără teamă în suflet. Părea ciudat că viaţa trebuia să urmeze, fără ca noi să râvnim la ea.

Aş fi vrut să-i strig lui Jake: să ne oprim, să stăm acolo ceva mai mult, departe de lume, despre care am fi putut lua cu noi o amintire mai trainică, ce să nu ne părăsească niciodată. El îmi făcu însă semn cu mâna. Era un semnal, şi ştiam că era sfârşitul. Ne-am întors şi am coborât pe cărarea pietroasă în păduri.

În noaptea aceea am poposit într-un luminiş, şi am aprins un foc, ce pâlpâi şi se urcă în văzduh cu o limbă roşie de flăcări. Şedeam aplecaţi înainte, cu bărbia pe genunchi, cu lumina focului pe chipurile noastre, şi fumam şi ascultam tăcerea cu luare aminte.

— Asta nu trebuie să se sfârşească, nu vreau, zisei, aş dori să fie totdeauna aşa.

— Mâine ajungem la Laardal şi la întâiul fiord, zise Jake. Ăsta-i un fel de sat, aş crede. Poate să găsim acolo vreun vas de excursionişti, care să ne ia şi pe noi.

— N-aş vrea, zisei eu; nu mai vreau să văd oameni şi să aud râsetele lor şi flecăreala lor! După zilele astea, totul mi se pare minciună şi înşelătorie.

— Ai să-ţi schimbi părerea când vei avea munţii în spate, Dick. Atunci ai să simţi la fel ca la Oslo.

— Nu, asta nu, aşa ca acolo n-am să mai fiu niciodată. Munţii ăştia au avut oarecare înrâurire asupra mea... cum, nu ştiu. Mi-e silă de tot ce-am fost mai înainte. Aş vrea să gândesc şi să simt totdeauna ca acum.

— Da?

— Ar trebui să ne facem o colibă, şi să rămânem aici.

— Cu timpul nu ţi-ar prii.

— Ba da. Asta mi-ar plăcea mai mult ca orice pe lume. Ar mai fi un temei cuminte ca să trăieşti... De ce râzi?

— N-am râs.

— Ba ai râs. Tu nu mă pricepi deloc, Jake. Crezi că tot mai sunt câinele turbat care cutreieră oraşul şi caută un loc unde să poată chefui.

— Nu.

— Ştii tu ce înseamnă asta pentru mine: să văd ce-am văzut noi, şi să călăresc şi să stăm la pândă şi să nu ne pese de nimic?

— Te cred.

— N-aş putea să ţi-o lămuresc niciodată, Jake.

— Nici nu trebuie.

— Ţi-a plăcut doar şi ţie, Jake?

— Da, mi-a plăcut.

— Eu nu m-aş fi gândit nicicând la aşa ceva. Mai ţii minte cum ai desfăşurat harta în cafeneau din Oslo? În seara aceea nu prea eram în apele mele. Dar de atunci a şi trecut o viaţă de om!

— Nu atât de mult!

— Pentru mine sunt veacuri. Simt în mine o schimbare straşnică. Dar tu?

— O! cred că sunt tot acelaşi.

— Totdeauna o să spui aşa. Ştii, Jake, vremea petrecută colo sus m-a învăţat să urăsc felul meu de a gândi de până acum. Când mă uit înapoi, văd că toate acelea sunt aşa de neînsemnate: Viaţa de acasă, unde am plâns pentru un fleac şi am muncit până la istovire la versuri proaste. Urăsc aceste amintiri.

— Nu te mai gândi la ele!

— Bine; dar e greu să ştergi o amintire aşa cu una cu două. Şi-i totuşi plăcut ca mai târziu să te gândeşti odată la plimbarea asta. E ca o curăţire a sufletului. Şi tu simţi aşa?

— Cred, că eu mi-am dat sufletul, Dick. Tot ce am avut de gândit, am gândit la închisoare.

— Acum îţi baţi joc de mine, îi zisei.

— Nu, asta-i părerea mea.

— Închisoarea te-a schimbat în ceva, Jake?

— Da.

— Cum, de atunci vezi lucrurile astfel?

— Acolo am învățat să văd totul mai limpede.

— Nu pot să înțeleg. Eu aş fi înnebunit. Aş fi putut să strivesc capul cuiva.

— Asta se şi făcuse.

— O, să fiu afurisit, Jake... Ştii ce vreau să spun, iartă-mă.

— Nu face nimic.

Zâmbetul lui îmi ajunse prin flacără. Atunci am ştiut că nu l-am jignit. Voiam să-l fac să vorbească iar.

— Povesteşte-mi despre omul acela, îl rugai.

— Nu-i ceva care să te intereseze aşa grozav, zise Jake. Nu era deloc urât, întocmai ca un milion de alți tineri, nimic mai mult. Greşeala mea a fost doar, că l-am socotit drept altceva.

— Cum?

— Am fost câtva timp împreună pe un „ranch". Ce-am făcut acolo, e altă poveste. Dick, afară de plutirea pe mare şi boxatul şi statul la închisoare!

— Frumos?

— Mai e vorbă; era straşnic! Şi ne plăcea mult.

El râse şi simții că niciodată n-am să înțeleg cum trebuie, cum a putut să ucidă pe omul acela care-i era prieten.

— Tot timpul nu ne mai tăcea clonțul, zise Jake. Câte năzbâtii nu ne treceau prin cap! El era un adevărat visător. Odată ne-a trăsnit prin minte să ne duoem într-o colonie de leproşi.

— La dracu!

— Nu, era numai o năzdrăvănie de tineri, nu? Aşa era croit flăcăul. Îl observam cu plăcere la vite. Ştia instinctiv ce are de făcut când se îmbolnăvea vreuna. Apoi îi plăceau grozav caii. Şi pribegirea asta a noastră i-ar fi plăcut.

Era ceva înfricoşător în felul în care vorbea Jake despre omul pe care-l ucisese. Părea ceva cu neputință şi nereal. Parcă el n-ar fi avut niciun amestec. Părea că anii de suferință din temniță l-au făcut cu desăvârşire nesimțitor.

— Nu ştiu cum ai putut săvârşi fapta aceea, zisei.

— Să săvârşesc? Ce? Ah, vrei să zici să-l omor. Nu, ar fi trebuit să fiu spânzurat, fireşte.

— Jake... nu vorbi aşa!

— Ţi se pare că sunt nesimţitor, nu? Ei, vezi, au trecut atâţia ani de atunci.

— Şapte ani? zisei.

— Pentru tine asta nu înseamnă atât de mult; dar vezi, tu n-ai fost niciodată la închisoare.

— Jake...

— Acolo ai timp să le rumegi pe toate.

— Hai, povesteşte-mi, zisei.

— După scurt timp am plecat în Anglia, spuse el. Reîncepui să boxez şi colindai ţara cu un circ ambulant. Îmi plăcea mult. Dar pe el nu prea îl vedeam. Era la Londra. Bănuiam că are lucruri mari de făcut, ca totdeauna şi pretutindeni. Nu ne lăsasem nicicând de tot de trăsnaia cu povestea leprei, iar eu eram pregătit, dacă era şi el, s-o şterg într-o călătorie lungă. După câtva timp i-am scris. Il întrebam cum stau lucrurile. Am primit un răspuns curios: Se află acum la Londra; viaţa şi oamenii l-au făcut să-şi schimbe părerile. Râdea de bazaconia cu lepra; scria că trebuie să fi fost nebun de-a binelea ca să iau aşa ceva în serios. Pusese la cale ceva mare. Cineva trebuie să-i fi împrumutat banii. Era totdeauna falit.

Jake zâmbi, când spuse asta. Se aplecă înapoi, ţinând capul în mâinile încrucişate. Lumina focului i se oglindea în obraz.

— Şi ce ai simţit, citindu-i scrisoarea?

— O, nu m-am gândit mult la ea. Socoteam scrisoarea întrucâtva ca o glumă. Apoi am aflat despre fată.

— Despre cine?

— Un prieten, pe care-l cunoşteam din America, a venit odată să mă vadă boxând. I-a plăcut viaţa de circ, pe care o duceam. Am flecărit despre multe şi de toate, nimic hotărât, ştii. Era un băiat foarte drăguţ, dar s-a stricat cu beţia şi cu alergatul după femei, care nici nu

vroiau să ştie de el. Deodată mi-a arătat o scrisoare de la o fată oarecare. Fusese scrisă în Elveţia.

Era o scrisoare grozavă. Fata era ofticoasă, şi fără nicio nădejde de vindecare. Şi bondocul acela, pe care de asemenea nu dădeai doi bani, închipuieşte-ţi, se făcu alb ca varul şi mi-a spus, – nu mai ţin minte fiecare cuvânt, – „am cunoscut pe fata asta când mai era aproape copilă, şi acum e pe moarte, totul pentru un porc ca dumneata sau ca mine".

Mi-a istorisit că de doi ani viaţa ei era un iad. Părea să cunoască toate amănuntele. N-a fost o convorbire plăcută.

Eu nu voiam să ştiu totul.

— Mai departe! spusei lui Jake.

— Am ascultat şi mai emoţionat decât mă asculţi tu acum, Dick, dar nu din curiozitate; era ceva mai mult. Urăsc părerile lumii acesteia, în care suntem siliţi să trăim, felul ticălos, murdar, de viaţă al bărbaţilor şi femeilor, care nu pot să câştige nimic decât cu trupurile lor. Şi acum vedeam pe fata aceea, care trăia aşa cum trăia, şi nu putea să spună că o face din sărăcie, căci nu era o prostituată, care trebuie să se hrănească singură, ci o femeie, care şi-a nimicit numai propria-i frumuseţe, sănătatea şi eul ei, şi astea sunt bunuri mai preţioase decât orice în viaţă, Dick. Şi toate s-au întâmplat fiindcă un bărbat oarecare a învăţat-o să-şi dea frâu patimilor.

— Dar vezi, Jake, să fie a dracului... viaţa, vreau să spun...

— Da, ştiu. Lucrul ăsta se întâmplă în fiecare zi şi în fiecare noapte. Dar eu nu vedeam de ce pentru asta să moară o fată în Elveţia. Animalele sunt mai cuminţi. La ele dragostea e o nevoie trupească, şi capătă pui...

— Da, vezi însă, Jake...

— Aşa am văzut eu lucrurile, Dick, când am stat cu omul acela la un pahar de băutură. El spunea, că „ar fi bine să sucesc gâtul tuturor nemernicilor care au avut-o", iar eu trebuia să zâmbesc fără voie în sinea mea, căci, îmi spuneam, aici vorbeşte unicul care n-a

avut-o. Şi totodată l-am contrazis. Spuneam mai departe: „De toți ăştia nu trebuie să ne pese, zisei; cel dintâi trebuie ucis – de rest nu ne sinchisim”.

„Ştii cine a fost?” întrebă el. De unde era să ştiu? Am dat din cap. „Tocmai prietenul dumitale de pe ranch, nu mai ştiu cum îl cheamă, zise el. L-am văzut de curând la Londra. Pentru asta ți-am spus toată povestea... Credeam că ştii de cine vorbesc”.

„Nu”, zisei eu.

„Vai! Atunci am făcut o boroboață”. Se uită tare uluit. L-am socotit drept un nerod, care flecăreşte la whisky.

— „Spui adevărul?” îl întrebai.

— „Cum aşa? Apoi pot să-ți dau toate amănuntele”, zise el. Dar n-aveam nevoie. M-am sculat şi mi-am văzut de drum. El mă credea nebun. În clipa aceea toată mintea mi-era zdruncinată.

Fiindcă eram tânăr şi nu mă privea, am trimis o scrisoare. A doua zi veni el însuşi. Mai ştiu cum m-am sculat trufaş şi hotărât, şi i-am imputat cele auzite. Şi mai ştiu cum şi-a dat capul pe spate şi a răcnit de râs.

— „Hei, dragul meu Jake, zise el, dacă crezi că mă simt răspunzător pentru fiecare femeie cu care m-am culcat...”.

Acum îl uram. Uram nepăsarea cu care nici n-a rostit până la sfârşit fraza începută, şi uram râsul lui. Dar înainte de toate îl uram, fiindcă a nimicit în mine chipul lui. Asta-i tinerețea, Dick, şi e pricina pentru care l-am ucis.

Am dat din cap, căci asta o pricepeam prea bine, şi mi se părea că trăiam în povestirea asta, trăiam în ea mai mult decât Jake, povestitorul, căci îşi dădu capul pe spate, focul îi lumina fața, iar glasul i-era liniştit şi atât de îndepărtat, ca şi când ar fi citit dintr-o carte o istorisire nepersonală. Într-aceea eu, aplecat cu obrazul în mâini, nu vedeam niciun foc, nicio pădure, niciun copac, nimic în jurul meu, numai şi numai fața lui Jake pe atunci cu pumnii încleştați în caldul cort de circ, cu toate amăgirile lui prăbuşindu-se, iar înaintea sa

obrazul râzător al prietenului său, pe care puteam să mi-l închipui, într-o groaznică presimțire, așa cum eram eu însumi. N-am cunoscut niciodată pe omul pe care l-a răpus Jake și știam totuși: acela eram eu, și aceea era povestea mea.

— Când a sfârșit cu râsul, zise Jake, a venit la mine și mi-a pus mâna pe umăr. „Iei viața prea în serios, Jake", îmi spuse el. „Ești ca cineva, care duce mai departe un proces pierdut. Râzi, băiete, râzi! Trebuie să te văd luptând".

Apoi m-am dus în arenă, iar el mă privea, aplauda și era atât de mult la fel cu vechiul său eu de la ranch, încât îmi venea greu să cred ca adevărate toate cele întâmplate.

Din colțul meu mă uitam în jos peste capetele celor din fața ringului sub funii, și acolo sta și el și mă privea zâmbind.

„Arunc doi șilingi, Jake, și te pleznesc în obraz", exclamă el.

„Hop, zisei eu, urcă-te!" și de jur-împrejur au râs cu toții. Eram doar cunoscuți ca prieteni, și știau că au să petreacă bine.

„Toacă-l ca pe carnea de plăcintă, pe specialistul tău", strigă unul, iar de afară, dinaintea cortului circului, auzeam răpăiala surdă a tobei și strigătul de șarlatan al crainicului, care îndemna mulțimea să intre.

„Poftiți înăuntru, doamnelor și domnilor. Aici puteți vedea pe cel mai mare luptător, pe care l-ați văzut vreodată. Campionul Jake împotriva unui renumit amator de box!"

Îl așteptam în colțul meu. Eram cam de aceeași înălțime. Adeseori am boxat cu el la ranch. Dezbrăcat nu mi-a părut că e în formă. Am băgat de seamă că se îngrășase și se făcuse cam molâu. „Ăsta n-o să se prea țină pe picioare", îmi zisei.

„O să aibă haz al dracului, îmi strigă el; până în zece minute te-am doborât".

Publicul holba ochii și rânjea la noi. Arbitrul, bondoc

şi păcătos, ridică tulburat mâna, întânse ceasul şi strigă să începem. M-am dus în mijlocul ringului, pe când potrivnicul meu se îndesa în mine.

El a dat întâia lovitură. A făcut cu stânga un atac fals, s-a repezit apoi sub garda mea şi mă izbi cu dreapta între coaste. M-am scuturat de el şi cu o scurtă dreaptă şi stângă l-am pleznit zdravăn în ficat. El încercă să-mi dea cu stânga o lovitură în bărbie, dar m-am ferit şi în acelaşi timp l-am lovit puternic deasupra inimii. Asta îl ameţi şi-l făcu să se dea puţin înapoi. După aceea însă năvăli cu avânt asupra mea. Zâmbea cum zâmbise atât de des, când boxam în glumă la ranch şi-l auzii spunând: „Hop, Jake, nu te lăsa!" Ştiam că am să-l ucid. În mine sângera ceva pentru el, dar eram tânăr şi până atunci nu fusesem niciodată atât de jignit. Mă gândeam mai mult la încrederea mea pierdută, decât la fata care se prăpădea în Elveţia. Apoi m-am gândit la colonia de leproşi şi la felul cum a vorbit despre asta la ranch: capul ridicat ca un preot, care moare pentru credinţa lui. M-am gândit la mâinile lui şi la durerile unei vieţi bolnave, şi cum m-am încrezut într-însul, şi-l priveam cu priviri uimite. În clipa aceea simţeam că aveam parcă în mine puterea întregii lumi. El se năpusti asupra mea, zdruncinat încă de lovitura ce i-o dădusem deasupra inimii. Se pregăti de atac. Îi văzui zâmbetul şi mă uitai la falca lui; apoi râsei şi eu, şi-l izbii drept sub falcă. Văzui cum căpăţâna îi cade pe spate, iar mâinile întinse în lături băteau golul. După aceea se prăvăli moale pe scânduri şi zăcea, cu grumazul frânt, iar vinele gâtlejului îi ieşiseră ciudat de mult în afară.

A murit acolo, la picioarele mele.

Apoi îmi amintesc cum cineva a strigat şi oamenii s-au căţărat printre frânghii pe ring şi de glasul puternic, isteric, al unei femei care mi-a răcnit în urechi, şi de mâini care mi s-au pus pe umeri...

Jake se întrerupse, se uită la mine prin lumina ce-o da flacăra focului şi ochii îi străluciră negri în obrazul galben.

— Ce-i cu tine, Dick? mă întrebă el.

Pe când îmi vorbea, a pierit imaginea ringului de box, a pierit aerul înăbuşitor al arenei, iar ochii lui nu mai erau ochi de ucigaş, care se odihneau pe mine, prietenul său, ci erau iar ochii serioşi şi blajini ai lui Jake, pe care-l cunoşteam. Şi atunci nu mai era groază şi nu mai era niciun fel de moarte, de care să nu pot scăpa, ci doar focul popasului şi crengile galbene ale copacilor, şi el şi eu, care tăifăsuiam despre ceva, ce s-a petrecut cu mulți ani înainte.

— Nimic, zisei. Acum totul e iar în regulă.

— Cum? mă întrebă el. Parc-ai fi un strigoi, atât de speriat eşti! E lumina slabă oare? Eşti alb şi parcă hăituit, ochii îți stau în cap ca nişte găuri negre.

Am tremurat înnebunit.

— Te descrii pe tine însuți, îi spusei.

El dădu din cap şi zise: Nu trebuie să fii aşa de speriat.

— Nu sunt speriat, îi zisei. Îmi pare doar bine, că toate astea sunt aici aievea şi că ai scăpat de belea. Nu poate să se mai întâmple aşa ceva.

— Nu, niciodată n-o să se mai întâmple.

— Şederea la închisoare nu ți-a împietrit inima, Jake. Pot să-mi închipui cum ai fost mai înainte; dar acum eşti mai mare, în toate privințele.

— Nu... văd numai un țel.

— Niciodată n-o să fiu în stare să fac asta.

— O s-o poți totuşi.

— Nu văd cum.

— După ce vei fi suferit câtva timp.

— Am suferit, ca tânăr, în felul meu.

— Asta-i o deosebire.

— M-ar duce de râpă. M-aş ascunde de toate şi de toți.

— N-ai face-o. La început, poate, mai târziu nu.

— Toate o să fie bine cât vei fi tu lângă mine.

— Nu trebuie să te bizui pe asta.

— Ai spus că pot să mă bizui totdeauna pe tine.

— Vreau să spun că nu trebuie să te laşi copleşit de gândul ăsta al propriei tale slăbiciuni.

— Dar sunt atât de leneş, nu?

— Ţi-am mai spus: eşti tânăr.

— Jake, n-aş vrea să îmbătrânesc niciodată. Aş vrea să mă scol totdeauna dis-de-dimineaţă şi să ştiu, că înaintea mea se află ceva mai mare, numaidecât după colţ, peste deal. Aş vrea să simt totdeauna că, dacă stau măcar un minut liniştit, îmi scapă ceva nespus de însemnat. Niciodată n-aş vrea să mă pomenesc, spunându-mi: Ce rost are să cutreieri aşa uliţele? Căci atunci înseamnă că totul s-a sfârşit, Jake, când cuiva nu-i mai pasă de nimic. Când stai mulţumit în jilţ, mulţumit cu ce-ai avut... atunci ai început să îmbătrâneşti.

— Nu trebuie să fie aşa. Sentimentele tale te ţin tânăr, Dick. Anii n-au nicio legătură cu asta. E numai o chestie a stării tale sufleteşti.

— Toate astea nu-mi spun nimic. O, Jake, dacă aş putea să trăiesc o viaţă zbuciumată, apoi să mor.

— Ce înţelegi prin „zbuciumată?"

— Nu ştiu, dar e o mulţime nesfârşită de lucruri, pe care aş vrea să le cunosc şi să le simt. Dar n-o să izbutesc niciodată. Soarta mă prigoneşte.

— Nu mai îndruga neghiobii! Soarta... Dar nici nu există aşa ceva. Totul atârnă numai de tine, zise el.

— Totul?

— Da.

— Aş vrea să simt la fel ca tine, Jake.

— Nu-i greu.

— Tu eşti tare. Învingi orice piedică. Ai fost în iad – la închisoare – şi nu eşti doborât. Nu ţi-ar fi dat niciodată prin cap să te arunci de pe un pod, chiar dacă ai fi fost în aceeaşi stare ca mine...

— Nu, nu cred.

— Asta e deosebirea dintre noi, zisei.

— Dar nici ţie n-o să ţi se mai întâmple.

— Cum poţi să ştii?

— Fiindcă aceea a fost, aşa, o slăbiciune trecătoare. Acum ţii la viaţă.

— Şi de ce?

— Mi-ai spus că ai vrea să faci ceva deosebit.

— Da.

— Atunci, înainte! Începe!

— Cu visurile n-am s-ajung departe.

— N-am vorbit de vise.

— N-o să mă părăseşti, Jake?

— Nu.

— Acum ne-am făcut doar al dracului de serioşi, nu?

— Aşa ţi se pare?

— Nu râde... Râzi totdeauna de lucruri, care pentru mine înseamnă grozav de mult.

— Atât de mult?

— Mai întrebi? La naiba! Tu crezi într-una că sunt copil, Jake.

— Da.

— Şi un fleac.

— Nu.

— De ce te chinudeşti aşadar cu mine?

— Fiindcă eşti aşa cum eşti.

— Nu înţeleg.

— Nu.

El râse din nou. Eu vroiam să fiu iar serios, dar nu era chip; râdea de tot ce spuneam.

— Acum mă culc, bombănii eu.

Îmbufnarea mea îl înveseli doar.

— Aşterne-ţi pătura calului pe tine; altfel ai să îngheţi, zise el.

Focul era gata să se stingă. Am strivit spuza cu picioarele. Sus, deasupra noastră, văzui munţii pe care am fost, iar poteca roşiatică şi pietroasă ducea spre ei printre copaci. Simţii aerul îngheţat şi tăcerea câmpiilor de zăpadă. În preajma noastră arborii vâjâiau, înfiorându-se înainte de revărsatul zorilor, iar în depărtare se prăvălea la vale, nevăzut, şuvoiul muntelui.

Lumina albă de pe cer e de la zăpadă, îmi spuneam

eu; şi stelele galbene şi vuietul şuvoiului ce se prăvălea. Asta-i cea din urmă noapte a noastră, îmi ziceam, şi n-o să mai venim niciodată pe aici. Mâine vom fi iar în lume.

Nu voiam să uit niciodată din toate câte se petrecuseră acolo.

Stam culcat cu faţa în mâini, iar când mă întorceam pe o parte, vedeam pe Jake, care sta nemişcat, cu spatele de un trunchi, privind şi el munţii ţintă.

— La ce te gândeşti, când te uiţi aşa? întrebai.

— La fel şi fel de lucruri.

— La ce, de pildă?

— La tine, bunăoară.

— La ce, despre mine?

— Dacă ai să începi.

— Da, negreşit.

— Aşa cred şi eu.

— A fost frumos, nu, Jake?

— Da.

— Şi nu se schimbă nimic, după ce plecăm de aici?

— Nu.

— Niciodată n-o să-mi placă ceva mai mult ca lucrurile de aici.

— Aş vrea să văd şi eu.

— Nici n-aş putea altfel. Mă simt nespus de fericit.

— Aşa te simţi?

— Fireşte. Asta-i cea mai măreaţă întâmplare din viaţa mea.

— Mă bucură.

— Eşti un caraghios, Jake.

— Crezi?

— Da. N-aş vrea să stau cu nimeni altul decât cu tine.

— Frumos.

— De obicei, nu vorbeşti mult, nu-i aşa?

— Nu.

— Noapte bună, Jake.

A doua zi am văzut întâiul fiord. Şoseaua ducea din munţi în vale, iar acolo am zărit înaintea noastră fâşia de

apă albastră ca un canal, cu munții înșirați de ambele părți ca un lanț de santinele ce-și ridicau spre cer vârfurile acoperite de zăpadă.

Era ciudat să te afli iar între oameni. Până și cocioabele de pe coastele dealurilor ni se părură civilizate, după munții singuratici.

Numele satului era Laardel. Bărbații și femeile se zgâiră la noi și la caii noștri, ca și când am fi ieșit dintr-o casă de nebuni.

Era greu să găsești unde să dormi în Laardel. Un flăcău veni la Jake și începu a sporovăi cu el, arătând spre casa lui, unde, cum bănuiam, am fi putut găsi un locșor peste noapte. Nu mi-am dat osteneala să ascult ce vorbeau. L-am lăsat pe Jake să se tocmească. Am descălecat și m-am dus la marginea apei albastre.

Sus, pe tăcutele înălțimi, nu mi-aș fi închipuit că un fiord poate să fie atât de minunat ca acesta.

Era cald și soarele strălucea pe cer. Apa avea aceeași culoare ca cerul.

Fiordul părea împresurat de munți. De unde stam eu, nu puteam să descopăr nicio scurgere; dar socoteam că înaintea noastră, drept înainte, trebuia să fie un canal îngust. Fiordul era liniștit ca un lac și fără nicio urmă de valuri. Socoteam că trebuie să fie mai rece decât șuvoaiele albe și gheața de pe ghețare, iar adâncimea lui mai de nepătruns decât a vreunui ocean oarecare.

Puteam să văd munții oglindindu-se în apă.

Aici nu trebuie să fie umbre, nici chiar după ce a apus soarele, și niciun sunet. Lumina de pe apă era la fel pe toată întinderea ei, ziua și noaptea. Nu-mi puteam închipui să fie pe aici păsări cântătoare. S-ar speria chiar la sunetul glasului lor.

Era minunat de frumos, dar pentru mine era prea mare și prea singuratic. Știam că niciodată nu m-aș simți aici la largul meu. Mă înapoiai la Jake și la cai.

— Aș fi vrut să nu fi venit pe aici, zisei.

El râse de mine și de pe cal se uită în jos la mine.

— Da! Dar unde ai vrea să fii? întrebă el.

— Nu ştiu... undeva pe o şosea, unde să pot să răsuflu. Sau aş fi vrut să mă aflu pe corabia *Hedvig,* cu vânt rece şi unul din marinari care să strige ceva de pe punte. Aici nu-i niciun curent de aer şi nu se aude niciun sunet. Totul e încuiat.

— Mâine plecăm, zise Jake. Prietenul de colo mi-a spus că vaporul ancorează aici. Pleacă apoi spre alt ţinut de fiorduri. Poate să ne ducă până la Balholm. Poate că acolo să-ţi placă mai mult.

— Nu ştiu. Aş fi vrut să nu fi venit de loc încoace.

Întrebai pe Jake ce-o să facem cu caii.

— Nu mai avem nevoie de ei, zise dansul. I-am putea lăsa aici. Unul din ţărani vrea să-i cumpere.

— N-aş vrea să-i vindem, Jake.

— Nu, nici eu, dar nu putem să-i luăm cu noi pe vapor. Am ştiut doar, că va trebui să plecăm mai departe.

— Credeam că vrei şi tu.

— Da, vreau. Dar... de fiecare dată când părăseşti ceva într-un loc, e ca şi când ai părăsi o parte din tine însuţi.

— Ştiu.

— Vom putea cel puţin să dormim iar ca lumea într-un pat?

— Da.

— Ce caraghios! Noaptea trecută am fost singuri, sus în munţi, iar acum suntem aici, şi de jur-împrejur sunt numai oamenii.

— Cred că asta îţi place, Dick?

— Nu... nu numai fiecare minut, fiecare clipă face să treacă timpul... şi nu-i statornic...

— Apoi ţie îţi plac toate astea.

— Da. Îţi vine să-ţi iei lumea-n cap de atâta plăcere. Vezi, eu nu ştiu niciodată cum o să mă simt acolo unde mă duc.

— Hai, băiatule, de mănâncă ceva, zise el.

Am luat-o de-a lungul uliţei până la casă. După ce mi-am potolit foamea, m-am simţit mai bine. După

multe zile mâncam iar întâia oară cu farfurii şi faţă de masă.

— E măreţ de tot, spusei lui Jake.

M-am sculat şi m-am întins, şi am stat afară în faţa căsuţei şi ne uitam în jos pe uliţă la apa tăcută. După puţin timp va apune soarele în spatele şirului de munţi înalţi. Cerul era portocaliu, şi lungi degete portocalii se întindeau pieziş pe zăpadă.

După aceea, un munte mai ascuţit ascunse soarele privirilor noastre, dar lumina rămase. Fiecare formă era mai limpede ca mai înainte. Un om vâsli într-o barcă pe apă. Parcă era zugrăvit pe al doilea plan. Un copil coborî în fugă de pe un colnic şi-l chemă. El răspunse şi făcu semne. Apoi ieşi o femeie dintr-o casă. Purta o broboadă albastră pe cap şi luă copilul în braţe. Altminteri nu puteai vedea de jur-împrejur niciun om.

Soarele apusese, cerul era acum verde măsliniu. Munţii se oglindeau ca umbre negre în apă. Nu se auzea niciun sunet, decât vuietul cascadelor albe, ce se prăvăleau de pe stânci la mii de picioare. Nu se întunecă mai mult.

Zâmbii către Jake.

La urma urmelor, erau bune şi fiordurile.

CAPITOLUL VII

Când ne-am trezit, am zărit vaporul, care aruncase ancora peste drum de stăvilarul din Laardel. Sosise, pe când noi dormeam. Era vopsit în alb şi era frumos aşa în faţa apei albastre. Ridicase steagul norvegian.

Puntea era tixită. Două bărci mici ale vasului erau gata să ducă pe uscat călătorii.

— N-o să găsim loc pe vapor, zisei.

— Ba da, îmi răspunse el. N-a început încă sezonul. Nu-i atât de plin cât pare.

— N-aş vrea să am nici în clin nici în mânecă cu lepădăturile astea.

— Dar nici n-ai nevoie să vorbeşti cu ei, zise Jake.

Era cu totul contra sentimentelor mele să mă brodesc aşa cu o droaie de bărbaţi şi femei. Hainele noastre păreau ca nişte afişe pentru un film din Vestul Americii. Toţi ar râde de noi.

Şi se aşteptau la o lume foarte aleasă de turişti pe vapor. Fireşte că nici n-o să ne lase să ne urcăm pe bord.

— Ascultă, Jake, părem ca nişte nebuni, şi suntem chiar.

— Cine ce are cu noi? zise el.

— Nu mi-ar plăcea să se uite la mine cu gurile căscate.

— N-o să se uite nimeni la tine.

— Aşadar, oricum ar fi, n-am poftă.

— Las' că o să fie bine.

Plăti pentru dormit, pe când eu mă învârteam de colo până colo cu mâinile în buzunarele pantalonilor şi mă întrebam, cum o să pot îndura această veşnică atârnare de el! Apoi ne-am dus pe uliţă de vale, spre zăgaz.

Eu eram bosumflat şi mă uitam în jos. Nici nu voiam

să-i văd, mi-era silă de ei. Mi se făcuse dor de munți, ca să nu mai aud niciodată glasurile gloatei şi să fiu amestecat în viața ei tâmpită.

Un număr oarecare de călători de pe vapor cobora tocmai într-una din bărcile cu motor. Auzeam cum flecăreau ațâțați de zguduirile maşinii, iar unul cânta obraznic în falset înalt, şi o femeie râdea prosteşte şi tare. Gândind.

Un bărbat, – o călăuză, pe cât am auzit, – îndrumă pe cei sosiți în barcă spre puntea de debarcare, unde s-a oprit şi-i adună în semicerc împrejurul lui. Mâna lui ridicată făcu un semn să se facă tăcere. El spuse, întâi în norvegiană, apoi în englezeşte: „Aici stăm un ceas. Aici se pot vedea tot felul de lucruri. Cine vrea să se plimbe, să binevoiască să apuce pe drumul ăsta la stânga. Pe ceilalți domni şi doamne, care doresc lămuriri asupra curiozităților, îi rog să vină cu mine".

Şi porni bietul nerod cu ochelari de os pe nas. Fața lui era brobonită de sudoare. O luă înainte repede, cu paşi lungi, iar ceata tropăia în urma lui. Se călcau unii pe alții pe picioare şi se repeziră ca un cârd de gâşte proaste, la o baracă, spre a cumpăra cărți poştale ilustrate.

Jake se aplecă spre barca cu motor şi începu să se tocmească cu unul din marinari. Apoi se ridică şi-mi făcu semn.

— Haide, zise el, omul vrea să ne treacă cu barca. Crede că o să găsim o cabină.

După câteva minute pluteam spre vapor. Părea mare de tot, când vâsleam bord la bord de-a lungul prorei.

Christiania era numele vaporului.

Ne-am cățărat pe scară, apoi pe puntea principală. Totul era alb şi lustruit. Era o deosebire, mare față de *Hedvig.* Dar eu n-aveam nicio poftă să rămân acolo. Jake începu să caute pe casierul de bilete. Eu aşteptam pe puntea de plimbare, am auzit un tropăit de picioare şi cineva a dat drumul unui gramofon.

O fată îngâna muzica, şi mi-am zis că ea trebuie să fi

tropăit cu picioarele.

Fără să vreau, şuierai încet melodia şi aş fi vrut să ştiu cum arăta fata.

Acest vapor de excursie strica toată măreţia şi frumuseţea fiordului. Dar n-aveai ce să faci

— A mers iute, zisei lui Jake, când s-a înapoiat.

— Totul în regulă, spuse el. Putem merge cu vasul până la Balholm şi să rămânem numai între noi, urmă el; nu trebuie să ne batem capul cu celalţi călători.

Când a auzit gramofonul de sus, a făcut o mutră.

— Asta nu mai e aşa bine, Dick.

Am înălţat din umeri. Pe mine nu mă stingherea cât am crezut.

Am stat puţin şi ne-am uitat la munţii de pe care coborâsem cu o zi mai înainte. Păreau foarte departe de mine. Placa de pe gramofon fu schimbată, iar eu începui să fluier noul cântec.

— Astfel de aparate ar trebui confiscate, zise Jake, privind într-una munţii.

— O, nu ştiu, zisei.

Christiania a plecat din Laardel către amiază, luând-o spre Gudvangen. Am căutat un colţ liniştit, ca să nu trebuiască s-avem de-a face cu ceilalţi călători. Timpul era minunat. Era cu neputinţă să stăm în mica noastră cabină cu cele două paturi înguste, unul peste altul. Aşa că a trebuit să ne facem turişti ca toţi ceilalţi, cu două balansoare sub o perdea lată, pe când cei din jurul nostru scoteau exclamaţii despre frumuseţea priveliştilor şi se fâţâiau pe punte şi ţăcăneau afurisitele lor aparate fotografice.

Era o lume amestecată. Câţiva scandinavi, vreo doi englezi, încolo numai germani şi americani. Nu se potriveau toţi pe fondul acelor munţi.

Mi se părea mai ales că nu erau îndreptăţiţi să fie aici. Jake şi cu mine trebuia să fim singuri într-o barcă. S-o fi putând vâsli oare în fiorduri? Nu i-am vedea nici pe ei, nici vaporul cu puntea strălucind de curăţenie şi părţile de alamă poleite, şi am fi simţit o plăcere nespusă; dar

arăta amăgitoare şi mohorâtă, şi nu sufla niciun vânt.

Jake găsise un ziar american şi citea ştirile privitoare la basse-ball. Glumeţ, cum se potrivea la o adică, în orice împrejurare! Oamenii nu păreau să-l stinghereascâ.

Eu nu puteam să mă hotărăsc nici pentru citit, nici pentru dormit. Fără nicio pricină adevărată, mă simţeam neliniştit. Nu ştiam nici eu ce vreau.

Erau acolo nişte americani, care şedeau înaintea noastră pe pături, întinse în faţa luminatorului salonului dedesubt. Erau cei cu gramofonul. Te desfătai cum trebuie, privindu-i. Erau cinci, trei bărbaţi şi două femei.

Întins în jilţul meu, chibzuiam cam cum vor fi fost înrudiţi. Cine cu cine era căsătorit şi aşa mai departe. Niciunul nu se purta aşa ca şi când ar fi fost căsătorit. Unul din tineri părea prost. Purta ochelari şi citea o carte. Ziceam că e fratele fetei oacheşe, fiindcă, atunci când l-a rugat să-i aducă pătura, i-a spus să facă bine să-l lase în pace, apoi a sărit al doilea domn şi i-a adus ce a vrut.

Îi părea bine că a putut s-o îndatoreze, dar ea îl răsplăti doar cu un zâmbet. Al treilea făcea pe paiaţa cu un aparat fotografic şi lua vederi în poziţii caraghioase. Era măscăriciul lor. Cum deschidea gura, râdeau toţi. Fata a doua dormea sau se prefăcea. Avea părul roşu. Purta o rochie albă fără mâneci. Îşi îngropă obrazul în coate şi zâmbea în somn, fără cuvânt.

Nu era urâtă. Aproape tot timpul m-am uitat la ea. Aş fi fost bucuros să ştiu care din domni o interesa, – hotărât că nu tânărul cu ochelari. Unii tineri ştiu cum să le vie de hac la toate. Dânsa se purta cu toţi la fel. După puţin timp s-a sculat şi s-a pieptănat. Era o treabă cu totul de prisos. Apoi întinse somnoroasă mâna spre gramafon şi-l porni. Era aceeaşi melodie, pe care o fluierasem dimineaţa. Ea îşi săltă umerii după tactul muzicii, iar măscăriciul îi aprinse o ţigară şi i-o puse în gură. Ea îngâna tare. Când gramofonul reîncepu, Jake oiftă moleşit şi se sculă de pe scaun.

— Mă duc să văd dacă o să mă lase la puntea de comandă, zise el. Aş flecări cu plăcere cu vreunul din marinari. Ofiţerul secund mi se pare cel mai nimerit. Acolo o să fie linişte, iar munţii măreţi.

— Da, zisei.

— Vii şi tu, Dick?

Am căscat şi m-am întins.

— Nu, rămân aici.

— Bine.

El se făcu nevăzut sub punte. Plecarea lui a atras asupra lui atenţia americanilor. Se uitară toţi după el, apoi la mine. Am ridicat gazeta lui Jake şi mă pregăteam chipurile să citesc, dar o ţinam de-a-ndoaselea. Cineva râse. De bună seamă, fata cu părul roşu Mi-am lipit obrazul de ziar, ca ei să nu poată vedea cât de tare am roşit. După câteva clipe îl aplecai iar şi văzui că nici nu se uitau la mine. Ca să mă aflu în treabă, scormonii buzunarele după o ţigară. După ce am găsit una, n-aveam chibrit. Mi se părea că sunt atât de caraghios, cum n-am mai fost. Măscăriciul se uită la mine şi văzu ţigara neaprinsă în gura mea.

— Vrei foc? mă întrebă el.

Se zgâiră toţi la mine. Era grozav. Şi-or fi închipuit, se vede, că am făcut dinadins, ca să intru în vorbă cu ei.

— Mulţumesc foarte mult, zisei, şi mă sculai, dar mă împiedicai de scaun.

— La Laardel te-ai urcat? întrebă fata cu părul roşu.

— Da, răspunsei. Am călărit prin munţi, pornind de la Fagernes.

— Tinere! Tinere!

Fratele cu ochelari ridică ochii de pe carte.

— Călare trebuie să fie un drum afurisit, nu?

— Da, greu al dracului, dar face să te osteneşti, am răspuns.

— Trebuie să fi fost în ţinuturile cele mai fermecătoare, spuse fata cealaltă, iar roşcovana zâmbi şi schimbă placa.

— Nu era mai romantic decum s-ar putea descrie prin

cuvinte, colo sus, pe acele culmi sălbatice? mă întrebă ea.

Asta era o observaţie tare neroadă! Fata era însă atât de drăguţă, încât puteai s-o treci cu vederea. De aceea, am zâmbit.

— Nu mă prea pricep, zisei.

— O, ce mult aş fi vrut să fi făcut excursia asta, urmă ea. Sunt nebună după munţi şi altele de felul acesta.

Fratele cu ochelari începu să mă copleşească cu întrebări: câţi kilometri am făcut în medie pe zi, şi cum am dus-o cu hrana şi dormitul. Îi răspunsei ceva şi încercam să aflu ce spune roşcovana flăcăului cu aparatul fotografic.

„...Mă înnebuneşti, Bill, cu afurisitul de aparat; nu te mai tot ţine de capul meu!”

Urmară câteva clipe de tăcere, iar eu mă uitam la fata roşcată, care se mişca după măsura muzicii.

— E o placă bună, zisei.

— Răsună ca o adevărată orchestră, zise ea. Mă face să mă înfior toată şi mă înnebuneşte după dans. Dansezi?

— Nu. La aşa ceva nu mă pricep, răspunsei.

— Dar prietenul dumitale?

— Nu; cred că nici el.

— Până unde mergeţi? întrebă cel cu ochelari.

— Cred că nu mai departe de Balholm, spusei.

— Se spune că Vadheim, ceva mai departe, ar fi un loc frumos, zise Bill.

— Da. Ce-ar fi să vii şi dumneata la Vadheim, fu de părere fata cu părul roşu.

— Cum aţi călătorit până acum? întrebai pe fata oacheşă. Mi se părea că nu-i bine să văd numai de roşcată.

— Oh! a fost dumnezeieşte, zise ea. Nimic nu poate întrece fiordurile. Ele sunt mai trainice decât tot ce am văzut acasă la noi. Asta-i întâia mea vizită în Europa. Am sfârşit cu Anglia şi Franţa şi Germania, toate în două luni. Ce zici de asta?

— Vrednic de admirație, zisei.

— Da, nu-i într-adevăr vrednic de admirație! Fireşte, Carrie a văzut de mult toate astea.

Vasăzică pe fata cu părul roşu o chema Carrie. Urât nume! Mă întorsei iar către ea.

— Cum îți place pe aici? o întrebai.

— Oh! Mie îmi place Europa la nebunie, îmi răspunse ea şi zâmbi cu două înțelesuri, ca şi când ar fi vrut să arate că în Europa n-a iubit numai Europa. Era minunată. O jale, că-i zicea Carrie. Oamenii îmi plăcură. Erau veseli. Atât de liberi la petreceri! Nici nu te lăsau să simți că față de ei erai un fleac.

— Lume amestecată pe vapor, zisei, şi deodată îmi adusei aminte cum arătam eu ca un pui de bodaproste.

— E cumplit, zise Carrie; cred că pe vas nu-i unul măcar mai de Doamne ajută.

Ce observație neroadă! Noroc, că nu era Jake p-acolo. Ah, nu face nimic! O fată cu astfel de chip ar fi putut săvârşi chiar o crimă.

— Afară de asta, oamenii de pe vapor mai sunt atât de plictisitori şi de searbezi, urmă ea; niciunul din cincizeci nu-i mai dihai, vă spun. Pe ăştia aş vrea să-i văd odată mişcându-se, să le presar puțin ardei în mâncăruri, ca să-i mai trezesc. Atunci am mai petrece puțin!

— Asta n-ar avea niciun rost, zise prietenul oacheşei. Până n-ajungem la Balhohn, n-ai ce vedea. De acolo facem o excursie.

— Ştiți ce ar avea haz mai mult decât toate? zise Carrie. Lăsăm pe ceilalți călători în plata Domnului şi ne urcăm singuri într-o excursie de descoperiri în ținuturi sălbatice. Iar dumneata cu prietenul dumitale ne completați ceata.

— Nu-i rău, zisei.

Nu ştiam ce-o să creadă Jake despre asta, dar mie mi se părea că am putea primi.

— Eu aş vrea să mergem undeva, unde se poate înota, zise ocheşica.

— He!... să înot aş vrea şi eu, zise tânărul care

bombănise pentru pătura ei.

— Dacă veniți şi dumneavoastră amândoi, am putea lua vreun car, zise cel cu ochelari. El părea căpetenia. Am băgat de seamă, că ne-a poftit ca s-adune mai mulți bani, să îşi poată închiria apoi o trăsură.

— Ar avea haz, zisei.

— Nu-i aşa? întrebă Carrie.

Gongul, care vestea că trebuie să te îmbraci pentru cină, răsună adânc. Am crezut că vor coborî toți în cabine. Jake şi cu mine n-aveam nici cel mai mic cufăraş.

— Mănânci cu noi? întrebă ocheşica.

— Mulțumesc foarte mult, dar noi nu punem alte haine, zisei. Luăm masa în cabina cealaltă. Poate că ne vedem după aceea pe punte.

— O.K.! zise ea.

Ea şi cel cu ochelari, fratele ei se vede, ar vrea să sfârşească repede cu masa, spuseră ei.

Ceilalți se sculară şi ei şi-şi căutară lucrurile şi mantalele. Eu mă făcui că vreau să le ajut să care gramofonul şi o pătură, dar era de prisos. Oacheşa a lăsat pe domnul ei să care tot. Asta a fost văzut pentru el cel mai însemnat fapt al zilei. Nu ştiam dacă trebuie să plec ori să rămân. Ar fi părut caraghios să plec, fiindcă plecau şi ei. Carrie rămase puțin în urma celorlalți. Îşi pudră nasul. Bill, măscăriciul cu aparatul fotografic, se uită îndărăt după ea.

— Vino, baby, strigă el.

Ea îşi luă mantila de pe jos şi i-o aruncă peste umăr. Zâmbi, şi era minunat să te gândeşti că afară de mine n-a văzut-o nimeni zâmbind.

— La revedere, pe curând, zise ea.

Ea se duse jos după ceilalți, iar eu pornii să caut pe Jake.

L-am găsit, tocmai când venea de pe puntea de comandă.

— N-a fost măreț? întrebă el. De acolo ai putut să vezi bine?

— Ce? zisei.

— Da... culoarea cerului în spatele munților, acolo în fața noastră.

— Fireşte, zisei. Ascultă colea, am vorbit cu cei cu gramofonul. Sunt oameni foarte cumsecade. Spun că, dacă am coborî la Balholm pe uscat, am putea închiria împreună o trăsură şi să vedem tot ce-i vrednic de văzut. Apoi nu mai avem nimic de-a face cu ceilalți turişti.

— Oh! zise el.

— Nu ți-ar face şi ție plăcere, Jake? Cred că am petrece bine; am merge cu ei împreună; ştii, să mai schimbăm şi noi. Sunt într-adevăr veseli şi fără fasoane. De loc bățoşi. E printre ei unul, – acela cu ochelari, care a citit – el voia să ştie neapărat totul: cum am călătorit de la Fagernes prin munți. Cred că ăsta o să-ți placă. Cea oacheşă pare să fie soră-sa.

— Nu m-am uitat la niciunul mai de aproape, zise Jake.

— Spuneau să mâncăm cu ei, dar eu le-am spus numaidecât că n-avem haine de seară. O să-i vedem, cred, după-masă, pe punte. Atunci putem pune totul la cale.

— Da, zise Jake.

— Fireşte că nu mergem, dacă n-ai poftă.

— Nu.

— Ar mai fi o schimbare, nu ți se pare! E foarte bine ca din când în când să mai vii printre oameni. Dar nu vreau să te îndemn la nimic la care nu te îmboldeşte inima.

— O, lasă c-o să meargă, zise Jake.

Am îmbucat ceva şi ne-am urcat pe punte. Barca trăgea tocmai la mal. Înaintea noastră se afla Gudvangen. Fiordul era acolo foarte îngust. De amândouă părțile se înălțau stânci urâte şi golaşe. Apa era neagră şi nespus de adâncă. Cascade albe cădeau peste vârfurile stâncilor înalte. Sătulețul se afla înaintea noastră, dar totul părea nesfârşit de departe. Asta era prea mult.

Lăsai pe Jake stând de vorbă cu domnul cu ochelari şi mă dusei cu Carrie să vedem cum lucrează marinarii la proră. Puteam să-i lămuresc tot rostul trudei lor.

Ea mă privi cu gura căscată: — Nu-i grozav de greu?

I-am povestit cum am muncit eu cu Jake în călătoria spre Oslo. Ea nu se mai sătura ascultând. Mi-a cerut tot felul de lămuriri. Între timp ţinea mâinile pe parmaclâc, iar rochia ei sulbţire fâlfâia în vântul rece.

— Apoi ştiu că ai muncit, nu glumă! zise ea.

— Domnişoară, ai să răceşti, zisei după câtva timp; apoi am plecat şi i-am căutat pe ceilalţi, deşi nu le simţeam de loc lipsa.

— Aş fi vrut să dansăm acum.

— Nu ştiu să joc.

— Apoi, te mai învăţ eu.

— N-o să ai răbdare, îi răspunsei.

— Poţi să ştii?

Am râs amândoi: apoi ne zări Bill, după aceea ceilalţi.

— Uite-i! strigă ea.

Acolo sta şi Jake. Părea că nu vorbea cu nimeni.

— Alo! Unde v-aţi ascuns până acum, Carrie? întrebă oacheşa, apoi au râs amândouă şi toţi s-au uitat la noi. Am simţit cum am roşit, fără niciun cuvtârat. Ce făceau ei aşa din ţânţar armăsar, că am fost la proră? Grozavă nerozie!

— Mi-a povestit din trecutul său romantic, zise Carrie.

A făcut bine să le spună asta, dar nătărăii au râs, firește. Stam acolo ca un nerod şi aş fi fost bucuros să ştiu ce credea Jake.

— Alo, flăcăule, zisei cu glas cam nefiresc, de ce n-ai venit şi tu?

El părea să creadă, că-l socoteam cu gândul aiurea.

— Alo, zise el.

Am zâmbit copilăreşte şi îngânai o melodie. Fratele cu ochelari veni la noi.

— Jucaţi bridge? întrebă el.

— Eu da, zise Jake.

— E minunat! Ce-ar fi o partidă în patru? Dumneata cu mine, iar soră-mea cu Matty.

Vasăzică, Matty îl chema pe tânărul care da târcoale oacheşei.

— Nu ştiam că joci, Jake, zisei.

— Nu? mă întrebă el.

Nu ştiam, purtarea mea era silită sau a lui.

Simţeam întrucâtva că nu-l cunoşteam atât de bine cât credeam. Nădăjduiam că jocul de bridge n-o să-l plictisească. Mi-ar fi stricat toată plăcerea acelei seri, dacă m-aş fi gândit că el nu va petrece.

— Joci cu plăcere? îl întrebai îngrijorat.

— Fireşte zise el, cu plăcere.

Aşadar, Carrie şi cu mine eram liberi. Şi omul cu aparatul fotografic, Bill. Eu voiam să văd dacă o să se ţină tot timpul de noi. S-a ţinut. Ne-am dat jos la puntea cealaltă. Veni şi el. Luarăm gramofonul şi cutia de plăci. Ea încercă să mă înveţe să dansez. Am văzut că Bill dansează bine. Dânsa îl privi prieteneşte. Tare mi-ar fi plăcut ca el să nu fi fost acolo. El era foarte glumeţ şi o făcea să râdă. Îi plăcea aşa de mult cu amândoi!

Îmi spuneam: „Vasăzică, asta se cheamă la fete a petrece". Nu mi se părea chiar aşa de vesel. Ar fi putut să fie mai frumos.

— Dumneata nu joci bridge? am întrebat pe tânăr.

— Nu! Nu face niciun sport de cameră, zise Carrie.

— Niciun fel, baby? o întrebă el.

Râseră amândoi. Mi se părea că asta era un fel de mârşavă luare peste picior. Se vede că se cunoşteau bine de tot.

În sala de fumat era un bar. Ne-am dus acolo şi am băut ceva. Peste marginea paharului ei, râdea către noi.

— Du-te de vezi dacă ceilalţi şi-au sfârşit bridge-ul lor, zise ea.

Eram curios să văd, dacă o să-l aşteptăm să se întoarcă. El o să stea cel mult un minut.

— Te duci mâine dimineaţă pe uscat? o întrebai.

— Poate, zise ea.

— Cam când?

— O, orişicând.

— E ceva de văzut?

— Vino şi găseşte ceva!

— Vă duceţi cu toţii pe uscat?

— Asta nu pot să spun cu siguranţă, lămuri ea.

Nenorocitul veni iar înapoi.

— S-au şi culcat toţi, zise el; nu se mai vede nimeni.

— Dacă Mary s-a culcat, mă duc şi eu la culcare, zise Carrie.

Vasăzică, asta a fost tot. Pe scurt, nu cine ştie ce seară grozavă. Am petrecut-o amândoi până la cabină.

— Pentru mine nu trebuie să vă culcaţi încă, îşi dădu ea cu părerea. Nu vreau să vă dau semnalul de plecare, nu-i aşa?!

Ştia bine că o făcea. Ca şi când noi ne-am fi stârcit şi am fi flecărit, când ea n-ar fi de faţă. Ne-am oprit la uşa cabinei ei. Tânărul îşi făcu poznele şi se prefăcu că se duce în cabina lui, care era alături. Acum, mă gândii, trebuie să-mi încerc norocul şi să-i spun ceva.

— Spune-mi, te rog, zisei, ai vrea să vii mâine dimineaţă şi dumneata pe uscat? Iau o barcă. Dacă vrei, nu trebuie să-i aşteptăm pe ceilalţi.

— Mi-ar face plăcere, zise ea.

— Spune dar, da! Da?

Zâmbi şi lăsă limba să-i joace în obraz. Nu voia să se lege.

— Noapte bună, strigai tânărului.

M-am dus în cabina noastră ce se afla la celălalt capăt al vasului. Jake sta întins în patul lui. Avea pe cel de deasupra. Eu fluierai ceva, pe când îmi lepădăm hainele.

Abia aveai loc să te dezbraci.

— Ai petrecut bine? mă întrebă el.

— Nu tocmai rău.

Apoi nu mai zise nimic. Nu îndrăzneam să-l întreb cum i s-au părut americanii. Dacă îi vor fi plăcut, o să-mi spună el, fără ca să încep eu vorba. Tare aş fi vrut să ştiu ce avea de gând să facă mâine. Aş fi vrut să se

ducă să se distreze undeva. Dar nu, lui îi plăcea mai curând să fie singur, aşa că n-o să-i pese de plecarea mea. Mă urcai în pătucul meu şi stătui cu mâinile sub cap.

O să fie minunat să mă duc dimineaţa cu fata pe uscat! Poate că mai târziu, după ce vom fi ajuns la Balholm, vom lua o barcă şi vom înota.

Orice am face, ar fi minunat! Mă gândeam că a lăsat pe măscăriciul să doarmă la dânsa. Nu se poate să colinde aşa laolaltă şi să n-o facă. Fata cealaltă va îmbrăţişa de bună seamă pe tânărul anume Matty. De cel cu ochelari nu prea putea fi vorba.

Carrie părea că face uşor cunoştinţă cu cineva. Tare aş fi vrut să ştiu dacă pe toţi îi ţinea aşa la dans. A fost foarte plăcut. Şi părul ei era plăcut. Totul era plăcut.

— Dormi Jake? întrebai.

— Nu.

— Atunci ascultă: la o adică, de ce trebuie să coborâm numaidecât la Balholm? Ce-ar fi să mergem până la Vadheim?

— Om vedea, zise el, dacă ţii mult. Ce vrei să faci acolo?

— O, nimic. Cred doar, că-i bine să cercetăm toate locurile astea, odată ce suntem p-aici.

În noaptea aceea n-am dormit mult. Eram nelinişţit şi tulburat fără nicio pricină. Mi-ar fi plăcut mai curând să gonesc zece mile, sau să vâslesc într-o barcă pe fiord. În aerul acelui ţinut era ceva, ce nu te lăsa să dormi, atât de curat şi de tăcut era. Apoi lumina albă! Faptul că nu se întuneca niciodată te copleşea.

Tot voiam să fac ceva şi mă simţeam împiedicat de acei munţi înalţi şi negri. Răsunetul cascadelor turbate mă întărâta.

M-am sculat cu noaptea în cap şi m-am dus pe punte.

Gudvangen, târguleţul, părea mort sau adormit, peste apele tăcute. Prin case nu mişca nimeni. N-ai fi putut crede că pe o întindere de mile de jur-împrejur ar trăi vreun om. Munţii cenuşii se ridicau la înălţimi

ameţitoare deasupra capului meu; parcă s-ar fi îmbulzit în preajma vaporului ancorat, ca să-l încercuiască. M-am aplecat peste balustradă şi m-am uitat în jos, în apa neagră. Nu se vedeau valuri încreţite, nici cea mai mică întrerupere a suprafeţei netedă ca oglinda. Iar cascadele clocoteau într-una, căzând de pe stânci, şi vâjâiau ca ploaia.

În aerul acela nu se petrecea niciodată vreo schimbare. Era prea tare şi mohorât; era ca un vis plăsmuit de gândurile rele ale zilei trecute.

Acolo nu era nici cea mai mică urmă a unei ultime nădejdi şi nicio perspectivă de scăpare. Era un loc îngrozitor.

Stam pe punte, îmi rezemasem bărbia în mână, priveam ţintă înainte şi nu mă gândeam la nimic. Eram tare mâhnit şi doream ceva nespus, ce nu puteam să lămuresc, nici mie chiar. N-aş fi vrut să fiu atât de abătut. Aş fi vrut să râd, aş fi vrut să fiu laolaltă cu oameni veseli, să nu fiu hărţuit de gânduri şi voiam să iau fata cu mine pe uscat, să am şi eu o plăcere. Nu voiam să fiu în toane rele, atât de singuratic, de nenorocit şi de mâhnit. Doream ca Gudvangen să fie altfel şi munţii mai îndepărtaţi, şi soarele să lumineze, iar cerul să fie limpede şi apa albastră şi caldă şi netedă.

Am coborât şi l-am găsit pe Jake în capul oaselor pe pat...

— M-am trezit şi am văzut cu mirare că nu eşti aici, zise el. Voiam să şi încep să te caut. Mă temeam să nu se fi întâmplat ceva.

— Jake, zisei eu, sunt grozav de mâhnit.

— Ce-ai spune, dacă am lua la Gudvangen o barcă şi apoi, de undeva, ne-am căţăra în sus spre cascade. După aceea, am putea-o lua iar pe jos. Ar fi frumos să hoinărim pe acolo.

Întâi am fost vesel auzind spusele lui Jake, dar după aceea mi-am dat seama că nu vreau să plec. Mă tot gândeam la fată, şi n-aveam încotro.

— Nu pot, zisei; aseară am pus ceva la cale cu una din

cele două fete.

— Înțeleg, înțeleg, zise Jake.

— N-o să stăm mult pe uscat, urmai eu. Vaporul porneşte la prânz spre Balholm. Nici nu face să te cațări undeva, pe vreun munte.

— Nu.

Mi se părea, că el credea că asta e un pretext.

— De ce nu vii şi tu? întrebai eu prevăzător.

— N-am chef. Azi dimineață am de gând să trândăvesc.

— Fă cum pofteşti, îi răspunsei.

Am fluierat ceva, ca să-i arăt că nu-mi pasă, dar era limpede că ne ascundeam unul de altul gândurile. Şi nu era totuşi nimic de ascuns. Eu i-am spus verde, că am pus la cale o partidă de ştrand cu fata. Asta era tot. Nu ştiam într-adevăr de ce trebuia să ne jucăm de-a v-ați ascunselea. Viața era şi aşa o treabă destul de încâlcită.

Chelnerul bătu gongul pentru dejun.

— Mă urc în salon, zisei.

— Du-te, răspunse el.

Acum, când se treziseră toți şi se luminase de ziuă, mi se ştersese parcă întristarea.

Americanii îmi făcură semne. M-am dus la masa lor şi le-am dat bună dimineața.

Fata oacheşă purta o bluză trandafirie. Părea oarecum jignită. Prietenul ei Matty sta lângă dânsa. Fratele cu ochelari mânca zdravăn. Ajunsese nesuferit cu felul lui de a face planuri şi pregătiri.

— Aş fi de părere, spuse el, s-o pornim cu toții pe la zece, să plecăm cu aceeaşi barcă pe uscat. Acolo luăm câteva cărucioare, ne uităm la ce-i de văzut, şi la unsprezece suntem iar la timp pe vapor.

Nimeni nu era aşa grozav de înflăcărat. Mie mi s-a părut ceva nechibzuit. Carrie nu era acolo. Billy era tare scrobit, făcu pe măscăriciul şi scuipă pe jos sâmburi de cireşe. Un chelner veni în grabă să-l roage să nu mai murdărească podeaua. Ceilalți o socotiră ca o glumă minunată. Atunci veni şi Carrie. Purta ceva verde, fără

mâneci. Arăta foarte bine. Acum mă simțeam în voie bună.

— Alo, exclamă ea, ce facem? Nu, nu-mi trebuie dejun... Nu pot să mănânc nimic acum.

— Ne ducem pe uscat, spuse Mary. Vii şi tu?

— Nu mă pot hotărî, răspunse Carrie.

Eu tăceam. Nu voiam să mă dau de gol.

— Nu-i nicio grabă, se amestecă Bill.

Fireşte. Mi-am închipuit eu asta. Unde s-o duce ea, hop şi el. Ce tâmpit!

Față de o astfel de stare de lucruri nu ştiam ce să fac.

— Atunci, eu plec, zisei. Şi aşa a rămas. M-am dus şi m-am îngropat în salonul de fumat. Acolo aş fi stat toată dimineața şi aş fi citit gazete. Nu mă sinchiseam de ce are să se întâmple acolo, şi cine cu cine o să meargă unde l-o tăia capul. Aş fi vrut să mă fi dus cu Jake. Dar acum era prea târziu, ca să dau de el. Sta de vorbă, cred, cu vreun ofițer pe puntea de comandă. Pe la zece şi jumătate m-am trezit deodată cu Carrie în sala de fumat. Avea pălărie în cap şi hâțâna un săculeț de mână.

— De ce... dar ce s-a întâmpilat? o întrebai.

— Astă noapte mi-ai făgăduit să mă iei pe uscat. Dar drept cine mă iei! Să laşi să aştept o jumătate de ceas lângă idioata de scară dinapoi a vasului.

— Credeam că nu vrei să vii, i-am răspuns. Chiar la dejun nu prea erai aşa dornică de plimbare.

Ea râse ştrengăreşte.

— Dar unde ți-e capul, băiețaşule? Pe al meu l-am pierdut de câteva ceasuri. Nu te pricepi oare de loc la femei?

Mă uitai la ea uimit de tot, apoi râsei. Acum era în regulă. Ştiam unde mă aflu.

Apoi ne-am dus pe punte, ca să întrebăm dacă pleacă vreo barcă pe uscat. Am căpătat una numai pentru noi doi. Stam înghesuiți unul într-altul. Ea şedea pe batista mea, ca să nu-şi murdărească rochia.

— Dacă nu mă ții tare, cad în apă, zise ea.

O înconjurai cu brațul, iar ea se rezemă de umărul

meu. Mă auzeam râzând; era cam prea tare.

— Uite prietenul tău, spuse ea. Ridicai ochii şi-l văzui pe Jake, care se uita la noi de pe puntea de comandă. Ne făcea semne. I-am răspuns tot aşa şi-mi păream un mare nătâng. Cine dracu l-a pus să stea tocmai acolo sus?

— Om tăcut, nu? zise Carrie, cu totul altfel de cum eşti tu.

— Da, spusei.

Nu voiam să mă gândesc la Jake. Acum voiam să petrec. Aş fi vrut oarecum să nu fi stat pe punte şi să nu ne fi văzut plecând.

*

Când am pornit pe uscat, excursioniştii porniseră şi ei. Au luat cărucioare cu ponei, ca să se urce pe un munte. Acum, pentru noi nu mai era niciunul.

— Dar nici nu trebuie, zise Carrie, căci ce-i de văzut decât o privelişte.

— Mi-ar părea rău să fii dezamăgită, îi răspunsei.

— Mi-e tot una. La o adică, ce fel de vizuină e asta? Aici eşti înmormântat de viu.

— Nu-ţi place? o întrebai.

— Mi se încreţeşte pielea. Nu găseşti nici măcar o prăvălie ca lumea, ca de obicei în astfel de locuri. Mă bucuram că o să pot cumpăra aici ceva original în articole de lux. Vreun drăguţ săculeţ de mână, sau un şal, ştii, în culori atât de fermecătoare, cum le vezi aici peste tot!... Aşa ceva mi-ai fi dăruit, nu-i aşa?

— Bineînţeles.

Îmi părea bine că în Gudvangen nu erau prăvălii. Mi-ar fi stat frumos să mă apuc să-mi scotocesc buzunarele, în care nu era nimic! Când vom ajunge la Balholm, o să împrumut ceva bani de la Jake.

Vâslisem încet pe apă şi am ajuns la o cărare, ce ducea de la fiord spre munţi. Înaintea noastră se prăvălea o cascadă albă. Aici ar fi vrut să se cațere Jake

cu mine, dacă aş fi deschis vorba azi dimineaţă. Pentru fată era fireşte prea departe. I-am ajutat să sară pe o stâncă ce ieşea din apă. Ea şedea acolo şi-şi bălăbănea picioarele şi-şi scoase pălăria, şi am băgat de seamă că era încântătoare. M-am repezit şi eu lângă dânsa pe stâncă.

— Nu te plictiseşti? o întrebai.

— Oh! Pe mine nu mă plictiseşte niciodată ceva, zise ea; altfel îi dau un picior. Tu nu faci aşa?

— Fireşte.

— Aş putea să mă prind că te-ai simţit tare stingher sus, în munţi, cu tăcutul tău prieten, nu? întrebă ea.

— Nu, mi-a plăcut.

— Dar câteodată trebuie să fi fost totuşi anost. Îmi plac ţinuturile frumoase, dar mai bine îmi place dacă, pe lângă asta, îmi sunt puţin şi nervii gâdilaţi. După aşa ceva sunt nebună, ştii. Nu te gândeşti niciodată la toate petrecerile din Londra, la cinematografe şi dancinguri şi la numeroasele tale prietene, care plâng acum după tine?

— Nu stau la Londra.

— Nu? Să ştii, că eu socotesc Londra de-a dreptul încântătoare. Am stat mult la Londra şi cunosc acolo pe un bărbat care-ţi seamănă. Mă plimba în fiecare seară în automobilul lui.

— Asta nu i se poate lua în nume de rău, zisei. Dacă vii cu mine, închiriez un automobil de excursii.

— Eşti copil.

— Ba de loc.

— Ascultă, n-ai putea să te descotoroseşti de ursuzul tău prieten şi să vii cu noi? Am petrece grozav.

— Nu pot... noi suntem o pereche, Jake şi cu mine.

— Asta nu se potriveşte cu tine: un batog atât de nesărat.

— E un suflet ales.

— Nu ştiu ce înseamnă la tine ales. Dar te-aş socoti mojic, dacă n-ai veni cu noi. Tovarăşii mei sunt de nesuferit, în privinţa asta nu mai încape îndoială. Mary

şi cu Matty se mănâncă cu ochii.

— Apoi mai ai pe ceilalți doi.

— Pe ăştia îi cunosc prea bine. Nu mai are niciun haz când cunoşti pe un tânăr de aproape.

— Ai spus ceva foarte cu minte.

— Tu eşti o mică rază de soare! Cred că ne place acelaşi fel de glume, nu?

— Om vedea îndată, îi răspunsei.

— Pari să fii optimist, da?

— Da.

— Poți să mă faci să râd ceasuri întregi.

— Aşa?

— Ascultă. La noapte facem la Balholm o călătorie de plăcere. Ce zici?

— Mi se pare ceva minunat.

— Luăm o trăsurică. Atunci poți să-mi aşterni batista ta cea aspră.

— Ne-am înțeles.

— Mai ascultă ceva, băiatule, eşti unul din acei bărbați fioroşi, care se azvârle asupra unei fete nevinovate şi o înnebunesc?

— Nu ştiu...

— Aşa, atunci hai să te văd, zise ea.

*

Ridicând ochii, am văzut o caravană mică de cărucioare cu ponei coborând poteca munților deasupra satului Gudvangen. Ea luă săculețul de mână şi-şi acoperi nasul cu pudră multă.

— Ha! Nesuferiții ăştia văd numaidecât cum m-ai atâțat, zise ea. Asta-i viață, scrisă cu *V* mare, nu? Dă-i zor, baby; altfel sunt în stare să ne lase pe aici. Mulțumesc.

Încolo totul i se părea bine. Părea că nu simte nimic. Îşi pudră nasul şi era rece ca un bot de câine. Mie nu-mi plăcea asta. Era neplăcut pentru mine. Era scârbos.

— Avem tot timpul, zisei. Barca nu pleacă aşa

curând.

— Da? Şi-mi făgăduieşti să stai frumos şi să-ți ții mâinile acasă?

— Nu fii necuviincioasă, îi răspunsei.

— Ce vină am eu, dacă în clipa asta chiar coboară dealul cărucioarele cu ponei!

— Hai de stai iar colea.

— Nu... aici unde se vede de peste tot. Şi unde prietenul tău se uită la noi cu ocheanul, de pe puntea vaporului.

— Nu se uită. La naiba! Ochii aceia...

— Ba se uită. Nu mă poate suferi. Crede că eu te ademenesc.

— Ți-a spus el aşa ceva? o întrebai.

— Nu... dar o citesc în ochi-i mari cenuşii. Sooală-te.

O luarăm repede de vale şi ajunserăm la barca cu motor, tocmai când voia să pornească. Ceilalți plecaseră la vapor cu întâia barcă. Îmi părea foarte bine că nu i-am găsit.

— Mănânci cu noi, zise Carrie.

Era o invitație. Mi-era tot una ce o să se spună despre asta. Şi de mâncare mă sinchiseam şi mai puțin. Când am ajuns pe bord, nu m-am încumetat să-l caut pe Jake. Mi se părea că-l văd de jos în salonul de fumat, dar n-aş fi vrut de loc să dau ochii de el. La urma urmelor, era destul de vârstnic ca să se îngrijească singur. Dacă nu-i plăceau cunoscuții mei, n-avea decât să nu-i pese de ei. Când era el de față, mă simțeam la dânşii grozav de singherit. Atunci, mi se părea că sunt un tâmpit. Dar când nu era de față, mă înțelegeam cu ei de minune. Când revenea printre noi, eram îndată din nou încurcat. Ei aveau o înrâuire copilărească asupra mea, fiindcă dânsul era cu totul altfel. Nu era tot una să îndrug cu ei nerozii şi să spun neghiobii când eram singur cu el. Puteam să le fac amândouă bine şi mă credeam cu totul la largul meu.

Numai când mă vedea pălăvrăgind şi râzând cu ei, îmi dădeam deodată seama că era o zvârcolire nefirească.

Se purtau cu mine ca şi cu unul de-ai lor. Dar Jake vroia să stea tot singur. El n-o să se schimbe niciodată. Totul era foarte anevoios. Dar să nu ne gândim la asta!

Am intrat în sufragerie pentru al doilea dejun. Am întrebat pe chelner, dacă-l văzuse pe Jake. El a mâncat înainte şi a sfârşit de mult, zise chelnerul. De minune! Acum nu mai eram silit să mă uit mereu la uşă, ca să văd dacă intră. Poate că o să stea toată după-amiaza pe puntea de comandă. Atunci, Carrie şi cu mine vom duce pături şi gramofonul pe puntea de sus. Era acolo un locşor în dosul uneia din bărci, ce atârna între macarale.

La masă am stat lângă ea. Mi-am vârât mâna sub masă şi am pipăit-o. Nu s-a supărat. Nimeni n-a văzut. Şi chiar de-ar fi văzut, mi-ar fi fost tot una. Ea a vorbit tot timpul şi a flecărit o grămadă de tâmpenii: despre frumuseţea munţilor şi dragostea de fire şi cât de mult îi plăcea Europa, şi că nu se mai întoarce niciodată în America! În privinţa asta se iscară lămuriri cu ceilalţi şi niciunul nu fu de părerea ei. Nu ştiam la ce îndruga toate astea. Se vede că numai aşa ca să vorbească. Pe mine m-a lăsat rece. Ştiam că, dacă cineva vorbeşte aşa despre frumuseţe, o face numai ca să-şi dea ifose. Voia poate s-o cred deşteaptă. N-avea decât să deschidă gura, ca să-mi arate că nu era. De ce nu se bizuia oare numai pe înfăţişarea ei. Orişicum, eu unul nu. Fata oacheşă, Mary, era mai cuminte, apoi avea un fel de vino-încoace şi trăsături, care te făceau să uiţi că nu-i frumoasă.

După-masă ne-am urcat pe puntea dinainte şi am stat întinşi toată după-amiaza. Bill ne-a ţinut puţin de urât, apoi a plecat. Avea cu el aparatul fotografic, dar n-a făcut-o pe Carrie să râdă atât de mult ca înainte cu o zi.

Ceilalţi şedeau în altă parte, sub umbrele de soare, şi citeau. În preajma noastră era destul de pustiu. Tot niciun semn despre Jake. Carrie sta pe o rână şi voia să doarmă iar. Eu stam întins lângă ea şi o priveam şi puneam diferite plăci de gramafon, când mă ruga.

Nu ştiu cum erau priveliştile pe unde treceam. Toate

păreau la fel. Canale înguste, apă, stânci înalte. Astea erau fiordurile.

— Când ai văzut unul, le-ai văzut pe toate, zise Carrie, şi-i dam dreptate. Dar eu n-am simţit aşa, când mă aflam pe munţi cu Jake. Atunci, fiecare pată colorată pe zăpada albă, neumblată, fusese ceva minunat, iar în copaci căile vânturilor, şi albele şuvoaie şi cascadele ne făceau să ne oprim caii, iar cuvintele să ne amuţească pe buze. Atunci aş fi simţit altfel toate astea.

Carrie îşi scutură părul, iar eu suflai în sus fumul ţigării.

Ea cântă, apoi mi se îndesă în piept.

— Apoi s-a sfârşit placa. Ce tot urzeşti acolo? zise ea.

Pe la şapte am ajuns la Balholm. Era mult mai mare decât Gudvangen. Un sat foarte întins, cu un hotel. Părea că se şi deschisese. Fiordul se întindea ca un lac. Munţii în depărtare erau albaştri. Soarele lucea pe apă, lumina era minunată.

Balholm mi-a plăcut.

Matty veni la noi.

— Ne ducem cu toţii pe uscat, zise el. Putem cina la hotel, apoi să pornim în recunoaştere. Vaporul porneşte mai departe de-abia după miezul nopţii. Dimineaţa suntem apoi la Vadheim. Nu-i tocmai rău, ce zici Carrie?

— Atunci, dă-i drumul, tinere! zise ea.

— Eu aş vrea mai întâi să-l caut pe Jake, spusei.

— Bun! Adu-l şi pe el!

Am găsit pe Jake jos, în cabina noastră. Zâmbea şi-i părea bine că mă vede. Zâmbetul lui mă duru puţin, şi am început numaidecât să vorbesc, ca să nu trebuiască să-mi fac imputări.

— Alo, zisei, unde dracu te-ai ascuns toată ziua? Ne ducem pe uscat. Trebuie să vii şi tu. În Balholm e un hotel, unde putem mânca. Pare să fie plăcut, nu-i aşa? Atunci, ce zici?

— Vin, ziise el.

— De minune!

Mi-am spălat mâinile aşa, într-o doară, numai ca să mă aflu în treabă,

— Ascultă, începui eu, căci deodată mi-am adus aminte de cele întâmplate dimineaţa, ai putea să-mi dai ceva bani? E al dracului de neplăcut, aşa fără o para chioară în buzunar.

— Fireşte... ia asta! Îmi dădu portofelul lui.

— Nu, n-am nevoie de atât de mult.

Am luat o bancnotă şi ceva mărunţiş. Apoi ne-am urcat pe punte. Ne aşteptau la scara dinapoia vasului. Au zâmbit, zărindu-l pe Jake.

— Ne pare foarte bine, că vii şi dumneata, zise Mary.

Aruncai o privire lui Jake, ca şi când aş fi vrut să-i spun: „Vezi, că te plac, vor să fii mereu cu ei împreună".

Mary a făcut bine că i-a vorbit aşa. Aş fi vrut să fie o seară plăcută, în care fiecare să se înţeleagă cu ceilalţi.

Când am debarcat, s-a dus unul la hotel, ca să comande mâncare. S-a dus şi Jake. Carrie a rămas să vadă în prăvălioare, dacă va găsi ceva pe plac.

— O! Ia te uită la pardesiul ăsta de lână, exclamă ea. O să-mi stea minunat. Nespus de drăguţ. Dar o fi scump?

— Să intrăm şi să întrebăm, spusei. Când am fost înăuntru, s-a aprins pentru o căciuliţă ce se potrivea la pardesiu. Mai era apoi o brăţară de argint.

Le cumpărai pe toate. Slavă Domnului, aveam destui bani.

— Toate astea vrei să mi le dăruieşti? întrebă ea şi holbă ochii şi vorbi cu glas de copil.

— Şi mai ce? intrebai.

— O! dar aici am destul. Dar nu eşti supărat? zise ea. Se atârnă de braţul meu, şi ne-am dus la hotel să căutăm pe ceilalţi. Se şi aşezaseră la o masă. Localul era destul de bine frecventat.

Carrie reîncepu flecăreala ei copilărească.

— Uitaţi-vă, ce am primit! zise ea. Ridică pardesiul şi căciuliţa în sus, brăţara îi zăngăni pe mână.

— Reprezentaţia originalului căutător de aur cu

şmecheriile lui! zise Bill.

Ceilalţi râseră. Jake tăcu mâlc, iar eu nu mă uitai la el. Nădăjduiam că toţi or să dea într-una cu gura, şi n-o să fie nicio pauză.

Bill era în voie bună. Asta era o uşurare pentru mine. El a avut grijă, ca râsetele să nu înceteze.

Matty era şi el bine. Fratele Mary-ei mai puţin. Cred că era cu gândul numai la plată. Am mâncat şi băut mult de tot, şi cred că se temea ca nu cumva chelnerul să creadă că el plăteşte pentru toţi.

Mie puţin îmi păsa. În astfel de împrejurări, Jake era mărinimos. El ar fi plătit două socoteli de astea.

Chelnerul aduse cocktailuri, ce miroseau a lămâie. Pe urmă mi-am dat seama, că aveau prea mult gin. Am băut fiecare vreo trei, apoi vin alb în sticle. Carrie a cerut şampanie, dar nimeni n-a luat-o în seamă. Toate feţele pluteau într-un fel de aburi. Era minunat.

— Ia să vedem dacă putem găsi vreo maşină, şi să ne ducem undeva, zise Bill.

— Nu, răspunse Mary, rămânem aici şi dansăm.

— Nu te mai gândeşti la îndrăzneţul tău înotat? o întrebă Matty.

— Ba da; dar, din păcate, nu-i destul de cald.

— Bill are dreptate, plecăm.

— Mie îmi place la nebunie, zise Carrie. Tu ce spui?

— O! mie mi-e totuna, răspunsei.

Mary se întoarse către frate-său.

— Tu eşti şeful nostru, zise ea. Du-te de vezi ce fel de automobile poţi să capeţi.

Oaspeţii de la celelalte mese se şi uitau la noi. Făceam un tărăboi îndrăcit.

— Ce văd, Dumnezeule! Ia uitaţi-vă acum la femeia cu mantila de culoarea piersicei! Să ştiţi, că asta vine de-a dreptul din barca lui Noe!

Am râs cu toţii. Eu am căzut peste masă, atât de mult am râs. Şi când te gândeşti, că gluma n-avea niciun haz!

— Facem un cor, zise Matty. Atenţie una... două... trei... „Îmi trebuie ceva de iubit..."

Începurăm fiecare pe alt ton. Răsuna înspăimântător. Ne legănam încoace şi încolo după tactul muzicii.

— Alo!... unde ţi-e prietenul! zise Bill.

Mă uitai împrejur. Jake se făcuse nevăzut.

— Ah, hodoronc tronc! lăsaţi-l în pace, exclamai eu. Corul!

Veni un chelner şi ne rugă să contenim. Am răspuns cu râsete ascuţite şi-l alungarăm.

Fratele Mary-ei ne făcea semne de la uşă:

— Haideţi, cărucioarele ne şi aşteaptă afară. N-am putut găsi niciun automobil.

Ne scularăm cu toţii zgomotoşi de la masă. Carrie mă apucă de mână.

— Nu ne ducem cu ei, şopti dânsa; să plece fără noi. Tu mă aştepţi aici; eu mă duc la toaletă.

Mi-era rău. M-am rezemat de un stâlp al sufrageriei. Să sperăm că afară o să fie iar bine! Băutura nu-mi pria.

Am auzit pe ceilalţi în faţa hotelului chemându-ne, apoi uruitul căruţelor ce porniseră şi pe Mary râzând.

Cine-o fi plătind socoteala? Jake nu se vedea nicăieri. Dar nu vedeam de ce aş fi fost îngrijorat în privinţa lui. Poate că a plecat împreună cu ceilalţi. Carrie se înapoie de la toaletă.

— Au plecat? întrebă ea.

— Da, răspunsei. Să mergem!

Mai rămăsese o căruţă cu un măgar.

— N-avem nevoie de dumneata, am spus cărăuşului.

— Sus, pe drumul îngust, în crâng, zise ea.

Nu puteam să ştiu încotro plecaseră ceilalţi. Luai hăţurile şi pleznii măgarul cu biciul. El porni într-un tropăit vesel. Carrie se rezemă de mine, iar părul îi flutura în vânt. Scosese căciuliţa. Soarele apusese şi totul era scăldat în lumina albă. Peste apă şi spre munţi părea să se întindă o ceaţă deasă.

Puteam să recunoaştem luminile galbene ale vaporului nostru ancorat. Erau parcă pictate pe apă. Drumul urca. Nu vedeam încotro ducea. Nu vedeam nimic. Auzeam inima bătându-mi să se rupă şi abia

puteam să ţin hăţurile, fiindcă îmi tremurau mâinile. Acolo era mai întuneric.

Măgarul alerga acum mai pe îndelete. Veni un drum mai râpos. De jur-împrejur creştea iarbă. Copacii erau deşi; abia puteai vedea ceva.

— Hm! mi-e frică! strigă Carrie.

O strânsei cu mâna stângă, iar ea dibuia după dreapta mea, dar asta trebuia să ţină hăţurile. Ţineam pe marginea drumului. Măgarul ciugulea iarba.

— Nu, şopti Carrie, mi se pare că vine cineva.

— Nu, nu vine nimeni, îi răspunsei.

De altfel, tot una mi-ar fi fost. Acum nu-mi păsa de nimic. O sărutam într-una. Despre ceilalţi nu se auzea nimic. Erau la mile depărtare.

— Tu, ce-o să se aleagă din toate astea? întrebă deodată Carrie.

Îi luai mâinile... Ea n-avea doar nimic împotrivă. Aruncai o privire spre copacii deşi.

— Vino... lăsăm căruţa aici... zisei.

*

Sirena vaporului răsună cu puţin înainte de miezul nopţii. Am dus căruţul cu măgarul înapoi la hotel şi ne-am alăturat celorlalţi călători la poteca de îmbarcare.

Ce s-a petrecut cu americanii nu ştiam. Poate că au venit mai înainte cu altă barcă. În barca noastră ne-am întâlnit cu o grămadă de germani. Erau veseli, ţineau braţele pe umerii vecinilor şi cântau cântece populare sentimentale. Eu mă trezisem de-a binelea. Îmi spuneam că trebuie să facem o impresie foarte jalnică, cum stam înghesuiţi în barca ce se clătina şi trecea repede pe apa liniştită către luminile strălucitoare ale vaporului. Urletul sirenei spinteca văzduhul.

Iar femeile erau urâte. Rochiile păreau că pleznesc pe sânii mari, gurile şi nasurile le străluceau de grăsime. La căderea serii n-or fi fost prea frumoase, dar acum aveau mânjit pe obraz un rest de pudră şi nu-şi dădeau măcar

osteneala s-o şteargă. Bărbaţii se rezemau de ele, se uitau în cefele lor şi le scuturau mâinile. Nu puteai să pricepi cum se plac oamenii ăştia.

Se zgâiră la noi, iar noi la ei, şi ştiam că suntem la fel, şi că zâmbetele noastre erau aidoma, şi că am fost toţi pe uscat, ca să facem aceleaşi lucruri.

Carrie îşi trăsese pardesiul peste rochie. O făcuse în grabă, şi-i sta strâmb şi se umfla jos. Se pudrase fără oglindă, aşa că faţă de părul roşu părea o mască de praf. Îi căzuse praf peste ochi, iar roşul de pe buza de jos era prea gros.

Arăta ca un clown de circ. Încercă să cânte şi ea cu germanii şi pufni apoi într-un râs şuierător, ceea ce, pentru un temei nelămurit, mă scârbi, şi fiindcă văzu că tăceam, se înghesui în mine, şuşoti „baby" şi bâjbâi cu mâinile.

Aş fi vrut să fiu singur. Aş fi vrut să nu văd şi să n-aud pe nimeni. Aş fi vrut să fiu undeva, unde să n-ajungă până la mine nici cea mai mică şoaptă de oameni, unde să nu fie decât pacea munţilor şi clocotitul unui şuvoi alb, şi aş fi vrut să stau într-o rână şi să privesc cerul, să simt la picioarele mele spuza unui foc stins, iar sub copaci să văd cei doi cai.

Barca pluti de-a lungul vaporului şi ne urcarăm pe puntea de jos. Călătorii alergară împreună cu noi spre salonul de fumat. Carrie râdea nebuneşte, şi se atârna de braţul meu. Am găsit pe ceilalţi. Şedeau pe scaune înalte de jur-împrejurul barului. Cum ne-au zărit, au început să facă semne şi să ţipe. Bill puse pălăria Mary-ei şi se schimonosea şi vorbea tare şi vioi. Voia să facă pe femeia, pe când fratele Mary-ei, cu braţele încrucişate, îşi legăna ochelarii pe vârful nasului, ca să imite în felul acesta pe un preot. Fiecare credea despre celălalt că petrecuse împărăteşte. Matty ţinea pe Mary şi faţa lui era lipită de obrazul ei.

Am băgat de seamă cum Mary a zâmbit întrebător Carriei şi aceasta a zâmbit şi a dat din cap. Puteam să-mi închipui cum o să chicotească apoi împreună în

cabina Marry-ei şi să-şi povestească totul una alteia.

Carrie înşfăcă un scaun de bar şi se aşează, cu braţul pe ceafa mea, pe când c-un pai încerca să facă băşici de săpun şi să le sufle spre Bill, care se stârcise în faţa ei. Se ghemuia, vorbind tot cu glas de muiere, apoi îşi trase scaunul lângă al ei şi-i şuşoti în ureche ceva ce n-am înţeles. Dânsa ridică din umeri şi râse din nou, iar când a clipit spre mine şi a lăsat să-i alunece mâna pe picioarele ei, Carrie nu l-a împins la o parte. Ea mă privea aţâţătoare, nădăjduind pe jumătate că n-am să bag de seamă, pe jumătate curioasă cum o să mă port. Dar mie nu-mi păsa de loc de ce făceau ei. M-am sculat de lângă ea, m-am dus în faţa barului şi am cerut de băut. După ce am băut, ei cântară un cântec în cor.

Carrie voia să joace cu Bill, dar el nu putea să se ţină pe picioare.

Am ieşit şi nu mi-am dat măcar osteneala să dau vreunuia din ei bună seara. M-am dus de-a dreptul în cabina mea. M-am aşezat pe un cufăr lângă gemuleţ şi m-am uitat la apă şi la munţii albaştri.

Ultima barcă fusese ridicată de macarale, şi auzeam zăngănitul ancorei, şi pufăitul maşinilor şi un clopot sunând. Nu i-a trebuit mult vaporului să fie gata de plecare. Ne-am învârtit şi ne-am pomenit numaidecât spre gura fiordului, având în spate Balholm, ce părea ca un sat zugrăvit într-o carte de chipuri. Nimic nu părea firesc acolo. Era un loc mincinos în împrejurimi mincinoase. Culorile munţilor, ale apei, ale cerului erau false şi exagerate, ca şi când le-ar fi zugrăvit un copil.

Balholm era un sat încremenit de carte poştală ilustrată, la poalele unui munte de carte poştală ilustrată, iar cerul era o pată verde măslinie, şi apa o coală de hârtie argintie. Aceasta a fost cea din urmă impresie a mea despre Balholm, care pieri abia după ce ne-am aibătut într-un canal îngust, şi alt şir de munţi şi altă fâşie de apă l-au ascuns privirilor mele. Ştiam că scârba mea oglindea doar starea mea sufletească, şi că satul era frumos, o giuvaerică la sânul unui lac alb

ocrotit de braţele puternice ale unor munţi trişti, înveşmântaţi de păduri cu copaci foşnitori, răcorit în parte de zăpezi şi de cascadele înspumegate.

Balholm era aievea, şi munţii şi fiordurile. Numai eu nu eram şi nu simţeam ce-i adevărat.

Eram ca o păpuşică ce ţopăie când e trasă de o sfoară nevăzută, zâmbeam, făceam mutre, aplecam capul în jos, arătam cu mâinile într-o parte şi cu picioarele în altă parte. Sforile mă trăgeau în toate părţile.

Cu capul în mâini, stam pe cufărul meu. Nu mai voiam să privesc munţii. Eram ostenit. Nu ştiam dacă o să pot dormi în noaptea aceea, ca să-mi uşurez sufletul şi să mă trezesc dimineaţa fără acest sentiment ce mă copleşea acum: că niciodată nimic nu va mai fi cum a fost.

Poate că, stând liniştit de tot, apăsându-mi tare ochii cu mâinile, aş vedea iar poteca din munţi, pe care am călărit cu trei nopţi în urmă, şi umbrele cailor spre cer, mi-aş aminti din nou de tăcerea şi de aerul liniştit, de spuza din jurul focului pădurii, de fumul ţigării mele.

Poate că, dacă aş dormi bine fără vise, aş uita urletele sirenei, ce a spintecat pe neaşteptate văzduhul şi a răsunat ţiuitor peste apă dintre copacii îndesaţi unul într-altul. As uita ticăloşia unei patimi, râsul aţâţător şi neghiob al unei fete, aş putea uita bătăile inimii şi tremuratul trupului, simţământul înjosirii mele de neîmpăcat.

Mă ridicai şi începui să mă dezbrac. Atunci se deschise uşa şi Jake intră în cabină. La început n-am vrut să mă uit la el. M-am întors şi am deschis robinetul de apă. Nici el n-a zis nimic. Fluieram încet. Aş fi vrut să fie beat, să fi râs zgomotos sau să fi înjurat ori să se înjosească în oricare alt chip ca şi mine.

— Merge, merge? întrebă el.

Acum mă uitai la el şi văzui, că sta înaintea geamului deschis şi zâmbea. Ochii îi erau liniştiţi şi fericiţi, ca şi când s-ar fi coborât chiar atunci din tăcerea munţilor, cu frumuseţea tuturor celor văzute încă în suflet şi

răsfrângerea luminii galbene pe chipul lui.

— Da, zisei. De unde vii?

El începu să se dezbrace. Se întindea şi zâmbea pe furiş, ca un om care e ostenit, dar fericit, istovit, dar vesel şi se aşteaptă să doarmă mult şi să viseze frumos. Se uită în jos la mine ca de la mare depărtare, schimbat, acelaşi care a fost pururea, iar eu stam lângă spălător şi-mi rodeam unghiile.

— Vin tocmai dintr-o călătorie, zise el.

Stam întins în culcuşul meu, iar el deasupra într-al lui, şi parcă ne aflam iar în dormitorul corabiei *Hedvig,* iar răsuflarea sa liniştită şi adâncă îmi da siguranța prezenței lui şi oricât de încet i-aş rosti numele, el s-ar mişca şi mi-ar răspunde îndată.

Aşa m-am trezit în noaptea aceea, după ce am dormit vreo două ceasuri, şi am simțit că n-o să pot să readorm, căci intra în cabină puternica lumină a zilei, şi era totuşi de-abia trei şi jumătate.

Îmi acoperii ochii cu brațul, blestemai lumina şi eram ahtiat după tihna întunericului, pe care n-o mai simțisem de atâta vreme.

— Jake, zisei.

— Alo, Dick.

— La cât ajungem la Vadheim?

— În curând, cred.

— Cât costă vaporul acolo?

— Am auzit vorbindu-se parcă de o excursie. Vaporul porneşte mai departe de-abia după apusul soarelui.

— Jake... n-aş vrea să plec mai departe.

— Foarte bine.

— Nu putem s-o ştergem dis-de-dimineață, încă înainte de a porni acea excursie?

— Dacă vrei!

— Ne furişăm când sunt toți la dejun. Tu plăteşti tot casierului; apoi nu mai trebuie să ne sinchisim de nimic, Jake.

— S-a făcut! zise el.

— Încotro am putea-o lua?

— Unde ai plăcere, Dick.

— Aş vrea să scap de fiordurile astea. M-am săturat de ele până peste cap.

Auzii desfăşurându-se o hârtie şi ştiam că se uită la hartă.

— Din Vadheim porneşte o şosea bună, zise el. Pe-acolo putem găsi automobile; o ştiu hotărât. Şoseaua duce drept în sus spre Sandene către alt fiord. Aşteptăm acolo ori pornim mai departe până la Olden, şi după aceea dăm poate de un vapor, ce ne duce iar spre sud.

— Asta e parcă ce ne trebuie, Jake. O să fie bine să ne aflăm din nou în largul mării. M-am îmbolnăvit de apele astea stătătoare şi de aerul apăsător şi de lumina ce nu se schimbă niciodată... nu ştiu... tu înțelegi toate astea?

— Da, zise el.

Am tăcut câteva minute. Apoi reîncepui.

— Jake, cine a plătit socoteala la hotel?

— M-am înțeles cu unchiul cu ochelari, spuse el.

— În regulă?

— Da.

— Mâine nu mai vreau să văd pe toți ăştia.

— Nu... înțeleg.

— Aş fi vrut să nu-i fi văzut niciodată.

— Nu.

— Ştii ce s-a întâmplat?

— Da... ştiu.

— Aş vrea să nu mai fiu silit să mă gândesc la asta.

— Eşti sigur că te-ai purtat cum trebuie.

— Ce vrei să spui?

— Cu fata.

— Ce, Jake?

— N-ar trebui să te mustre cugetul?

— Nu.

— Hotărât, Dick?

— Da. Am ştiut că e încurcată cu Bill.

— Pricep.

— Cred că sunt amândouă aşa... şi fata cealaltă.

— Da.

— Am fost un mare dobitoc, hai?
— Nu face nimic, zise el.
— Ieri n-ai vorbit mult, Jake.
— N-ar fi folosit.
— De ce?
— Ştiam de mult, că aşa o să se întâmple.
— Când ai fi putut-o spune?
— Atunci, în munți.
— Ce vrei să zici? Acolo erau toate altfel.
— Da... tocmai pentru asta.
— Doamne! Jake. Mi-e aşa scârbă de mine, grozav!
— O să-ți treacă, zise el.
— Totul mi se pare ca în iad.
— Se uită.
— Parcă ştii ce am simțit?
— Da.
— Un simțământ al dracului de scârbos, nu-i aşa?
— Nu-i adevărat. Nu trebuie să fie aşa.
— Cred că întâia oară fiecare simte aşa.
— Nu ştiu. Unii n-o blestemă. Nu le pasă prea mult.
— Nici pentru mine n-a însemnat mult, când m-am gândit în urmă. M-am gândit foarte mult la întâmplarea asta, sigur.
— Da, ştiu.
— Cum e când iubeşti cu adevărat, Jake?
— Atunci e aşa cum trebuie, sau cel puțin ar trebui să fie.
— Care e deosebirea? întrebai.
— După aceea nu te mai gândeşti la tine însuți.
— Nu pricep, Jake.
— Nu; acum nici nu poți să înțelegi.
— Ştii, vreau să scot din viață nespus de mult.
— Nu trebuie s-o faci.
— Îți aduci aminte de cea din urmă noapte a noastră în munți, în fața satului Laardel? Doamne, cu câtă poftă trebuie să fi râs de mine acolo!
— Nu te înjosi aşa, Dick!
— În noaptea asta am flecărit, nu?

— Ce are a face? Te-am înţeles. Vrei să te deprinzi să priveşti drept înainte şi nimic să nu te descumpănească.

— Cu asta vrei să-mi spui că sunt tânăr. Nu-i aşa, Jake?

— Se poate.

— Unde o să mergem?

— La Sandene ori Olden. E tot una. Luăm vaporul, sau apucăm spre linia ferată.

— Da... Aşa e bine, zisei.

După aceea n-am mai vorbit. Mă uitai ţintă, nu mă gândeam aproape la nimic, până când pufăitul maşinii încetă deodată şi lanţul ancorei zăngăni în jos.

Ajunseserăm la Vadheim.

Am plecat dis-de-dimineaţă înainte de a se fi trezit cineva. Jake plăti tot casierului şi se învoi cu unul din marinari să ne treacă pe uscat. Eu n-aveam să mă îngrijesc de cel mai mic lucru; el avea grijă de toate. Sus părea că nu se află niciunul din călători. Erau toţi în cabine. Nu era nimeni, afară de marinarii care făceau munca obişnuită de dimineaţă.

Mă uitai la locul unide am stat după-amiază cu Carrie şi unde am dus păturile şi gramofonul. Mi se părea că am petrecut în acel purgatoriu nespus de mult timp şi numai câteva ceasuri în afara lui. Era caraghios că toate astea mă lăsau acum foarte rece. Tare bucuros aş fi fost, dacă n-ar fi trebuit să se întâmple.

Mă gândeam la Carrie şi la părul ei roşu, şi cum ţinea ţigara şi râdea, şi cum întindea mâna spre gramofon, şi toate n-aveau nicio însemnătate pentru mine. Cum stam acum la scara dinapoi a vasului aşteptându-l pe Jake, nici nu mai puteam să-mi aduc aminte de senzaţiile mele. Era ca şi când îmi secase izvorul de imagini şi nu mai lucra de loc. Era acelaşi simţământ ca acasă, când mă urcam în părăsita odaie de studii şi mă aşezam înaintea unei coli albe de hârtie, fără să am vreo idee în cap, şi mestecam tocul, şi-mi frământam creierii cum se poate trăi aşa fără să te gândeşti la ceva. La fel era acum, când stam lângă scară şi-l aşteptam pe Jake. Nici nu

puteam să-mi aduc aminte măcar în ce stare sufletească mă aflam, când m-am întors cu Carrie pe bord, la miezul nopții. Asta se întâmplase doar cu câteva ceasuri înainte. Dar știam că eram scârbit, și că mi-era greață de mine însumi și că simțeam nevoia să fiu singur de tot, cu nimeni, nici chiar cu Jake... cu el mai puțin decât cu oricare altul.

Asta trecuse acum. Era ca și când te-ai întrecut cu băutura și te trezești într-o dimineață frumoasă și-ți dai seama, că la o adică nu trebuie să iei viața așa în serios, fiindcă toate acestea n-au a face cu ziua de azi.

Carrie, și ceilalți nu mai ființau. Cel puțin nu ca mai înainte. Carrie mai era doar o fată, pe care am întâlnit-o într-un furnicar de oameni și pe care am uitat-o.

Nici eu însumi nu puteam să pricep cum o vedeam așa. Nu puteam să înțeleg de ce mai ales m-am gândit ieri numai la ea și azi părăsesc vaporul, vesel că s-a sfârșit: ea o fată care râde mereu, eu în curând pe drum cu Jake, fără să mă gândesc măcar la acest râs.

Nu, puteam înțelege de ce nu mai eram ațâțat și de ce n-o mai doream încă o dată.

A fost o nebunie că ieri a avut atâta însemnătate pentru trupul meu, iar azi nu mă mai sinchiseam de loc.

Când am venit la miezul nopții pe bord, n-am știut de cine mi-era mai mare scârbă: de ea sau de mine. Acum însă, dacă ar veni și mi-ar vorbi, n-aș mai simți nicio dușmănie; ar fi pentru mine numai o străină, o călătoare. Nu eram în atare să pricep cum o dorință se preface într-o înjosire, iar înjosirea într-un nimic. N-ar trebui să te lași nici în voia poftelor, nici s-ajungi la înjosire. Omul ar trebui să fie grozav cu ochii în patru la tot ce face.

Iar acum stam lângă scara din dos a vaporului și fluieram ceva și așteptam pe Jake și mă gândeam la călătoria cu vreo mașină pe șosea. Totul era nesăbuit. Ceva nu era cum trebuie. Mă bucuram că nu mai era nicio pornire a inimii, și totuși nu părea să fie bine că e așa. Era aproape o lipsă de respect față de mine însumi,

de mine însumi, care am stat noaptea trecută în acelaşi loc cu mâini înfierbântate şi trupul tremurând. Acel eu însumi a pierit pe veci, ca şi tânărul, care a cântat pe o corabie, ca şi tânărul, care a vrut să se azvârle de pe un pod. Toţi aceştia au pierit, acest diferit eu însumi, şi nu se vor întoarce niciodată. Au pierit ca nişte gânduri neînsemnate şi vise searbăde, sărmane făpturi, ce au trăit în mine şi eu în ele, iar acum erau aruncate la gunoi. Nici măcar umbrele lor nu mai doreau vreo legătură cu mine.

Da, aşa stam pe bordul vaporului de excursionişti şi lăsam ceva în urma mea, ce fusese o parte din mine şi scormoneam cam ce-ar fi, că o lăsam îndărăt fără părere de rău. Căci aici stam liniştit, cu sufletul uşor, aşteptând zilele ce urmau să vie, iar acolo era el, pe care n-aveam să-l mai văd, tânărul zăpăcit, chinuit, nespus de trist, căci iubise întâia oară o femeie.

Jake veni şi coborârăm scara în barca ce ne aştepta şi pornirăm de-a curmezişul fâşiei de fiord spre Vadheim.

Aruncai o privire înapoi spre vaporul ancorat, şi el nu mai era un loc pe care am trăit, ci doar o întâmplare pe jumătate uitată.

În Vadheim erau automobile şi Jake în chirie unul, care să ne ducă la Olden. Curând după aceea stam pe scaunele dinapoi ale maşinii şi goneam de la Vadheim şi de la fiord într-un ţinut cu păduri dese, care îmi plăcu, fiindcă era altfel decât cel pe care tocmai îl părăsisem. Aruncai o privire furişă spre Jake, şi-ţi făcea plăcere să-i vezi părul negru căzându-i peste ochi, şi cicatricea lungă pe obraz şi nelipsita ţigară între buze.

Îţi făcea bine să ştii, că vaporul şi Balholm n-au schimbat nimic între noi.

Cu fiecare kilometru, pe care-l lăsam în urmă, simţeam cum creşte depărtarea dintre noi şi Vadheim, şi simţeam că înviam parcă, mă copleşea un simţământ de libertate cu cât ajungeam mai departe, ca şi când în vecinătatea aceea era ceva care m-ar fi încătuşat împotriva voinţei mele. Nu era numai vaporul, nu numai

fiordul, nici măcar fata, ci toate acestea la un loc îmbinate într-un singur tot, m-ar fi răpus şi încătuşat, dacă aş mai fi rămas acolo numai câteva ceasuri încă. Căci acel tot era o plasă, pe care o ţesusem eu însumi, iar eu, un păianjen trist, care mă prinsesem chiar în mrejele mele.

Acum eram liber, fuga mea a izbutit, şi mă întrebam numai dacă se va întâmpla totdeauna aşa: astfel de dezertare, astfel de fugă nebună de ceva, ce plăzmuisem chiar eu, de fapt o fugă de propriul meu eu.

Am stat în bibliotecă înaintea tatei, el cu versurile mele necuviincioase în mâini, cu ochii întrebători aţintiţi asupra mea. Am fugit de acolo, nu răzvrătit împotriva vieţii, pe care mă silea s-o duc, ci mai mult înspăimântat de eul meu, care a putut isca astfel de scenă între tată şi fiu. Când am vrut să mă arunc în fluviu, am făcut-o din ură pentru mişelul care mai zăbovea pe pod. Acela am fost eu: unul care se sucea şi se răsucea ca să găsească o ieşire din încâlcita ţesătură în care am avut grijă să nu las niciun gol.

Dar mi s-a părut că-i adevărată sminteală să cauţi să te pătrunzi atât de amănunţit pe tine însuţi, şi orieât de temeinic aş fi pătruns imboldurile mele, întâmplarea nu se putea totuşi schimba, aşa că era mai bine să ridici din umeri, să clatini din cap, să râzi şi să nu-ţi pese de asta şi să păstrez atât de mult timp înfăţişarea că nu-mi pasă, orice mi s-ar întâmpla, până când credinţa neclintită în această înfăţişare s-o facă să ajungă în sfârşit la realitate.

Deocamdată nu trebuia încă să mă sinchisesc de asta; căci automobilul mai mergea şi ne ducea pe o şosea ce urca din ce în ce mai sus, iar munţii se aflau în preajma noastră şi dealurile împădurite, iar râurile albe se prăvăleau şi ne ţineau tovărăşie.

Îndată va veni iar un fiord, şi mai frumos decât cel lăsat în urmă, apoi Jake. Asta te mai înveseleşte, şi mai ales sunt tânăr şi trăiesc! La ce să mă mai încarc cu griji şi necazuri?!

Atunci auzii pe Jake râzând şi privindu-mă cu nişte ochi ce păreau să spună că ştie tot ce s-a petrecut în mine.

— Aşa, asta a fost, şi tot ce-a fost uscat e tăiat, da? zise el.

— Da, i-am răspuns. Cred că acum ştiu cum stau.

— Dacă o crezi, atunci asta e o zi mare, la o adică, şi acest ţinut e minunat, şi în orice caz, nu eşti chiar atât de rău, băiete... şi poate că data viitoare...

— Da, zisei eu.

CAPITOLUL VIII

Am plecat de la Sandene la Olden, iar la Olden, Jake a trebuit să plătească maşina, căci călătoria ajungea prea scumpă. Acum m-am obişnuit ca el să plătească tot, nu mă mai ruşinam de asta. Nu era aşa ca şi când el ar fi doar cineva, pe care l-am întâlnit întâmplător. El era o dată pentru totdeauna o parte a mea şi o parte a vieţii mele.

Uneori mă întrebam ce m-aş face fără el, căci niciodată mai înainte n-a fost cineva care să fi însemnat ceva în viaţa mea, iar anii de acasă mi se păreau ca o vreme fără nicio noimă şi fără niciun rost.

Acum mi se părea de necrezut, că am trăit vreodată aşa cum am trăit, o jalnică făptură smerită în umbra tatei. Personalitatea sa, ce avea atâta putere asupra mea, pierise ca o nălucă faţă de pomul plin de viaţă cum era Jake.

Mă gândeam uneori la acest tată, şi cât de ciudat era că înrâurirea lui de douăzeci şi unu de ani s-a şters, fără să-mi dau seama.

Ştiam că, dacă m-aş întoarce acasă, în urma mea s-ar închide porţile înalte ale parcului, fără să mai mi se pară din nou că sunt întemniţat. Mai curând m-aş plimba pe aleea de castani şi aş băga de seamă că pomii s-au micşorat, că nu-i decât o alee, iar nu postul de pază al unei mânăstiri mohorâte, şi tot acel drum prunduit ce mi-ar aduce în faţa ochilor pietrele cenuşii ale casei, nu m-ar mai copleşi de groază, căci acele lucruri ar face parte din trecut, dintr-o copilărie moartă, şi aş vedea cu alţi ochi diferitele scene familiare, atât de triste, atât de jalnice. Nu m-aş sinchisi prea mult nici de casă, nici de grădină, nici de umbra tatei la birou, în bibliotecă, cu

fereastra deschisă. Mi-ar păsa tot atât de puţin de ele, cum îi pasă unui copil de un vis când se trezeşte dimineaţa, zăreşte plăcuta şi blajina lumină a zilei, şi ştie că micile spaime ale nopţii întunecoase au fost plăzmuite chiar de închipuirea lui şi că nu dăinuiesc, nu sunt adevărate.

Numai fiindcă am dat de Jake, care era tăria mea şi mă făcea să fiu serios, era călăuza şi tovarăşul meu, mă îmboldea să fac tot ce-am făcut ca să scap de nălucile mele. El şterse orice amintire de împilare şi de amărăciune, cu o singură privire, cu un zâmbet şi din când în când cu vreo vorbă. Aşa că acum casa mea părintească era o clădire adormită într-un parc tăcut, iar tata un poet visător fără nicio urmă de dispreţ în ochi. Nu mai erau acele lucruri, erau ca o mostră într-un paravan, care acum era gata, strâns şi dat pentru totdeauna la o parte.

Am fost marinar pe o corabie şi m-a biciuit furtuna în obraz, am colindat oraşe străine, am călărit prin munţi şi am dormit sub cer alb, am iubit şi avut o fată; iar toate aceste întâmplări fuseseră trăite şi se micşoraseră şi fuseseră uitate, nu mai aveau nicio însemnătate, erau doar mostre noi în acel paravan.

Numai Jake a rămas, iar eu nu doream altceva decât ca el să se afle necontenit pe lângă mine, şi nopţi şi zile lungi în faţa ochilor noştri, şi râs şi flecăreală şi cale liberă şi soarele.

Am stat câteva zile la Olden, fiindcă Jake voia să vadă gheţarul Briksdal şi eu voiam să cutreier fiordul în barcă; apoi am studiat harta şi am dat de o şosea, ce ne-ar duce la Marak, la capătul altui fiord, sau dacă ne-am întoarce la răsărit spre Griotli, am putea pătrunde bine vreo sută de kilometri înăuntrul ţării, cam până la Otta, la linia Trondheim-Oslo.

De la Olden erau vreo cincizeci de kilometri până la Griotli, şi am avut norocul să găsim locuri într-un automobil deschis de turişti, ce mergea spre Marak; astfel am fost cruţaţi de a merge o bună bucată pe jos.

Mă săturasem de fiorduri până în gât. Mi-era dor de altceva.

Am ajuns deci la Griotli, unde n-am găsit nici maşină, nici cai. Atunci nu ne-a rămas altceva de făcut decât să o luăm apostoleşte mai departe. Am socotit că, dacă facem douăzeci de mile pe zi, ajungem la Otta şi astfel la linia ferată, în vreo cinci zile.

Am făcut o legătură din toate boarfele noastre, am aruncat-o în spinare şi o luarăm din loc din Griotli, căci ştiam că timpul nu juca pentru noi niciun rol.

Puteam dormi în văi sau la adăpostul unei colibe ţărăneşti, şi în câteva locuri găseam şi de-ale gurii.

Puteam să ne odihnim după plac şi tot după plac să umblăm, şi timpul era minunat, şi eram împreună şi fără nicio grijă.

Era iar ca în munţi, între Fagernes şi Laardel, iar mai ales fiordurile şi vaporul şi fata n-ar fi trebuit niciodată să mi se ivească în cale, atât de puţin mă gândeam la ele. Cred că nici nu m-am gândit la ceva în drumul ăsta de şase zile de la Griotli la Otta. Nimic n-avea însemnătate pentru mine decât să văd soarele pe cer, şi ca vântul de pe dealuri să-mi sufle în obraz, şi să simt drumul pietros sub picioare, – şi mereu ne abăteam de pe şosea pe poteci de pe marginea ei şi pe drumuri de pădure; – apoi mi-am aruncat legătura jos, şi m-am întins sub copaci. Îmi ţineam capul în mâini, iar în urechi îmi ţiuia vâjâitul râurilor.

Da, înapoierea în munţi ar fi adus ceva pace şi chiote de bucurie, întipărirea unei frumuseţi ce depăşea priceperea deasupra mea însumi. Aici însă am găsit norocul lucrurilor ce se pot dobândi, atingerea cu pământul, lăsam apa să mi se scurgă printre degete, miroseam fiecare copac, şi ştiam că trăiesc în lumea în care mi-a fost sortit să trăiesc.

Întoarcerea în munţi ar fi făcut din nou călăuză pe Jake. Eu aş fi stat trândav pe calul meu, care s-ar fi luat cu băgare de seamă pe urmele lui, iar sufletul mi-ar fi

fost adânc mişcat de toate acele impresii şi cu teama gândurilor ce mă copleşeau, şi împresurat de tăcute încântări ale minții. Aici, cu toate acestea, m-am cățărat pe o pajişte înaltă, strigai peste umeri pe Jake, care mă urma necontenit, încet, ori mă aflam uneori singur sus de tot deasupra capului său, şi mă lăsam îmboldit de pofta să alerg ca un băiețandru, să mă urc într-un copac, să azvârl pietre în apă şi să înalț un cântec în văzduh. Apoi stam pe marginea unui deal şi-i făceam semne, iar el era doar un chip întunecat jos pe şosea. Şi pe când îl aşteptam, loveam cu tocurile în pământul moale şi priveam o umbră de nori, ce gonea pe dealul vecin, ridicam obrazul spre soare şi fumam o țigară şi fluieram un cântec fără cuvinte şi zâmbeam fără temei.

După aceea, Jake mă ajungea, şi stam împreună şi smulgeam buruieni, lăsam să ni se scurgă nisipul printre degete şi azvârleam bolovani în vale.

Altceva nu-mi trebuia. Cât despre mine, ar fi putut să meargă aşa tot timpul şi să-mi împlinesc astfel toate trebuințele.

— E bine aşa, nu-i adevărat, Jake? spuneam apoi adeseori.

— Mie unul îmi ajunge, răspundea el de cele mai multe ori.

— Doamne! Cât de fericit sunt! Nu ştiu dacă ar putea să fie ceva mai bun.

Jake râse, iar eu nu ştiam de ce.

— Nu crezi nicio vorbuliță din câte îndrug, nu crezi niciodată. Aşa-i, Jake?

— Totdeauna, Dick, totul. Tu eşti un entuziast. De aceea am râs. Aş vrea să ştiu ce-ar fi, dacă ar începe să plouă cu furtună.

— Mi-ar păsa prea puțin. Îmi place să-mi bată vânt tare cu ploaie în obraz. Aşa ceva nu poate să-mi strice voia bună.

— Ce mănâncă Londra acum, Dick?

— Ce vrei. Aş fi gata. Mă simt minunat de bine... sunt gata pentru toate. Să stau la Picadilly şi să mă uit la

semnalele luminoase, – cu puțin înainte de a se înnopta, când se deschid teatrele, – şi când se opreşte circulația în cartier; iar din restaurante miroase a gunoi şi a mâncare, iar un vânzător de ziare îți răcneşte în urechi... Nu-i chiar aşa de rău, ce zici, Jake?

— Nici n-ai trăit niciodată acolo, faci în închipuirea ta tablouri din toate. Aşa treci prin viață, nu-i aşa? zise el.

— Nu pot altfel. Aşa am făcut de când mă ştiu, chiar când mi-era scârbă de toate. Nu, Jake, aici îmi place atât de mult, pe şosea, cu dealurile în spate şi râul la picioarele noastre. Simt cum trăiesc fiecare clipă, şi aş vrea s-o țin. Asta aş vrea... s-o țin strâns.

— Asta nu se poate. Dacă trăieşti prea zvăpăiat, îți scapă viața, şi atunci recunoşti că ai pierdut totul.

— Da... pot să simt asta.

— Stai liniştit, dacă poți... altfel, îți pierzi prea curând răsuflarea. Cu atât mai mare va fi plăcerea, mai ales după aceea.

— Ce vrei să zici cu: după aceea?

— Când toate astea, şi tot ce mai faci, le-ai lăsa în urmă.

— Nu cobi, Jake! La asta nu trebuie să mă gândesc. Acum e timpul cel mai însemnat pentru mine. Nu vreau să mă retrag şi să trezesc visuri moarte. Amintiri... Ducă-se la dracu!

— Nu, asta-i ce are omul mai bun, spuse el.

— De unde ştii!

— O ştiu bine, răspunse el.

— Ce? Îmbătrânirea? Cu chelie şi dureri în şale?

— Nu... n-are nimic a face cu asta.

— Atunci, nu te mai înțeleg. Târăşti un sac întreg de teorii; dar mie nu-mi vin la socoteală.

— Îmi pare rău, zâmbi el.

— Iar râzi. Eşti un om înspăimântător, Jake.

— Nu pot altfel, Dick, când mă uit la tine cu ochii tăi strălucitori şi părul ce ți se zburleşte într-o parte, şi nu pot să te las să te prefaci în cenuşă cu părerile tale caraghioase.

— Dar după tine, cum ar trebui să trăiesc? am bombănit.

— Încerc şi eu puţin să-mi dau seama de toate celea, Dick. Nici nu-ţi cer să fii altfel.

— Ai vrea să fiu hotărât, cu păreri temeinice, şi nimic să nu mă înflăcăreze, ci să iau viaţa aşa cum vine, în loc să mă arunc înaintea ei la jumătatea drumului.

— Nu, Dick.

— Ba da, asta ai vrea. Nu eşti liniştit decât când mă vezi într-un balansoar cu ziarul de dimineaţă în mână. O să te superi, Jake; dar decât aşa, mai bine mă lipsesc de viaţă.

— Dar ce te face să judeci aşa?

— Am o presimţire, că pentru mine vin vremuri îngrozitoare, că apoi am să mor...

— Toţi ne gândim la asta, îmi răspunse el.

— Nu, la mine se şi potriveşte.

— Tu eşti băiat, Dick, şi toate gândurile tale sunt ca băiat. Crede-mă, într-o bună zi o să te trezeşti şi o să fii un foarte priceput şi pântecos speculant de bursă, şi n-o să poţi să te lipseşti de ceaşca ta de ceai.

— Şi nicio dorinţă?

— Şi mai ales niciun fel de dorinţă, râse el.

— Nimic pe lume n-ar putea fi mai rău pentru mine decât aşa ceva, Jake.

— S-ar putea, bineînţeles. Ai să fii foarte fericit cu ceaşca ta de ceai. Ia încearcă o dată să flămânzeşti şi să n-ai ce îmbrăca iarna, să zaci bolnav pe spate, fără nădejde de vindecare.

— Dar e totuşi ceva măreţ, când poţi să suferi şi să huleşti. Mie mi-e groază de gândul de a fi un om neînsemnat, un om de rând, mi-e groază de zilele mici şi nopţile mici. Să te mişti totdeauna în cercuri strâmte şi să ştii: e totuna!

— Palavre, Dick. Gândeşte-te la milioanele de oameni de rând, care toţi laolaltă alcătuiesc lumea. Mănâncă şi dorm şi se căsătoresc şi au copii şi-şi văd de treburile lor şi mor.

— N-aş vrea să fiu aşa, zisei. Prea puţin îmi pasă de lumea cealaltă.

— Dar faci parte din ea; trebuie să ţii seama de asta.

— Încă nu, Jake, nu. Lasă-mă, lasă-mă să mai zburd!

— Dar ce-am de făcut?

— Totul. Ştii al dracului de bine, că poţi să faci din mine ce vrei.

— Nu-i adevărat.

— Dacă ai spune: „Dick, trebuie să scrii", aş răspunde „da", aş lua hârtie şi toc şi nu m-aş opri înainte de a fi scris ceva, care ar merita să fie scris, ceva despre care ai spune că e bine.

— După aceea, ce-ai face?

— Aş trimite-o tatei şi i-aş spune: „Hei, ce zici de asta?" Şi dacă nu i-ar place, aş râde, căci pentru mine numai părerea ta ar avea temei.

— Trebuie să simţi o răspundere, Dick.

— N-ar fi trebuit să mă opreşti să mă arunc în apă.

— Aha! Orice se întâmplă, vina e a mea.

— Fireşte.

— Chiar când o să ajungi samsar de acţiuni?

— Dacă aş ajunge samsar de acţiuni, abia atunci ai purta vina.

Jake râse şi-şi aruncă ţigara.

— Sus, Dick! Trebuie să mergem vârtos, dacă vrem să fim la Otta peste două zile.

— De ce nu ne-am grăbi?

— Trebuie să ajungem undeva.

El se sculă şi mă privi zâmbind.

— Hoinăresc bucuros, fără să fac ceva, zisei.

— Ştiu. Eşti leneşul înnăscut. Dacă o să te mai invârteşti mult prin ţinutul ăsta, să ştii că n-ai să ajungi nimic, nici măcar slujbaş de bancă.

— Mi-ar plăcea să stau în insulele mărilor de sud, Jake.

— Te cred. Să dormi toată ziua şi să chefuieşti toată noaptea şi să scrii poezii neroade şi să îmbrăţişezi pe fata unui băştinaş sub un palmier.

— Sună frumos, am bombănit şi am mestecat un fir de iarbă.

— Numai fiindcă am făcut din asta un tablou. La o adică, te-ai ingrozi de ţânţari şi te-ai îngrozi de timpul ploilor şi murind de urât, ai sta băţos la un pahar de whisky greţos şi ai asculta trăncăneala unui negustor ambulant, zise el.

— Şi aş fi îmbufnat.

— Fireşte că ai fi. Aştepţi totdeauna prea mult.

— Eşti aspru cu mine, Jake.

— Ba deloc.

— La naiba!... Atunci, trebuie s-o luăm din loc spre Otta?

— Da.

— Crezi că nu-i bine să hoinărim aşa? Atunci trebuie să luăm trenul, să intrăm într-un oraş şi să-mi caut vreo îndeletnicire. Asta vrei să înţeleg?

— Cred că e timpul să-ţi mai dai şi tu osteneală, Dick.

— S-o fac de dragul tău?

— De mine n-are ce să-ţi pese, zise el serios. Mă gândesc numai la ce-i bun pentru tine.

— Trebuie să ştiu ce simţi tu.

— La ce bun?

— Nu, vorbeşte, Jake.

— Ce?

— Ce-ai face dacă ai fi singur? Încotro ai apuca-o?

— Ah... de-aş fi singur... Se întrerupse deodată.

— Da.

— Ştie numai Dumnezeu!

— Cred că te-ai strecura până la Capul Nord şi te-ai pierde în priveliştile munţilor de gheaţă, zisei.

— Se poate.

— În loc de asta eu te fac răspunzător pentru mine, iar tu te bălăbăneşti pe aici.

— Adevărat.

— Nu văd bine unde vrei să ajungi.

— Nu?

— Nu, la naiba! Îţi jur. Ascultă, Jake! Trebuie musai

să te supui cerințelor lumii?

— Cred că da.

— Tu trebuie s-o şti doar, Jake: ți s-ar scârbi cu toate, dacă am rămâne aici, afară?

— Nu.

— Niciodată?

— Nu, niciodată.

— Atunci de ce ne întoarcem? întrebai.

— Din pricina ta.

— Nu te înțeleg.

— Nu face nimic.

— Plecăm vasăzică numai pentru nebuneala ta, că e trândăvie să cutreierăm pe aici şi să ne bucurăm de viață? îl întrebai.

— Aşadar, tu poți să fii fericit şi să nu crezi?

— Sfârşeşte odată, Jake! Tu despici firul de păr în patru. Dar n-ai răspuns încă la întrebarea mea.

— Care întrebare?

— Dacă vrei să mă străduiesc, cum zici tu.

— Spre binele tău, da!

— Dar tu?

— De mine să nu-ți pese.

— De ce nu vrei să mi-o spui?

— Ți-am spus-o.

Cu Jake nu era nădejde s-o scoți la capăt. Te purta mereu cu vorba. I-am dat toate poreclele ce-mi treceau prin cap, iar el a râs doar. Am încercat să-l jignesc, şi a râs iar. Am pornit şi ne-am aruncat iar legăturile în spinare. Mergeam lângă el.

— Îți sunt o nouă povară, zisei.

— Aşa se pare.

— Eşti scârbit de mine; lasă că ştiu eu.

— Vezi bine.

— Eu nu sunt omul, care să-ți ție de urât. Sunt un nebun, un om de nimic. Ți-ar plăcea mai curând să fii iar la închisoare.

— Aşa-i.

— Jake... nu poți fi un minut serios?

— Nu.

Orice cuvânt era cu totul zadarnic.

— Când ajungem la Otta, spuse Jake, trebuie să luăm o hotărâre.

— Care?

— Dacă mergem spre nord ori spre sud.

— Să ne uităm pe hartă! zisei.

El o întinse şi văzurăm linia neagră a căii ferate, ce trecea pe la Otta şi ducea spre nord la Trondheim şi spre coastă şi la sud spre Oslo, Stockholm şi Copenhaga.

— Hai să dăm cu zarul, zisei.

Găsi o monedă în buzunarul lui.

— Ascultă, asta-i o treabă serioasă, zâmbi Jake; de ea atârnă o mulțime de daraveri.

— Dă-i drumul! zisei. Alege!

— Alege tu!

— Eu spun: cap.

— Bine.

El aruncă moneda în sus şi cu ochii închişi o prinse în podul palmei.

— Ce-i?

— Ai câştigat, zise Jake.

Mă uitai iar pe hartă. Văzui, Trondheim la nord, un fiord straşnic, la o depărtare de vreo sută patruzeci de kilometri, apoi sudul. Acolo se aflau Oslo şi Copenhaga, unde am şi fost. Dar mai era totuşi o linie, ce trecea granița spre sud-est şi ducea într-o țară necunoscută, ce era însemnată cu alb pe harta noastră norvegiană. Şi fiindcă am crezut că acolo trebuie să fie altfel, şi fiindcă am băgat de seamă că Jake va alege Trondheim, şi fiindcă la o adică mă sinchiseam prea puțin de toate, am pus degetul pe linia aceea.

— Mergem la Stockholm, zisei.

Aşadar viața noastră viitoare atârna de astădată de o monedă şi de alegerea pe care o nimerisem.

— Iar în oraş? zise Jake.

— Da. Asta ai vrut doară, nu?

— Pentru tine. El puse harta în buzunar.

— Tu ce-ai fi ales?

— Trondheim, cred.

— Acum e prea târziu. E Stockholm, unde am să mă trudesc să fac ceva.

Am tăcut câtva timp.

— Ar fi trebuit să aleg Capul Nord, spusei eu deodată.

— De ce? E mult mai departe, Dick.

— Nu voiai spre o anumită țintă?

— Nu chiar cu adevărat.

— Ce vrei să spui?

— Nu, dacă judec interesat.

— Dar cum judeci dar?

— Mă gândeam să rămânem departe de oraşe şi de oameni, Dick, şi să trăim afară pe munți, pentru noi.

— De ce?

— N-aş vrea să creşti, zise el. Îmi zâmbi, dar eu nu l-am înțeles.

Am pornit mai departe pe şosea.

CAPITOLUL IX

Am ajuns la Stockholm, tocmai când apunea soarele. Mohorâte turle de biserici se înălțau spre cerul trandafiriu, a cărui lumină se pierdea în apa albastră, peste care erau aruncate câteva poduri, şi casele mărețe trimiteau din oglindirea ferestrelor lor raze de lumină în străzile largi, în foşnetul copacilor unui bulevard şi asupra contururilor cenuşii ale vapoarelor ancorate.

Nici nu putea să fie oraş mai frumos pe lume. Era rece, aspru şi strâns legat de apă.

Poate că erau prăvălii şi oameni, care se îmbulzeau grăbiți pe străzi, dar nu m-am uitat la astea.

Puteam să stau doar pe un pod şi să urmăresc luminile multicolore, cum jucau în fluviu, care era împresurat de grămezi de clădiri, ce păreau cioplite cu dalta pe cer. Jake se sprijini de mine pe parmaclâcul podului şi mi s-a părut că priveliştea seamănă cu Veneția visurilor noastre; doar că aici nu-i o frumusețe de ilustrată cu gondole mărețe şi palate tradafirii strălucind într-un aer moleşitor.

Stockholm era oraş nordic. Frumusețea lui era rece şi nepăsătoare chiar în toiul verii, apa albastră curată ca în văgăunile ghețarilor, şi dincolo de pod am zărit o piață întinsă asfaltată, cu un palat alb, al cărui turn roşu aprins se deosebea într-o lumină neîntunecată de amurg.

Mi se părea că aici trebuie să fie zăpadă şi să răsune zurgălăii de sănii, şi, învelit în cojoc, un vizitiu răsuceşte biciul şi-şi suflă în mâini. Dar nu era nimic din toate astea, căci aerul era cald, şi acolo, unde luminase soarele, lespezile podului făceau bine, şi o fată cu părul blond ca inul, în rochie subțire, trecu încet pe dinaintea

noastră.

Aici nu se ştie ce-i întunericul. Lumina nu scade, şi în tot timpul nopţii şuşoteşte un vânt rece printre copacii tremurători, pe când cerul aşteaptă gâfâind răsăritul soarelui. Aici n-aş obosi niciodată, nu m-aş odihni niciodată, căci e un loc în care neodihna nu-i niciodată încătuşată, unde mă chema o taină, mă batjocorea şi mă ademenea spre unghere ascunse, unde s-o caut şi goneam într-una, ca să dezleg o ghicitoare ce n-avea niciun nume.

Mi se părea că trecem printre sute de poduri şi colindăm sute de străzi, mâncam cu ferestrele deschise spre o grădină, dormeam şi ne sculam. Am lăsat în urma noastră casele sculptate cu măiestrie şi ne-am pomenit pe un bulevard. Am luat-o de-a lungul fluviului şi am dat de mii de insuliţe, una la fel ca cealaltă.

Stânci crestate se înălţau dintr-un lac adânc, iar din arbori atârnau crengi peste marginea apei. Ne-am scăldat pe unul din aceste ostroave, ne-am aruncat pe arşiţă în apa rece ca gheaţa, ne-am uitat cum lumina gălbuie se strecura printre frunze, am văzut pânzele albe ale unor iahturi mici şi umbrele lor mişcătoare jucând pe luciul apei.

Ne-am înapoiat la Stockholm, care sta rece şi dăltuit sub cerul limpede şi friguros. Ne-am dus la un teatru. Acolo cânta o fată cu ochii tot atât de albaştri ca valurile de sub pod. Şi am ieşit iar şi stam în piaţa asfaltată. Sunetele unei capele de dans se auzeau dintr-un hotel apropiat.

Trebuia să fie întuneric şi stele de miezul nopţii; dar nu se vedea nimic altceva decât un fluviu scâldat în lumină albă. Iar eu nu-mi găsisem taina şi nu ştiam ce mă tot cheamă.

Odată ne-am dus pe ţărm, unde erau ancorate vasele, şlepuri urâte, încărcate cu cărbuni, ce nu se potriveau deloc cu giuvaerele împrejurimilor, căci aveau flancurile ruginite şi punţile triste şi înnegrite de fum. Aşa am ajuns la o cafenea în care mesele stăteau înghesuite una

într-alta, în mare neorânduială, şi puţea a mahorcă, şi răsuna zăngănit de pahare şi glasuri şi gâfâit de marinari. Ne-am aşezat într-un colţ şi ne-am uitat la feţele lor pătrate şi late de scandinavi. Ni s-au părut toţi la fel, cu ochii apoşi, capetele grele, părul des şi tuns scurt. Câteodată se ridica dintr-o ceată un tânăr înalt, blond, cu barbă auirie sau un flăcău danez cu oohii albaştri şi bărbie trandafirie ca de fată.

Dar cei mai mulţi erau suedezi, chiar şi eschimoşi cu capetele ca bilele de biliard şi feţele turtite. Şi părea să fie împotriva bunului simţ ca pădurile şi munţii, zăpada şi apele spumegânde să fie ale lor, care şedeau ca vitele în dormitorul înăbuşitor al unui vas comercial murdar. Stam acolo, Jake şi cu mine, ne uitam la muşterii şi abia schimbam câte un cuvânt. Ascultam numai glasurile lor monotone, guturale, ce ba se ridicau, ba se coborau, zornăitul banilor azvârliţi pe mese sau un râs ori râcâitul unui scaun împins înapoi.

Afară aerul era curat şi liniştit, iar cerul era alb şi apa avea culoarea aerului. În cafenea mirosea a băutură şi tutun, ce plutea cald şi acru prin murdărie, şi era bine aşa: atmosfera aceea fără gândire, fără voinţă şi fără femei.

Lângă noi sta un om singur. Ne măsura din când în când. Altfel, se uita numai la uşă, ca şi cum ar fi aşteptat pe cineva.

Câteodată se uita la ceasul de pe peretele din faţa lui, peste tejghea şi bătea cu degetele pe marmura mesei; apoi îşi aprindea o ţigară, după aceea încă una şi se uita iar la noi şi înapoi la uşă.

— Ce-o fi cu ăsta? întrebai pe Jake. Te-ai uitat la ochii şi mâinile lui?

— Da, zise Jake, de vreun sfert de ceas. E nebun de spaimă. Nu vorbi nimic; fii numai cu ochii ţintă la uşă.

Nu i-am răspuns; mi-am mutat numai scaunul ca să pot observa şi localul şi uşa, fără să mă întorc. Privirea mea coborî iar asupra mesei noastre, şi mă pierdui într-un noian de gânduri şi imagini ale insulei în care

ne-am scăldat după prânz, şi pânzele albe ale vaporaşelor, ce jucau pe soare, şi cum se poate ca Stockholm să aibă cafeneaua asta, şi totdeodată insula aceea, şi să le poată contopi într-o atmosferă atât de ciudată, când Jake începu să-mi vorbească la ureche cu glas stins:

— Ai văzut? mă întrebă el.

— Ce?

— N-ai băgat de seamă că, după ce s-au uitat la ceas, au şters-o unul după altul, iar acum nu mai e nimeni aici decât nenorocitul de la uşa vecină, noi şi cafegiul.

M-am uitat şi am văzut că în cele cinci minute cât am visat, cafeneaua se golise. Localul era tăcut, iar fumul plutea greu.

— Cred că închid, zisei; mai sunt cinci minute până la unu. Se vede că închid la unu.

— Nu, zise Jake. Localul acesta nu se închide.

— Atunci... ce altceva?

— Aşteaptă numai... trebuie să se petreacă ceva.

Îi aruncai o privire. Îşi aruncase capul pe spate şi zâmbea.

— Pe când tu visai, am observat câte ceva, zise el. Cafegiul a trecut pe la toate mesele şi a strâns paharele. Pe fiecare masă a lăsat câte un bilet alb. Cum l-au văzut, muşterii au râs sau au înălțat din umeri, ori au tăcut. S-au uitat însă toți la ceas şi au plecat apoi... toți. Ia uită-te!

Şi pe masa noastră era un bilet alb, fără nimica scris pe el. Se vede că l-a lăsat cafegiul când ne-a luat paharele.

— Ce înseamnă asta? am întrebat.

Jake râse încet.

— Te pofteşte să plăteşti, zise el.

Mă uitai la tejghea. Cafegiul se uita curios la noi, cu brațele încrucişate; iar muşteriul înfricoşat de la masa vecină ne privea şi el, şi degetele băteau marmura mesei.

— Vrei să mergem? întrebă Jake.

Ascultai tăcerea şi bătăile inimii, şi ştiui că eram

grozav de întărâtat.

— Nu, zisei şi dădui din cap, nu, să stăm şi să vsdem ce se întâmplă.

Niciun sunet. Nimeni nu spunea ceva. Am rămas la masa noastră.

— Jake, zisei încet, vorbeşte englezeşte ca omul ăsta. Întreabă-l ce se pregăteşte aici!

Întorcând umărul către necunoscut, Jake se întoarse agale pe scaunul lui, dar ţinea într-una ochii la uşă.

— Pari să fii la ananghie, zise el pe englezeşte. Te-am putea ajuta cu ceva?

Omul părea că n-a auzit nimic. Nici nu se uitase măcar la Jake când i-a vorbit. Vasăzică, înţelesese atât de puţin, încât nici n-a băgat de seamă că vorbeam cu el. Credea că vorbim între noi.

Cele câteva boabe ale noastre de norvegiană şi daneză nu ne-au folosit, iar suedeza n-o ştiam. Omul era suedez.

Jake se sculă, apucă biletul alb între degete, se duse la masa vecină, îl puse omului înaintea ochilor şi arătă spre ceas şi spre uşă.

Omul clătină din cap şi înălţă din umeri; apoi începu să vorbească turbat de iute cu glas stins. În acelaşi timp a întins mâinile pe masă, scoţând limba. Era vădit că omul era cuprins de o spaimă de moarte de ceva şi încerca să ne lămurească.

Vorbea suedeza, iar noi nu l-am priceput.

— Ce înseamnă asta, Jake? întrebai.

El nu-mi răspunse, ci se duse de-a curmezişul cafenelei înaintea aceluia care trebăluia acolo. Acesta nu zise nimic, se zgâi doar la Jake; apoi îşi văzu foarte liniştit de spălatul paharelor murdare, ca şi când Jake nici n-ar fi fost acolo. Jake se înapoie şi se aşeză la masă lângă mine.

— Dick, zise el, uite ce cred eu. Cafeneaua esta e numai o firmă, un paravan, o arenă pentru hotărârea neînţelegerilor. Vezi ce aproape e de apă? E o nimica toată să azvârli în ea pe unul, pe care l-ai încercuit. Pare

apoi că, fiind beat, s-a împiedicat de prag şi a căzut în fluviu. Muşterii care au fost aici, ştiu bine ce înseamnă biletul alb. L-au primit la unu fără un sfert. Acum e unu fără două minute. Dacă se întâmplă ceva, Dick, apoi se întâmplă la unu.

După teoria asta mai avem de aşteptat două minute. Iar cafegiul spăla într-una paharele, iar celălalt bătea toba pe masă.

Era o întâmplare greu de înțeles.

— De ce au golit muşterii localul? întrebai.

— Nu-i privea, zise Jake. Nu vor să se amestece. Vor să fie muți, să nu spună nimic. Se tem de poliție.

— Poliție?

— Da. Prin astfel de lucruri se calcă legea, Dick. Cafegiul o ştie. De aceea, nu se sinchiseşte de noi. Nu-şi dă seama cine suntem.

— Noi ce facem, Jake?

— Stăm... şi aşteptăm.

Nu-mi puteam închipui că la Stockholm s-ar putea întâmpla ceva într-o cafenea de pe malul apei. Aici nu era beznă, nu erau ulicioare murdare cu faimă proastă. Era un oraş rece, alb, singuratic, la depărtare mare, sub lumina căruia nu se pomeneau vrajbe şi omoruri. De-abia cu două ceasuri mai înainte am fost la teatru şi am auzit o fată cântând o melodie americană pe un ton suedez, iar la urmă am stat pe un pod şi am auzit sunetele unei capele de dans ce veneau dintr-un hotel!

Mă uitai în sus şi văzui arătătorul ceasului la unu. Atunci s-a învârtit uşa cafenelei şi intrară patru bărbați şi, fără să se uite la dreapta sau la stângă, năvăliră la masa de lângă noi, unde aştepta galbenul suedez mort de groază.

Simțeam cum îmi pocnea inima, tare ca tic-tacul unui ceas, iar podul palmelor mi se umezise. Scormonii după un pachet de țigări. Cei patru bărbați se aşezară la masă, şi între ei, ca o muscă prinsă în laț, şedea vecinul nostru, o biată făptură înfricoşată, adumbrit de tovarăşii lui.

Şedea pe scaunul lui. Fâstâcit, molatec şi fără vreo încercare de a se împotrivi. De bună seamă, că n-o să ridice mâna să se apere. O să fie repede sugrumat... Într-o clipită, ca flacăra plăpândă a unei lumânări.

Cei patru bărbaţi se înghesuiră mai mult în el, îşi împinseră capetele mai aproape de-al lui, iar unul dintr-înşii începu a vorbi cu glas liniştit, monoton. În acele sunete se simţea ca o înduplecare, ca şi când, ar fi vrut să dea să înţeleagă omului nostru să fie înţelegător; şi pe când vorbea, omul zâmbea într-una, un zâmbet prefăcut, răutăcios şi arăta un şir de dinţi îmbrăcaţi în aur.

Cel înfricoşat da din cap, scoase câteva cuvinte. Păreau intrerupte şi frânte, şi privea ţintă în ochi pe acei oameni, care-l împresuraseră, şi voia să citească pe feţele lor. Obrazul îi era cenuşiu, ca al unui om care-şi aşteaptă osânda la moarte. Vreo două minute a domnit tăcerea adâncă; apoi s-au întors toţi ca la poruncă şi ne-au privit.

Le simţeam întrebarea în ochi, dorinţa de a şti şi o bănuială şi simţeam un val de duşmănie urcându-se împotriva noastră. Ne fumam ţigările, dar omul cu dinţii de aur şi zâmbetul prefăcut ne vorbi, dar în limba suedeză, iar noi n-am priceput. El chemă pe cafegiu dintre paharele lui, omul scutură din cap şi ridică din umeri. Iar vorbi omul cu dinţii de aur. Era o poruncă, fiindcă de astă dată răsună tare şi hotărât; iar cafegiul se repezi la uşă şi împinse zăvorul. După aceea se întoarse fără nici o vorbă şi se căţără pe scara stricată pe terasă. Acolo fu auzit deschizând altă uşă, şi trebuie să fi intrat pesemne, căci a încuiat, şi după aceea nu se mai auzi nicio mişcare din partea lui. Acum eram singuri cu cei patru bărbaţi şi bondocul înfricoşat, care sta chircit pe scaunul lui. Ne aruncă o privire ca un animal în primejdie, şi i se vedea albul ochilor.

Omul cu dinţii de aur vorbi lui Jake şi nu mai zâmbea, ci arătă spre uşa zăvorită. Jake clătină din cap.

Toţi se ridicară încet de la masă, formară un şir, iar

unul puse mâna pe umărul suedezului îngrozit.

Mă uitai la Jake, iar el se uită la mine, şi-l văzui râzând şi întinzându-se tare în scaun.

Iar mie mi se părea că pereţii cafenelei s-au dat la o parte şi că ne aflam într-un cort de circ şi o rază fierbinte de soare pătrundea printr-o spărtură a pânzei de cort. Se vedea un ring, şi o grămadă de lume se îmbulzea strigând şi râzând către frânghii, iar Jake sta cu bustul gol, braţele încrucişate, şi cu acelaşi zâmbet pe buze.

Aerul era apăsător, şi se simţea un miros de rumeguş şi iarbă călcată în picioare şi de mănuşi de piele purtate şi de carne caldă ale unor fiare flămânde într-o cuşcă.

Un clopot sună, iar Jake se îndreaptă către mine de-a curmezişul ringului...

Dar eram acum iar în cafenea, şi Jake sta lângă mine, şi cei patru bărbaţi stăteau împrejurul mesei lor şi ne priveau ţintă.

Atunci am ştiut că o să urmeze o încăierare, şi eram vesel şi fără teamă.

Cei patru bărbaţi se depărtară unul de altul, veniră mai aproape şi ne încercuiră.

Deodată cel cu dinţii de aur se împinse înainte, dar Jake se şi aşteptase la asta, şi am auzit pocnetul pumnului său gol în falca omului, şi capul zbură înapoi. După aceea, răcnete, un strigăt de durere, o masă se răstoarnă, şi văzui pe unul venind spre mine. L-am izbit. El însă m-a pocnit sub ochi, şi am căzut trăgând cu mine piciorul unui scaun. Simţeam cum îmi curgea sânge în gură, iar durerea mă cutremură ca o lovitură de bici. Încă ştiu cum îmi spuneam: „Nu trebuie să mă las, nu trebuie să mă las". Aşa că mă sculai clătinându-mă, cu putere şi furie plin de ură împotriva aceluia care mă lovise. Îl văzui că ia un scaun şi-l învârteşte deasupra capului. Dar eu m-am aplecat şi m-am repezit la el, cu capul în stomacul lui, aşa că am căzut pe podea; dar de astă dată zăcea sub mine. Degetele îi dibuiau ca să mă apuce de gâtlej. L-am izbit iarăşi şi iarăşi, i-am pocnit una în obraz şi l-am auzit scâncind, pe când se zvârcolea

sub mine.

Ridicând capul, am văzut doi inşi repezindu-se la Jake. El s-a scuturat însă de dânşii, boxă pe al treilea de-a curmezişul unei mese şi-i auzii strigătul lui: „Merge, Dick" şi mai zâmbea, iar părul îi cădea pe obraz.

Câinele cu dinţii de aur, cu spatele către mine, se târî către noi, îşi vârî repede mâna în buzunar şi un oţel fulgeră. „Bagă de seamă, Jake!" strigai. Jake sări la o parte, cu mâna înaintea obrazului, deoarece cuţitul şuieră prin aer şi se înfipse tremurând în perete în dosul lui, cu două palme deasupra capului său.

Am sărit în picioare şi m-am azvârlit asupra aceluia care azvârlise cuţitul şi dăduse greş; iar el a fost apucat fără veste şi a căzut ca un bolovan. Cu pumnii îl ciocăneam în ochi. Şi-ţi făcea bine să ştii că-l durea, era bine să-i simt sub mâinile mele gura udă şi însângerată. Şi mă auzeam râzând, pe când gâfâiam în răstimpuri şi inima îmi bătea să se rupă. „Şi e bine aşa, îmi spuneam, e bine aşa!"

Unul se năpustise asupra mea. Mi-era tot una care. L-am nimerit, şi a căzut şi s-a sculat iar, şi de astă dată am căzut eu. Dar Jake văzuse, şi cu o singură lovitură a azvârlit pe potrivnicul meu în fereastră. Se auzi un trosnet de geamuri sparte în ţăndări. Şi lămpile zornăiră în cârligele lor; două fură sfărâmate de două scaune ce zburară pe sus, aşa că ne mişcam ca nişte năluci în lumina albă gălbicioasă. Şi pe când eu mă mai încăieram cu unul la tejghea şi simţeam în obraz suflarea lui înăbuşitoare, văzui pe cineva, un rândaş de bucătărie, alergând spre uşa baricadată şi luptând cu zăvorul greu. Am auzit strigătul de înştiinţare al lui Jake şi deodată şuieră ceva prin aer. Rândaşul nu era altcineva decât năucitul suedez, pe care-l scăpasem de la moarte. Dar acum întinse amândouă mâinile, ca şi cum ar fi luptat cu o primejdie nevăzută, şi am auzit un ultim răcnit de groază, o gâtuire, un horcăit. Zăcea pe duşumea cu un cuţit în spate.

Mă desfăcui furios de omul meu. Se vede că-i

dădusem una zdravănă şi-l rănisem, căci se clătină şi se întinse gemând pe jos, iar eu mă repezii la uşă şi mă aplecai peste suedezul rănit şi încercai să-i scot cuţitul dintre omoplaţi, dar n-a mers, şi sângele mă stropi; era mort. Lângă mine luptau bărbaţi. Auzeam tropăitul picioarelor lor şi văzui faţa lui Jake la lumina ferestrei şi zâmbetul lui, când l-a pleznit pe unul în bărbie, care voise să-l lovească. Apoi am deschis uşa cea grea, şi lumina albă năvăli în cafenea.

Un ochi îl ţineam închis. Sângele, ce ţâşnea din arcadă nu se usca pe obraz, şi trupul mi-era numai vânătăi şi zdrobit; dar nu-mi păsa, eram fericit şi nebuneşte ameţit. Nu-mi părea rău nici de bietul suedez ucis.

Era glasul meu ce răcni pe ton nefiresc: „Pe el Jake, pe el!" Şi mâinile mele, care se înfipseseră în gâtul unuia, şi picioarele mele, ce burduşeau pe cel care zăcea pe podea. Căci asta era carne împotriva cărnii lui şi a dinţilor, pe care îi sfărâmam cu pumnii mei, şi sângele cald al unui bărbat pe care-l uram, şi răcnetele lui de durere, pe care eu le înregistram.

— Alo, Jake! strigai, alo!; apoi am râs fără niciun cuvânt, poate fiindcă durerea mea era mai mică decât durerea pe care o căşunasem; şi asta a fost minunat, mi-am zis eu, şi a fost iad, şi degetele unuia mi s-au înfipt în gâtlej, şi aici era sub mine un trup puternic şi „Păzea, blestemat copil de lele!" strigai eu.

Apoi de departe, de afară, de pe stradă, se auzi un fluierat, şi i-a răspuns un al doilea, şi se auziră glasuri strigând, şi tropăit de picioare; apoi auzii glasul lui Jake foarte apropiat de mine şi-i simţii mâna pe braţul meu.

— Haide, Dick, zise el; acum trebuie să fugim, nu glumă!

M-am cotorosit de mâinile pe care acel ticălos mi le vârâse în gât şi l-am urmat pe Jake afară în stradă, peste care strălucea lumina albă ca răsăritul soarelui. Apa scânteia.

Un fluierat răsună lămurit, de la colţul cel mai

apropiat, şi sunetul de paşi se apropie de cafenea.

— Fugi, Dick, zise Jake, fugi, că e vorba de viaţa ta!

O luai la goană în urma lui, de-a lungul străzii lungi, peste bolovanii de caldarâm. Inima îmi bătea să se spargă, picioarele mă dureau, şi auzeam zgomotul goanei înverşunate în spatele meu şi un strigăt şi iarăşi fluierături puternice.

Gâfâiam, bolovanii pe care alergam erau ascuţiţi, iar Jake era ca o umbră zburătoare înaintea mea şi în timpul goanei îmi aruncă o privire.

— Fugi cât poţi, Dick! exclamă el, şi simţeam, cum, aşa istovit cum eram, mă zgudui râsul, un râs puternic, pe care nu-l puteam stăpâni; dar trebuia să alerg şi să alerg tot mai departe, din pricina paşilor grăbiţi şi a ţipetelor din urma mea.

Acum trebuia să trecem un pod şi printr-o ulicioară pe lângă o clădire întunecoasă şi mai departe spre o piaţă şi apoi o stradă lungă şi iar spre strada ţărmului, unde erau ancorate vase. Acolo m-am oprit, căci nu mai puteam, iar Jake m-a aşteptat, şi am tras cu urechea, abia trăgându-ne sufletul, la răsunetul paşilor urmăritorilor. Nu se mai auzea însă nimic, nici strigăte, nici fluierături...

În faţa noastră, pe chei, se aflau vase nemişcate, ca nişte stafii în lumina palidă a dimineţii; şi ne-am furişat în jos, într-un colţ întunecos, în care erau îngrămădite tone de mărfuri. Stam acolo, gâfâiam şi râdeam, încât mi-au ţâşnit lacrimi din ochiul închis şi se amestecară cu sângele uscat de pe obraz.

Buza de sus a lui Jake era ruptă, iar pe frunte avea o umflătură cât un ou. Când m-am uitat la el, am simţit durerea mea, mi-am dat seama că am un ochi spart, că trupul mi-e zdrobit, şi am început să râd şi nu puteam să contenesc râsul. Îmi spărgeam pieptul, pe când mintea mi-era năpădită de imagini, ce-mi făceau cald şi rece, dar râsul nu mi-l puteam stăpâni.

— Ai văzut, zisei, ai văzut pe acela cu cuţitul în spate?

Şi m-am zvârcolit pe jos şi am gemut şi m-am măcinat de râs, iar lacrimi şi sânge mi-au curs în gură.

— Opreşte-te, Dick, opreşte-te! zise Jake, dar râse şi el, şi nu ştiam bine, el sau eu eram nebun? şi nu ştiam, am văzut într-adevăr ce am văzut, şi am făcut ce am făcut? Apoi un fior de gheaţă – ca atunci când eşti încălzit şi sari în apă rece; râsul încetă, ne ridicarăm şi ne uitarăm unul la altul, liniştiţi, treji, două cucuvele impunătoare sub cerul liniştit, şi nu simţeam nimic altceva decât dureri şi oboseală şi o dorinţă surdă de somn.

— Aşadar trebuie s-o luăm la sănătoasa, zise Jake. Nu putem rămâne aici, unde nemernicii ne-au luat urma!

— Nu te teme, zisei. Am sfârşit cu ei, s-au lăsat de luptă.

— Nu mă gândesc la ei, îmi răspunse el, mă gândesc la poliţie. Erau şuierături de poliţişti, pe care le-am auzit noi şi tropăitul lor.

— Am putea să le-o lămurim, zisei.

— Nu, Dick. E la mijloc suedezul mort cu cuţitul în spate. Suntem amestecaţi şi noi, ca şi ceata aceea.

— Ai dreptate.

Ne-am sculat şi am luat-o de-a lungul cheiului. Am ajuns la capătul unui stăvilar, unde era ancorat un vas comercial de vreo două mii de tone. Dar acolo era zgomot mare, căci pe vas erau încărcaţi cărbuni, şi auzeam macaraua gemând şi cărbunii bubuind prin jgheab în magazii.

O privire ne spuse că era un vas foarte rău îngrijit, nevopsit, ruginit peste tot, puntea nemăturată, iar pe puntea de comandă să fâţâia un bărbat, care nu ţinea nici la orânduială, ci, aplecat peste parmaclâc, înjura şi flecărea cu marinarii lui înegriţi de cărbuni.

Atunci ne-am privit puţin; apoi Jake se uită la mine, iar eu mă uitai la Jake, şi „ăsta-i vasul nostru”, zise el. M-a lăsat, şi pe o scândură, se urcă pe punte. Eu m-am rezemat de un stâlp de pe chei şi nu-mi dădui osteneala

să mă uit măcar după el. Îmi muşcai unghiile şi privii ţintă în apa cenuşie. Macaraua scârţâia şi gemea, cărbunii se rostogoleau în jos pe jgheab, marinarii lucrau pe punte, şi din ochiul meu neatins am putut să văd pe Jake cum a strigat pe omul de pe punte, care se aplecase, ţinea o mână făcută pâlnie la ureche şi rânjea.

Simţeam că mă apucă visarea, visuri despre un munte îndepărtat şi un şuvoi clocotitor şi copaci înalţi şi o pătură de zăpadă şi o cascadă albă, ce se rostogolea bubuind într-un fiord îngust; dar nălucirea nu voia să rămână, căci cărbunii bubuiau în magazii, şi macaraua zdrăngănea. Jake îmi atinse braţul şi-mi şopti la ureche: — Hai, e *Lorient,* vas francez, pleacă la Nantes. Şi clătinându-mă, m-am dus după el pe scândură, nepăsător unde mergea corabia, iar el îmi spuse: — Au sfârşit chiar acum încărcatul. Peste un ceas pornim.

M-au ombit luminile şi am izbit cu piciorul un otgon. Cineva a râs, iar altcineva mi-a strigat ceva pe franţuzeşte.

Şi numaidecât am început să robotim cu ceilalţi pe punte, am ştiut ce avem de făcut, ne-a răzbit foamea, ne-a răzbit setea; dar eu nu eram acela ale cărui mădulare se mişcau şi care blestema.

Eu zăceam doar undeva, încolăcit într-un ungher şi dormeam dus. Acum ţineam un codru de pâine în mână şi zăceam într-un dormitor negru, iar acum simţeam sub mine o corabie ce plutea şi învârtitul elicelor în apă.

Şi mă uitai la faţa lui Jake. Era neagră, mânjită de cărbune, sluţit de umflătura de la frunte; iar la mine praful de cărbune se amestecase cu sângele din ochi. Parcă aş fi trăit un veac într-o noapte. Dar totuşi în mine se pornise o putere ce mi-era nouă. De aceea, am râs tare de Jake cu buza spintecată şi fruntea umflată, şi am ştiut că aşa am vrut să fie: acei fiori ai primejdiei, adulmecarea sângelui şi am ştiut că e bine să fii tânăr şi că e bine să trăieşti.

Jake pufni în râs şi mă întrebă cum mă simt. „La naiba! zisei, vezi doară şi tu!" Stam unul lângă altul şi

vedeam cum piere Stockholm, scăldat în lumină albă, un giuvaier îndepărtat, tainic.

Lorient era un vas mohorât, pe care se afla o hoardă de diavoli. Jake şi cu mine eram tot draci şi trăiam într-un iad, murdari şi nespălaţi, lihniţi de foame şi istoviţi şi huleam un cer nepăsător.

Lorient era una din acele corăbii comerciale, mică, păcătoasă, ce putea fi pătrunsă de apă, prea îngustă faţă de lungime şi fără afundătură verticală în apă. Plutea pe Marea Nordului şi Marea Baltică şi încărca mărfuri. Era totdeauna murdară, totdeauna pătrunsă de apă şi se hâţâna în aşa fel, ca şi când i-ar fi sunat cel din urmă ceas; iar când era încărcată, era adânc cufundată în apă ca o găleată muiată, leneşă şi răutăcioasă.

Era proprietatea unei oarecare societăţi cu nume franţuzesc. Numai după o aruncătură de ochi ar fi trebuit să fie retrasă de mult de pe mare, fiindcă la cea mai mică furtună se scufunda şi gemea şi lua atât de multă apă, încât în fiecare zi, uneori de două ori pe zi, trebuia scoasă apa cu pompa.

Căpitanul ei era un belgian, care habar n-avea de meseria lui. Asta a fost impresia mea la plecare. De aceeaşi părere a fost şi Jake, căci acest căpitan nu ştia de loc ce înseamnă împărţirea muncii sau disciplina marinarilor, se purta cu ei ca şi când ar fi fost deopotrivă cu dânsul, se fâţâia mereu pe punte, şi când am pornit din Stockholm în josul fluviului, a rămas pe puntea lui, a ţinut telescopul lipit de ochi şi căuta miile de insuliţe, ca să vadă fete scăldându-se, fiindcă fumul negru din împuţitul nostru coş a molipsit aerul curat, şi noi ne strecuram pe liniştita apă albastră ca o oală hodorogită de tinichea.

Dar cum am ieşit din fluviu şi am trecut în Marea Baltică, au şi început talazuri mari. Vântul sufla tare de la sud, vest, şi din nori joşi ploua. Şi cum n-am mai văzut uscatul, ne-am şi dat seama în ce fel de luntre ne aflam şi ce ne aşteaptă.

Căpitanul, cum am spus, era uşuratec, blajin şi

nerăspunzător, şi ca culme a nenorocirii, avea ca ajutor pe un zăpăcit, care n-avea un minut astâmpăr, un mănunchi de nervi concentraţi, care răcnea la marinari, îi sâcâia şi-i stingherea, ne ocăra pentru felul cum munceam, spunea că totul e prost făcut şi greşit şi ne dusese pe toţi pe marginea răzvrătirii.

Echipajul avea puţini oameni. Afară de Jake şi de mine, mai erau cinci belgieni, între care şi bucătarul şi doi fochişti, amândoi olandezi. Noi doi n-aveam la o adică însărcinări hotărâte, căci fuseseră şi fără noi tocmai câţi trebuiau. Căpitanul ne primise fără plată în schimbul muncii. Şi aşa ne aflam aici, azvârliţi pe Marea Baltică, pe o corăibioară comercială murdară, şi toate numai în urma aruncării unei monede pe şoseaua spre Otta.

Am mers aproape pe acelaşi drum, pe care-l mai făcusem odată, în întâia noastră călătorie de la Helsingfors la Copenhaga, pe corabia *Hedvig.* Dar atunci sufla un vânt cum trebuia, iar vasul cu toate neajunsurile lui, era o corabie frumoasă, iar marinarii scandinavi erau băieţi minunaţi. Aici însă nu era niciun fel de romantism, pe acest *Lorient* împuţit, în acel cerc de rugină şi funingine şi ploaie. Mâncarea o vărsam. Şi apoi mai dormeam lângă acei feciori de lele care puţeau a usturoi, care foloseau fiecare colţ al dormitorului pentru orice fel de treburi! Mi-era scârbă de toţi şi mi-era silă de corabie. Unica mângâiere era că-l aveam pe Jake pe lângă mine, şi că puteam să înjurăm şi să hulim împreună. Părea că Jake pierduse foarte puţin din sângele său rece. Praful de cărbune, murdăria şi putoarea din dormitor păreau că nu-l ating.

Ne-am hotărât ca, după sosirea la Nantes, să plecăm spre sud. Şi ne închipuiam un soare african, cer arzător, uliţi prăfuite, gospodării mici cu marchize portocalii, şi o îmbulzeală de mese şi chelnerul cu părul negru cu zâmbet gras măsliniu, cum ucide muştele cu şervetul. Şi ne zugrăveam case albe, cu jaluzelele lăsate: flori roşii se căţărau pe ziduri, la umbra unui eucalipt doarme un

om, cafeniu şi prăfuit, cu capul în mâini. Marea scânteiază şi e netedă ca o coală de hârtie şi e fierbinte, iar iarba şi copacii sunt galbeni-cafenii, arşi de soare. Văd în închipuirea mea uliţe pline de pete colorate, o femeie cu şorţ albastru scutură de pe balconul înalt o plapumă viu colorată; apoi se apleacă peste parmaclâc, cască alene şi trage cu urechea la zdrăngănitul de banjo ce vine din restaurantul de peste drum. Miros de cafea, cenuşă albă, tutun şi pâine proaspătă amestecându-se cu parfumul floriilor, al florilor vinului şi al poamelor roşii ca sângele, ce sunt moi şi răscoapte. O fată care trece ne aruncă peste umerii goi priviri zâmbitoare, cerceii ei de aur se văd din părul negru şi des, ce-i ridicat de pe frunte, braţele îi sunt lungi şi smolite, iar printre buze îi arde o ţigară. Nopţile sunt ca un covor gros întunecos, glasuri murmură la o răspântie. E cald, o abureală de flori ofilite e în văzduh şi îngânatul mării.

Când Jake mi-a vorbit de Africa, stam în faţa sufrageriei corabiei; marea era tulburată şi ne arunca de colo până colo, apa spăla puntea, iar din sufragerie venea miros de seu şi ulei şi de ciorbă de usturoi şi funinginea cărbunilor ieftini.

Careva desenase porcării pe peretele subţire deasupra sufrageriei. Îţi izbeau fără să vrei privirea pe peretele alb şi te supărau: Erau plăzmuiri aţâţătoare ale unui idiot, foarte lămurite şi fără perdea, desenate ca de mâna unui copil. Oamenii mai puneau şi de la ei din când în când, schimbau poziţiile, zgâriau observaţii lângă figuri şi răcneau de râs ca nişte şcolari proşti, se înroşeau, se pomeneau aţâţaţi şi erau mândri de ei înşişi.

Tare aş fi vrut să ştiu, dacă versurile pe care le pusesem, tatei pe birou, drept în faţa lui, i s-o fi părut tot aşa, şi dacă a avut despre mine o părere mai proastă decât eu însumi. Nici nu-mi venea să cred, că aşa ceva s-a petrecut vreodată.

Între timp năduşeam şi blestemam corabia şi ieşirăm în largul mării. Pe bordul acestui *Lorient* erau tot felul de

chinuri.

— Dar când vom fi acolo, spusei lui Jake, vom trăi în lux, cu balansoare sub palmieri, iar când ridicăm degetul, un chelner în bluză albă ne aduce băuturi. Dormim toată ziua, întindem cel mult mâna spre un fruct copt şi dulce, iar în spatele scaunului nostru stă o negresă şi ne face vânt cu un evantai de hârtie de mătase.

Jake n-a zis nimic. Se uită pe cer şi la peretele de nori cenuşii din faţa noastră şi observă vasul *Lorient,* care se mişca greu pe marea tulburată.

— Dick, zise el ceva mai târziu, observi ce obosită se târăşte corabia? N-o să se mai împotrivească mării furioase. Vrea să pună capul jos şi să moară.

Întâi am crezut că Jake glumeşte, dar când i-am văzut obrazul, am ştiut că vorbeşte serios. Nu-i plăcea să te sperie fără cuvânt. În privinţa asta puteam să mă bizui pe el. Când a spus asta, am căpătat o rece presimţire de teamă, şi parcă vorbea un glas în mine: „La asta ai să te mai gândeşti!"

În orice altă primejdie ar fi fost un farmec, dar aici deloc, nu pe *Lorient,* unde erai împins fără ajutor într-un şuvoi de negură...

— Ah! zisei, o să meargă... Ajungem doar acum în Canalul Mânecii. Cu circulaţia ce domneşte acolo, nu poţi să te duci la fund.

— Mai avem drum lung de făcut, Dick, spuse el, iar pe puntea de comandă avem o pereche de nebuni. Tu nu cunoşti coasta engleză?

Nu voiam să ascult mai mult. Îmi spuneam, că e tot una. La Stockholm am sugrumat aproape pe unul... Atunci... spusele lui Jake nu însemnau nimic pentru mine!

— Crezi că mai târziu o să ne ciocnim acolo? întrebai.

Vorbeam fără nicio grijă şi alungam imaginea unei spaime năprasnice, ce se strânea în mine.

— Nu ştiu, răspunse Jake şi mă privi atât de ciudat, ca şi când ar fi zărit lucruri ce nu se pot spune şi are

totuşi mai mult curaj decât mine şi se uită drept în ochi la ceea ce va să vie şi n-o alungă. Era uşor să râzi; da, stam doar în siguranţă în faţa sufrageriei!

— În Africa, Jake, acolo vom trăi mai bine ca niciodată. Chiar în cea dintâi noapte, când mergem pe uscat.

— Da, zise el.

Eram foarte sigur, că totul o să meargă bine. Mă stăpânea un fel de închipuire, care-mi da credinţa neclintită că nu poate să ni se întâmple nimic. Cu toate acestea, urgisisem vasul *Lorient.* Ajungeam acuşi în Canalul Mânecii. Ceaţa nu se risipise, marea era furioasă şi vântul sufla neîncetat de la sud-vest.

Acum aş fi fost bucuros pe corabia *Hedvig* chiar dacă vântul ar fi bătut şi mai tare. Şi dacă furtuna şi marea ar fi fost şi mai furioase, ar fi trebuit doar să întindem bine pânzele şi am fi stat foarte tihniţi ca păsărica în cuib.

Lorient gemea totuşi şi se cutremura la fiecare val ce se apropia şi se arunca în fiecare val de talazuri. Aşa cum spusese Jake: ca un biet suflet sătul de viaţă. Coastele vasului în dormitor păreau că se topesc în aburi de putregai şi pete de rugină. Apa pătrundea cu furie. Bucătarul a atârnat în faţa sufrageriei un prosop, apoi a uitat să-l ia de acolo. Acum flutura ud şi cenuşiu, o otreapă zdrenţuită, în ploaie. Steagul de pe punte era negru de furtună şi funingine.

Micul ajutor de comandant se zbătea încolo şi încoace, în mantaua lui măslinie mult prea mare pentru el, ca o gânganie ce-a căzut în bere sau în miere.

Fochistul olandez veni sus să mai răsufle, scoase capul din gemuleţul rotund şi adulmecă în ploaie.

În dormitor, unul din belgieni cânta din drâng. Cu zvârcoliri nervoase trăgea aer în piept şi ciudat de fals răsună o melodie jalnică şi-mi trezi o amintire din copilărie, uitată de mult, despre mama şi un golf, ce se afla la vreo douăzeci de mile de casă, unde mă dusese odată. După un picnic pe ştrand, se ridicase ceaţa dinspre mare şi se aşezase în preajma noastră, aşa cum

norul de ceaţă împresurase *Lorient,* şi deodată am tras cu urechea, căci auzeam un jalnic sunet necontenit de clopote, ce veneau de departe, de dincolo de golf. Mama mi-a spus că ar fi o geamandură, ce se înţepeneşte în mare ca să arate că acolo e o stâncă primejdioasă, şi cine auzea pe mare acele sunete era prevestit şi-şi schimba drumul.

Ca un biet ecou al acelor sunete îmi răsuna acum drângul în ureche. Purtate de vânt şi de ploaie, tonurile tremurătoare din dormitorul marinarilor sunau şi răsunau prin uşa sufrageriei în aer. Altul începu să cânte pe alt ton ceva ce nu se potrivea de loc cu melodia. Urmară râsete răsunătoare şi cuvinte franţuzeşti ca nişte ţipete copilăreşti, ce păreau atât de scârboase încât mă înfiorai fără voie.

Uram corabia *Lorient.*

*

Era către şase şi jumătate după-amiază. Numaidecât după masă am trecut de insula Onessant. Se înseninase tocmai atât de mult, că am putut s-o recunoaştem de la babord; dar apoi ceaţa s-a îngroşat iar; am dat buzna în ea şi am lăsat uscatul înapoi. Stam pe punte la cârmă. Căpitanul stătea puţin lângă mine; dar când am pătruns iar în pâclă, ridică din umeri, ca şi când ar fi socotit asta ca o poznă, pe care i-o făcea soarta, se uită împrejur, chemă pe ajutor la un fel de consfătuire, – de bună seamă, mai ales, ca să-mi facă impresie prin iscusinţa lor unită, – şi se făcu în cele din urmă nevăzut, lăsându-mă fără nicio încredere.

Ajutorul de căpitan rămase pe punte şi mă făcu nesigur de tot cu neastâmpărul său nervos, mai ales prin felul bănuitor cum întorcea şi învârtea capul şi trăgea cu urechea şi sfredelea cu ochiul negura de nepătruns ca şi când ar aştepta vreun zgomot.

Pe punte nu puteai să te aperi de vremea rea. Ploaia mă pleznea în ochi; nu puteam să văd nici la zece paşi.

Corabia se cufunda cruciş în apă, gemând. Eram adânc încredinţat că nici căpitanul, nici ajutorul lui, sau altcineva de pe corabie nu ştia încotro mergem.

După aceea am fost înlocuit de alt marinar, am părăsit puntea şi m-am dus în partea dinainte a vasului, în dormitor.

Ceaţa înfăşurase totul în beznă. Unul a aprins lampa. Ea se clătina în cuiul ei de pe perete şi arunca o lumină jalnică asupra feţelor oamenilor. Unul din ei sta întins în culcuşul lui şi-şi pusese mâna peste ochii. O revistă ferfeniţă, fără scoarţă, zăcea pe podea. Mi-am aprins o ţigară şi m-am aşezat lângă Jake.

— Ce-i nou? întrebă el.

— Nimic, i-am răspuns. Nu se vede nici la un metru şi barometrul coboară. Cred că necunoscătorul acela smintit, bondocul, habar n-are unde ne aflăm.

— Ţine prea aproape de coastă, zise Jake. Aş vrea să ştiu ce urmăreşte.

— Se teme de talazurile înalte, îmi dădui cu părerea. Poate crede că corabia se scufundă şi vrea s-o şteargă. O fi băgat de seamă că *Lorient* n-o s-o ducă până la capăt. Crezi că el va încerca să ajungă la Brest?

— Suntem la mare depărtare de Brest, zise Jake. Coasta asta e afurisită... Asta ar trebui s-o ştie!

— Nu pare să-şi dea prea multă osteneală, zisei. Ai putea să crezi că, dacă n-ar fi şi pielea lui în joc ar voi să lase o amintire armatorilor acestei corăbii blestemate. Dar chiar dacă el ar putea scăpa, apoi şi-ar pierde totuşi locul.

— Nu-i musai, Dick.

— Cum adică?

— Poate să fie o înţelegere, zise el.

— Doamne, Dumnezeule!

— Da, da. Astfel de lucruri se petrec pe mare. Când un vas nu mai găseşte de încărcat şi lucrează în pagubă, iar ca să fie reparat, nu mai merită, atunci armatorul pune la cale scufundarea vasului şi înhaţă suma pe care era asigurat. Vasele sfărâmate tac mâlc.

— Dar, Jake, care căpitan o să-şi primejduiască viaţa, ca să umple buzunarele armatorului său?

— Dar ce-i cu buzunarele căpitanului? zise Jake. Ei lucrează pe împărţite. De asta să nu te îndoieşti. Un coţcar ca belgianul nostru s-ar sfâşia pe sine însuşi în bucăţi, dacă ar fi să câştige ceva la asta. Îi cunosc eu pe ăştia: leneşi, proşti, blajini, dar şireţi ca o mie de draci!

— Nu cred să aibă curajul ăsta, zisei.

— Poate că nu. Pentru asta îţi trebuie curaj cu totul deosebit. Dar n-ar fi greu, Dick, să împotmolească vasul pe vreun ţărm de nisip. Acolo n-ar fi primejdie mare, vreau să zic. Căpitanul o să pună vina pe ceaţă... şi va scorni vreo poveste de necrezut despre lupta sa vitejească cu valurile şi despre înec. Pe când de fapt el s-a cărat frumos pe uscat şi s-a uitat cum vasul său s-a zdrobit de stâncile la care l-a dus chiar cu mâna lui.

— Dar ce se întâmplă cu ajutorul de căpitan şi cu echipajul?

— Dragă Dick, mituirea poate să acopere o grămadă de porcării.

Asta suna convingător. „Dar chiar dacă teoria asta ar fi adevărată, ce ne ajută?" îmi zisei.

— Frumos, spusei. Cât despre mine, poate să scufunde vasul. Ce mă priveşte? Sunt gata să înot sau să fac altceva.

— Da, îşi dădu cu părerea Jake, dacă am avea, de pildă, în faţa noastră, un banc de nisip al coastei olandeze. Ticălosul ăsta o fi crezând că e şiret dacă o să sfărâme corabia pe lângă Pointe du Raz. Atunci ar face cea mai mare greşeală din viaţa lui, şi cea din urmă pe lângă asta.

Mă uitai prin fumul des la Jake.

— Nu poţi să mă sperii, râsei eu. Hai pe punte!

El mă urmă tăcut. Talazurile erau şi mai furioase ca mai înainte când am fost pe punte, iar ceaţa nu se îrnprăştiase încă. Valurile erau cenuşii şi spumegânde şi se rădicau în aer ca nişte uriaşi înfricoşători cu umerii căzuţi şi se rostogoleau şi se repezeau înaintea noastră

din negură. O ploaie subțire ne stropea în obraz. Puntea era într-una întunecată de valuri, iar corabia se rostogolea obosită, ca şi când n-ar mai avea poftă să se ridice.

În curând o să se întunece. Văzui pe căpitan şi pe ajutorul lui pe punte lângă omul de la cârmă. Ajutorul da din mâini şi puteam să-mi închipui potopul de cuvinte, ce curgea din gura lui.

Parcă căpitanul s-ar fi uitat deznădăjduit la el şi a ridicat din umeri. Marinarul de la cârmă se zgâia nepăsător ca un catâr. Erau ca nişte umbre triste într-un film mut, iar eu mi-l închipuiam la o spaimă năprasnică, cum ar fi măturați, cu nepriceperea lor! Ne uitam la ei tăcuți, apoi ne uitam cu luare aminte la talazurile mari ce se pierdeau şi bubuiau în partea dinapoi a lui *Lorient,* şi ascultam ploaia. Ceața ne împresură de tot şi era cenuşie şi înnăbuşitoare, iar noaptea veni ca un nor negru şi ne acoperi şi ea.

— Nu cred să folosească la ceva să stăm aici, zise Jake.

De astă dată n-am răspuns nimic. El o luă înainte şi se înapoie în sala de dormit, în care lampa pâlpâindă sclipi ca o licăreală ciudată, iar marinarul belgian cu drângul se ivi ca un simbol al disprețului de moarte.

*

Îi văd şi acum şi fără să închid ochii: fețe întunecate, pe un al doilea plan, sub lumina tremurătoare, culcați claie peste grămadă în dormitorul strâmt. Marinarul cu drângul şedea pe marginea culcuşului său; picioarele încrucişate le lăsa să bălăbănească peste patul de dedesubtul lui. Sta cam strâmb, sufla cu fălcile umflate şi ochii închişi, îşi lua din când în când muzicuța de la gură şi o ştergea de picior. Unul din fochiştî sta întins pe spate şi dormea. Nici chiar bocetele drângului nu-l putură trezi. Fața o ținea în sus, un braț îl îndoise sub cap, iar un picior îi atârna de sub dânsul. Sforăia tare.

Zgomotul sforăitului lui se amesteca cu strigătele vesele, pe care le scotea marinarul cu drângul. Altul se stârcise cu picioarele încrucişate, cu jiletca de flanelă pe genunchi, ocărî pe muzicant şi-l copleşi cu un potop de batjocuri amare. Vorbea un amestec prost de franceză şi flamandă, aşa că nu puteam pricepe nici jumătate din ce spunea. Bănuiam că ăsta trebuie să fi fost nătângul care a desenat porcăriile din sufragerie. Rânji la mine şi la Jake, descoperind o gură goală, din ale cărei gingii se mai vedeau doar doi colţi galbeni.

„Tu l'as vu, le petit, avec son foutu machin", zise el; *„quand on, ne le regarde pus, il s'en sert comme d'une petite amie, quoi! Assez, mon vieux, assez – tu me fais crier avec ton bruit. C'est pas une femme, ça...).*

Nu-mi plăceau glasul lui nefiresc de tare şi râsul subţire ca un gâgâit. Marinarul de sus, din pătuc, îşi umflă cât putu fălcile şi scoase din dângul său cele mai nearmonioase şi mai puternice tonuri, iar dedesubtul lui sforăia şi bâlbâia cel care dormea.

Simţeam pocnitura fiecărui val în proră, scurta izbitură a corabiei la fiecare scufundare într-o vale de talazuri, iar pereţii vasului gemeau şi strigau după scăpare ca o făptură vie în chinurile morţii. Deasupra mea şuiera aerul printr-o spărtură, un ecou slab al vântului, ce mătura puntea, iar apa ce pătrunsese în corabie gâlgâia necontenit sub scânduri.

— E îngrozitor! spusei lui Jake. Nu pot să mă întind şi să dorm, şi nici nu pot să stau aici şi să aştept. Dacă în vizuina asta trebuie să fie un tărăboi de iad, atunci să fie cel puţin şi latră rău!

El zâmbi şi nu zise nimic.

— Ascultă! strigai marinarului. Curmă odată afurisitele tale urlete... *jouez quelque chose.* Iar tu... isprăveşte cu tâmpeniile tale blestemate, scoţi pe om din sărite... *chantez... tout le monde!*

M-am căţărat pe un pat de sus şi-am ridicat braţele în aer.

— Eu sunt capelmaistrul, am răcnit eu, *suivez,* toţi

laolaltă! şi l-am izbit în spate pe fochistul olandez: „Scoală, şezut păduchios, cântă!”. El se răsuci, scoase o înjurătură şi-şi scutură furios capul gros. Belgienii au râs. Marinarul se eăţără la mine şi-mi urlă cu drângul în cor cu zbierete şi şuierături şi tropăit de picioare. Unul cântă câteva cuvinte pe altă melodie. Marinarul o reluă, iar eu mă plecai înainte, încât era să-mi pierd echilibrul.

— *Messieurs, mesdames, permetez-moi de vous présenter ma petite camarade...*

Marinarul şi cu mine ne aplecarăm drăgostoşi. Belgienii răcniră şi ne ocărâră şi cântară pe tonurile cele mai ridicate.

Corabia se clătina tare, iar noi ne-am rostogolit lovindu-ne de pe paturi, ne-am sculat înjurând şi am voit să dansăm. Marinarul sufla de zor în drângul lui, ceilalţi băteau cu călcâiele pe duşumea.

Era un cântec despre *„une blonde”,* la care cutare sau cutare lucru era *„profonde”.* Am cântat, fireşte, cu gesturile cuvenite. Eu urmăream vorbele şi schimonoselile marinarului, şi abia ştiam ce îndrugam între râsetele răsunătoare la care mă sileam.

„Il y avait une blonde”, stârni îndată o grămadă de aluzii.

„C’etait comme ça?”

„Deux fois ça, mon vieux.”

„Quoi! Plus grande encore? Pas possible”.

„Che che-la-alors, ta blonde. Tout le monde va passer dedans”.

În mijlocul râsetelor nebuneşti, corabia fu iar tare zgâlţâită; ne pierdurăm echilibrul şi ne repezirăm deznădăjduiţi într-un colţ.

Văzui pe Jake împingând uşa, un vânt turbat pătrunse în sală, o străbătu, gata să azvârle lampa jos. Jake sta totuşi drept în cadrul uşii şi se uita la furtună.

Marea era şi mai furioasă, precum mi se păru, şi o mulţime de apă intră în dormitor, prin uşa deschisă.

— Închide uşa, câine turbat! strigai lui Jake. Vrei să ne îneci pe toţi?

O singură privire ne-a fost de ajuns, ca să ne arate marea de ceață, care era acum una cu noaptea şi marea şi ne împresura stârnindu-ne spaimă, încât nu se mai vedea nici măcar puntea de comandă şi lumina ei. Într-o clipă ne-am trezit, râsul încetă, cântecul drângului se curmă în mijlocul unui ton. De acolo, unde trebuia să fie puntea, veneau nişte sunete. Glasul ajutorului strigă, şi unul de la gardă clătinându-se veni peste punte spre noi: O făptură fără putere şi fără ajutor, care în prăpastia unsuroasă, cu capul aplecat, lupta în zadar cu furtuna. Aşa cum eram, am năvălit pe punte, eu îndesându-mă în Jake, în urma mea unul care abia îşi trăgea sufletul şi-şi smucea cizmele, şi toți se priveau cu ochii holbați plini de spaimă.

Corabia *Lorient* era zguduită, şi în sunetul clopotului se târa încet ca o broască țestoasă printre valuri, ca şi când n-ar mai fi avut nicio putere şi ar trebui să fie purtată de ape şi să cadă unde ar înghiți-o marea.

Acum nu mai înaintam de loc, vasul nu mai avea aproape nicio iuțeală; iar noi stam şi aşteptam o poruncă, aşteptam un semnal şi ne căutam în beznă cu fețele nedumerite. Fiecare chema nervos pe altul, fiecare ştia bine ce-ar fi trebuit să se facă şi nimeni nu asculta ce spunea celălalt, ci numai pe sine însuşi. Strigătele răguşite ale ajutorului căpitanului păreau că vin foarte de departe. Mă uitai la Jake, care sta lângă mine. El era foarte tăcut, ca şi când ar fi fost cu totul cufundat în sine însuşi, şi mai liniştit de cum îl văzusem vreodată. Apoi se întoarse către mine cu acel zâmbet, pe care-l cunoşteam atât de bine şi care te însenina oricât de trist ai fi fost.

— Dacă izbucneşte o panică, zise el, îți păstrezi capul tău limpede, nu-i aşa, da?

Vorbea cu încredere, fără cea mai mică teamă, şi ştiam că acolo unde era el, era siguranță.

— Da, zisei, îmi voi păstra mintea limpede. Mi se părea că au trecut multe ceasuri şi nu se petrecuse nicio schimbare, nu se întâmpla nimic, iar noi aşteptam şi

aşteptam ceva, oricât de îngrozitor ar fi fost, care să ne schimbe situaţia. Iar corabia se înfunda mereu şi se ridica mereu pe marea înfuriată, iar ploaia fină ne biciuia feţele.

Mă gândeam dacă nu vor reîncepe ritmurile urlătoare, grozave, ale drângului şi-mi reaminti scârţâitul ei, ceea ce îmi strica, fiindcă mă împiedica să-mi dau clar seama de primejdia apropiată.

Mi-am adus aminte cum a stat ancorată corabia *Lorient* pe cheiul din Stockholm, şi cum atârna deasupra ei puternica macara, şi cum duhneau cărbunii ce se scurgeau pe uluc în magazii.

Îl vedeam pe Jake şi pe mine cum am zbughit-o din cafenea şi vedeam grozăvia unui om c-un cuţit în spate întins pe duşumea; iar cu imaginea aceasta se amesteca aceea a marinarului belgian, cum scotea cu mâinile la gură arii jalnice.

— Jake, zisei, de ce nu fac ticăloşii ăştia nimic? La naiba! ce rost are toată aşteptarea asta groaznică? De ce nu face nimeni ceva?

Atunci m-a uimit tonul prea tare al glasului meu. Mă ţineam de braţul lui Jake.

— Nu trebuie să fii nelinişţit, zise el.

O ştiam şi mai ştiam ceva: fie că înjuram sau tăceam acum, ceva folositor n-o să iasă din asta. Dar nici nu puteam să stau şi să aştept aşa într-una. Trebuia să fac ceva, să smucesc otgoane, să mă aflu în treabă. Ar fi fost o uşurare după flecăreala aţâţată a celorlalţi marinari şi puzderia lor de blesteme.

— Cât o să mai îndurăm asta? întrebai eu.

Vorbeam aşa, alandala, fără să aştept răspuns.

— Ăştia nici n-ar fi trebuit să plece din Stockholm, zisei. Asta a fost greşeala lor, că am plecat din Stockholm.

Cum mă agăţam de vorbăria mea fără rost!

— Cum se poate încredinţa o corabie unui astfel de tâmpit, care nu-i în stare să găsească drumul pe ceaţă, şi încă pe coasta asta! Asta-i o droaie de feciori de lele...

nimic altceva... o grămadă de feciori de lele!... zisei.

Poate că dacă s-ar risipi negura, am mai fi în stare să plecăm mai departe, poate că socotelile lui Jake nu erau adevărate, iar Brest nu era atât de departe, nu chiar aşa departe. Nu, fără îndoială, desigur că Brest era foarte aproape. Dacă s-ar lumina, ceaţa s-ar împrăştia, am putea iar vedea, şi căpitanul n-ar mai putea să-şi bată joc de noi.

Brest ar fi bun!

Îmi părea bine, că m-am gândit la asta. Mă şi vedeam colindând fără rost pe străzi, stând undeva la un pahar de vin şi rezemându-mă de poduri. Nu se putea întâmpla altfel.

— Jake, zisei, de ce dracu nu se întoarce la Brest?

Cuvintele mele nu sunau a prea mare încredere, dacă nu chiar nelinişte, – şi totuşi tremurau fără să vreau, şi cereau răspuns. Jake mă măsură de sus până jos. Părul şi sprâncenele îi erau ude de aburii cetei.

— Suntem prea departe de Brest, îmi răspunse el, prea departe de orice port.

— Da, vezi însă, începui eu. Fraza rămase însă atârnată în aer; nu ştiam cum s-o sfârşesc, nu găseam cuvinte... Da, vezi însă... Mai departe n-am dus-o, eram ca ameţit, cuprins ca de o groază ce nu mă slăbea, de o nălucire, de un tablou, de un sunet. Nu mai era searbădul refren al drângului, ce mă urmărea. Eram prins în laţul unui vis: Stam în grădina de acasă şi arătam lui Jake fereastra-uşă a bibliotecii şi spuneam cu uşurinţă: „Dacă intrăm, stânjenim pe tata". Imaginea era ciudat de limpede. Vedeam pe Jake intrând pe uşa deschisă şi punând încet mâna pe umărul tatei. Apoi zâmbiră ca şi cum s-ar fi cunoscut de cine ştie când, iar feţele lor păreau deodată să semene aşa de mult şi se contopiră la urmă într-una singură.

„Ştii, zise Jake, Jake din nălucirea mea, ştii că şi Dick scrie." Tata da din cap, iar eu stam mai la o parte şi aproape măreţ, legănându-mă în vârful călcâielor.

„Il avait une blonde..."

Dar asta nici nu făcea parte din cele de acum. N-ar fi trebuit să mă gândesc acum la astea. „Jake, zisei, Jake...” şi imaginea pieri, şi mă aflam iar la bordul corabiei *Lorient* şi căutam să văd prin ceaţa de nepătruns. Clopotul răsuna iar de pe puntea de comandă. De pe vârful unui catarg se auzi un strigăt răguşit. Îl scoase marinarul belgian care sta acolo de pază. El coborî în grabă mare şi ne făcu semne. De pe punte răspunse un ţipăt.

— Ascultă, zise Jake, ascultă...

Îmi ţinui răsuflarea, mă înfiorai din creştet până în tălpi, căci la urechea mea răsuna acum tonul pe care-l aşteptasem, tonul pe care în ceasuri fericite îl dorisem atât de fierbinte, şi care acum, neînduplecat şi pe care nu-l puteai nesocoti, ne insufla spaimă. Răcnetul lui îmi spărgea urechile.

Stârnind groază, nevăzut, aproape şi totuşi de neprins şi din ce în ce mai aproape, dispreţuindu-ne fiindcă era sigur de izbândă, pe noi care eram împinşi în vâltoare din ce în ce mai mult, noi oameni fără niciun ajutor în marea de ceaţă.

Cu îndărătnicie, zic aşa, nu ne va îngădui nicio scăpare, acest ton neînfrânt pricinuit de izbirea valurilor de stânci, strivirea talazurilor pe furtună de o coastă de nerecunoscut.

Ţipând, alergând orbeşte, de colo până colo, pe punte, făpturi omeneşti slabe, mici, vineţi de spaimă. Alergam şi eu cu ei, eram unul dintr-ai lor. Ne agăţarăm de lanţurile unei bărci. Ajutorul de căpitan se repezi la mine, ridică mâinile şi-mi răcni ceva în urechi. M-am năpustit asupra lui, l-am doborât şi l-am călcat în picioare. Unul m-a strâns de gât, s-a atârnat de mine, şi a bâlbâit ca un copil tâmpit. M-am scuturat de el, m-am înghesuit, m-am îmbrâncit şi mi-am croit astfel drum printre trupurile celorlalţi, care, turbaţi, sălbatici şi deznădăjduiţi luptau unii cu alţii ca nişte fiare închise în cuşti, nemaisemănând de loc a oameni.

Şi pe când căutam să punem barca pe apă, feţele

noastre se îndreptau în beznă în toate părţile. Simţeam apropierea stâncilor de care se izbeau furioase talazurile; le auzeam urletele din noaptea de ceaţă spărgându-ne urechile şi blestemam deznădăjduiţi şi ne înţepeneam năuciţi într-o claie peste grămadă şi nespus de părăsiţi.

Acum barca de salvare se învârteşte afară, pe seripete, iar noi ne-am atârnat de ea, n-ascultam nicio poruncă, călcam doar unii peste alţii, nebuni de groaza morţii. Eram prea mulţi, barca prea mică. Ne-am bătut, plini de ură, pentru locurile noastre şi ne-am luptat cu deznădejde sălbatică.

De abia acum mi-am adus aminte de Jake. Cu o mână agăţat de scripete, îl căutai printre feţele galbene ca ceara, schimonosite, ale tovarăşilor îndesaţi în preajma mea.

Şi „Jake" strigai, şi „Jake" strigai iar.

El n-a dat niciun răspuns, nu era acolo. Am luptat ca să scap de înlănţuirea braţelor ce se agitau, ce mă trăgeau în jos. Nu mai voiam să stau în barcă, trebuia să-l caut pe Jake... Nu era acolo, trebuia să-l găsesc.

„Jake", strigai, „Jake... Jake!..."

Nu, acum nu puteam pleca, iar barca plutea deja în jos spre apă. Dădui ca un turbat din mâini şi din picioare, lovind în toate părţile, lovii în ochi pe cei care mă ţineau strâns în braţe, i-am zgâriat şi am înjurat, cuprins de turbare şi mâhnire.

„Jake... Jake!..." Atunci l-am văzut într-o scurtă clipă, i-am văzut capul, aruncat cu trufie pe spate şi-i văzui zâmbetul. Şi-i auzi glasul, care-mi vorbea... o veste de o frumuseţe de neuitat: „Vei ajunge bine, Dick", şi avui apariţia rapidă a strălucirii sale, neatinsă şi nemuritoare.

Apoi am pierit dinaintea lui, şi nu mai era nimic altceva pentru noi decât spuma talazurilor pe neaşteptate şi o izbitură a mării în plămânii mei, în inima mea, şi am tresărit în urletul zdrobitor al albelor valuri înspumegate, ce se izbeau de stânci şi am căzut şi

m-am cufundat în bezna veşniciei, dus de la Jake la vreun ţărm de mare, unde n-o să mă urmeze niciodată, părăsit şi stingher... Şi mă ţineam cu degetele înţepenite de o margine de stâncă, unde fusesem azvârlit de apă, aruncat şi ridicat şi azvârlit ca o piatră spre alte pietre, iar sub trupul zdrobit, însângerat, se îngrămădea nisip. Şi am întins mâna, iar el nu era acolo... Şi l-am chemat, dar nu era acolo.

Şi „Jake... Jake... Jake!...” ca un suflet pierdut în pustiu: „Jake...”. Dar acolo nu era nimic altceva decât ceaţă şi ploaie şi sunetul izbirii valurilor de mal. Iar mai târziu, când s-a mai împrăştiat vălul de negură am văzut de jur-împrejurul meu stânci ascuţite în jurul unui golf larg.

Fluxul se năpustise asupra sfărâmăturilor corabiei pe care i le adusesem. Goală pe stâncile mohorâte, corabia *Lorient* îşi înălţa spre cer faţa ei nimicită.

Şedeam singur şi vedeam cum se rostogoleau valurile peste ea, vedeam ploaia căzând în mare, în lumina cenuşie a dimineţii.

HESTA

CAPITOLUL I

Mai întâi a fost ca între vis şi viaţă, o viaţă nelămurită, în care chipurile şi locurile n-aveau fiinţă. Ce importanţă avea încotro mă duceam, unde trăiam... Noaptea urma zilei, şi soarele era pe cer sau ploua ori sufla vântul. Erau şosele pustii, pe care nu dădeai de niciun copac, erau sute de case de piatră şi bisericuţe bântuite de vânturi năprasnice.

Vedeam câte o ţărancă spălând pânză într-un eleşteu, dincolo un dulău trândăvea pe treptele unei vile mici şi alunga muştele cu coada.

Toate acestea se petreceau în chip atât de firesc, încât nu ştiam cum aş putea să mai iau iar parte la ele. Era ea şi când viaţa s-ar învolbura, s-ar mişca de jur-împrejurul meu, necontenit şi necurmat, mi-ar sufla în obraz, s-ar îmbulzi în mine, fără să mă atingă. Eu însă aş fi stat deoparte în ulucul propriului meu şuvoi şi n-aş avea nicio legătură cu fluxul cel mare, ce trecea vâjâind pe lângă mine.

Nu mă sinchiseam de nimic, eu nu însemnam nimic. Am stat într-adevăr odată pe un pod, înaintea mea cu siguranţa morţii, şi în clipa aceea chemarea spre viaţă, momeala vrăjită către aventură mi-au răsunat mai lămurit ca niciodată. M-am uitat sub arcul podului şi am văzut că pământul era bun. Ceva din mine a luptat pentru libertate şi a strigat că vrea să înfăptuiască ceva. Aerul, ce-mi sufla în obraz, ţărâna de sub picioarele mele, vuietul bărbaţilor şi femeilor care treceau, atât de plăcut, atât de obişnuit, până şi sudoarea trupurilor lor şi mirosul hainelor lor, astea m-au trezit, m-au făcut să-mi dau socoteală printr-o ultimă şi hotărâtoare înştiinţare: Frământarea lumii, mândria şi suferinţele ei!

Fermecătoarea familiaritate a lucrurilor mici! Doream aşa de mult, atât de multe!

Dar toate acestea au fost de mult, aceste vechi pofte şi dorinţi arzătoare, le-am trăit, dar ele n-au dăinuit. Acum le căutam, voiam să găsesc măcar o urmă, dar pieriseră.

Nu mai luam aminte la ele, nici la soare, nici la mare, nici la atingerea cu pământul, nici la căldura omenească, nici mai ales la altceva.

Aveam viaţa înaintea mea şi mă ţineam departe de ea.

Era ceva înăbuşitor, tâmpit, un mototol nesimţitor de lut fără imbolduri, pustiu şi trândav- Era o fiinţă fără carne şi fără oase şi care n-avea nici mângâierea inteligenţei, nici bărbăţia fiinţelor care suferă.

N-aveam curaj. Nădejdea era un cuvânt, ce făcea parte dintr-o limbă pe care n-o înţelegeam. Nu eram decât doi ochi, care primeau întipărirea unei imagini, ochi trişti de stafie, iar imaginea era parcă zugrăvită cu o pensulă întunecoasă, subţire, fiecare amănunt lămurit şi limpede, fără umbre, fără răsfrângerea unei lumini.

Tabloul meu era acela al unei dimineţi. Ceaţa se risipise, şi trista înfăţişare sălbatică de coastă se arată ameninţătoare în dosul unor stânci crestate de granit.

Fluxul creştea, marea se năpustea asupra corabiei *Lorient,* care parcă era o stafie şi zăcea pe un cap de stâncă, la care o dusese apa. Flancurile ei erau sfărâmate, încolăcite şi răsucite într-o plasă de bârne şi de otgoane. De undeva alunecase o grindă până la ferestruica cea mai mare. Ea era deschisă şi spartă. Şi acuma grinda aceea lovea cu un zgomot sec grinzile de fier ale vasului. O scară ruptă atârna de-a curmezişul peste proră. Se vedea că în timpul panicii fusese azvârlită acolo, apoi părăsită. În faţa sufrageriei mai atârna pe un cui tichia albă a bucătarului, care fâlfâia ciudat în adierea dimineţii. Cratiţete şi căldările din sufragerie rămăseseră întregi. Figurile femeieşti de pe peretele spoit mai erau acolo, poznaşe, nesăbuite şi râdeau, ocară tăcută. Pe masă se legănau liniştit, târâte încolo şi încoace de flux, lucruri aruncate de mare,

cherestea, bliduri de tinichea, o bucată dintr-un mare şurub al vasului, braţul rupt al unui scripete.

Mai erau butoaie şi sticle sparte, cutii de conserve de carne, un lighean găurit, un sac de fisticuri, care se rostogoleau alene înainte şi înapoi pe crestele valurilor.

Barca de salvare sfărâmată fusese azvârlită sus de tot pe ţărm, ca un peşte cu resort.

Între două stânci se afla un smârc încălzit de soarele dimineţii. Acolo era o strachină hârbuită cu o bucată de săpun; ceva mai departe, revista cu culori ţipătoare, ce zăcuse odată pe duşumeaua sălii de dormit a marinarilor.

Fiindcă furtuna se potolise şi ceaţa se împrăştiase, marea răsuna liniştită. Mai departe, la stânga, se înălţau stâncile crestate, blocuri cenuşii de stânci. Puternice şi de neînvins, se întindeau până într-un loc ce era parcă retezat c-un brici, unde marea se arcuia şi se frângea, ca şi când ar fi fost strivită de nişte dihănii nevăzute. Pe una din stânci se afla un far, al doilea peste drum. În locul acela marea nu era niciodată liniştilă, niciodată potolită; într-una se izbea de stânci într-o răzvrătire de ură şi de trufie, tresălta şi urla talazul rece, talazul grozav de sterp.

La dreapta se întindea un golf larg, luminos. Acolo apele nu mai spumegau, ci goneau cu creste albe pe o fâşie de nisip galben. Golful acela era parcă un adăpost faţă de talazurile sălbatice, ce vuiau alături, ca şi când aici ar fi fost pace şi repaus. *Lorient,* pe capul său de stâncă, se apleca spre el, ca şi când ar fi vrut să atingă nisipul. Dar nici aici nu era pace şi odihnă, căci golful era părăsit în pustietate. Nici viaţă, nici strigăte.

Şi marea mai lăsă şi alte rămăşiţe pe nisipul ud, lângă sfărâmăturile corabiei. Fluxul le arunca afară blajin, dar şi mânios. Şoptea, ofta, iar apele se rostogoleau de pe ele ca lacrimile la durerea despărţirii. Zăceau, despărţite unele de altele, întunecate şi în neorânduială, iar soarele încălzea feţele lor galbene şi părul moale strălucitor. Zăceau ca oamenii care dorm, istoviţi de munca zilei; iar

acum erau fericiţi şi mângâiaţi. Capetele le zăceau în căuşul mâinilor.

Aceasta era imaginea, şi aş fi dorit să fiu o parte a ei, să dorm şi eu colo pe ţărm împreună cu ceilalţi; dar nu mi-o îngăduiau. Trebuia să plec şi să-mi trăiesc viaţa. Nu mi se încuviinţa să rămân acolo, pierdut în visul meu. Trebuia să-mi desprind gândurile de la dânşii, trebuia să-mi acopăr gândurile. Mâhnit, cu respect adânc, i-am îngropat în locuri întunecoase, neatinse ale memoriei mele.

N-am să-i uit niciodată. Niciodată n-am să îngădui imaginii mele să se prăfuiască şi să păleasca. După toate câte s-au întâmplat şi toate ce-or mai veni, tot am să mai văd: stâncile crestate, micul far dincolo de coasta retezată cu briciul de la Pointe du Raz, sfărâmata corabie *Lorient,* atât de pustiită de părăsită şi la urmă frumoasele, nobilele, adormitele chipuri din golful Tripassés.

*

Erau unele treburi de făcut. După întâia buimăceală atât de istovitoare, ele m-au abătut de la gândurile mele triste.

La început, orice mi se întâmpla era pentru mine o spaimă şi un chin. Veneau oameni care mă îmbrăcau şi-mi dădeau să mănânc. Şi trebuia să răspund la întrebări, mă pomeneam cu chipuri tulburate, care răcneau la mine, unul după altul, unii mă pipăiau, mă dezmierdau. Eu, cu puţina mea franţuzească, nu pricepeam ce spuneau; m-au târât şi m-au înghesuit într-un ungher; apoi o căruţă m-a cărat pe şosele prăfuite... un sat... şi mai mulţi oameni, şi mai multe întrebări. Acum cred că voiau să fie buni cu mine. Mai cred, că erau foarte îngrijoraţi pentru mine. Dar eu nu vroiam niciun fel de compătimire; ceream doar să fiu lăsat singur, şi asta nu voiau.

Întâi m-au dus într-un sat, anume Plogoff. Acolo era

un preot. El nu putea să facă nimic pentru mine. Nu eram rău, n-aveam nevoie de ajutorul lui. Mai era acolo şi un ţăran. Era bun, prietenos, un bătrân, şi m-a lăsat să dorm în coliba lui. A căutat să îndepărteze de mine pe slujbaşi şi pe cei care voiau să mă întrebe. Spuse curioşilor, care n-aveau nicio treabă, care mă arătau cu degetele şi holbau ochii la mine, să plece şi să-mi dea pace.

Mai eram încă năucit şi descumpănit.

Auzeam crâmpeie din flecăreala lor, exclamaţii de compătimire şi de spaimă adâncă.

„Au murit toţi", erau vorbe ce mi se înfigeau în cap. „Au murit toţi", asta mi-a readus într-o clipă, plastic şi aspru, imaginea înaintea ochilor, imaginea chipurilor adormite în golful Trepassés. Aşa se chema, mi s-a spus: Golful răposaţilor, iar limba de pământ cu farul era Pointe du Raz.

Iar Jake avusese iar dreptate. Dar la asta nu trebuia să mă gândesc. Nu trebuia să fac loc adevărului, că pierise şi el, cu braţul sub cap, pe nisipul umed, cu ochii închişi, fără zâmbet pe obraz.

Vroiam să mi-l închipui aşa cum a fost – cu mult înainte, pe munţii deasupra satului Laardel, cu picioarele crăcănate pe calul lui, iar în spatele lui soarele apunând. Vroiam să mi-l închipui cum mergea alături de mine, râdea, fluiera şi azvârlea pe drum câte o piatră.

Vroiam să mi-l închipui sub un copac. Şi focul de vreascuri îi luminează faţa, ochii lui serioşi sunt aţintiţi asupra mea, între buze ţine o ţigară.

Toate astea sunt ale mele. Marea n-a putut să mi le răpească.

Acum venea urmarea vieţii mele. Era nevoie de formalităţi plictisitoare, ce trebuiau făcute, întrebări nesfârşite la care aveam să răspund, ca să mulţumesc pe oamenii pe care nu-i cunoşteam. Am stat două nopţi la Plogoff, la pescarul breton; apoi a trebuit să mă duc la Nantes ca să dau un raport despre sfărâmăturile corabiei şi cum s-a petrecut totul. Datoria asta o aveam

eu, fiindcă eram unicul supraviețuitor.

Nu puteam să mă gândesc mult la asta, nu puteam să o îndur. Nu ştiu de ce din zece marinari am fost eu singur ales să iau asupra mea această datorie a vieții. Era o batjocură grozavă, în toate privințele. Eu eram la adăpost: însângerat, zdrobit, dar trăind totuşi, singurul din barca de salvare ce se scufundase, dus de valuri în golf, iar ceilalți, au venit mai târziu, unul după altul, cu brațele sub capete... Era oare nevoie să intre în toate amănuntele astea?

Aşa am venit la Nantes şi am fost silit să răspund la întrebări şi după astea au venit altele. Acum nu ştiam ce să răspund. Dar, spre uimirea mea, am căpătat ceva bani şi haine şi o mică despăgubire. Era frumos din partea acelor oameni, mi-am zis eu. Nu cred că erau datori s-o facă.

Acum scăpasem din toată încurcătura asta. Eram liber.

M-am dus la viceconsulul englez din Nantes. Iarăşi întrebări cărora trebuia să le răspunzi, să iscăleşti hârtii. Necazurile şi nimicurile astea m-au făcut să-mi uit gândurile. Îmi dădeau de lucru.

Eram descumpănit şi părăsit într-un oraş străin, fără Jake. În Scandinavia se îngrijea el de toate, iar când ne duceam pe uscat eram marinari obişnuiți. Atunci n-aveam nevoie de paşapoarte şi daraveri cu autoritățile. Acum n-aveam încotro. Eram străin, n-aveam mijloace de trai. Consulul m-a sfătuit să mă întorc în Anglia.

Ce era să fac în Anglia? Acasă nu puteam să mă duc. Nu puteam să mă aşez nicăieri. Ştiam că trebuia să fiu călător, dar pe viitor doar singur...

În drumul spre Otta, Jake îmi spusese, că trebuie să caut să fac ceva. Nu pricepusem tocmai bine ce-a vrut să spună. Orişicum, acolo a fost aruncarea monedei ca zar şi oraşul Stockholm ales de mine, apoi corabia *Lorient.* Din pricina mea s-au întâmplat toate. Şi într-acestea el a murit. De multe din îndatoririle mele de acum se îngrijise el. Niciodată n-am să-l mai văd, să-i vorbesc.

Acum nu mai aveam altceva de făcut decât să iau viaţa de la început, să mă mulţumesc cu ce s-o întâmpla, fără să-mi pese prea mult.

De Anglia trebuia să mă ţin departe. Trecerea canalului nu mi-ar prii, ca şi stâncile râpoase, ca şi câmpiile şi străzile prăfuite. Harababura caselor muncitoreşti, smolite ale ţăranilor, capetele şi zidurile lor de piatră ce se sfărâma, feţele serioase, simplicitatea lor blajină, satele adormite în soarele de amiază erau pentru mine prea tăcute şi prea trainice.

Întâi doream pacea asta, liniştea asta, ca să mă închid cu totul în oarba mea năucire de suferinţă; dar acum simţeam că nu-i bine să te gândeşti prea mult. Îmi spuneam că ar fi mai bine dacă în preajma mea ar fi zgomot şi forfoteală de oameni. Dacă aş trebălui tot timpul, n-aş mai fi atât de singur. Trebuia întrucâtva să iau aminte şi de mine. Asta făcea parte din tâmpeniile vieţii. Trebuia să mănânc şi să beau şi să am un acoperiş deasupra capului. Mă durea că trebuia să mă îndeletnicesc cu asta şi că după ce mâncam şi dormeam, mă simţeam altfel, mai sprinten la trup şi la minte. Mă dispreţuiam că eram în stare să mănânc şi că în somn mi-am pierdut simţirea. Era nedrept să privesc dimineaţa cerul şi să mă bucur la vederea soarelui. Era nedrept să cumperi un pachet de ţigări, după-masă să stai în faţa casei şi să caşti, apoi să zâmbeşti fără voie, fiindcă era o zi frumoasă.

Părea că nu mă mai gândeam la Jake.

Aveam într-adevăr noroc. Lucrurile ar fi putut să meargă mult mai prost. Eram cât se poate de îndreptăţit să fiu recunoscător tuturor rânduielilor soartei. Atât consulul englez cât şi reprezentantul societăţii *Lorient* s-au arătat mărinimoşi şi mi-au dat tot ce mi-a trebuit. Aveam bani destui ca s-o duc câtva timp, dacă cheltuiam cu economie.

Era un noroc pentru mine. Acum puteam să trăiesc de azi pe mâine. Mi-a dat prin gând să mă duc la Paris.

Mi-am luat rămas bun la consulat şi am mulţumit

tuturor pentru bunăvoinţa lor. Mă pomeneam eu oameni despre care habar nu aveam, că vin şi-mi strâng prieteneşte mâna; un reporteraş al unui ziar local a publicat chiar poza mea, – „marinarul refugiat” –, în pagina întâia, alături de o vedere a corabiei *Lorient,* iar într-o jumătate de coloană vorbea numai de păţaniile mele. Da, au fost toţi foarte buni cu mine. După aceea m-am dus la gară şi mi-am cumpărat un bilet de clasa a treia spre Paris, şi cu asta mă despărţeam de Nantes, de *Lorient* şi de toate câte erau în urma mea. M-am urcat în tren şi am pornit către o viaţă nouă, cu interese noi şi aş fi vrut să uit iadul în care mă aflasem.

Vagonul era plin de marinari, care se duceau acasă sau veneau de acasă, şi eram înghesuiţi în vagonul cu lemn tare, ca dobitoacele într-un vagon de vite.

Aproape toţi erau tineri şi nespus de veseli. Râdeau şi cântau, iar când trenul se oprea, scoteau capetele pe fereastră, strigau fetele şi râdeau unii de alţii.

Îmi făceau plăcere. Dar n-am vorbit cu ei. Am luat un ziar şi m-am făcut că citesc. Apoi m-am uitat la ţinuturile ce zburau dinaintea mea, sate risipite şi păduri întinse, coline şi ţarini, până ce privirile îmi încremeniseră pe geam, şi totul mi se păru la fel, şi am obosit să tot privesc şi mi-am pus capul în mâini, rezemându-mă de peretele despărţitor al compartimentului şi am încercat să dorm. Flecăreala şi râsetele marinarilor piereau într-un val de zgomote.

Către opt seara am sosit la Paris, prin gara Montparnasse.

Am coborât şi m-am lăsat împins de mulţime către ieşire. Acolo era un tărăboi şi un talmeş-balmeş îngrozitor. Fiecare se grăbea, pălăvrăgea şi era ciudat de iritat. Iar eu stam afară pe bulevardul larg. Tramvaie şi taximetre uruiau pe asfalt. Peste tot erau cafenele şi oameni. Tocmai se aprindeau luminile. Mirosea a mâncare bună. Aerul era cald şi aburos. Taxiurile claxonau vesele. Cineva a râs. Trecu în zbor o dâră de parfum. Bărbaţi şi femei se bucurau laolaltă.

Era Parisul.

Am găsit o odaie în strada Vaugirard, ce duce către bulevardul Montparnasse. Odaia era înăbuşitoare şi nu tocmai curată. Dar era ieftină. Mă uitai pe fereastră. Peste drum era un zid cu tăblii de anunţuri. Când am întins gâtul mai departe, am văzut până la capătul străzii, la colţul căreia, – acolo unde începea bulevardul –, era o tutungerie cu o marchiză vopsită în roşu şi alb.

Cercetai odaia, cana spartă, ligheanul crăpat, patul soios, şi căutai să mă încredinţez că ăsta ar fi adevăratul meu cămin.

Apoi am ieşit în oraş. Am mâncat ceva într-un birt de pe bulevardul Montparnasse. Aveau o listă lungă de bucate, scrisă cu creion chimic. Nu mi-am dat osteneala s-o citesc. Pe faţa de masă mai erau rămăşiţe de la prânzul altora. Dar oricum mâncarea era bună. Am avut un fel gustos de pătlăgele roşii şi brânză de Gruyère, apoi kirş.

M-am rezemat în scaun şi am fumat ţigări „Camel" şi eram mulţumit, că trupul mi-era moleşit şi mintea buimăcită de prea multă băutură.

Între timp văzui la o masă vecină pe unul trupeş care se zgâia în sânul unei fete. Aceasta avea ochi holbaţi şi sub sulemeneală o bărbie năduşită.

M-am sculat şi am părăsit birtul cam clătinându-mă. Clipeam în lumini şi la trecători, ca şi când ar fi făcut parte din altă lume. Apoi m-am întors acasă. Eram mort de oboseală şi mi-era cam rău şi nu mai aveam poftă de nimic şi nu mă mai gândeam la nimic.

Mă bucuram că am venit la Paris. La început mă îndoiam dacă am făcut bine, dar după trei zile ştiam că în nici un alt loc de pe lume nu mi-ar fi priit aşa ca aici. La Paris era, într-adevăr, cu neputinţă să te simţi singur. Asta era hotărâtor, să nu fii singur. Da, asta era totul. În privinţa asta nu semăna deloc cu Londra. Mă aplecai peste parmaclâcul unui pod şi mă uitai la Sena şi m-am gândit la celălalt pod din Londra. Aici n-ar fi fost

cu putinţă aşa ceva. Era în acest aer cald şi zăpuşitor ceva, care se împotrivea.

Aici era aşa uşor să te uiţi pe tine însuţi, cu o cărţulie veche la un anticar de pe malul Senei sau la vederea unui bătrân cu barbă albă sau în faţa catedralei Notre Dame ce se înălţa cenuşie deasupra unui şir întreg de poduri sau privind norul alb în spatele bisericii, ori cerul trandafiriu în dosul norului sau ochii întunecaţi ai unui bărbat bărbos, ori buzele roşii ale unei fete cu şal galben. Toate acestea mi le însuşeam şi hoinăream de la cheiul Senei printr-o stradă oarecare sus pe Montparnasse. Mă loveam de oameni, iar oamenii zâmbeau. M-am dus la o cafenea, care era tixită. Acolo mi-a dat unul cu *L'Intransigent* peste obraz, şi mirosea a pâine proaspătă şi a ţigări „Camel".

Mi se părea că aceste imagini nu se puteau sfârşi. Erau străfulgerări de viaţă, o înşiruire rapidă a unor întipăriri schimbătoare, ce făceau neîncetat loc altora noi. Mă aşezai la o măsuţă rotundă. Răsunau glasuri din toate părţile. Sute de mâini însufleţite se mişcau: Dacă aş fi bătrân, aş crede că oamenii de aici sunt gata să facă explozie, şi mi-aş bate joc de risipa de timp şi de energie; căci pentru fiecare fleac se isca o adevărată răscoală! Dar eram tânăr. De aceea aş fi vrut să fiu tot atât de pătimaş ca dânşii şi tot atât de înflăcărat. Aş fi vrut să împărtăşesc entuziasmul lor şi să mă pierd şi eu în ceva, într-o credinţă bunăoară, oricare ar fi fost. Atârnă doar de puterea credinţei şi de mulţumirea pe care ţi-o dă, nu de însăşi credinţa. Trebuia să te înflăcărezi pentru ceva; toate celelalte erau de mai mică însemnătate. Aş fi vrut să mă cufund cu totul în lumea din preajma mea, nu să stau totdeauna de o parte, împărtăşindu-le viaţa numai pe jumătate. După trei zile de şedere la Paris, eram deci cu trup şi suflet sub înrâurirea viilor impresii ce mă asaltau. Imaginile vii, pe care le oferea, acest popor despre sine însuşi, se oglindeau în sufletul meu. Vechile curiozităţi le-am lăsat deoparte. N-am stat adânc mişcat de vitraliile de la Sainte Chapelle. N-am admirat bolţile

întunecoase de la Notre Dame. Nu doream cu înfocare decât viaţa ce clocotea în preajma mea, tihna minunată a unei cafenele, prietenia încrezătoare de pe feţele oamenilor, pe care nici nu-i cunoşteam măcar.

Cum trăiau oare... bărbatul acela, femeia aceea?

Acesta era deci Parisul primelor mele zile, un studiu impresionant de umbre şi lumini, o întipărire îmbelşugată şi ce era mai impresionant, era că în acest tablou eram şi eu cuprins. Aici nu mai aveai vreme să fii singur, să stai într-o odaie şi să despici de-a fir a păr.

Şi era bine aşa, căci nu trebuia să stau singur într-o odaie şi să mă gândesc la câte şi mai câte. Miile de zgomote ale Parisului mă scoteau din tăcerea golfului Tripaissés. Râsetele şi flecăreala din cafenele acopereau vuietul sterp al fluxului, ce se depărta de sfărâmăturile corabiei *Lorient.* Familiaritatea cu oamenii străini mi-era nespus de preţioasă şi scumpă. Spatele lat al unui bărbat, care ţinea o pălărie de paie pe genunchi, căldura zvâcnitoare în obrazul unei femei care se căra cu legături şi târa un copil cu ea. Mă agăţai de ei, dânşii mă trăgeau cu o putere tainică. Fiecare îşi avea doar povestea la care se gândea închipuirea mea. Ce credea bărbatul? Încotro se ducea femeia?

Asta da o înlănţuire necurmată de întâmplări, iar eu nu le dam drumul nici măcar o clipă, sau să-mi fi îngăduit o pauză. Fără să vreau mă întorceam către bărbat, dar el plecase. Mă copleşea un noian de amintiri, şi eram din nou părăsit şi singur.

Acum ştiam că aveam neapărată nevoie de această mişcare zgomotoasă a unui oraş mondial. Îmi trebuiau legăturile cu oamenii. Nu trebuia să mă îndepărtez niciodată de ei, trebuia să am legături cu dânşii, să fiu socotit ca unul dintr-ai lor.

Nu trebuia să mă mai ascund, stingher şi ca un smintit, într-un colţ tăcut. Trebuia să încep să trăiesc, şi de aceea trebuia să trăiesc bine, şi cât mai curând cu putinţă trebuia să văd multe şi să absorb toate. Trebuia să-mi fac din viaţă o îndeletnicire, să dau preţuirea

cuvenită oricărui lucru ce făceam şi să-mi spun: „Asta-i o clipă fericită... şi asta... şi asta...” Hotărât: trebuia să rămân la Paris. Nu trebuia să plec din Paris. Nu prea ştiam cum şi din ce am să trăiesc. Avea pentru mine un farmec aţâţător această nesiguranţă de la o zi la alta. Şi pe când stăteam trândav în Montparnasse la „Terasse du Dome”, cu buzunarele goale, fumam ţigări americane şi beam, nu tocmai puţin, mi se arătă înaintea ochilor imaginea tatei, dincolo, în Anglia: fereastra-uşă înaltă, ce sta deschisă spre grădină, iar el şezând acolo, foarte sigur şi foarte renumit, şi cum amintirea fiului său nu stingherea nicidecum liniştita scurgere a vieţii sale. Fireşte, aş fi putut să-i scriu să-mi trimită bani.

Mă înveseleam la gândul ăsta: neapărat o scrisoare de opt pagini cu rugămintea smerită pentru ajutor, mărturisirea falimentului desăvârşit... plin de căinţă, vlăstarul care a dat greş! Aş fi putut trimite şi o telegramă, să recunosc faptele făţiş, apoi s-o duc cu nepăsare la poştă.

N-o să fac nici una, nici alta. N-o să mă umilesc şi să-i primesc iertarea, să-i fiu dator recunoştinţă şi toate dandanalele astea! N-aş fi vrut să am vreodată astfel de sentimente! Parcă şi auzeam glasurile prietenilor săi: „Ştii, s-a purtat atât de bine cu băiatul, atât de bine!” Fiindcă mi-a trimis banii pentru care îl rugasem! Cunoşteam prea bine toate astea. O să mi-i trimită, bucuros, fără nicio imputare. De bună seamă, că aştepta de mult o astfel de cerere. Nici n-o să-i dea măcar însemnătate. La dejun, zâmbind puţin, va deschide scrisoarea, va înălţa din umeri şi privind pe mama: „În sfârşit, ceva de la Richard. E strâmtorat... Bineînţeles, îi trimitem mai bine un cec şi bani pentru întoarcerea acasă. Vrei să vezi şi tu asta, scumpa mea? Citeşte poate mai întâi scrisoarea”.

După aceea va deschide *The Times,* va desface cu grijă pagina de la mijloc, iar mama, cam încurcată şi roşie, va învârti între degete hârtia mea cu slove mărunte, şi va rămâne îngrijorată, că această neplăcută întrerupere a

stricat poate soţului ei pofta pentru dejun, şi se va ruşina că a contribuit la naşterea mea, a acestui fiu croit cu totul altfel decât alţii, şi care totuşi, pe când era copil, a fost atât de cuminte şi liniştit, n-a necăjit-o niciodată... iar acum, pe neaşteptate, o astfel de zarvă! Ce tulburare! Ce greşeală faţă de paşnica rânduială a lucrurilor!

Tata, cu vădită nepăsare faţă de soarta mea, s-ar duce în bibliotecă, nu va face nici măcar aşa ca şi când l-ar privi acest fiu, şi, cu gândul aiurea, cu ochii pironiţi în depărtare, se va uita afară pe uşa-fereastră, un bătrân nesimţitor; apoi s-ar întoarce la birou şi cu mână liniştită şi condei liniştit va dezminţi toate astea, iar cu limpezime liniştită va scrie pagină cu pagină lucruri nemuritoare...

Nu, n-o să scâncesc ca să-i cer iertare. Puteam să mă tin pe picioare. Nu voiam să trag foloase din numele meu şi din înrudire. Sentimentul acesta de personalitate neînţeleasă mă mulţumea grozav. Acolo tatăl vestit, aici fiul izgonit! Să fii liber, să fii răzvrătit, să-i sfărâmi autoritatea! Într-o bună zi am să arăt tuturor ce-am ajuns! Aici şedeam, un nimic, da, beat, într-o cafenea, şi eram totuşi mai viu decât el. Băutura mă scăpa de sentimentul mediocrităţii mele.

Îmi zugrăveam o imagine despre mine însumi: mă vedeam ca ştrengar nebunatic, care smulgea vieţii tot ce putea să dea, apoi va uimi lumea printr-un fapt măreţ. Să trăiesc aprig până la capăt... Da, asta îmi trebuia mie. Dacă aş fi rămas liniştit, atunci n-aş fi fost decât un marinar, care stă în faţa unui restaurant la o măsuţă pe stradă, apoi se duce într-o odaie pustie, un marinar fără niciun plan, fără îndeletnicire şi cam sărit, neumblat şi singuratic, – da, cu desăvârşire singur. Dar eram beat şi îmbâcsit cu teorii învechite, iar ăsta era Parisul, şi eu nu eram decât un ştrengar. Făcui pe grozavul. Înjurai pe chelner, că e prea molău; cumpărai un ziar francez pe care nu-l citii, privii pătrunzător picioarele fetelor care treceau.

De ce s-ar îndoi oare careva de mine?... Ştiam doar

rostul lucrurilor.

La o masă vecină sta un mic grup. Un bărbat cu barbă şi cu ochii tare ieşiţi în afară se bătea într-una cu pumnii pe genunchi şi vorbea necontenit. Purta o cămaşă roşie cu guler răsfrânt. Lângă el sta un al doilea cu faţa inexpresivă care-i sorbea fiecare cuvânt.

Unul gras, blond, se aplecă peste masă. Avea o mapă cu desene sub braţ, şi eram încredinţat că nu va vinde niciunul, ba că nici nu se va încumeta să le arate.

Afară de aceştia, mai şedeau acolo două fete urâte, cu păr frumos şi fără pălării. Arătau a unguroaice, dar erau totuşi englezoaice, ceea ce îmi era totuna, căci eram beat. Amândouă nu erau deloc caraghioase. Fără îndoială că pictau minunat şi scriau minunat, dar tot atât de neîndoios era că lumea nu le înţelegea, căci desigur că lăsaseră în urmă epoca lor; dar într-o zi vor fi înţelese, iar până atunci vor munci şi se vor culca în fiecare noapte cu altul.

„Nu sunt beat, îmi zisei, nicio urmă de beţie".

I-am ascultat cu multă demnitate, am prins crâmpeie din convorbirea lor, iar fiecare cuvânt, pe care-l rosteau, mi se părea că e adevărat. Nu se vedea nicio urmă de sminteală la omul cu barbă lungă castanie. Era tocmai apostolul unei credinţe noi.

— În artă, spunea el, sexul e totul. De el nu poţi să scapi.

Eu dam tare din cap, ca şi când aş fi stat la masa lor, şi chibzuiam dacă asta-i o părere cu totul nouă, sau am auzit-o undeva.

— Fiecare curbă, urmă el, e expresia imboldului sexual. Oamenii, care se împotrivesc cu precugetare propriilor lor porniri, fireşte că nu-şi dau seama de asta. Pentru noi însă, pentru noi, care ştim, aceasta e adevărata realitate a zămislirii lumii. Când arunc o linie dreaptă pe o bucată de pânză, nu uit niciodată: asta nu-i o linie, ci e un simbol. Un simbol sexual. Dacă nu mi-aş aduce aminte totdeauna de asta, nici n-aş putea să

desenez.

El se opri. Toţi holbară ochii la el plini de admiraţie.

— Asta trebuie să cultivăm şi să disciplinăm, urmă el. Trebuie să sfârşim odată cu nepăsarea asta înspăimântătoare. Trebuie să recunoaştem sexul pe pânză, să-l mărturisim, dar nu ca produs al civilizaţiei, ci mai curiând ca cel din urmă şi hotărâtor protest, ce ţâşneşte din străfundul nostru.

Eram pierdut încă în admiraţia potopului său de cuvinte, când una din fete începu:

— Kroenstein afirmă, că nici n-ar exista vreun sex, mai curând ca cel din urmă şi hotărâtor protest al nostru.

Ah! teoria era tare de tot! O să-i dea de furcă bărbosului! Dacă Kroenstein spunea aşa ceva... N-auzisem niciodată despre el, ce-i drept, dar dacă pe cineva îl cheamă într-adevăr Kroenstein!... Eram beat tun?... Bărbosul meu n-o să se lase să i se vină de hac. El părea hotărât să primească lupta. Pufni în râs şi se lăsă pe spate înălţând dispreţuitor din umeri.

— Eşti cam înapoiată, zise el. De cel puţin trei luni nu mai crede nimeni în Kroenstein. S-a sfârşit cu el. Asta va schimba fireşte faţa lucrurilor.

Îmi părea rău cu adevărat de fată. Dar la o adică era chiar greşeala ei. De ce şi-a dat ifose cu Kroenstein!

Am dat din cap şi am zâmbit ca un tâmpit. Aceleaşi făpturi ca cele de la masă le vedeam trecând în faţa catedralei de vale până la Coupole şi iarăşi înapoi şi peste stăvilar la Rotonde, necontenit şi necurmat iarăşi şi iarăşi aceleaşi chipuri.

Forfoteala asta era peste măsură de mare, zgomotul străzii tropăind, flecărind! Îmi plutea pe dinaintea ochilor uluiţi. Nu eram singur... eu unul nu.

Auzii pe bărbos că reîncepe:

— Dumneata Josef, pictezi în formă de ritmuri, catadicsi el tocmai să spună. În plăsmuirile tale recunosc că lupţi cu neprihănirea ta sufletească şi că nu eşti în stare s-o înfrângi. Şi dumneata eşti înrâurit în ce

priveşte sexul, da, şi dumeneata, dar asta n-a răzbătut încă prin simetria dumitale.

Tânărul se înclină, foarte curios de învăţătură.

— Foarte drept, exclamă el, foarte adevărat. Ritmul are pentru mine mai multă însemnătate decât sexul.

Cel cu faţa inexpresivă dădu atunci din cap şi puse mâna pe umărul blondului.

— Ritm! smiorcăi el dispreţuitor. O să-ţi urmezi ritmul şi iar o să-l urmezi, apoi... buf! El trozni degetele. Apoi o să alergi către un zid gol. Pentru opera dumitale lucrul cel mai de seamă e armonia compoziţiei...

Tânărul blond îl privi cam descumpănit. După aceea vorbi cealaltă fată, cea mai grasă şi mai cu vino-ncoace. Purta ochelari de os şi avea pistrui.

— De s-ar şti, zise ea, de s-ar şti măcar ce anume e aceea la care râvneşte trupul.

Toţi o priviră cu evlavie. Tăcerea tuturor dovedea că ea ţesuse o gândire de cea mai mare putere de împărtăşire. Între timp, eu îmi închipuiam o convorbire mică între mine şi dânsa.

„Când te privesc, mă auzeam cugetând, ştiu bine ce nu-i trebuie trupului meu". Şi atunci ea o să se încrunte şi o să urle ca o fată dintr-o şcoală de călugăriţe. „Nu-i tocmai pentru o fată când nu-i frumoasă", îmi spuneam.

Stam foarte liniştit şi mă uitam la luminile sclipitoare ale Rotondei, iar glasurile de la masa vecină se umflau şi-mi mormăiau în cap iar eu eram departe, foarte departe...

După un timp m-am recules şi am dat la o parte visul, şi am văzut, că acum mai şedea unul la masă, unul costeliv, cu umeri rotunzi şi faţa măslinie. Era singurul dintre ei care purta pălărie: o pălărie neagră, largă, care te făcea să crezi că-i cu totul lipsit de haz... sau că e prea hazos... Porunci un rând şi lăsă să-i alunece bancnotele printre degete: numai hârtii de câte o sută de franci.

Aş fi vrut să fie ale mele, îmi zisei şi scotocii prin buzunarele mele, mai scoţând o hârtie mototolită de cinci franci. Asta era tot ce-mi rămăsese, iar eu eram

beat şi puțin îmi păsa de toate.

Mă uitai la cei de la masa vecină. Măsliniul părea să fie om cu greutate. Până şi bărbosul şi chipul inexpresiv l-au lăsat să vorbească şi şedeau rezemați pe spate.

— Am nevoie de dumneata, Carlo, pentru titlul din luna asta a foii, zise el, şi ți-o spun de la început: Trebuie să te bizui cu totul pe mine, să nu-mi vii cu năzdrăvăniile dumitale, ce izvorăsc din nepăsarea dumitale. Trebuie să redai prin desen ideile mele, şi vreau anume ca înfăptuirea gândirii mele să poarte titlul de *Istovire...* Fireşte, că te poți ajuta în privința asta de propria-ți fantezie.

— La *Istovirea,* zise Carlo cel bărbos, îți închipuieşti de bună seamă, că prin asta trebuie să dai impresia cum că sufletul îşi ia zborul, după adormirea trupului?

— Bineînțeles.

— Atunci trebuie să fie contraste de culori?

— Nu.

Era vădit că bietul Carlo îşi pierduse tot cheful. Mi s-a părut şi mie că era ruşinos de tot să nu poată avea contraste de culori, o ruşine afurisită!

— Bineînțeles, zise măsliniul, totul diform, nelămurit. Curbele dumitale trebuie să aibă o înrâuire adormitoare.

— Da... da... înțeleg.

Asta era mai mult decât mi-aş fi putut cere mie însumi.

Din tot ce vorbeau n-am înțeles o vorbuliță măcar! Aveam poftă să le-o spun. De la obraz. Dar la ce? Într-adevăr, toate laolaltă erau nişte fleacuri. M-am ridicat şi mi-am tras scaunul. M-am lovit de una din fete. M-am aşezat lângă ei şi am bătut cu pumnul în masă.

— Palavre! spusei tare. Asta a fost tot.

Erau uimiți şi se uitară la mine. Am văzut pe chipurile lor, că erau încremeniți. Cea dintâi se reculese fata cea grasă.

I-am zâmbit curtenitor; apoi îmi trăsni ceva prin cap, şi o amenințai cu degetul ca spre a-i face imputări.

— Dumneata! zisei. Dumneata eşti doar fata, care tare ar fi vrut să ştie ce să facă cu trupul ei. E adevărat?

Ea roşi grozav şi-şi întoarse scârbită capul.

— E beat, spuse ea.

M-am sculat şi am făcut o plecăciune adâncă.

— Îmi păreți toți atât de drăguți, zisei, într-adevăr drăguți!

— Cine eşti dumneata? întrebă Carlo.

— Sunt poet, răspunsei.

Măsliniul încruntă sprâncenele.

— N-avem nevoie, zise el.

Îl privii cam mâhnit.

— Atunci faci o greşeală nespus de mare, îndrugai eu. Dumneata ai nevoie de lucruri mai cu miez decât ți-ar putea da curbele. Eu unul nu cred în curbe... n-am crezut niciodată în ele.

— Eşti sodomit? întrebă fata cealaltă.

M-am gândit puțin.

— Nu, răspunsei apoi, pentru asta n-am destul ritm.

— Ce-ar fi dacă te-ai întoarce la masa dumitale şi ne-ai lăsa în pace? îşi dădu cu părerea măsliniul.

— Mai bine să vă citesc una din poeziile mele, spusei. Făceam haz de mine însumi. Sau totuşi nu?

Mă aşezai iar la masa lor.

— Poezia mea cuprinde gândurile unui prigonit, zisei. Am scris-o mai de mult, dar timpul n-are nicio însemnătate, între noi fie zis: nu-i chiar proastă.

Începui să recit strofele unei poezii, pe care de mult, de mult de tot am pus-o în bibliotecă înaintea tatei, iar el a luat-o în mână, apoi a lăsat-o încet să cadă pe podea.

Şi un băiat a fugit de acolo, de-a lungul şoselei cu castani, şi a fugit de umbra care-l urmărea. Dar eu nu mai eram acel băiat; eram altul şi fugeam prin alte străzi şi de alte umbre.

— Poate doriți să mai ascultați ceva, zisei, după ce am sfârşit. Pe cât îmi aduc aminte mai am o poezie, care vorbeşte de cu totul altfel de aţâţare.

Mă priviră. Feţele lor erau serbede ca feţele de morți.

— Bun, zisei, vasăzică, întâia a fost prea aleasă pentru dumneavoastră. Ce ziceți acum de asta?

M-am aplecat pe scaun, cu mâinile pe genunchi şi eram mândru de izbânda mea. Nici n-am băgat de seamă ce purtare caraghioasă aveam.

— Mai doriți una?

După ce am ajuns la sfârşitul unicului meu repertoriu, am băgat de seamă că mă priveau zâmbind. Măsliniul îşi freca mâinile. Ochii celei urâte erau holbați în spatele ochelarilor. Respira adânc. Era aţâţată şi se rezema de mine.

— E minunat, zise ea, minunat!

Iar bărbosul mă privea şi zâmbea, şi deodată s-au înțeles aşa ca şi cum ar fi fost întâia oară împreună. Acum îi uram. Ar fi fost frumos şi bine dacă aş fi putut să-i păcălesc cu tot ritmul şi curbele lor şi armonia compoziției. Dar acum nu mai vroiam. Acum erau altfel. Nu mai era joacă. Acum erau bărbați şi femeiuşti cu un cerc îngust, groaznic de îngust, care se învârteau veşnic în cerc împrejurul aceluiaşi lucru, ca nişte cârtițe într-o cursă. Nu eram atât de beat pe cât crezusem.

— Acum plec, zisei.

Măsliniu-verzuiul mă apucă de braț. M-am scuturat de el. Nu voiam să mă atingă.

— Poeziile dumitale sunt foarte bune, zise el moale, într-adevăr foarte bune.

N-am răspuns nimic. Ştiam cât de proaste trebuie să fie, dacă le laudă el.

— Ți-ar părea precis bine să le vezi tipărite, urmă el. Fiecare poet e bucuros să-şi vadă poeziile tipărite. Eu scot o revistă lunară, nu pentru public, ci numai pentru prieteni buni de prin părțile astea. Mi-ar părea bine să colaborezi şi dumneata.

Mic sobol în cursă.

— Nu, răspunsei, nu, n-aş vrea.

— Dar de ce nu? răspunse el. Ştii bine, ce vrei.

— Ba da, zise inexpresivul, trebuie.

Îmi zâmbiră, dădură din cap către mine, apoi unul

către altul îmbărbătându-mă. Mi-era silă de propunerea asta, greață de acel zâmbet rece. Nici nu-i cunoşteam măcar. Nu vedeam ce au ei de împărțit cu mine, mai ales în chestia asta...

— Poate că e vorba de bani, începu fata cealaltă.

— Da? întrebară ei. Da?

Stăteau în jurul mesei ca nişte păianjeni, gata să-mi sugă sângele. Am dat din cap. Voiam să plec.

— Ascultă, zise măsliniul şi-şi scoase portofelul. Îți dau o sută de franci, dacă îmi scrii cele trei poezii aici pe hârtie.

Îmi flutură pe dinaintea ochilor pachetul lui de bancnote. Mă uitai la aceea de deasupra. Era galbenă.

— Merg şi mai departe, zise el. Îți dau o sută cincizeci de franci, dacă îmi scrii poeziile şi-mi cedezi drepturile. Le public apoi în revista mea cu inițialele mele.

— Nu, răspunsei, dă-mi pace!

Carlo, bărbosul, împinse masa înapoi şi se sculă.

— Nu face, zise el, e beat. Să nu ne mai batem capul cu el! E numai timp pierdut.

Se sculară cu toții, îmi întoarseră spatele mâniați şi înălțară din umeri.

Aveam nevoie de cei o sută cincizeci de franci. Aveam grozavă nevoie de ei. Nu puteam să-i las să-mi scape. Mici soboli murdari...

— Aşteaptă, zisei, aşteaptă... Dă-mi condeiul, ca să-ți scriu versurile.

Numaidecât fură prietenoşi, îndatoritori şi străluceau de bucurie. Condeiul tremură între degetele mele ce tresăreau. Cuvintele goneau strâmbe pe pagini. Bărbosul mă bătu pe umeri. „Aşa-i bine, zise el. Eşti un băiat de treabă; asta am ştiut-o numaidecât". N-aveam nevoie de iubirea lui.

— Dă-mi banii, zisei.

Mi-au dat două bancnote; apoi s-au îngrămădit în jurul celor scrise şi se înghesuiră unul într-altul, scormoniră cu ochii fiecare cuvânt, să nu lipsească vreunul, sorbiră pe fiecare a doua oară şi-şi linseră

buzele şi le apăsară.

— Asta e tot?

— Da... asta-i tot.

Au plecat, luând-o spre Rotonde, şi nici nu mă mai luară în seamă, iar eu i-am lăsat în plata Domnului şi nu m-am mai sinchisit de ei. Am împăturit bine cele două bancnote şi lângă ele cea de cinci franci, ce stătuse până mai adineauri între mine şi foame. Apoi m-am întors la masa mea. O sută cincizeci de franci. Nu era chiar aşa de rău. O sută cincizeci de franci pe trei poezii... Mintea mi-era acum mai limpede, dar eu nu vroiam să văd limpede. Am chemat pe chelner, ca să-mi mai aducă un coniac.

Aceleaşi chipuri treceau într-una prin faţa catedralei, în sus şi în jos, şi într-una sclipeau luminile la Rotonde, în sus şi în jos. Iar taxiurile pufăiau şi uruiau pe asfaltul bulevardului Montparnasse.

Mă uitai la ceas. Era unu şi jumătate.

Am făcut bine ce-am făcut, foarte bine. Am vândut trei poezii proaste pe o sută cincizeci de franci. Şi nu m-am gândit la Jake, trei sferturi de ceas în şir.

Parisul era un oraş mare, iar eu o mare secătură.

Am stat în cafenea şi am tot băut.

CAPITOLUL II

Am băut de şaptezeci şi cinci de franci. Atunci mi s-a părut că n-are niciun rost să faci economii. Bineînțeles, că m-am mutat din odaia din strada Vauguirard. Nu era încă destul de modestă pentru mine. Într-o casă nenorocită de pe bulevardul Edgar Quinet am găsit o mansardă. Jos era o spălătorie şi o prăvălie soioasă mucegăită, câteva borcane de dulceață, macaroane subțiri şi muşte, care, amețite de căldură, abia se mişcau pe geamurile prăfuite.

Odaia mea răspundea în dos într-o curte pătrată, în care toți câinii din vecinătate, corcituri jegoase, muşcate de purici, veneau să se împerecheze. De dormit era aproape cu neputință; căldura era de nesuportat. Nicio adiere de aer proaspăt nu părea să găsească drumul prin fereastră în încăperea îngustă.

M-am trezit de-abia după prânz. Încercam să dorm ziua şi-mi petreceam nopțile la cafenea. Dar atunci se urca din curte toată duhoarea murdarelor cazane de rufe, apoi un glas de-ți venea să înnebuneşti, care răcnea într-una: Marcelle! Marcelle! Apoi putoarea unei grămezi de gunoi, ce nu era niciodată cărat din colțul curții, dar folosit întâmplător ca latrină de oameni nesimțitori. Din încăperile de dedesubtul meu se auzea murmuratul monoton a diferite glasuri. Un copilaş țipa fiindcă-i ieşeau dinții şi avea dureri, iar mirosul laptelui pe care-l sugea şi al scutecelor sale ude venea până la mine. Apoi iar, iute şi ascuțit, lătrăturile unei cățele ce făta şi urletele unui câine legat în lanț. Undeva a râs cineva; în altă parte, unul în cămaşă albă se apleca cu pântecele gras pe fereastră şi căsca îngrozitor, iar un gramofon hodorogit cânta răguşit şi scârțâind aceeaşi şi

tot aceeaşi placă.

Şi din bulevard uruitul tramvaielor şi zângănitul clopotelor lor, huruitul pe caldarâm al camioanelor tare încărcate, claxonatul scurt al taximetrelor şi iarăşi răcnetul spălătoresei: Marcelle! Marcelle!

Nu puteam să dorm. Stam întins pe spate şi citeam un ziar vechi, tipărit pe hârtie verde. Citeam darea de seamă despre o deflorare în pădurea de lângă Rennes şi despre un spărgător, care a zdrobit capul unei femei la Tours, apoi despre o alergare la Maisons Lafitte, o întrecere de biciclişti la St. Denis şi aşa mai departe, până la anunţurile masezelor din Montmartre. Apoi m-am ridicat de pe pat, nu m-am spălat, nu m-am ras. Ar fi fost prea multă trudă. Am căscat puţin, am luat o ţigară şi am coborât scările jalnice şi am luat-o pe strada prăfuită şi pe bulevard. După ce-mi pusei puţin picioarele în mişcare, mă aşezai într-o cafenea, mă uitai la oameni şi am băut prea mult.

Aşa am băut, cum am spus, şaptezeci şi cinci de franci şi am căpătat o căpăţână ca un butoi cu zeamă de baligă şi o limbă ca un bulgăre de seu. Apoi m-am săturat de băutură şi m-am trântit în pat şi am dormit două zile, ca şi când n-aş fi dormit niciodată, iar în răstimp n-am mâncat nimic şi n-am băut nimic decât apa din cana ce sta într-un ungher al mansardei mele, apă încropită, având pe fund un fel de nisip cafeniu.

Aşa. Acum eram treaz. Apoi mi-era foame şi eram nespălat şi mai aveam doar şaptezeci de franci. Îmi dădeam seama, că trebuie să se întâmple ceva. Ştie unul Dumnezeu, că eram mare neghiob! Să pieri, fiindcă eşti singur... e de râs! Al dracului de caraghios!

Mai trăiam încă, slavă Domnului! Şi, în ciuda foamei şi a voii rele după chef, mai puteam să simt! Şi slavă Domnului, nu era atât de grozav de cald. Cerul se acoperise, sufla un vânt răcoros, şi mirosea a toamnă.

Plecai în oraş. Am făcut o baie, m-am ras, m-am tuns, am pus să-mi perie bine hainele şi am mâncat din belşug şi mi-am dat seama, că sunt iar liber. Chiar dacă

voiam totdeauna să-mi aduc aminte de păţaniile mele, puteam totuşi să mă duc unde vroiam, şi aveam părerile mele.

Nu mai trebuia să mă stăpânească numai acea pomenire a morţilor, nu. Voiam s-o ferec în mine ca un odor şi cu mintea limpede şi sănătoasă să încep o viaţă nouă. Niciodată nu mai avea să mă chinuiască amintirea lui Jake şi niciodată ţărmul tăcut şi stâncile încremenite ale golfului Trepassés.

De pe malul stâng al Senei am trecut într-un Paris, pe care nu-l cunoşteam încă. Acolo erau străzile negustoreşti, teatrele, vitrinele marilor giuvaergii şi glasurile americanilor şi călătoriile circulare ale lui Cook. Asta a făcut să-mi treacă prin minte ceva minunat:

Ce ar fi mai potrivit şi mai limpede pentru mine decât să stau cu o porte-voce în mână, pe o maşină deschisă de turişti lângă şofer, în spatele meu o puzderie de chipuri atâţate, cu ochelari de os şi pălării de Panama, bătrâne cu păr alb, fetişcane, care sug bomboane... şi toţi s-ar uita la mine, iar eu aş arăta cu o mână la dreapta şi la stânga, iar cealaltă aş întinde-o pentru lămuriri: „Acum sosim în Piaţa Operei. Aici, la dreapta vedeţi vestita stradă de la Paix, ce duce la piaţa Vendome şi (cu o încercare neizbutită de a fi glumeţ) doamnele ar trebui desigur să-şi arunce privirile în prăvălii, dacă ar îngădui-o domnii nerăbdători şi timpul restrâns!"

Hahaha! Ce chicotit! Ce vuiet duios de veselie! Un domn scund cu capul roşu aprins se aplecă mult în afară, îşi înghionteşte prietenul pe furiş şi face cu ochiul unei tinere lucrătoare scunde, voinice, îmbrăcată ţipător, care, pe tocurile înalte ale pantofilor prea strâmţi, se strecoară încet prin mulţime.

„Vedem adevăratul Paris", spun turiştii: „Casino de Paris, Folies Bergères, Montmartre în timpul nopţii".

Eu priveam pe toţi de pe trotuar, şi mi se părea atât de caraghios şi ceva istovitor, că toţi se îndeletnicesc neîncetat cu acelaşi lucru: domnul acela în maşina de

excursii, fata asta, care râde atât de obraznic, colo cei doi, care umblă în taximetru închis gură în gură, domnul ăsta la chioşc, care se face că citeşte o gazetă, dincolo preotul cel gras, căruia un împărțitor de afişe îi vâră în mână nişte sfaturi pentru paza contra sifilisului... toți aceştia, toți se gândesc la acelaşi lucru, roşii, nebuni după asta ca sobolii, ca măsliniul meu care mi-a cumpărat mârşavele poezii, ca să le semneze cu inițialele lui.

Şi eu eram unul dintr-înşii. Şi eu simțeam aşa. Eram toți o apă: şopteam, salutam, dam din cap... şi priveam zâmbind printre degete.

— Ce scârbos e asta! îmi spusei, al dracului de scârbos! Şi mă uitai după o fată cu picioarele lungi şi guriță stacojie! Şi nici nu mi s-a părut că fac ceva rău. A trebuit să râd de mine însumi; la o adică, nu ştiam de ce zăbovesc la asta! Adulmecai aerul. Era uşor şi plin de un tăcut miros parizian. Ziua se sfârşise bine. Mă simțeam fericit.

Totul se mişca voios. Şi am să mă duc la Cook şi o să capăt de lucru.

Dar, fireşte, că n-aveau niciun loc. Am fost trimis la alt birou, unde erau cu totul alte îndeletniciri. Nici acolo nimic. La alt birou a trebuit să stau un ceas şi jumătate într-o sală de aşteptare. La urmă un mic slujbaş, cu degetele pline de cerneală, însemnă numele într-o condică. Apoi fu chemat la telefon, îmi puse o întrebare, telefonă iar, pieri pe o veşnicie, şi când s-a întors în sfârşit, mi-a spus că le pare rău dar n-au nimic pentru mine. Să trec, poate, din nou săptămâna viitoare.

Simțeam nevoia unui coniac, dar nu trebuia, căci doar nu voiam să mai beau. M-am dus deci curajos într-o cafenea şi m-am chinuit să dau pe gât un aşa numit „café liègeois". Apoi am pornit iar să caut de lucru şi mă întrebam dacă n-aş putea fi primit ca portar de noapte la vreun hotel de mâna a doua. Sau, înarmat cu câteva poezii, să cercetez pe redactor de ziare şi să le spun pe ton smerit că sunt fiul tatei?...

Nu. Era prea uşor. Mă lăsai de gândul ăsta fugar şi pornii iar după lucru. Mi-am vârât nasul în tot felul de birouri şi întreprinderi şi zâmbeam într-o doară şi, către amurg, aveam un loc cu totul neaşteptat: În dosul tejghelei unui magazin cu articole de sport din strada Auber vindeam cămăşi.

Am încercat. Asta vreau s-o mărturisesc spre cinstea mea. Am încercat trei blestemate luni de zile. Negreşit, cămăşi n-am vândut decât trei săptămâni: apoi am zburat pentru o noapte de duminică, în care m-am îmbătat, ceea ce n-ar fi fost deloc necesar şi nici n-ar fi avut vreo însemnătate, dacă nu m-aş fi trezit de-abia luni seara, la opt. Marţi dimineaţa m-am târât apoi ca un căţeluş bătut în strada Auber; dar, judecând după primirea ce mi s-a făcut acolo, firma n-avea o părere tocmai bună despre mine.

După asta, îmi aduc aminte, în dosul altei tejghele sta alt scăunel pe care şedeam. De astă dată era un birou de călătorii pe avenue Georges V. Trebuia să laud cât puteam plăcerea unei călătorii în vagon de dormit între Paris şi Biarritz unor doamne tinere răsfăţate, care nici gând nu aveau să plece la Biarritz. M-am mirat mult, că mi s-a încredinţat secţia mişcării. Lăudam înflăcărat înzestrarea vagoanelor de clasa a treia, ce erau adăugate trenului fulger Calais-Triest, ce trecea prin Paris. Dam lămuriri că se poate ajunge mai uşor în Oberland din Elveţia cu expres de Engadine decât cu Simplonul, fiindcă nu trebuie să se schimbe trenul la Lausanne. Îmi dam lustru de intelectual şi mişcăm repede degetele pe hărţi. Ridicam până în slava cerului o călătorie în munţii din Carcassonne şi spre văgăuna Basses-du-Tam: şase zile, o zi repaus la Milan, totul cuprins în preţ afară de vin.

Apoi, – când elocvenţa mea îşi atinsese culmea, când, fără să mă bâlbâi odată măcar, arătam că „Sables-d'Or" uneşte toate foloasele unor moderne băi de mare cu lipsa oricărei furtuni şi că temperatura ridicată a apei îngăduie orice sport acvatic în orice ceas al zilei, aşa

încât acest loc ideal de cură e pe deplin îndreptăţit să poarte numele de *„Plage Fleurie”,* – am fost chemat în biroul şefului. El mă lămuri în cuvinte aspre, că prea îmi băteam joc de timpul şi răbdarea clienţilor; scurt şi cuprinzător, acel birou de călătorii are drept ţintă să vândă bilete, iar nu să facă reclamă pentru hotelurile de pe coastele de la nord.

Astfel, după vreo patrusprezece zile, m-am pomenit iar fără slujbă. Apoi s-au scurs cinci săptămâni, după trecerea cărora, ca să mai schimb, m-am făcut vânzător într-un magazin cu mobile antice şi căutam să desfac scăunaşe aurite şi dulăpioare de iatace cu picioare subţiri, totul în stilul Ludovic al XV-lea.

După-masă, am călcat costumul la o spălătorie chimică şi am scos petele de sudoare cu camfor. Apoi am fost la ascensorul unei *„boite de nuit*” în strada Fontaine şi iar am zburat destul de iute în toiul nopţii, fiindcă fără nicio înştiinţare o babă hârcă îşi arătase *„une envie*” la care eu nu m-am simţit deloc gata să răspund. Şi, dacă aş fi urmat sfaturile tuturor anunţurilor din ziarul verde! Am ajuns în cele din urmă achizitor la închinătorii pentru sănătate, care voiau să-şi facă numele şi adresa cunoscute în *Christian Science Monitor.*

Ştiam una şi bună: aşa nu mai putea să meargă. Nu eram făcut pentru astea. Îmi lipsea puterea, tăria de a îndura. Eu nu eram Jake. Acum ştiam cum stam. Eram învins. În mine zăcea un drăcuşor, care îmi şoptea şi-mi ciocănea în cap: „Nu-i vina ta, nu-i vina ta!”. Iar eu îl ascultam pe jumătate înveselit şi ridicam din umeri. Spiriduşul voia să mă încredinţeze că viaţa asta nici nu era viaţa mea, şi de aceea era zadarnic să lupt, e de râs să vrei să te amăgeşti pe tine însuţi. Nu eram croit pentru aşa ceva, nu. Glasul credea că tata e vinovat. El era răspunzător pentru ceasul acesta, când stam pe treptele bisericii Sacre-Coeur, deznădăjduit, ca un mişel. Astea erau moştenire, mediu, creştere, urmarea faptului de a nu fi fost înţeles. Toate acestea m-au năpădit şi m-au dus în halul în care eram. Era vina lui.

Astea n-aveau nimic de a face cu mine, cu libera mea voinţă şi înflăcăratele mele dorinţe.

Aşa grăia glasul, iarăşi şi iarăşi, iar eu îl ascultam ostenit şi dam din cap. Căutam s-apuc firimiturile pe care mi le arunca, şi-mi spuneam că acum ar fi de ajuns cu necazurile. Am luptat, iar acum trebuia să mă dau învins. Nu însemna că mă dau pradă eu însumi, era doar că puterea mea şi cunoştinţele mele nu voiau să mă slujească. Şoaptele acelui glas se auzeau blajine şi plăcute. El folosea aceeaşi chichiţă ca şi mine şi vorbea în tablouri şi desena o imagine a mea, cum stam la un birou şi semănăm ciudat de mult cu tata. Ţineam un condei între degete şi scriam şi acopeream hârtia albă cu slove negre. Se arăta altă imagine: Stam într-un grup de bărbaţi, era şi tata de faţă. El îmi puse mâna pe umăr, iar eu nu eram numai un fiu, care îi purtam numele, eram eu însumi...

M-a cuprins aşa deodată şi m-a smuls din deznădejdea mea şi pătrunse limpede şi luminos din negură, ca şi când ar fi fost tot timpul ascuns acolo: că eram poet şi că scrisul era chemarea mea.

Acum, când nu mai eram constrâns în preajma familiei, nu mai eram înfricoşat de prezenţa tatei şi nu mai simţeam voinţa lui apăsând-o pe a mea, când tăcerea lui nu mă mai stingherea, acum când eram descătuşat şi nu mai eram de mult umbra sa răzvrătită, acum când am învăţat ceva, chiar dacă era încă atât de mic, încă atât de încâlcit, am învăţat să cunosc viaţa ce-mi pria. Acum îmi voi scutura amorţirea şi mă voi ridica peste toate, neatins şi curat. Căci acea chemare venea din adâncuri, chemarea să scriu.

N-am să scriu poezii, fiindcă s-a aşteptat asta de la mine. Am să scriu, fiindcă trebuia să scriu. Pentru că asta era cea mai mare putere a mea, iar eu puteam astfel să pun capăt surghiunului meu.

Am coborât treptele bisericii Sacre-Coeur. Amurgul trecuse. Venise întunericul. Cafenelele şi restaurantele erau deschise. Piaţa Pigalle scânteia de lumini. Toate

trotuarele erau pline de bărbaţi şi femei. Bărbaţii aveau feţele roşii de frig. Femeile îşi strângeau paltoanele şi blănurile; în cafenele stăteau mai aproape de sobe. Văzduhul era plin de miros de castane prăjite.

M-am dus repede în Montmartre, unde aveam din toamnă o odăiţă la un frizer. Am aprins gazul şi am tras scaunul în faţa patului, care-mi slujea şi de masă. Stam cu mantaua pe mine, fiindcă era frig.

Apoi am introdus tocul într-o călimară cu cerneală violetă, împrumutată de la frizer, şi am desfăcut două coli de hârtie de scris, pe care de asemenea le împrumutasem, şi stam aşa, lăsându-mi stomacul flămând să aştepte cina pregătită: salam şi brânză cu pâine.

Vechea ură pierise, se născuse o speranţă nouă, şi scrisei o scrisoare tatei.

*

Era greu, fiindcă înainte nu mă apropiasem niciodată de el. Fusesem un membru al gospodăriei sale şi supus lui. Mă primise ca ceva obişnuit din gospodărie, departe de munca lui poetică şi de cugetările lui, ca o mobilă, ce trebuie să stea într-un anumit loc, mai întâi ca copil şi mai târziu ca băiat, dar totuşi fără nicio îndatorire; doar fiindcă întâmplător îi eram fiu. Altminteri nu însemnam nimic. Niciodată n-a fost vreun schimb de păreri între noi, niciodată o convorbire între patru ochi, niciodată simţământul înrudirii noastre de sânge, afară de acea ultimă zi, când i-am azvârlit versurile pe masă. Şi nici măcar atunci n-a arătat prin vreo vorbă vreo simţire pentru mine. Era numai cu faţa întoarsă către mine, iar în ochi îi sta o întrebare. A trebuit deci să încep ca unul cu desăvârşire străin, ca un cârpaci pe care nimeni nu-l bagă în seamă, a trebuit să caut cuvinte şi n-am fost în stare să-l înduioşez prin fraze pornite din inimă. Cu fiecare trăsătură de condei simţeam neputinţa să-i lămuresc ce chin m-a ros în toţi anii aceia, până ce am

izbucnit în sfârşit în acea scenă înfrigurată din bibliotecă. Da, nici eu însumi nu mai puteam să-mi închipui cum trebuie să fi fost pe vremea aceea.

Eram altul. Simțeam altfel. Între noi erau corăbii şi o călărie peste munți şi Jake. În scrisoarea mea n-am fost în stare să fac de crezut frământarea acelor vremuri frumoase. Sa citea ca o înşiruire rece de fapte, lipsite de frumusețe. Nu puteam să arăt nici cine a fost Jake. Tata n-ar fi înțeles. Nu puteam să scriu: „Am găsit un tovarăş, îi zicea Jake, şi el m-a făcut să văd totul cu alți ochi. Acuma e mort...” Ce-i păsa tatei de Jake. Ar fi fost nefolositor să-i povestesc ceva despre asta.

Nici nu voiam să mă arunc la picioarele lui, să mă umilesc şi să mă ruşinez. Doar nu ceream iertare. Starea mea sufletească nu era nicidecum atât de jalnică, nu. Era vorba de un ultim apel la înțelegere, era voriba de o încercare ca să-l fac să priceapă punctul meu de vedere şi înainte de toate să-l las să ia parte la pornirea ce mi-a venit aşa deodată de a scrie poezii.

I-am scris: *„Nu ştiu, dacă te-ai aşteptat să auzi vreodată ceva despre mine. Nu ştiu, dacă sunt atât de însemnat pentru tine, ca să te pot stânjeni. Când am părăsit casa, poate că nici n-ai băgat de seamă că am plecat. Dar deşi de fapt noi nu ne-am cunoscut niciodată, e ceva în mine care-i al tău, pe care mi l-ai dat fără să vrei, şi nu doresc nimic mai fierbinte pe lumea asta decât ca să-mi spui că ai înțeles. Oricât de nepăsători am fi unul față de altul, sau oricât am simți altfel, suntem totuşi fiecare o parte a celuilalt, tu şi cu mine. Poate că a fost un fleac să mă zămisleşti pe mine, ceva neînsemnat, o greşeală poate. Dar eu trăiesc. Trăiesc tot aşa cum trăieşte una din poeziile tale. Din tine cobor. Trupul meu e de la tine şi sângele meu. Şi chiar dacă nici n-ai luat-o aminte, m-ai lăsat totuşi să cresc, copilul a ajuns un tânăr, ale cărui începuturi au fost înăbuşite, nimicite într-un chip deznădăjduit, greu de înțeles prin strălucirea ta copleşitoare. Măreția ta m-a împovărat. Nu mă îndruma nimeni şi eram stingher, lăsat pradă propriei*

mele lipse de merit şi îndoit de nenorocit, fiindcă îmi dam seama de această lipsă, deoarece uram mediocritatea. Căci eram fiul tău. Adesea ţi-am dorit moartea, am dorit să fii un mort vestit a cărui viaţă s-o pot admira şi cinsti. Cineva pe o fotografie, despre care mi-aş închinui cum trebuie fel de fel de lucruri, visuri mici, şi aş fi putut să-mi apuc zâmbind genunchii auzind despre faptele tale, povestite de mama, – altă mamă, una care să fi fost mai iubitoare şi mai duioasă, care să se fi uitat la mine şi să fi spus: aşa ai fost tu odată.

Aşa aş fi vrut şi eu atât de mult să-mi spun: „El a fost ca mine, m-ar fi înţeles". Dar în loc de asta, erai colea, şi trăiai şi umblai prin casă, iar eu nu eram decât un băiat şi prea sfios ca să vorbesc. Aşa, de la începutul vieţii noastre până la sfârşit n-am fost legaţi unul de altul, cum doream şi mă rugam din adâncul sufletului, iar tu nu-mi erai tată şi eu nu eram fiul tău.

Am fost lipsit de toate bucuriile ce înalţă viaţa altor tineri. Când am fost copil, nu m-ai purtat niciodată pe umeri. Nu m-ai luat niciodată de mână, când mă speriam. Niciodată n-ai stat să râzi de jos, când mă căţăram pe un pom, ca să mă uit într-un cuib de păsări, nu mi-ai azvârlit niciodată o minge pe pajişte, niciodată nu te-ai rezemat cu mâna de umerii mei. Am simţit mult faptul că eram împiedicat să zburd şi să-ţi arăt ceva. Mai mult decât oricând mi-ai lipsit, când m-am făcut mai mare. Atunci n-ai fost tovarăşul meu. Niciodată n-am stat singur cu tine, ca să te ascult vorbind şi niciodată n-am văzut zâmbetul tatălui, care să-mi dea sfaturi cum să-mi jinduiesc viaţa, care să mă tragă la sine, care să-mi dăruiască mărinimos căldura personalităţii sale şi siguranţa binecuvântată, că fiecare e o parte a celuilalt, şi că tu mă înţelegi.

Mă durea că mă făleam atât de grozav cu tine, şi mai mă durea că tu n-o ştiai, şi-ţi era tot una. Eram mâhnit că niciodată nu puteam să spun din adâncul sufletului: „Tata şi cu mine – eu şi tata..."

Am recitit ce-am scris până acum. Mi s-a părut că e

un fel de bocit neînsemnat, care nu poate să mai schimbe ceva din cele petrecute. Venea prea târziu şi parcă-l vedeam pe tata, scos din răbdări şi cam sâcâit, împingând scrisoarea mea la o parte şi-l auzeam spunând: „Ce-s toate astea? Pe semne că-i trebuie bani". O curmai deci şi ajunsei la îndeletnicirea mea de autor:

„Până acum am trăit pe apucate. Am călătorit, am cunoscut ţări şi ioameni şi am căpătat experienţă şi acum ştiu că de aici încolo toate astea nu-mi mai folosesc şi pă trebuie să scriu. Izbutesc, dacă rămân aici la Paris. Vreau să mă dedau muncii cu i toată puterea voinţei mele. N-am să ostenesc şi n-am să mă istovesc. Un prieten, pe care l-am cunoscut pe drum, – acum e mort, – mi-a spus odată: dacă vreau într-adevăr, şi mă j voi strădui din răsputeri, am să izbutesc şi o să am noroc. Cred că mă cunoştea mai bine decât eu însumi. Dar începuţul n-ar fi aşa de greu, dacă aş simţi că tu ştii despre asta şi mă înţelegi.

Când vei primi aceste rânduri şi dacă nu m-ai alungat încă de tot din amintirea ta, ar fi frumos dacă mi-ai scrie că e aşa. Asta înseamnă atât de mult pentru mine, atât de mult... Aici, în Montparnasse, pot trăi grozav de ieftin. Iar dacă mi-ai trimite o scrisoare, aş dori foarte mult să pot recunoaşte din ea: că nu suntem despărţiţi unul de altul, tu şi cu mine".

Apoi veni spaţiul alb, căutarea deznădăjduită a cuvintelor potrivite; apoi m-am lăsat păgubaş şi am scris copilărescul şi obişnuitul sfârşit, ce sună atât de rece, atât de nepăsător: *„Salutări călduroase mamei. Sper, că sunteţi amândoi sănătoşi. – Richard"*

Am trimis scrisoarea chiar în seara aceea. După ce am terminat, era nouă şi jumătate. Am pus-o numaidecât la cutie, ca să pornească chiar cu ultima poştă. Apoi m-am întors acasă şi am cinat.

Era marţi. Am făcut socoteala că acolo, în ţară n-o să primească scrisoarea înainte de joi dimineaţă. Tata o să chibzuiască, şi să zicem că răspunde vineri, scrisoarea lui ar porni cu poşta de amiază, ce pleacă din Lessington

pe la cinci şi treizeci; atunci ar fi, vasăzică, sâmbătă pe vapor. Nu, înainte de duminică nu puteam să aştept niciun răspuns. Cel mai devreme duminică, mai curând abia luni. Aşadar, cinci zile de aşteptare chinuitoare şi până atunci să nu fac nimic.

Am pornit în minte cu scrisoarea mea, am trecut cu ea canalul, am stat alături de ea în diligența din Paddington, am fost de față la alegerea corespondenței la Lessington, am stat cu ea în geanta poştaşului, când a pornit cu bicicleta lui pe şosea şi am cotit cu el pe alee la căsuța portarului.

Acum îmi părea rău că am trimis scrisoarea. Aş fi dorit să fiu altcineva şi să nu fi avut nimic de-a face cu treaba asta.

Mi-am adus aminte de o parte, pe care ar fi trebuit s-o şterg. Îmi trecu prin cap o frază, căreia aş fi putut să-i dau o întorsătură mai bună. Doamne! Nici n-am spus ceea ce aş fi vrut să spun într-adevăr!

Miercuri, joi şi vineri au trecut, zile triste. Oricât căutam eu să mă încredințez, sau mă lăsa rece, sau îi dam prea mare însemnătate. Vineri după masă am făcut o plimbare lungă prin Bois de Boulogne şi înapoi.

Era tare frig şi ăsta era singurul mijloc ca să mă încălzesc. Când m-am întors acasă, am urcat scara şi am deschis uşa. Strecurată sub uşă, tocmai pe prag, se afla o scrisoare. Adresa era scrisă cu maşina.

O luai în mână şi trecui la fereastră. Acolo stătui puțin şi nu mişcai. Apoi am aprins gazul, m-am aşezat pe pat şi am rupt plicul.

Am scos un bilet îndoit. Era un cec de cinci sute lire sterline. Nicio scrisoare. Am pus cecul la o parte şi m-am uitat din nou în plic, dacă nu era vreo greşeală. Nu. În plic nu era nicio scrisoare.

Şedeam pe pat cu plicul gol în mână.

CAPITOLUL III

Mi-am închiriat o odaie în strada Cherche-Midi. Era destul de mare şi încălzită, nu tocmai prost mobilată şi se afla la cel din urmă cat. Am mutat masa şi un scaun la fereastră şi aveam privelişte Parisului.

Într-o parte a intrării casei se afla un magazin de bijuterii, în cealaltă o prăvălie de antichităţi.

Strada Cherche-Midi e una din cele mai lungi străzi ale Parisului. Acolo unde şedeam eu, da în bulevardul Montparnasse. Mă aflam aşadar din nou în iubitul meu cartier şi aproape de cafenelele obişnuite.

Mi-am făcut timp ca să mă aşez, să mă interesez de multe şi să cumpăr tot felul de lucruri. Toată toamna am alergat ca un vânturătară. Acum căutam să mă deprind cu o muncă regulată, pe care o curmam numai pentru masă şi odihnă. Dar pentru repaus n-aveam totuşi ceasuri hotărâte. Mă duceam să mănânc când mă răzbea foamea şi mă trânteam pe pat când îmi simţeam mintea obosită, cum trage o prăvălie obloanele şi nimeni nu mai poate să iasă sau să intre.

Asta se întâmplă des, fireşte. Mi se părea nespus de greu să mă concentrez. Mă obişnuisem să stau la masă, la fereastră, având în faţa mea un teanc de hârtie de scris. Mintea lucra şi lupta pentru dezrobire, dar voinţa mea nu-i ţinea pasul şi nu lăsa drumul liber, gândurile îmi rătăceau, îşi urmau propriile porniri şi nu se supuneau pornirilor mele. Apoi părea că vorbele îmi izvorăsc din nou fără nicio trudă, că se iau la întrecere, iar condeiul mi-era în acelaşi timp parcă smuls şi făcut să alerge pe hârtie, ca şi când ar fi avut motor, şi acopeream foaie cu foaie cu însemnările mele.

Când apoi, grozav de aţâţat, reciteam cele scrise, mi

se păreau seci şi searbede, fără idei, fără suflet. Frazele mele nu se legau ca lumea. Întorsăturile de frază erau greoaie, chinuite: dialogul era stângaci şi nefiresc; iar în clipe de reculegere aproape totul mi se părea de prisos şi fără legătură strânsă cu ideea principală.

Pe lângă asta, era straşnic de frig să stai aşa la fereastră, fără să te mişti. Caloriferul de cele mai multe ori mergea slab. Şedeam totdeauna cu paltonul pe mine şi ţineam fereastra bine închisă. Totuşi, îmi amorţeau toate oasele, degetele se înţepeneau, şi astfel aveam o pricină ca s-o şterg în stradă, prin bulevardul Montparnasse, într-una din cafenele, ca să iau ceva.

Îmi spuneam că, stând la cafenea, voi fi ferit de istovire şi de scârbire, că mica schimbare de aer, vederea forfotelii de pe stradă, îmi va descuia mintea, o va dezbăra de ura de oameni, că după asta, înviorat, aţâţat, mă voi întoarce acasă cu dor de muncă şi voi lucra câteva ceasuri în şir.

Dar undeva, în adâncul sufletului meu, ştiam că nu-i aşa. Ştiam că mă voi înapoia acasă tot cu acelaşi cap, doar ceva mai puţin cu gândul aiurea şi mai mult pornit ca tot ce-am văzut în răstimp să prefac în imagini: un bărbat, care sta singur în faţa unui pahar gol, portretul unei fete cu pălărie roşie, care se întorsese către mine, imagini a două unguroaice, care vorbeau cu mâinile. Dar mie şi scrisului meu nu le foloseau deloc aceste imagini. Erau doar schiţe, ce nu priveau pe nimeni, afară de mine. Nu făceau nici cât o ceapă degerată. Mă abăteau doar de la munca mea.

Mi-am spus, că iarna e timp neprielnic. Era zadarnic să cer minţii desăvârşită încordare, atâta timp cât trupul meu îngheţa. Parisul era iarna nemilos. Aerul era uscat şi rece, ca şi cum peste oraş s-a împrăştiat de sus o suflare de gheaţă, iar acum stă nemişcat, prins în gheaţă. Ieşeam dintr-o cafenea, stam nemişcat pe marginea trotuarului, aşteptam până să pot trece strada, pieptul şi umerii mi-erau chirciţi, iar obrazul cu încreţituri adânci. Apoi o luam la fugă cu capul aplecat,

şi frigul, care mă pătrundea, îmi pricinuia junghiuri.

Odaia mea din strada Cherche-Midi avea acum ceva respingător şi te întrista. Când intram, părea să fie cald, dar numai în comparaţie cu frigul de afară. Dar după scurt timp, acea căldură se prefăcea în gheţărie ursuză. Stam cu paltonul pe mine. Mintea mi-era încremenită, trupul şi ideile îmi coborau la zero grade. Dar la cafenele îmi priia. În soba de tuci deschisă era jăratec bine încins, iar picioarele se simţeau bine pe scoarţe şi covoare, după înţepăturile reci ale pietrelor caldarâmului. Muşterii se îndesau unii într-alţii şi-şi dăruiau folositoarea căldură trupească. Erau flămânzi, rupeau pâinea caldă şi o ungeau cu unt. Galben şi aburind curgea un sos tare peste friptură. Cum te însufleţea asta! După aceea, o bună brânză de Gruière, cafea neagră fierbinte, fum de ţigări...

Apropierea oamenilor, flecăreala oamenilor, muncă!

Să mănânc până mă satur... nimic nu mi s-a părut atât de însemnat ca asta: unicul lucru, ce ţine sufletul în viaţă. Dar, şi trupul trebuie să mi-l ţin în viaţă şi pentru asta să mă plimb, s-alerg!

Am învins întâia spaimă a ciocnirii cu vântul îngheţat în străzile pustii. Mă străduiam să merg drept şi nu mă lăsai înfricoşat de buze crăpate şi ochi lăcrimând. M-am dus cu tramvaiul, ce pornea de la St.-Sévérin spre Bois de Boulogne şi alergai acolo ca un nebun pe aleile părăsite. Uneori treceau pe lângă mine călăreţi. Aveau feţele învineţite de frig. Potcoavele cailor loveau nisipul tare îngheţat, iar din nări le ieşeau nori de aburi.

În februarie a îngheţat Sena. Sloiuri puternice de gheaţă pluteau pe ea, se îmbulzeau şi se împingeau unele pe altele. În vârtejul fluviului se învârteau într-un dans impunător. A fost un dezgheţ ca în Marea Arctică. Vârtoase, albe, largi şi cu zgomote şi pocnituri se repezeau sloiurile unele peste altele.

Cât de încântat era tot Parisul de priveliştea asta! Era aproape înveselitor cum se scurgeau încet sloiurile pe Sena. Era un tablou în toate nuanţele, de la alb şi

cenuşiu. Acea imagine vie nu m-a părăsit nici în strâmtoarea odăii mele. Mă făcea aproape să uit frigul. Recunoscui iarna în atotputernicia ei aspră şi necruțătoare, care-şi bătea joc de tot ce doreau şi la ce se gândeau oamenii.

Când a venit dezgheţul, apa curgea în şiroaie pe toate străzile. Ploaia cădea dintr-un cer cenuşiu, plumburiu, răpăia pe pavaj, se învolbura pe la răscruci, şi mii de lumini se oglindeau în toate băltoacele, în umedele perdele de pânză din faţa cafenelelor, până şi în anterele preoților. De pe streşini picura pe marginile pălăriilor şi răpăia pe o umbrelă, sub care se adăpostea vreo doamnă în palton scump.

Într-o zi, se arătă câteva ceasuri un soare apos. O spărtură de nori, nu mai mare decât capul unui bărbat, dezvăluia o pată de un albastru închis. Ăsta era cerul.

A doua zi dimineaţă, când m-am sculat, am auzit o pasăre cântând. O rază de soare aruncă o pată luminoasă pe duşumea. Am ieşit. La cel mai apropiat colţ de stradă şedea o femeie cu şal verde şi vindea portocale. O fată cu rochie de bumbac cu pătrăţele alerga, c-un coş pe braţ, fără pălărie. Uşile cafenelelor erau deschise şi lăsau să pătrundă aerul proaspăt. Mugurii deşi şi negri ai pomilor se deschiseseră peste noapte, erau moi şi rotunzi şi se încreţeau ca penele. Se şi întrezărea verdele.

Lumea nu se mai grăbea aşa, nu mai era chinuită de frig. Se plimba agale de-a lungul bulevardelor, căsca gura la galantare, şedea în faţa cafenelelor şi citea gazete. Unul râdea, altul fluiera. Scânteind trecu în goană tramvaiul. Un copil se juca cu cercul, în spatele lui lătra un câine. O fată trecu la braţul unui tânăr şi purta o pălărie nouă, albastră.

Acum se ştia, că iarna s-a dus. Ceva nou sclipea, dansa şi răsufla în aer. Voiam să prind şi să ţin strâns acea gingăşie voioasă, răsunătoare şi începui să alerg şi alergai fără ţintă şi auzii sunetele de amiază trase de clopotele bisericilor. Şcolarii cu ghiozdanele în spinare

veneau fuga de la şcoală, iar fetiţele mergeau la braţ şi flecăreau de zor, vesele.

Pe albastrul cerului erau ţesuţi nori albi. Străzile umede răsfrângeau pete albastre şi albe şi aurii. Lângă un chioşc, sta un bătrân şi ţinea un baston în mână, c-o pălărie de paie în cap, şi o floricică roşie la cheotoare. De bună seamă, un bătrân caraghios! O vrabie ţopăia pe lângă picioarele lui şi căuta firimituri. Era o vrabie optimistă fiindcă nu era niciun fel de firimituri. De la o fereastră deasupra unei cafenele o femeie scutura aşternuturi; se opri puţin şi se uită jos în stradă. Părul ei negru prinse o rază de soare. Apoi se făcu nevăzută în odaie. Bătrânul umbla de colo până colo şi-şi învârtea bastonul. Pălăria îi sta obraznică pe ceafă. Vrabia îşi întinse aripile şi-şi luă zborul de-alungul acoperişurilor şi pieri.

Eu o pornii mai departe, cu mâinile în buzunarele pantalonilor, zâmbii fără niciun temei şi cântai un cântec.

Ştiam că acum am să fiu în stare să scriu, şi că tot ce-am scris până atunci, nu era bun de nimic şi trebuia şters, ca şi când n-a fost niciodată. Cum mă întorc în odaia mea, deschid fereastra, ca aerul proaspăt să lumineze pereţii trişti. Am să mă aşez şi am să simt puteri noi, pe care nu le avusesem până atunci. Ele se înălţau din adâncul sufletului meu şi erau frumoase şi tari şi adevărate. Am să muncesc purificat şi totodată îndrăcit. Îmi va veni inspiraţia! Ea izbucnea din adâncul sufletului meu, din căi întunecoase şi întortocheate.

Aceasta era adevărata simţire. Era mare, era cea mai măreaţă din câte simţisem vreodată. Am intrat la Coupole, ca să mănânc ceva. După aceea am să mă duc să mă încui plin de încredere în odaia mea ca să fiu cu desăvârşire singur.

Restaurantul era tixit. A trebuit să mă aşez la o masă, la care sta o fată. Mă uitai la ea, îmi cerui iertare... Dânsa zâmbi în treacăt, dusă pe gânduri, dar încolo nu-i mai păsa de mine şi nici nu-mi răspunse. Purta un basc

portocaliu şi mânca macaroane pe care le răsucea cu dibăcie pe furculiță.

Aşa am văzut-o întâia oară pe Hesta.

*

Mai țin minte şi acum: am mâncat şi eu macaroane. Înainte nu le puteam suferi. Dar uitându-mă acum cu coada ochiului la farfuria ei şi văzând cu câtă dibăcie mânca macaroanele mi s-a părut că nu doresc nimic mai fierbinte pe lume decât macaroane. Ea ocupa din masă mai mult loc decât i se cuvenea. Eu mâncam stând pe marginea scaunului, ca şi cum n-aş fi avut niciun drept să şed acolo. Dar era prea târziu, ca să mă fi sculat sub un pretext oarecare şi să fi plecat. Masa era prea mică pentru doi care nu se cunoşteau.

Era o nerozie că nu schimbasem nicio vorbă. Dar dacă aş fi început o convorbire, s-ar fi părut că o fac numai fiindcă eu sunt bărbat şi ea fată, şi, ce-i drept, frumuşică. Asta am văzut-o de la întâia aruncătură de ochi. Şi fiindcă, pe deasupra, părea că nu se sinchiseşte de mine, lăsai lucrurile la voia întâmplării şi-mi mâncai macaroanele. Ne-am întins unt pe pâine fără să vorbim. Pe dinaintea mesei noastre au trecut tot felul de oameni. Un tânăr cu păr lung şi o mapă de desene sub braț, se învârtea printre mese. Voia şi el să-şi câştige o mâncare. Mi-am zis că desenele lui trebuie să fie proaste. Vecina mea de masă întinse mâna şi luă jumătatea ei de sticlă cu apă de Evian. Părul ei blond ieşi puțin de sub bascul portocaliu. Deodată mi-a dat în gând, că are totuşi haz să stai singur în Paris şi să scrii o carte. Ea sfârşise cu macaroanele şi începu să curețe o rodie. Luai şi eu una. Ea aruncă din greşeală un sâmbure pe farfuria mea şi atunci vorbi întâia oară. „Iartă-mă”, zise ea.

— Nu face nimic, am răspuns.

Am început să ne mâncăm rodiile. Dânsa n-o stoarse pe a ei, ci o împărți în felii, pe care le sugea una câte una, făcând puțin zgomot. Zeama îi curgea pe degete.

— Mie nu-mi plac deloc, zisei.

— De ce? spuse ea.

Nu mai aveam niciun temei să urmăm convorbirea.

Mă prefăcui că mă interesează o întâmplare de la celălalt capăt al restaurantului. Întorsei gâtul într-acolo, încruntai fruntea, clipii din ochi şi râsei cam obosit. Cred că ea nici n-a băgat de seamă. Când i-am aruncat o privire în treacăt, am văzut că se uita în altă parte. Atunci m-am lăsat păgubaş.

În felul ăsta nu mergea. Am îmbiat-o cu ţigări. Spre uimirea mea, a luat una. Dar am stricat iar totul, fiindcă am voit s-o slujesc cu bricheta mea, care n-a luat însă foc. Ca îşi când n-ar fi aşteptat altceva, ea aprinse un chibrit, pe când eu mă mai chinuiam cu blestemata de piatră, şi-mi mânjii degetele.

— Nu face nimic, zise ea prietenoasă, îmi aprind totdeauna singură ţigara.

Ce-mi păsa mie ce făcea ea „totdeauna!" Nu asta îmi fusese scopul. Am dat greş, şi pace! Voiam să mă aplec puţin către ea şi cu stânga să-i ţin bricheta sub ţigară. Apoi aş fi închis-o cu măiestrie şi aş fi chemat chelnerul. Şi în schimb stam mai mult decât smerit, o lăsai să-mi dea ea foc şi nu ştiam ce să spun.

Acum era foarte prietenoasă. De când fuma una din ţigările mele, părea că e o legătură între noi.

— Negreşit, eşti pictor, spuse ea.

— Nu, zisei eu. Acum încerc să scriu o carte.

Mă privi serioasă.

— Trebuie să fie foarte greu, zise ea.

— Da.

Păcat că nu puteam s-o fac să creadă, că pentru mine scrisul e uşor. Credea poate, că o păcălesc.

— M-am trudit toată iarna, o încredinţai. Am prea multă autocritică, ca să scriu aşa în bobote. Cea mai mare parte o rup, înainte de a mă mulţumi ceva.

— Fireşte, zise ea.

Nu prea vedeam cum i se părea asta aşa de firesc. Pe semne că o grămadă de aşa zişi critici mâzgălesc hârtia

într-o doară. Simțeam nevoia să vorbesc cu ea despre cartea mea. Ce frumos ar fi fost, dacă m-ar fi întrebat ceva despre ea. Dar stai! Mai întâi trebuia să ştiu cine e.

— Dar dumneata ce faci?

— Învăț muzica: pianul.

— O, e frumos!

— Da... îmi place, zise ea.

— Muzica şi poezia se înrudesc în multe privinți, îmi dădui eu cu părerea, ca să revin la ale mele, şi cred că Parisul e cel mai nimerit loc pentru amândouă. Dumneata ce crezi?

— Parisul e foatre drăguț, zise ea.

„Drăguț" nu mi s-a părut cuvântul potrivit.

— Nu! îi răspunsei. Ai vrut să spui că e plin de viață, nespus de plin. Nu ți se pare? Într-una îmboldeşte mintea. E cu neputință să stai liniştit şi să nu faci nimic! Aici trebuie să creezi, ca să ții pasul cu vremea ce te biciuieşte.

Deodată băgai de seamă, că îndrugam fleacuri grozave.

— Nu numai aici, în Montmartre, se simte asta, urmai eu, ci şi dincolo, pe malul celălalt: această atmosferă e încărcată cu electricitate! Aici nimic nu-i mort! Totul străluceşte. Totul trăieşte. Stai în piața Concordiei, ca un turist obişnuit şi te uiți la Champs-Elysées, către Etoile, cât de vie e circulația, şi te mişcă adânc, te zguduie până-n adâncul sufletului, încât îți vine să dai capul pe spate şi să strigi!

Ea zâmbi uşor, ca şi când m-ar fi socotit nebun.

— Îmi place mai mult la țară, răspunse dânsa.

— Negreşit, zisei, e frumos la țară. Îmi place să stau câteva zile la țară. Dar să trăiesc într-una acolo, – nu! E totdeauna acelaşi lucru, nicio schimbare. În Paris însă fiecare zi e altfel, totul zvâcneşte şi-i în necontenită frământare. Ai senzația, ca şi când aici s-ar petrece în fiecare clipă ceva zguduitor. Dacă aş trăi la țară, aş tresări în fiecare clipă de teamă să nu întârzii ceva.

Ea se întoarse şi înălță din umeri.

— Sminteală! zise ea.

Sfârşisem. Vorbele mele păreau spuse în vânt.

— Unde stai? am întrebat-o.

— Într-o pensiune, pe bulevardul Raspail, răspunse ea. E foarte plăcut, dar se ţine grozav să nu vii prea târziu. Dar nu face nimic. Eu ies rar în oraş, mai ales seara. E încă răcoare.

— Mie nu mi-ar plăcea: să viu totdeauna la ţanc. Am o odaie în strada Cherche-Midi. Nu prea mare, dar acolo pot să fac ce vreau.

— Da.

— E minunat, urmai eu, când te-ai apucat de o lucrare pe care poţi s-o laşi oricând. Vezi dumneata, la scris pot să-mi împart eu însumi timpul. Pot să muncesc sau să trândăvesc, după pofta inimii. Vin când vreau, plec când vreau şi beau ceva.

— Dar cred că asta te abate mult de la lucru.

— Ah! câtuşi de puţin. Doamne! am răspuns râzând: Când eşti obişnuit, poţi să te apuci de lucru şi să-l laşi cu mintea limpede. Când te întorci acasă, reiei firul chiar de acolo de unde l-ai lăsat.

Nu putui să mă încredinţez dacă spusele mele au impresionat-o. Se uita într-adevăr la mine, dar privirile ei păreau că pătrund prin mine în depărtare. Nădăjduiam că dacă aş mai vorbi, o să se uite iar în ochii mei. Am căutat să-mi îmblânzesc glasul cât puteam, ca să n-o smulg din visul ei.

— Ar fi greşit să stai aici şi să aştepţi idei, zisei duios. Altfel, aş putea să stau toată ziua în aştepare. Nu, trebuie să te străduieşti singur, întocmai cum se trudeşte un zidar să aşeze cărămizi la o clădire. Cred că tot aşa e cu muzica dumitale. Trebuie să faci desigur multe exerciţii cu degetele, să exersezi game şi arpegii. Nici dumneata nu poţi să aştepţi, ca să-ţi vie o melodie din zbor. Trebuie să te chinuieşti într-adevăr mult...

Păru că n-a băgat de seamă ce nerozii am îndrugat. Se uita tot în depărtare. Dacă o merge tot aşa, mi-am spus, sunt în stare să nu mai vorbesc, să pun coatele pe masă

şi capul în mâini, s-o privesc şi să nu mă mai gândese la nimic. Nu era frumos să te uiți aşa țintă în gol, cum făcea ea. Asta nu mi-a plăcut. Tot aşa de puțin ca şi felul cum am stat împreună la masă, fără să scoatem un cuvânt. Era cu neputință să înşir mai multe lucruri nesăbuite de cum am îndrugat eu în acel timp scurt.

— Îți place viața de la țară, zisei. Cred, că ai mare dreptate. Îți întorci bucuroasă ochii de la goana asta trudnică şi de la istovirea asta din oraşe. Îți place mai curând să ți se uşureze orice muncă. Îți place mai bine... nu ştiu ce-ți place mai bine... Îți pare bine că a trecut iarna?

— Ce legătură are iarna, cu tot ce-ai înşirat?

— Foarte mare, răspunsei. Dar e greu de lămurit; dar cu toate acestea, poate că ai să înțelegi! Doamne! azi mă simt atât de bine! A început, când m-am sculat azi dimineață. M-am uitat pe fereastră, şi nu mai ploua, iar pe prag era o băltoacă plină de soare, iar o fetiță trecu în fugă şi după ea un câine. Aerul era atât de proaspăt şi plăcut, iar perdelele întinse peste o cafenea fâlfâiau în vânt. Toate băltoacele de pe stradă erau albastre ca cerul.

— În ce chip drăguț îți arăți sentimentele, zise ea.

Astfel am văzut că „drăguț" era cuvântul ce-i plăcea mai mult.

— În bulevardul Raspail, urmă ea, nu pot să răsuflu aşa-n voie ca dumneata. Am o odaie cu o altă tânără împreună, o vieneză. Ea doarme cu gura deschisă şi ferestrele închise. Are părul negru împrăştiat totdeauna pe toată perna; când se îmbracă, până şi perdelele trebuie să fie lăsate. Cineva din tramvaiul ce trece pe stradă ar putea să se uite în antreu! Tâmpenie, nu?

— Mare tâmpenie, zisei.

— De aceea, nu pot să am fericirea să mă scol aşa de dimineață ca dumneata.

Vedeam pe vieneză întinzându-se molâie şi amorțită, în patul nedesfăcut, iar pe fata asta şezând foarte trează şi dreaptă şi privind prin geamuri un fragment pătrat al

cerului.

— Da, zisei, atunci ar trebui s-o porneşti iute pe stradă şi s-o iei la goană; apoi, când vântul ţi-ar ciufuli părul şi te-ai întâlni cu oameni care râd şi flecăresc şi ai vedea o bătrână care vinde flori, – atunci ai să râzi şi dumneata. Nu poţi altfel fiindcă eşti fericită.

— Îmi place cum descrii toate, zise ea; e ceva caraghios, dar e foarte drăguţ. Înţeleg ce vrei să spui cu râsul şi bătrâna vânzătoare de flori: Norocul vrei să zici. Norocul în sine. Toate astea se găsesc în cartea dumitale?

— O, nu, cartea mea va fi foarte serioasă. Aşa ceva nici n-ar fi la locul său în roman. Tipărit ar părea o nerozie.

— Se prea poate, zise ea.

— Închipuieşte-ţi că mai ştiu când am vorbit ultima dată aşa ca acum dumitale, zisei. Dar e mult de atunci.

— Pot să-mi închipui. Dacă te îndeletniceşti numai cu romanul dumitale, nu mai ai timp pentru oameni.

— Nu numai asta. Dar nu cunosc pe nimeni.

— Asta nu-i prea drăguţ din partea dumitale.

— Dacă e drăguţ sau nu-i drăguţ, îi răspunsei, la asta nu m-am gândit încă. Poate că e chiar aşa. Poate că ar trebui să colind şi să văd alte locuri şi să mă apuc de altceva.

— Nu trebuie să faci ce nu vrei, îşi dădu fata cu părerea.

— Pentru dumneata totul e cum se cuvine. Nu eşti niciodată singură. Poţi să petreci totdeauna şi să te plimbi cu colege.

— Colege?... Făcu o mişcare disprețuitoare. Nu prea am timp de ele. Mai bine singură.

— Dac-ar fi cu adevărat primăvară, iar nu de-abia începutul. E încă prea răcoare, ca să umbli mai mult în aer liber. Dac-ar fi cu adevărat primăvară, şi n-ai avea ceva mai bun de făcut, ne-am putea duce la Versailles, să ne plimbăm puţin prin grădini.

— Versailles îmi place, zise ea, fără a se hotărî.

— Prin împrejurimi sunt o mulțime de locuri minunate, urmai eu. Chiar dacă le-ai mai văzut, nu te mai saturi văzându-le din nou. Parisul e doar fermecător. De-aş fi bogat şi aş avea o maşină!...

— Poate că o să capeți bani mulți pe cartea dumitale, presupuse ea.

Acum nu mai aveam atâta poftă să vorbesc despre carte.

— Ah! nu se ştie; dar de-aş avea o maşină, aş putea să te plimb prin împrejurimile Parisului, oriunde ai voi. Atunci am putea bate pădurile, ce zici? Pădurea din Fontainebleau va fi în curând minunată: copacii şi totul.

— Dar ce-i cu munca dumitale? întrebă ea.

— Nu-i atât de însemnată. Din când în când pot s-o las mai moale, îi spusei; altfel, te tâmpeşti şi ajungi pe o linie moartă, iar asta ar fi cea mai mare nenorocire. Faci exerciții în fiecare zi?

— Da.

— Din când în când ar mai trebui să-ți iei o vacanță, apoi din nou la lucru! îmi dădui cu părerea.

— Apoi, dacă e vorba, nu muncesc doar într-una. Învăţ după un plan stabilit de studiu, apoi mă duc acasă şi exersez. La prânz mănânc în oraş, ca acum. Uneori trebuie să fac fel de fel de târguieli, sau mă duc la plimbare ori la cinematograf.

— De când sunt la Paris, n-am fost la niciun cinematograf. De-abia acum mi-a trecut asta prin cap. Vrei să mergem azi la un matineu?

— Nu, am oră de pian.

— Şi nu poți s-o amâni?

— Nu, trebuie să mă duc la lecție.

— Păcat. Eşti grozav de conştiincioasă.

— Nu ştiu.

Chemă chelnerul, ca să plătească.

— Te rog, lasă-mă să plătesc eu, o rugai. Ea mă privi uimită.

— Nu fi nesocotit, zise ea.

— Nu, pe cuvânt de onoare, mi-ar face atâta plăcere şi

n-ar însemna nimic pentru mine.

— De bună seamă nu. Oricum, îți mulțumesc.

— Te-am supărat cu asta? întrebai. Fireşte, ți se pare că nu ne cunoaştem încă destul, ca să primeşti.

— Ah, nu pentru asta. Dar mi-a plăcut totdeauna independența.

Îşi strânse lucrurile, săculețul de mână şi mapa de note, şi păru mai departe de mine decât înainte. Ca şi când mi-ar fi cu totul necunoscută.

— Ce rău că trebuie să te duci la lecție, zisei, dar nădăjduiesc să te găsesc iar aici diseară. Te duci uneori la Dôme sau la Rotonde?

— Câteodată.

— Desigur că te-aş fi observat.

— Localul e mare.

Ea se ridică. Arăta bine. Era micuță şi mlădioasă. Purta o rochie cafenie. Bascul portocaliu îl purta pieziş pe o parte. Urechea stângă rămânea liberă.

— Ai putea să fii mâine la Dôme? întrebai.

— Nu ştiu.

— Aş putea să te poftesc la ceai? Sau cafea, sau orice vrei?

— Eşti foarte drăguț.

— Dacă nu poți mâine, poate poimâine? Ori în timpul săptămânii?

— Da.

— Foarte bine! Dacă o fi tot aşa de cald, ne-am putea repezi într-o zi şi la Verseailles.

Ea zâmbi şi se uită în gol.

— Bună ziua, spuse ea, şi izbândă cu romanul.

Apoi se întoarse şi porni printre mese, pe drumul de la mijloc, după aceea după colț şi afară pe uşa turnantă. Dreaptă şi subțirică, părăsi Coupole.

Când m-am reaşezat, îmi dădu în gând că aş fi putut totuşi s-o petrec până la conservatorul ei. Poate că avea drum lung. Am chemat pe chelner, am plătit şi am alergat în stradă. Dar nu se mai vedea nicio urmă a ei, iar eu nu ştiam încotro apucase.

Între timp se înserase puţin, dar nu era frig. Multă lume se şi aşezase în faţa Dômului. Văzui chiar pe un tinerel cu pălărie de paie. Dar, oricum ar fi fost, acum trebuia să mă duc într-adevăr acasă. Era ziua în care îmi făgăduisem să încep realmente.

Iarna era pe sfârşite. Eram în martie. Acum nu mai aveam nicio portiţă de scăpare. Mă simţeam bine. Am să mă aşez la masă şi am să lucrez până pe la opt seara. Veselia aceea, aerul acela, acele prime adieri ale primăverii îmi dădeau mare poftă de lucru. M-am sculat dimineaţa şi am ştiut că voi fi în sfârşit destoinic să creez. De atunci nu s-a schimbat nimic în hotărârea mea. Timpul era minunat de frumos. Nu mi-era foame, nu mi-era frig.

Convorbirea cu fata mi-a făcut plăcere. Mâine am să fiu la Dôme pe la patru. Ar avea haz, dacă ar veni mai des pe-acolo şi totdeauna la o anumită oră. Atunci mi-aş putea lăsa lucrul şi aş şti unde s-o găsesc. Ar fi chiar minunat, de-ar veni zilnic şi apoi să avem o masă a noastră lângă sobă. Chelnerul ne-ar cunoaşte şi ne-ar păstra locul. Iar eu i-aş povesti despre cartea mea, şi dânsa despre muzica ei. Poate că merge cu mine la ţară. Duminică! Duminică sigur. Pădurea din Fontainebleau o să-i placă. Îi place doar la ţară! Trebuie s-o vadă neapărat.

Aşa. Acum aştept iar în strada Cherche-Midi. Era bine, că era aşa de aproape de bulevardul Montparnasse. N-aş fi putut să trăiesc nicăieri în altă parte.

Mă uitai pe fereastră. Aerul curat se mai simte încă. Norii n-au putut să-i facă nimic. Un tâmplar de scaune umbla pe stradă, se oprea, sufla în mica lui trâmbiţă şi se uita în sus la ferestre. Undeva, într-o grădină, urla un câine în lanţ. Nu-i plăcut zgomotul ăsta. Tramvaie uruiau de-alungul bulevardului. Am închis fereastra, m-am aşezat la masă, am căutat tocul şi mi-am rânduit hârtiile. Aveam o grămadă de material. Mi-am aprins o ţigară şi am început să mă reculeg, în timpul acesta

descriam cu vârful peniței tot felul de chipuri pe sugativă. Era chiar caraghios. La urma urmelor, nu mă prea simțeam îndemnat spre lucru.

CAPITOLUL IV

A doua zi, la patru, eram la Dôme. Dar fata nu era acolo. Am aşteptat, am tot aşteptat. Poate că lecţiile de pian ţineau mai mult. Negreşit, nu fusese o înţelegere hotărâtă între noi. Nu trebuia să fie neapărat acolo.

În ziua următoare m-am dus iar la Dôme, a doua zi iar. Mă plimbam într-una de la Dôme la Rotonde; poate era în celălalt şi astfel nu ne puteam întlâlni. Ea nu era însă nici în unul nici în altul. Pesemne, că nu putuse să vină. Seara am luat-o de-a lungul bulevardului Raspail şi am vrut să văd, dacă nu pot să dau întâmplător peste pensiunea ei. Nu m-am dus anume într-acolo. Am fost doar în trecere. La urma urmelor, de ce n-aş trece tot aşa de bine pe bulevardul Raspail ca pe alt drum? Oricum ar fi, – pensiunea n-am găsit-o.

Către sfârşitul săptămânii, pe la şase seara m-am dus la Dôme. După prânz plouase. Am stat acasă şi am lucrat. În felul meu. Apoi am venit să trag puţin aer proaspăt. Mai mult din obişnuinţă decât pentru vreo pricină serioasă, m-am dus la Dôme. Nu mai credeam s-o văd.

Stam pe trotuar şi cumpărai ziarul de la vânzătorul, care îşi striga marfa totdeauna acolo. Nu vroiam neapărat să citesc. Mă uitam numai aşa în el. Deodată ceva mă făcu să ridic capul. În spatele unei grămezi de mese din faţa Dômului, dintr-un colţ de lângă zid, am văzut un basc portocaliu. Ea sta acolo, tocmai la colţ. Am mototolit gazeta şi mi-am croit drum spre dânsa. Citea o carte, mâncând în acelaşi timp o gogoaşă. Era atât de adâncită în citit, încât a ridicat capul de-abia după ce-i atinsei umărul.

— Dar unde te-ai ascuns? exclamai înciudat. Noroc

că te-am găsit. Din întâmplare m-am uitat încoace şi ţi-am zărit bascul. Dar hei, cum îţi merge?

Ea mă privi rece şi ţinu degetul la pagina la care se oprise.

— Poftim?

Mă legănam de pe un picior pe celălalt ca un idiot şi-mi părea că într-adevăr sunt. Îmi închipuisem cu totul altfel revederea noastră.

— Iartă-mă, zisei, mă tem că te-am cam speriat. Dar... vezi dumneata: am venit în fiecare seară încoace şi am tot nădăjduit să te văd, şi de fiecare dată am fost tare dezamăgit, că nu te găseam. Acum însă te-am regăsit... şi atunci mi-am pierdut întrucâtva cumpătul... de emoţie.

— Lasă că e bine, zise ea zâmbind. Ia loc.

Asta suna mai bine. Mi-am tras un scaun lângă al ei şi am zâmbit şi eu

— Ce citeşti? Ceva frumos?

Dar nu-mi păsa deloc de carte.

— E o carte drăguţă, zise ea; e de Kessel. Cărţi de astea îmi plac. Ai citit-o?

— Nu. Am frunzărit romanul. Nu: nu sunt tare în limba franceză.

— Dar de bună seamă, că citeşti grozav de mult englezeşte? presupuse ea.

— Nu, la drept vorbind nu. N-am timp.

N-aveam niciun chef să vorbesc despre cărţi.

— Ce-ai făcut de când nu ne-am mai văzut? o întrebai.

— Lecţii de pian, exerciţii... ca de obicei! Ah, da, am fost şi la cinematograf şi alaltăieri am cinat în apropiere de Montmartre.

— Aşa? Şi de ce n-ai fost aici?

— Am uitat.

— Şi nici nu te-ai gândit măcar să vii încoace?

— N-am ştiut.

— Da. Atunci, de ce ai venit azi?

— Mi-era tocmai în drum.

Nu puteam să înțeleg! Dacă ar fi vrut, ar fi putut să vină. I s-a părut că nu-şi avea rostul. Şi eu, care o aşteptam seară de seară! Îngrozitor!

— Ai fost aşadar în societate? întrebai.

— Ah, nu! Numai cu două tinere de la pensiune.

Asta m-a bucurat. Speram să se fi plictisit zdravăn.

— Dar cu scrisul ce se aude? mă întrebă ea.

— Romanul meu? Tot aşa. Azi am scris toată ziua. Iarăşi şi iarăşi. Ce-ar fi să bem ceva? Sau mai iei o ceaşcă din ce-ai băut? Unde o fi chelnerul? Ori doreşti mai curând altceva?

— Nu mai mi-e sete.

— Zău? Ah!... da, atunci mai bine încă o ceaşcă de ciocolată? Chelner! Despre ce-am vorbit oare adineauri? Da, aşa-i. Să ştii, că-mi pare foarte bine că te-am găsit. Veneam doar în fiecare zi aici şi am sperat într-una să te văd. Dacă n-ar fi fost bascul dumitale portocaliu nu te întâlneam nici acum De azi încolo trebuie să-l porți totdeauna, când vii încoace. Localul ăsta îmi place. Şi dumitale? Ia uită-te la ăla de colo cu părul lung... E un nebun. Doamne, ce caraghios! Dar ciocolata asta nu mi se pare tocmai de soi. Ia mai bine altceva. Nu ți-e frig, nu?

Ea clătină din cap şi trebui să-şi muşte buzele.

— Mă simt bine, zise ea.

— De ce râzi? Ai râs, da. Cred că am spus o prostie.

— Nu, nu, nimic. N-am râs. Te rog, vorbeşte mai departe!

Ce era să mai spun? Am şi băgat de seamă că m-am purtat prost. Am tăcut şi m-am uitat cum îşi bea ciocolata. După un răstimp nu m-am mai gândit la măgăria mea şi am reînceput.

— Spune-mi ce-ai făcut în Montmartre. A fost o sindrofie plăcută?

— Ți-am mai spus doară: n-a fost niciun fel de sindrofie.

— Fireşte că nu. A fost frumos, unde ai cinat? Americani erau pe-acolo? Lucrul cel mai neplăcut în

Montmartre e că dai de ei peste tot. Aici mai merge. Ieri a fost o zi minunată, nu? Eram sigur că o să fii aici. Nici nu puteam să-mi închipui unde ai putea să fii.

— După lecție, am băut ceai într-un local de lângă Trocadero, zise ea.

— Ai băut... într-adevăr... ceai? Unde? În strada de la Tour? La stația de tramvai? Acolo, de unde porneşte spre Bois de Boulogne? Ai mers cu linia 16? Spune odată!

— Ai fost şi acolo?

— Nu, dar mi-am închipuit foarte lămurit cum ai mers cu linia 16. Nu te plimbi niciodată în Bois de Boulogne? Aş vrea să vină vara mai curând! Martie e o lună neînsemnată. Vara poți să faci cele mai frumoase pozne.

— Ce fel de pozne?

— Ah, nu ştiu. Prostii! Tare aş vrea să plec odată pe Sena de vale, spre St.-Cloud, cu unul din acele vaporaşe de excursii. Ai văzut-o, când era înghețată?... Vorbesc de Sena. Era ceva măreț. Ca un peisaj polar! Nu vrei o țigară?... Cred că nu trebuie să pleci acum.

— Nu.

Se uită la ceas.

— Bun! Dacă ți-e frig, intrăm înăuntru. Spune-mi, te rog, ce-ar fi dacă ai mânca astă-seară cu mine?

— Azi nu. Mulțumesc călduros.

— Într-altă seară?

— Poate... întâi trebuie să întreb, dacă...

— Asta sună a oprit! Dar ce fel de pensiune e asta în care stai! Să n-ai voie nici măcar să ieşi în oraş!

— Nu-i chiar aşa de rău.

— Mai bine mort decât într-o astfel de pensiune! Se poartă cu dumenata ca şi cu un sugar. Dar câți ani ai, dacă mi-e îngăduit să întreb?

— Am nouăsprezece, răspunse ea.

— Ah, adevărat? În unele privințe pari mai tânără, în altele iarăşi mai în vârstă. Nu ştiu... e o mojicie că spun aşa ceva?

— Nu, nu mă supără deloc.

— Vasăzică, n-am spus ceva urât?

— Nu.

— E încântător din partea dumitale, că-mi îngădui să stau aici şi să vorbesc cu dumneata. Doamne, uneori mi-e aşa silă de mine! Dar pentru asta nu trebuie să crezi cumva că-mi face atâta plăcere să vorbesc cu dumneata, fiindcă singur mă plictisesc. Vreau să spun că să vorbesc doar aşa cu cineva, n-are fireşte niciun farmec pentru mine, ci – nu pot s-o lămuresc bine, nu sunt dibaci, înţelegi?

— Desigur. Mi se pare drăguţ. Şi eu sunt aşa. De altminteri, eu nu vorbesc cu nimeni.

— Cu nimeni? Minunat!...

Străluceam de bucurie. Altfel nu puteam. Era bine că în unele privinţe ne potriveam. Acum mi se părea că ne cunoaştem de mult. Dacă gândeam la fel cu ea, nu puteam fi chiar aşa de nătărău. Concluzia asta m-a bucurat mult. Înseamnă mult pentru mine să pot vorbi cu ea. Voiam să încuviinţez tot ce spunea.

M-a cuprins o beţie uşoară, ca o îndrăcire. Îmi venea să urlu de bucurie! Sau, mut de încântare, să stau acolo şi s-o privesc într-una. Inima îmi bătea să se spargă. Dar înainte de toate eram foarte smerit. Aş fi vrut să mă fac mic de tot în faţa ei. Aş fi vrut să mă arunc înaintea ei în ţărână.

Câtva timp abia de am schimbat o vorbă. Ea se uita la cei din cafenea. Părea că-i face plăcere, căci toată vremea avea un zâmbet glumeţ. Aş fi vrut să ştiu să desenez. Atunci i-aş fi desenat nasul şi bărbia. Am încercat şi i-am desenat profilul cu un chibrit ars pe marmora mesei. Nu semăna cu nimic, chiar cu nimic. Am şters-o cu cotul. Ea n-a băgat nimic de seamă. Abia după câtva timp s-a întors către mine.

— E plăcut aici, nu-i aşa? zise ea şi zâmbi frumos.

Până atunci nu mi se întipărise încă bine de tot chipul ei. Dar de astă dată mă izbi deodată, şi văzui: era minunat de frumoasă. N-am putut să scot o vorbă măcar. Puteam doar s-o privesc necontenit.

— 'Ce s-a întâmplat? întrebă ea.

Am simțit cum roşesc. Roşeața ieşea din guler şi se întinsese peste ochi şi frunte.

— Iartă-mă, zisei, nu am fost atent. Da, ăsta e un local foarte bun. Mi-a plăcut totdeauna.

Ea se uită la ceas.

— La pensiune mâncăm la şapte şi cincizeci, zise ea, iar mai înainte trebuie să te sohimbi. Aşa se cere acolo. Trebuie să plec. Orişicum, o să întârzii.

Am tresărit, prea tare, numai din dorința de a-i face pe plac.

— Pot să te petrec până în bulevardul Raspail? o întrebai.

— Dar nu-i drumul dumitale.

— Ah!... nu face nimic, nu mă grăbesc. Sunt bucuros să mai umblu puțin.

Am plătit şi am plecat împreună, şi am ajuns prea repede la pensiunea ei. Casa nu mi-a plăcut. O femeie posomorâtă se uită de la o fereastră de sus. Dar nu ne-a văzut. Aş fi vrut să spun aşa de multe, dar nu mi-a dat nimic prin cap. Mă temeam să nu se supere, dacă aş fi poftit-o la cină. La o adică, pentru ce s-ar fi dus cu mine la masă! Gândul ăsta mă chinuia îngrozitor. Tot ce-am putut scoate înaintea casei ei a fost numai: „Nădăjduiesc să te văd în curând", iar dânsa a răspuns: „Da, să sperăm". Eu am mai spus: „Mâine poate?" şi a zis: „Da, poate". Şi a trebuit să mă mulțumesc cu asta.

Ea a intrat în casă. Am mai aşteptat puțin, apoi am luat-o iar pe bulevardul Raspail.

Să mă duc acum acasă şi să lucrez? Nu prea avea noimă. Azi scrisesem deja ceva. Nu trebuie exagerat. Aşadar, mai întâi am cinat şi am nimerit apoi într-un cinematograf. De mirare, că înainte nu mi-a dat asta în gând! Am văzut un film prost. Dar era totuşi o schimbare, ce ar putea folosi şi cărții mele, şi îmi zisei: Dacă fata frumoasă ar fi stat tot timpul cu mine!

*

Într-o după-amiază, după lecția ei de pian, şedeam la Rotonde. Eu venisem ceva mai înainte, ținusem masa liberă şi o aşteptasem. Izbutisem în sfârşit s-o pot vedea în fiecare zi către cină. Era frumos. După lecție îi era sete şi era cam obosită. Într-o zi venise iar, şi după două zile din nou, şi în ziua următoare, şi o zi după aceea iar, şi astfel din asta s-a făcut o obişnuință. Venea ori la Dôme ori la Rotonde, şi totdeauna mă găsea acolo.

Înainte lucram şi mă gândeam la întâlnirea de la 5. Asta făcea să aibă rost toată ziua. Era bine să te uiți pe la 4 la ceas şi să-ți spui: încă un ceas. Numai un ceas! Apoi încheiam agale munca. Pe la 4 jumătate mă sculam, coboram, rezervam o masă şi o aşteptam.

Abia puteam să-mi închipui cum am putut să rezist înainte, când o zi era la fel cu celelalte. Şi nu ştiam cum aş mai putea trăi vreodată fără întâlnirea de la 5. În mine tresălta ceva de bucurie, când, legănând mapa de note, ea venea către mine prin cafenea. Purta mereu bascul portocaliu.

I-am zis Hesta, iar dânsa mi-a spus Dick. Eu dam mereu cu gura până nu mai puteam, iar ea dădea din cap şi părea să încuviințeze tot ce spuneam. Uneori sta liniştită, cu gândul aiurea şi se pierdea în vise. Nu mai eram atât de umilit ca la început. Chiar spre uimirea mea, îi dam zor cu tot felul de teorii şi ştiam că le apăr pe ton semeț. Era o droaie de probleme, despre care, se putea discuta mult şi bine. Câteodată mi se părea într-adevăr, că ea la o adică e mult mai deşteaptă decât mine. Dar n-o ştia, şi asta o făcea să pară şi mai tânără. Asta mi-a plăcut. Finețea ei mi-a plăcut.

Văzusem multe, pățisem multe. Eram foarte bătrân. Eram înțelept. Vorbeam mult despre viață. Ea mă privea cu evlavie, cu ochii adânci, în care se găsea o mâhnire pe care n-o înțelegeam, şi care mă făcea iar smerit. Apoi mă bâlbâiam şi mă fâstâceam, şi eram tânăr.

În astfel de clipe nu eram mulțumit că şedeam cu ea un ceas ori două la Dôme sau la Rotonde. Tare aş fi vrut

să cinez cu dânsa, apoi să mergem poate la un cinematograf şi după aceea la o mică gustare şi băutură. Apoi aş fi putut s-o petrec iar până la pensiune. Numai o seară împreună cu ea, de la 5 până la, să zicem, 11! Ar fi fost ceva tare frumos! Dar trebuia să mă mulţumesc cu ceasul meu de după-amiază, trebuia să mă mulţumesc cu adevărat. E ruşinos cum e făcut omul: totdeauna vrea să aibe ceva mai mult!

Şedeam la Rotonde. Ea îşi sorbea limonada de portocale printr-un pai.

— E caraghios, zisei, ce tărăboi şi cu sexul! Ca şi când ar fi lucrul cel mai însemnat de pe lume! Şi pe lângă toate astea nici nu-i măcar ceva real. Imboldul sexual nu-i decât o fază vremelnică de care abia se ţine socoteală. Ar trebui să fie socotit doar ca o sănătoasă nevoie trupească, şi nimic mai mult.

— Nu ştiu, zise ea dusă pe gânduri; asta duce totuşi la încurcături.

— Dar nicidecum, stăruii eu. Tocmai asta e greşeala, că lumea o ia aşa de-al dracului în serios.

Astfel de convorbiri îmi făceau plăcere. Din asta se vedea că ne cunoaştem foarte bine, că eram oameni moderni şi n-aveam păreri învechite. Cu Hesta puteam să vorbesc despre orice.

— Greşeala începe de acolo că se cresc copii într-un chip cu totul neghiob, spusei eu de pildă. Li se ia echilibrul înnăscut şi se ţine adevărul departe de dânşii şi ascuns ca ceva ruşinos. În felul acesta ajung la păreri neadevărate. După mine unul, creşterea copiilor ar trebui cu totul schimbată.

— Ce ai vrea să schimbi?

Am chibzuit. Nu prea eram sigur. Să spui ceva era uşor, dar s-arăţi pe ce te bizui era mai greu.

— Da! Copiilor ar trebui să li se spună să n-aştepte atât de mult de la asta, zisei. Înainte de a creşte mari, ar trebui să ştie tot, ca mai târziu să nu fie dezamăgiţi. Ar trebui să li se spună că toate astea n-au nicio însemnătate, că sunt realmente nimicuri.

— De... câte nu şi-ar închipui apoi copiii! zise Hesta. Iar fetele ar face totdeauna copii.

Râsei. Era grozav de tânără.

— O nu, o lămurii eu; asta s-ar ţine sub control strict. Afară de aceasta, oamenii îşi închipuie tot felul de lucruri, cum le zic ei, tocmai fiindcă îi se spun gogoşi că nu se cade. Dacă n-ar socoti-o decât ca o strângere de mâini, nimeni n-ar avea ceva de zis.

— Zici că e o neapărată nevoie firească?

Încreţii fruntea. Eram la strâmtoare.

— Da... asta e părerea mea. Dar, la urma urmelor, nu se pot da reguli hotărâte în privinţa asta. E ceva cu totul aparte, şi fiecare face cum vrea... Aş vrea să spun... ah! vrei poate încă o limonadă?

— Nu, mulţumesc.

— Ce bine ar fi, dacă n-ar trebui să te duci la urâcioasa dumitale pensiune! Vrei să cinăm odată împreună?

— Da.

— Vineri ar fi bine?

— Vineri ar merge.

— După-masă am putea vedea un film. Poate la studioul Ursulinelor?

— Ar fi drăguţ.

— N-o să fie nimic, dacă ai să ajungi din întâmplare târziu acasă?

— Întâmplător, nu.

Până vineri mi s-a părut că timpul nu se mai sfârşeşte. În răstimp se putea întâmpla ceva: boală şi câte şi mai câte!

— Da, vin, zise ea.

— Vii negreşit, da? o întrebai.

Nici nu-mi venea s-o cred. Îmi venea să sar de bucurie. Aveam poftă să mă bat cu cineva. Mă legănai împreună cu scaunul. Strigai chelnerului: „Vin!”

— Mai ai o jumătate de ceas până să te duci acasă! am exclamat.

Apoi am început să spun palavre despre căsătorie.

— Eu unul nu cred în căsătorie, zisei. E o sălbăticie să legi pe viaţă doi nenorociţi. E o jignire a sufletului. Peste cincizeci de ani, s-o ştii de la mine, niciun om n-o să se mai însoare.

— Ce o să se facă atunci cu copiii? întrebă ea.

— Ah! de asta o să se îngrijească statul, o lămurii cam nesigur. Pentru acest ţel vor exista anumite aşezăminte. Apoi se va introduce poligamia şi poliandria, vreau să spun că atunci fiecare bărbat sau femeie, îşi va putea alege oricând, ceva după plac. Nu vor mai fi legi straşnice. Atunci niciun bărbat nu va mai avea păreri proaste despre o fată, fie că va avea unul sau o sută de iubiţi... Căsătorie? Doamne, mi-e silă numai când mă gândesc. Parcă vezi doi nebuni în faţa celuilalt şi se holbează unul la altul, numai fiindcă vreun preot a rostit câteva cuvinte. Un cămin fără strălucire şi fără tărie! Bărbatul vine seara acasă obosit şi amărât, iar femeia naşte copii unul după altul şi-şi pierde frăgezimea! Mai poftească să spună cineva că e frumos!...

— Dar văd că descrii toate astea în culori foarte ademenitoare.

— Orânduiala căsătoriei e putredă de tot, o încredinţai cu tărie. Cui i-o fi dat în gând? Doar vreunui guguman bătrân din Biblie. Îţi vine să înnebuneşti. Uluiala aceea de sentimente, acele vorbării înduioşătoare, gunoiul acela, care... Alo! ţi-e frig?

— Puţintel.

— O, Hesta... Doamne! ce idiot sunt că te las să stai aici în curent. Dar de ce n-ai spus nimic? Aşa! Hai înăuntru!

— Trebuie să plec.

— Nu, nu. Nu trebuie să pleci încă. Mai ai o grămadă de timp. Ştii, mai am să-ţi spun o grămadă de lucruri. Mai stai, te rog! Uite, aici e o masă, unde nu-i deloc curent şi e foarte aproape de uşă. Mai bea o limonadă! Da, da. Încă o limonadă. Timpul trece turbat de iute. De-abia ai venit şi vrei să şi pleci. Nouă nu ne rămâne decât o clipă. Ai jucat vreodată jocul cu moara de hârtie

şi cu paiul, Hesta? La Dôme îl joacă toţi. Fii atentă! Împart hârtia în bucăţele şi acum din ele se face un omuleţ: astea sunt braţele, astea picioarele, şi asta ar fi să fie capul. Vezi? Acum suflu cu paiul în el picături de limonadă. Uită-te cum mişcă braţele şi cum se apleacă trupul! Are haz, nu-i adevărat? are chiar haz.

Ea râse. Îşi rezemase braţele pe masă şi sta foarte aproape de mine. Părul ei îmi atingea obrazul. O simţeam şi eram nespus de tulburat.

— E minunat, nu? zisei.

*

Vineri am cinat împreună şi ne-am dus apoi la studioul Ursulinelor şi văzurăm întâi un film rusesc. Stam în fund de tot. Lângă noi şedeau studenţi şi băieţandri care veniseră să facă tărăboi. Am făcut fireşte şi eu. Când s-a aprins lumina, am tropăit, şi am fluierat şi am răcnit când începu să se desfăşoare un film prost.

Hesta n-a făcut nimic. Ea zâmbea liniştită, uitându-se ţintă înainte, apoi ne privea cum ne făceam de râs. Eu eram, cum se zice, de-ai casei. Tot timpul am fost nespus de tulburat, că puteam să fiu cu ea împreună. Înainte de masă am fost ca de obicei la Dôme, şi când s-a făcut şapte fără un sfert, ora la care trebuia să fie la pensiune, şi nu se pregătea să plece, abia atunci nu putui să înţeleg. A trebuit să mă întorc cu spatele, ca să nu mă vadă cum m-am schimbat la faţă. M-ar fi luat drept nebun. Abia puteam să vorbesc. Vroiam doar să stau şi s-o privesc într-una şi să mă bucur din plin de norocul meu.

— Ce stai aşa tăcut? mă întrebă ea.

Acum nu trebuie să mă mai pierd cu firea tot privind-o. Trebuia să-i spun unde aveam să cinăm. Tot nu pricepeam încă ce vedea la mine. Nu se plictisea oare cu mine?

Mi se părea că am stat doar câteva minute la Dôme, dar când m-am uitat la ceas, era 8 fără un sfert. Ne-am

dus la Viking, şi mâncarea servită acolo, mi s-a părut că s-a terminat cât ai clipi din ochi.

Mi-a rămas doar imaginea feţei ei zâmbitoare, când înfigeam furculiţa în vreo bucată şi i-o întindeam, spunând: „Nu pare o glumă, Hesta?" şi cum a dat din cap, şi chipul unui chelner care trecea în fugă, şi cum cineva vorbea ungureşte în spatele nostru... Apoi a venit sfârşitul. Ea îşi puse bascul, iar eu chemai pentru plată.

Era neliniştitor cum timpul nu voia să întârzie nicio parte dintr-o secundă. Niciodată nu puteai să te bucuri din plin, să simţi toată plăcerea şi să-ţi spui: „Acum trăiesc, acum... acum..." Era numai o perindare de priviri aruncând sclipiri repezi, iar ele îmi jucau pe dinaintea ochilor: şederea în restaurant... locul de lângă Hesta în studioul Ursulinelor... forfoteala de noapte pe străzi... căutarea unui taximetru... Toate astea erau numai licăriri, pe care nu le puteam aduna, nu puteam să le păstrez... Abia după ce ne-am despărţit: ea la pensiune, iar eu în odaia mea din Cherche-Midi, şi m-am dezbrăcat, – de-abia atunci am îmbinat aceste fotografii à la minut, iar închipuirea mea le-a mărit mult peste realitate. O, umerii ei, care atingeau pe ai mei! Mâna ei n-a stat pe genunchiul meu? Şi faţa ei ţinută în sus, acel zâmbet cu care privea filmul! Toate astea mă mişcau acum c-un farmec mai adânc decât atunci când se întâmplau. Gândindu-mă la astea, eram vrăjit şi chinuit mai mult decât când stam lângă dânsa. Nu puteam să deosebesc ce era aievea şi ce se bizuia pe închipuire diin desfătarea mea. Şi totuşi: gândul la Hesta mă chinuia din ce în ce mai des, necontenit, istovitor şi îmbătător. Şi nu mă apăram. Erau foarte rare clipele în care să mă fi gândit la altceva decât la dânsa.

După seara aceea la cinematograf, m-am întors zbuciumat la vechiul obicei al întâlnirilor noastre de la 5. În seara următoare, când s-a ridicat la 7 fără un sfert şi a vrut să plece, m-a copleşit amintirea din ajun, când rămăsese – şi acum totul trecuse! Acum trebuia să aştept o săptămână întreagă, ca să meargă iar cu mine.

Întâlnirile noastre de la 5 pierduseră preţul lor pentru mine.

Îmi adusei aminte că numai faptul că făcusem cunoştinţă cu ea era ceva minunat, îmi spusei că trebuie să-mi înving neliniştea şi simţurile şi să mă mulţumesc cu ce mi-era sortit. Când mă despărţeam de ea, dam fuga acasă şi mă apucam furios de lucru. Dar n-aveam spor. Chipul ei mă privea într-una, uneori plin de încântare şi câteodată vesel. Niciodată n-am văzut priviri aşa de adânci ca acelea. Iar părul blond sclipea sub bascul portocaliu.

Nu, nimica nu-mi pria. Mâncarea şi băutura nu-mi priau, nici somnul nu-mi pria. Nimic nu-mi pria decât s-o văd pe ea, şi nu numai din când în când, ci tot timpul.

În Duminica Paştelui a mers cu mine la Versailles, şi după aceea ne-am înţeles să fim împreună în fiecare duminică. Când era frumos, mergeam în Bois de Boulogne, iar când ploua, rămâneam în oraş şi vedeam un film. Îi plăceau concertele, fiindcă era melomană, şi eu mă duceam cu ea, deşi nu mă prea pricepeam la muzică; despre felul ei de muzică, nimic. Mă duceam numai ca să fiu lângă ea şi să văd faţa ei, care, nemişcată, se lăsa în voia sunetelor. Trebuia s-o privesc într-una.

La Versailles era în culmea mâhnirii, că în palat nu mai e cum era înainte: niciun curtean pe scări şi în galerii, principese şi regi în pompa lor măreaţă... şi şoapte tainice, foşnet de trene de rochii – nimic.

În locul acestora, o călăuză cu un potop de cuvinte reci şi în dosul lui: noi, care nu-l ascultam de loc, un domn, care ţinea mâna la gură şi căsca, şi clasa unei şcoli de fete, care chicotiră la trecerea unui soldat tânăr.

— O, Dick... zise Hesta. O, Dick... dar nu şi-a sfârşit fraza, şi am întrebat-o: — Ce-i? Pe una din ferestrele sălii oglinzilor ea aruncă o privire în jos pe lunga alee, al cărei capăt ajunge în mijlocul ultimilor copaci, şi spuse: „Totul s-a sfârşit”. Şi nu ştiam ce gândea, la frumuseţea

din trecut, la luxul şi pompa a ceea ce s-a numit odată Franța şi acum era alcătuită din americani cu pălării de paie, lipsiți de simțiri şi de pricepere şi care exclamau „Isuse”, sau se gândea la scurta noastră zi şi la plimbarea noastră, care nu va fi niciodată la fel ca asta...

O apucai de mână, îi zâmbii şi zisei: E bine aşa. Ea a spus: Da, şi zâmbi iar. Am părăsit palatul, am cutreierat parcurile mână-n mână, dar n-a vorbit mult.

*

Era sfârşitul lui aprilie şi foarte cald. Năpădise un adevărat val de căldură. Castanii de pe Champs-Elysées înfloriseră ca o minune; în Bois copacii erau în plină floare. Toate localurile întindeau fețe de pânză peste mese şi aşezau umbrele mari colorate.

Obosiți de munca zilei, bărbații, moleşiți şi prăfuiți, căutau un locşor la umbră. Bălăriile le stăteau pe cefe, iar cu batistele îşi ştergeau frunțile ude. Femeile umblau în rochii subțiri, fără mâneci. În piața Concordiei țâşneau toate fântânile. La Tuillenies copiii alergau desculți. Soarele lumina aleile pietruite. Totul era culoare şi înflorire şi miresme de vară timpurie.

La piciorul podului Jena se opreau taxiurile deschise, un gardian fluieră, ridică brațul: forfoteala porni peste pod, sub care se mişca alene Sena cenuşie.

Pe astfel de timp Hesta n-avea astâmpăr în pensiunea ei. Ieşea seara cu mine de două, trei ori pe săptămână. Şedeam în fața unei cafenele, beam şi priveam lumea. Trecem bucuroşi şi pe celălalt mal într-un Paris, pe care nu-l cunoşteam atât de bine. Acolo era şi mai cald, mai strălucitor, mai luminos, mai însuflețit. O aţâţare deosebită, ce se deosebea de cea din Montparnasse, plutea în aer. Aici eram mai tineri, şi totuşi în unele privinți ne simțeam mai copți, mai vârstnici, nu atât de copilăreşte veseli ca dincolo. Eram aţâţaţi la culme într-un chip necunoscut până atunci. Prezența acelor oameni, care căutau toți acelaşi lucru ca şi mine, avu

asupra mea o înruire puternică, ciudată. Şi Hesta mergea drăguță lângă mine, roşea, se uita în altă parte şi râdea şi nu mai era atât de rezervată ca înainte. Simțeam cât de aproape suntem, şi răsuflarea ei se amesteca cu a mea.

Într-o seară şedeam într-un restaurant. Era muzică, felul de muzică care îmi plăcea mie. Un saxofon cânta melodia, gemea tulburător şi ofta, şi instrumentul ațâța şi ritma mereu mai iute. Apoi cântară ceva dulce, o melodie duioasă, jalnică, ce adia nu se ştia de unde. Tactul te pătrundea adânc. S-a dansat. Am spus Hestei:... „Dansăm?" A dat din cap, ne-am sculat şi ne-am dus la locul de dans. Ştiam că nu sunt bun dansator, aşa că ei nu putea să-i facă plăcere. Dar mie îmi făcea atât de multă! A trebuit s-o țin, eram strânşi unul lângă altul. Părul ei îmi atinsese obrazul. Părea mică de cum îmi închipuisem, şi făcea nişte mişcări ca şi cum n-ar avea voință şi ar fi o parte din mine. Nu ştiam dacă dansez şi nu vedeam ce se petrecea în jurul meu. Eu o țineam pe ea, ea pe mine, şi era altfel de cum a fost vreodată mai înainte.

Când a încetat muzica, am plecat şi noi. Ducea pardesiul pe o mână, bascul pe alta. Luminile sclipeau ciudat. Oamenii treceau pe lângă noi. Nu ne-am uitat la ei. Am chemat un taxi. Veni un Citroën galben cu frânele scârțâind. Era deschis şi jilav. Ne-am urcat fără se spunem vreo vorbă, şi nu ştiam încotro să mergem şi ce-o să se întâmple apoi, şi nici încotro ne ducea şoferul. Am îmbrățişat-o şi mi-am îngropat fața în părul ei. Şi am simțit cum îi bate inima şi cum îi tresare trupul tânăr. Nici de visat n-aş fi visat că sărutarea unică a unui om poate să țină aşa de mult, aşa de veşnic. Tot nu vorbeam niciunul. O țineam strâns, nu-i dam drumul, iar ea sta liniştită. Apoi s-a întors şi-şi rezemă capul de umărul meu.

— Hesta, zisei, Hesta, iubita mea, eşti supărată pe mine?

— Nu.

— E atât de nespus de frumos să fiu cu tine împreună. Nu mai merge aşa, Hesta, fără să se întâmple ceva.

— Nu.

— Pune braţul în jurul gâtului meu.

— De ce?

— Fă-o, draga mea.

— Dar încotro a luat-o ăsta, Dick?

— Nu ştiu... e doar tot una. Te iubesc atât de mult...

— Dick – o să am neplăceri la pensiune, dacă vin iar prea târziu.

— Nu, nu, n-or să-ţi spună nimic. Acum nu poţi să pleci încă, nu poţi. Nu-ţi dau drumul, şi pace! Hesta, trebuie să-ţi pui braţul în jurul gâtului meu, trebuie. Iar trebuie să te sărut. N-am încotro, trebuie. O, iubita mea!...

Niciodată, niciodată n-am simţit aşa ceva.

— Nu fii supărată, Hesta, te rog... spune că nu eşti supărată.

Ea îmi luă capul în mâini. Ochii îi sclipeau tulburaţi şi trişti.

— Nu trebuie să mă mai săruţi, zise ea. Du-mă acasă.

Glasul ei era umbra unui glas, ce s-a răcit şi cheamă ajutor de departe.

— Mă dispreţuieşti, mă urăşti acum? zisei. Dacă ai şti, ce înseamnă asta pentru mine: să te iubesc. Nu pleca, te rog, iubito!... Nu pleca!

— Ştii că nu te urăsc, zise ea. Glasul îi suna străin şi ca învăluit, ca şi când s-ar teme de ea însăşi. Tocmai de aceea trebuie să mă duci acasă. Spune-i pe unde s-o ia, Dick.

— Dacă-i spun să ne ducă de-a dreptul în bulevardul Raspail, îmi pui braţul pe gât şi mă săruţi ca înainte?

— Da.

Când taximetrul se opri la poarta pensiunii, ea mă împinse de lângă dânsa şi sta foarte liniştită într-un colţ. Ţinea mâinile în poală şi se uita afară.

— Hesta, la ce te gândeşti? o întrebai. Spune-mi. Eşti

atât de tristă. Nu te simți fericită?

— Ba da, zise ea.

— Ce ți-e?

Ea mă privi iar. Privirea i-era foarte serioasă. Îmi puse brațul pe ceafă şi fața şi-o lipi de a mea.

— ...Caraghios... zise ea.

— Ce-i caraghios?

— ...toate astea...

— Cum adică, iubito?

— Nu ştiu... e într-adevăr curios... Ştii: eu n-am iubit încă... zise ea.

— O, tu, unica mea...

— N-am vrut să iubesc niciodată. Totdeauna am vrut să fiu liberă. Iar acum a venit totuşi aşa. Nu ştiu ce să fac... ce să fac! Te iubesc atât de mult, Dick!

— Hesta, sufletul meu, e minunat!...

— Niciodată n-am simțit aşa ceva, Dick.

— Cum?...

— Aşa, aşa de curios... Nu pot să-ți explic. Acum lasă-mă să plec!

— Nu scumpa mea, nu.

— Te rog, Dick.

— Nu... nu.

— Şi asta o să se repete?

— Da. Te iubesc, Hesta, mai mult decât orice pe lume.

— Dick...

— Lasă-mă să te mai sărut o dată... aşa, da... E aşa de frumos, aşa de minunat! Nu fii tristă. Să fim totdeauna veseli, totdeauna, totdeauna, niciodată serioşi, da?

— Dacă vrei tu...

— Mâine ne întâlnim?

— Da.

— Pe la cinci?

— Da.

— Şi cinăm împreună?

— Nu ştiu... dacă o să meargă iar.

— Trebuie să te văd, Hesta.

— Da.
— Noapte bună, scumpo.
— Noapte bună.

Ea se făcu nevăzută. Am plătit maşina şi m-am dus acasă. Nu vedeam încotro merg, nu vedeam pe cine întâlneam, nu vedeam nimic, nimic.

*

Faţă de întâlnirile noastre de acum, cele mai înainte erau un fleac. Pe atunci ea fusese pentru mine numai un intermediu, bucuria aşteptată către sfârşitul zilei, întrucâtva un repaus, o destindere după munca mea. Acum însă era unica ţintă a zilei mele, unicul rost al fiinţei mele. Stam şi scriam în odaia mea numai ca să treacă timpul până la revederea noastră. Rânduise aşa lucrurile ca să mă găsească la amiază, şi chiar dacă asta ţinea numai un ceas în grabă, tot era mai bine decât nimic. Apoi trebuia să se ducă la lecţie, şi pe la 5 ne întâlneam iar la Dôme sau la Rotonde. Dacă nu putea să scape ca să cinăm, se strecura după-masă din pensiune pentru unul sau două ceasuri.

Dar aceste scurte întâlniri, care înainte mi se păreau atât de fermecător de frumoase, acum mi se păreau o amăgire. Parcă m-aş fi oprit numai în faţa pensiunii ei, spuneam adio ori noapte bună şi n-aş fi fost niciodată cu dânsa în cafenea. În întâia jumătate a întâlnirii noastre ne şi gândeam adeseori la sfârşit, iar a doua jumătate era stricată de teama ei să nu ajungă acasă prea târziu.

Luam în grabă un taxi şi-l lăsam pe şofer s-o ia încotro voia, – Bois de Boulogne era pentru Hesta prea departe, dacă voia să fie la timp acasă, – şi aşa colindam străzile şi bulevardele, săream peste şine şi pavaje, îţi venea să înnebuneşti. Ţineam pe Hesta în braţe, fiind azvârlit încoace şi încolo de blestematul de taxi, care claxona într-una. Nici nu puteam s-o sărut cum trebuie. Şi deodată eram iar în bulevardul Raspail: în faţa noastră murdara faţadă a pensiunii, ce se uita în jos la

noi cu ferestrele prăfuite. Apoi îşi aşeza repede părul, pe când eu, cu mâinile adânc băgate în buzunar priveam țintă înainte, foarte nemulțumit.

— E de deznădăjduit, zisei, aşa nu poate să mai meargă.

Ea mă privi tulburată, îmi puse mâna pe genunchi şi întrebă: — Ce ți-e, Dick? Ce s-a întâmplat?

Iar eu nu ştiam s-o lămuresc şi aproape c-o împingeam de lângă mine. Era cruzime din partea mea. O trăsei iar lângă mine. Voia să mă sărute şi nu ştia cât mă chinuia astfel, apoi pleca şi se ducea încă o seară.

Nu era totdeauna aşa. Duminica se limpezea totul. Cutreieram localuri şi vedeam tot felul de lucruri. Nu mai era singurătatea înfrigurată cu tine însuți. Acum, când erau între noi aceste legături strânse, nu mă mai sfiam de ea, şi când mă privea, nu-mi mai pierdeam graiul. Nu mai eram smerit. Era mare deosebire. Un semn al încrederii noastre depline era, că puteam s-o țin în brațe şi s-o sărut. Aşadar nu mai aveam un respect adânc pentru dânsa. Eram doar prieteni buni. Partea cea mai veselă din întâlnirile noastre era, că râdeam despre aceleaşi lucruri şi legânând brațele, cutreieram ulițele împreună. Şi avea haz când ne povesteam ce-am gândit când ne-am văzut întâia oară: cum m-am uitat la masă şi la fata cu părul blond şi bascul portocaliu, şi cum ea a ridicat pe furiş capul şi s-a uitat, apoi nu i-a mai păsat de mine. Eram doar un X fără pălărie.

Parcă n-ar fi fost nici trecut, nici viitor. Erau numai ceasurile acestea, ce erau ale noastre, aceste zile strălucitoare şi seri calde şi micile planuri de o clipă pe care le făuream, şi care însemnau pentru noi atât de mult, atât de mult.

Ea nu vorbea de lecțiile de pian şi nici eu despre cartea mea. Erau fleacuri, ce nici nu meritau să fie amintite... Făceau parte din îndeletnicirile zilnice, cum ar fi de pildă spălatul dinților. Nu vorbeam nici de război, nici de moarte, nici despre alți oameni. Stam doar la masă şi ne uitam unul la altul şi râdeam şi eram cu totul

cufundaţi în privirile noastre şi tăceam mâlc.

Glumeam într-una. Arătam cerul deasupra noastră şi spuneam: „Vezi pata aceea albastră, peticul acela pătrat între cei doi nori de colo? Ţi-o dăruiesc”.

Iar dânsa îşi sugea limonada prin pai: — Ce, doar pata aceea mică? – după care mă hotărâm cu multă anevoie şi cu mutră serioasă: — Întâmplător îţi mai dau şi cei doi nori.

Spuneam şi făceam prostii, dar nu ne auzea nimeni. Îi apucam degetele şi-i gâdilam mâinile, iar un bărbat, care rezemat în bastonul lui, părăsea cafeneaua, era atât de bătrân, atât de bătrân...

Săririm de la masă şi privirăm voioşi pe străzi. Am râs de un preot gras care se urca îmtr-un autobuz. Am râs de un băiat slab cu cârlionţi lungi ca o fată. Şi parcă n-ar fi fost nicicând astfel de râs şi astfel de glume – până când ne urcam în taxi. Atunci îmi pierea veselia. Atunci eram chinuit. Capul ei sta rezemat de umărul meu şi mâna ei în jurul gâtului meu.

Şi „Hesta, iubito, ce se întâmplă acum, ce?” întrebam anevoie.

— Ce vrei să se întâmple? întrebă ea, apoi: — Nu eşti fericit?

Nu mă înţelegea.

*

Într-o duminică era cald şi a căzut o bură de ploaie. Aerul era plăcut. De aceea, am hotărât să nu stăm la cinematograf sau în alt local închis, ci să bem cafea la Luxembourg, să hoinărim prin grădini şi să luăm parte la petreceri populare. O bătrână vindea baloane. Hesta trebuia să aibă neapărat unul şi s-a jucat cu el ca un copil. Eu mi-am cumpărat o acadea galbenă, cu gust de lămâie, şi ne-am plimbat printre mahalagii în haine de sărbătoare. Holbau ochii la noi ca la doi smintiţi.

Doi preoţi pântecoşi şi înalţi, cu largi pălării negre, mergeau înaintea noastră cercetători.

După aceea am văzut pe un elev de la Saint-Cyr cu surorile lui. Asta era vădit, căci era stânjenit şi îmbufnat când i se atârnau de braţe. Pe o bancă şedea o femeie grasă, care-şi făcea într-una vânt cu evantaiul şi ţipa în urechea vecinului.

Am mai văzut pe un englez cărunt, îmbrăcat cu foarte multă grijă, care se plimba ţanţoş cu bastonul lui pe o alee pietruită. O păpuşă împopoţonată trecu fâţâindu-se pe lângă el. Dânsul o măsură cu faţa nemişcată, şi după ce a trecut, se întoarse scurgându-i-se ochii încet după ea. Apoi se luă tacticos după dânsa.

Copiii se jucau cu cercuri; un băieţaş azvârli o minge în sus. O fetiţă micuţă căzu în nas şi întinse în sus dosul ei alb. Am râs, iar eu am spus: „Are haz, nu-i aşa?" şi Hesta „Da, e drăguţ".

Ne simţeam fericiţi şi priveam micile întâmplări şi lucruri. Deodată cerul păru că trozneşte deasupra noastră. Începu să toarne cu găleata, şi toţi fugiră să se adăpostească. Noi eram aproape de intrarea parcului, în faţa căruia era o staţie de taximetre. Am luat pe cel dintâi, care ne-a ieşit înainte.

— Încotro o luăm? întrebai, când ea se urcase.

— Nu ştiu, răspunse Hesta.

— Azi ai doar timp, nu?

— Da... până diseară.

— Ştii vreun film bun?

— Acum nu.

— Nicio nădejde, cum?

— Te uzi; urcă-te, Dick.

— Unde să ne ducă?

— Nu ştiu... undeva, mi-e tot una. O să te uzi până la piele.

— Vrei să mergem la mine?

— Da... de ce nu?

— Să i-o spun, Hesta?

— Îmi convine.

Am dat şoferului numărul casei mele din strada Cherche-Midi.

— La asta nu ne-am gândit încă niciodată, zisei.

— Aveam totdeauna altceva de făcut, răspunse Hesta.

— Orişicum, e un gând minunat, zisei.

Şoferul începu să caute prosteşte numărul casei. Mai întâi ne-a dus câteva case prea departe, şi când i-am bătut în geam, ne-a dus pe partea cealaltă a străzii.

— Nu face nimic, zise Hesta, fugim peste drum. Care uşă e?

Ploua şi mai tare. Ea se aplecă şi se repezi râzând la poartă. Înăuntru şi-a scos bascul şi-l scutură, aşa că apa stropi de jur-împrejur.

— Eşti udă? o întrebai.

— Nu prea.

Am dus-o sus. Mă temeam că odaia n-o să-i placă nici de frică. Am mormăit ceva. De „nedereticat şi de harababură". Cu bascul într-o mână, cu balonul în cealaltă, intră şi se uită pe fereastră. Apoi se uită prin odaie, aşa într-o doară, şi zise: — E drăguţ.

— Nu tocmai rău, răspunsei şi împinsei o sugativă peste însemnările mele de pe masă, ceea ce mi s-a părut mie însumi apoi lipsă de tact: ca şi când aş fi ştiut, că o să-mi umble prin hârtii.

Ea se aşeză pe pat. Balonul se ridică în tavan, pluti încoace şi încolo şi rămase apoi nemişcat într-un colţ.

Am dat Hestei o ţigară, dar nu m-am aşezat, ci măsurai odaia în lung şi în lat. Era ciudat s-o am aşa pe neaşteptate la mine. Prezenţa ei schimba toate.

Odaia nu va mai fi aceeaşi, după plecarea ei. Mă simţeam sfios şi respectuos, ca şi când ar fi fost o străină. Nu ştiam ce să spun.

— Aş vrea să ştiu cât o să mai plouă aşa, îmi dădu în sfârşit prin gând.

— N-aş putea să-ţi spun, răspunse ea.

Am fi putut fi tot atât de bine doi bolnavi în sala de aşteptare a unui dentist. Peste puţin ea o să ia o revistă în mână!

M-am aşezat lângă dânsa pe pat şi mi-am lăsat picioarele să-mi atârne în jos. M-am silit chiar să fluier

ceva dintr-o operă. Şi ţigările ne-au dat puţin de lucru.

Mult timp n-am scos o vorbă. Apoi zisei: — Azi dimineaţă am văzut pe ministrul Briand.

— Ah! zise Hesta.

Mă uitai la ea. Nu puteam doar să stau într-una aşa băţos şi stânjenit. I-am pus braţul pe umeri şi ea a zâmbit.

Tot mai eram încurcaţi şi sfioşi, dar nu ne mai eram străini.

— Ah, draga mea, cât de mult te iubesc! zisei, şi ea se lipi de mine. I-am sărutat ochii şi gura, iar ea mă ţinea îmbrăţişat. Eram amândoi întinşi pe pat.

Eu ziceam „Hesta, scumpa mea, Hesta", dânsa spunea „Da?" şi eu ziceam: „Nu se cade să te iubesc?"

— Apoi mă iubeşti doară, răspunse ea.

— Nu, cu adevărat, vreau să zic.

— O, Dick!... de ce?

— Fiindcă simt grozav nevoia; nu mai pot să îndur; nu vezi că m-ai făcut neom, scumpa mea. Nu se poate... trebuie.

— Nu, Dick.

— Ba da, iubito... da. Spune că mă vrei.

— Dick, asta nu vreau.

— Ah, numai fiindcă nu ştii ce-i. Te rog, iubito, te rog din suflet!

— Nu... nu...

— Doar nu te temi de mine?

— Dick, nu-i asta, nu-i asta, ştii prea bine.

— Dar ce-i?

— E... nu pot s-o spun. Aşa pe negânidite... aici... nu-i... nu ştiu...

— Comoara inimii mele, prea îţi faci probleme din asta. Nu-i nimic, scumpa mea, nu-i nimic. Nu înseamnă nimic.

— Ba da, Dick, înseamnă foarte mult.

— Nu, îngeraşule, nicio urmă. Te iubesc atât de mult, nu trebuie să te temi.

— Nu mă tem.

— N-o să ai copil, ți-o făgăduiesc.

— Nu-i asta...

— O, draga mea, lasă-mă, nu pot altminteri... scumpo, te rog.

— Nu aşa, aşa nu vreau. Dacă m-aş fi gândit la asta... Dick, ar fi fost altfel, ar fi fost frumos...

Am fi fost pe undeva departe, nu aşa deodată, aşa în odaia ta, într-o astfel de odaie... fără lumina zilei...

— Hesta, ce însemnătate are unde ne aflăm? Tu îmi trebuieşti mai mult decăt orice altceva, fie că e odaie sau pădure, ori noapte, sau 11 dimineața, toate astea n-au nicio însemnătate, drăguța mea. Nu trebuie să te temi de nimic, mândra mea, ți-o jur. Nu ți se va întâmpla nici...

— Tu nu pricepi.

— Ah, nu mai sta atâta pe gânduri şi nu te mai chinui, Hesta. Uită toate părerile ce ți-ai făcut despre asta! Te iubesc aşa de mult!

— Nu, Dick, te rog.

— Ba da, iubito, ba da...

*

Tot mai ploua. Stam la fereastră, mă uitam afară şi fumam. Dedesubtul meu, pe stradă, oamenii umblau cu umbrele. Prin geamul pivniței prăvăliei de peste drum ieşi o pisică şi se repezi de-a curmezişul uliții, cu coada întinsă, udă şi linsă.

Auzii huruitul tramvaielor de la stația de pe bulevardul Montparnasse. Cerul părea că nu vrea să se însenineze. De bună seamă că va ploua toată noaptea. Afară, pe ciubucul casei, mai era mucul unei țigări, pe care o fumasem ieri.

Hesta sta liniştită, întinsă pe pat. Privea țintă balonul, ce plutea în colț. I-am aruncat o țigară. N-a primit-o. Niciodată nu arătase atât de tânără. De n-ar arăta aşa de tânără! Mă uitai iar pe fereastră şi fumai. Priveam acoperişul de țiglă de peste drum, şi cu totul pe neaşteptate mi se păru, că din neant, ca o plăzmuire a

unor gânduri instinctive, răsare Jake, a cărui amintire de mult n-o mai păstrasem trează. Se uita țintă la mine. Eram într-un cort de circ. În preajma noastră aer înăbuşitor, iar privitorii se îmbulzeau pe lângă frânghiile ringului. Jake mă priveşte... vine la mine...

Era îngrozitor, o arătare înspăimântătoare; apoi totul pieri.

Hesta se sculă şi întinse mâna să-şi ia rochia.

De ce trebuia să pară oare atât de tânără? Ce trebuia să fac? Nu ştiam. Ea se uită la mine şi zâmbi. Era un zâmbet de copil. Credea poate c-o să mă aşez lângă ea, s-o iau în braţe şi s-o sărut? De n-ar arăta atât de tânără! Dacă ar fi mai mare, altfel!

Bascul portocaliu zăcea la picioarele ei.

Ploua într-una. Hesta se uită la mine. Aştepta cel dintâi cuvânt al meu, ceva de la mine, o îmbărbătare, o consolare. Ce aveam de făcut? Nu ştiam.

Azvârlii ţigara.

— La naiba! izbucnii eu. Hai să mergem!...

CAPITOLUL V

După ziua aceea, nu ne-am mai întâlnit atât de des la Dôme sau Rotonde, dar Hesta venea în strada Cherche-Midi.

La început nu vroia. De cele mai multe ori găsea vreun subterfugiu. Spunea că i-e sete, că ar vrea o cafea, sau ar fi undeva un film, pe care i-ar plăcea să-l vadă.

Asta nu-mi plăcea deloc. Trebuia să facă ce vroiam eu. Şedeam bunăoară la Dôme. Nu vorbeam nimic. Eu eram atât şi fără chef. Când spunea ea ceva, abia că-i răspundeam. Apoi puse mâna ei pe a mea şi mă privi în ochi.

— Dick, azi eşti aşa de ciudat. Spune-mi, ce-i cu tine? Am ridicat din umeri: — Nimic. Ce poate să fie?

Ea oftă amărâtă şi reîncepu: — Te rog, spune-mi tot, Dick. Văd doar bine că nu eşti în toate apele. Nu pot răbda să te văd în halul ăsta.

Apoi râdeam de cele mai multe ori şi spuneam nepăsător: — Ştii prea bine. Mai bine să nu mai vorbim de asta!

Atunci ea se uita şovăind împrejur, ca şi cum s-ar fi temut că toată lumea o să se uite numai la dânsa, şi spunea apoi: — Vrei să zici... că ai vrea să mergem la tine acasă? Iar eu răspundeam: — Da. Dar, la o adică, nu-i neapărată nevoie.

— Dacă ţii aşa de mult, vin, Dick.

— Nu. De ce-ai veni?

— E totuşi mâhnitor, Dick, să stăm aici fără niciun rost. Haidem!

Apoi ne-am sculat, – eu încă tot fără chef, fără să mă uit la ea, dânsa foarte liniştită, ciudat de încântată, – şi am plecat. Abia că schimbam o vorbă. Dar când ne-am

aflat în odaia mea, am strâns-o la piept şi am exclamat:
— Iubito, m-am purtat urât de tot adineauri la cafenea. Iartă-mă. Era numai fiindcă te doresc cu atâta înfocare. Spune-mi că nu mă urăşti! Spune că eşti fericită aici...

— Da, Dick. Dacă asta te face pe tine fericit.

— Nu numai pe mine, dragoste, şi pe tine... trebuie să te facă şi pe tine fericită.

— Da... negreşit, îţi jur.

Apoi toate erau cum trebuie. Nu mă mai simţeam aţâţat şi-n toane rele. Nu mai eram mâhnit.

După aceea, mi-am zis chiar că am putea tot atât de bine să mergem să bem ceva, să hoinărim puţin, căci acum nu mai avea într-adevăr niciun rost să stăm chirciţi în odaie. Eram în voie bună şi nebunatic. Eram să mor de râs privind toată lumea aceea zănatecă. Am condus-o pe Hesta la pensiunea ei; iar dacă seara nu mai putea să iasă, nu mai era aşa de rău, fiindcă ne văzuserăm doar.

Aşa că a ajuns regulă, ca Hesta să vină totdeauna la mine, şi să nu ne întâlnim întâi la cafenea. Asta mi se părea o constrângere de prisos şi pierdere de vreme. De ce să ne cărăm de colo până colo fără nicio ţintă, când puteam să stăm la mine în toată voia.

Vara începuse de-a binelea, şi puteam duminica şi uneori chiar în zilele de lucru să pornim la ţară.

De câteva ori ne-am dus la Barbizon. Acolo, numaidecât după prânz, ne afundam în pădure. Părăseam drumurile şi potecile şi ne trânteam sub copaci.

Am găsit îndată un loc foarte plăcut, un fel de vâlcea de nisip. În dosul nostru erau stânci acoperite de ferigi, arborii oare se înălţau spre cer, iar dedesubtul nostru nimic decât pădurea, ce se întindea cât vedeai cu ochii. Ca un covor de copaci zăcea sub noi, în toate nuanţele de verde ce se poate închipui. Niciodată n-am văzut astfel de păduri, afară de Norvegia. Trebuia să-mi spun necontenit: eşti la Fontainbleau, în Franţa. Nu voiam să mă mai gândesc la Norvegia.

Ne odihneam în vâlceaua noastră. Câteva raze de soare răzbătură printre arbori şi se aşezară pe noi. Niciodată n-am văzut sau auzit ceva despre alţi oameni.

Hesta se făcea din ce în ce mai frumoasă, iar eu o doream din ce în ce mai mult. Nu mai purta bascul portocaliu. Purta o rochie galbenă fără mâneci şi nu purta pălărie. Se tunsese. Uneori puneam capul în poala ei şi dormeam. Atunci sta liniştită. Nu vroia să mă trezească. Sta nemişcată.

— De ce n-ai spus nimic? o întrebai.

— Îmi place să te văd stând aşa.

Mă întreba într-una tot ce-i trecea prin cap. Voia să ştie tot despre mine. Era un adevărat chin să-i dau lămuriri despre toate câte se petrecuseră înainte. Ce-mi păsa mie de vremurile trecute? Voia să ştie despre tata, despre casa noastră şi toate marafeturile astea. Dar eu nu mă mai sinchiseam de toate astea, doar de convieţuirea noastră în Paris şi de ce făceam aici.

— Povesteşte-mi, Dick; aş vrea să ştiu toate prin câte ai trecut, zise ea. Aş vrea să-ţi cunosc patria, şi ce-ai gândit şi ce-ai simţit acolo, şi... cum erai ca copil.

— Ah, a fost ceva dobitocesc, i-am răspuns. Despre asta n-aş şti să-ţi spun nimic ce ar putea să-ţi placă.

— Dar eu n-o fac pentru plăcere, Dick, ci, – cum să-ţi spun? – aş vrea să te iubesc aşa ca şi când ai fi un băieţaş şi ai fi al meu.

— Iubito, zisei şi-i mângâiai părul... dar nu prea ascultasem spusele ei.

— De ce ai fugit de acasă? Erai aşa de grozav de nefericit? urmă ea.

— Cred că am fost un smintit ticălos, zisei şi căscai: Eram de-abia un aprig începător şi n-aveam habar de nimic... îngeraşul meu, ce minunat de moale e pielea ta aici, unde se sfârşeşte braţul... Sunt nebun după tine...

— Spune-mi, drăguţule, nimeni nu te-a înţeles oare? Pentru mine ar fi ceva grozav să mă gândesc că înaintea mea nimeni nu te-a înţeles.

— Ar fi fost ceva necunoscut în copilărie, zisei eu

somnoros. Am fi fost o pereche fără seamăn. Ce zici, Hesta? Am fi fost trimişi numaidecât la un aşezământ de corecţie pentru purtare destrăbălată!

— Dick... te înţeleg eu sau nu mai bine decât oricine?

— Fireşte, comoara mea.

— Mai bine decât prietenul tău, cu care ai plecat, acela care s-a înecat?

Nu voiam să vorbesc despre Jake.

— Ah, asta e altceva, zisei; nu-mi mai aduce aminte! Draga mea, eşti aşa de frumoasă, atât de nurlie! Vino lângă mine, aproape de tot. Pot să fac cu tine ce vreau, iubito, să te sfâşii în bucăţi?

Ea era tot dusă pe gânduri şi se uita la coamele copacilor.

— O, Hesta, scumpa mea, nu mai fi atât de serioasă! Să nu fim niciodată serioşi. Viaţa e scurtă, mult prea scurtă, comoara mea...

Şi o îmbrăţişam şi o sărutam şi o strângeam tare, şi acum zâmbea ea şi mă strângea şi zise: — Te iubesc, te iubesc.

Socoteam că nu mai era nimerit ca Hesta să stea la pensiunea ei şi eu în cocioaba mea din Cherchez-Midi. Trebuia să plece tocmai atunci când o doream mai cu înfocare. Şi lecţiile ei de pian ne încurcau. Venea într-adevăr zilnic la mine, dar totdeauna numai la un anumit ceas. Asta strica mult. Câteodată eram în voie bună, şi ea trebuia să plece, iar pentru un fleac ajungeam să ne ciondănim. Eu spuneam că e vina ei. Dânsa nu răspundea, şi băgăm de seamă că mă învinuia pe mine. Aşa a mers toată vara.

Unele zile erau fermecătoare. O duminică de pildă. Ne-am dus pe Sena la St.-Cloud, am petrecut cu oameni drăguţi, la întoacere am mâncat seara la Coupole, ne-am dus apoi la mine acasă, până când a trebuit să plece acasă la ea. A fost minunat. Ne iubeam. Ne-am despărţit frumos, iar a doua zi puteam să reîncepem.

Alte zile erau triste. Hesta sosea tocmai când lucram la carte şi când îmi venise inspiraţia, într-un loc greu şi

când pierdusem aproape nădejdea: înțelesul şi adevărul adânc al întregii lucrări... Mi-era cu neputință s-o las să-mi scape iar! Dar pe când mă străduiam încă să prind inspirația în cuvinte, ea şedea pe marginea patului şi fuma. Atunci nu mai izbuteam să fac nimic. Nu puteam să mă concentrez. Chiar dacă Hesta sta foarte liniştită şi smerită, simțeam totuşi că era în odaie. Îmi stăpânea simțurile, îmi gonea inspirația. Îmi încătuşa toată gândirea.

— Nu merge, zisei şi aruncai la o parte hârtia şi condeiul. Aşa nu pot să scriu.

— Plec, zise Hesta. Văd că te stingheresc.

— Nu, exclamai şi mă dusei la ea. De tine am mai multă nevoie ca de carte.

Dar nu era adevărat. Acum nu mai eram bun nici pentru scris, nici pentru dragoste. Una nu putea să meargă împreună cu cealaltă. Gândul la inspirația pierdută zădărnicea fericirea noastră amoroasă. Nu puteam să mă dedau cu totul iubitei, nici ea mie. Simțeam cum tot timpul sta între noi acea idee poetică. Amândoi nu eram fericiți. Nu ne-am iubit. Ceea ce se întâmpla nu era o dezlegare. După aceea era prea târziu. Trebuia să plece, şi totul era fleac şi iarăşi fleac. Era jalnic. E adevărat că zâmbea, dar simțeam ce se petrece în sufletul ei. „Pentru asta nici nu trebuia să vin încoace", îşi zicea ea.

Fusese duioasă, dar duioşia ei nu mi-a ajutat la nimic, în noi trăia amintirea zilelor fericite şi ne chinuia întrebarea de ce n-ar putea să fie totdeauna aşa. Nu ne făceam imputări, dar ziua era socotită proastă.

Stam amândoi tare amărâți şi nu ştiam ce să facem.

Ea plecă. Nici n-am flecărit. N-a răsunat niciun cuvânt de dragoste, nicio vorbă de bucurie despre întâlnirea noastră. Era numai timp pentru obişnuitul: „Te iubesc, scumpo" şi „La revedere, pe mâine".

Într-o zi am spus Hestei: — E de deznădăjduit. Viața ta la pensiune strică tot.

Ea mă privii pe gânduri.

— Aş fi vrut să fim cununaţi, zise ea.

— Dar ce tot spui, iubito! M-am uitat la ea descumpănit. Cred că nu vorbeşti chiar serios? Căsnicie?... Îngrozitor! Ştii doar de câte ori am vorbit despre asta.

— Da, zise ea, dar pe de o parte nu mi s-ar părea deloc aşa de rău.

— Cu neputinţă, Hesta. Ne-am iubi pe jumătate ca acum. Şederea noastră împreună n-ar mai avea niciun farmec. Ai fi nevastă-mea. Proprietatea mea, iar eu a ta.

— Nici asta nu mi se pare chiar aşa rău.

— Scumpa mea, n-ai fi vrând doar să fii într-adevăr măritată! Ţi-ai închipuit oare cam cum ar fi? Serios?

— Da, Dick.

— Nu, Hesta, n-ai făcut-o! Ce searbădă şi obişnuită ajunge deodată viaţa, necontenit acelaşi lucru pustiu. Sau a început să te mustre cugetul pe neaşteptate?

— O, Dick, eşti urâcios...

— Sufletul meu drag, urâcioasă e doar căsnicia: Te simţi ferecat. Această constrângere demnă şi veşnică pe mine unul m-ar înnebuni. Acum e tocmai bine: să nu fii niciodată pe deplin sigur.

— Sigur de ce?

— De fiinţa ta, de dragoste, de tine... mai ştiu eu ce! Vrei chiar să te măriţi?

— Dacă nu vrei tu, nu.

— Dar tu nu vezi că ar fi înfiorător?

— Poate...

— Dar trebuie să recunoşti, că e aşa.

— Poate că... ai dreptate, Dick.

— Apoi e de prisos. N-avem să ne sinchisim de nimeni. Tu eşti liberă, eu de asemenea. Epitropul tău n-are nimic de zis în privinţa asta?

— Nu.

— Nu eşti nici săracă?

— Nu.

— Dar cum ţi-a dat asta în gând?

— Aşa, într-o doară. Să vorbim de altceva, Dick.

— Ştii, iubito, că într-o anumită privinţă e minunat că te-ai gândit la asta. Văd astfel, că ţii totuşi puţin la mine... dar ar fi groaznic, nu?

— Da.

— Uite care e toată tărăşenia: Trebuie să înştiinţezi la pensiune că nu mai stai şi să te muţi la mine.

— Apoi la tine nu-i loc.

— Ba da. Mai închiriez odaia de alături. E goală. M-am interesat de curând. Totul e în regulă. Nimănui nu-i pasă ce se petrece aici. Ştii ceva: odaia de alături o facem dormitor şi asta salon.

— Dar cu pianul meu ce fac?

— Doamne! Nu sfârşeşti studiul în semestrul ăsta?

— Nu pot să mă las de pian, Dick.

— Pentru scurt timp doar.

— N-aş vrea... La urma urmelor, aş putea să exersez altundeva.

— Dacă e vorba de asta, Hesta, putem cumpăra un pian.

— O să te stingherească la lucru.

— Da, nu ştiu negreşit...

— Atunci, ce facem?

— Treaba ta, copilio. Doresc din tot sufletul, mai mult decât orice pe lume, ca să te muţi la mine, dar dacă ne hărţuim de pe acum, pentru cântatul tău la pian...

Ridicai din umeri.

— Câtva timp n-o să mai învăţ.

— Foarte bine, scumpo. Cred, că n-are ce să-ţi strice, zisei.

— Apoi vin căldurile mari. Nu-i adevărat?

— O să fie groaznic.

— Afară de astea, câteva săptămâni e vacanţă. Poate că, dacă n-o să exersez toată vara, o să-mi facă foarte bine la degete.

— Sunt încredinţat de asta, iubito.

— Trebuia să mă pregătesc pentru un concert la iarnă. Profesorul meu o să dea un concert. Asta e ceva important, Dick. Vin numai oameni de seamă. Numai

elevii cei mai buni trebuie să-şi dea concursul. Să nu ţi se pară că sunt înfumurată, dar... a vorbit şi despre mine.

— Da... cred... Frumos, zisei cam plictisit, om vedea. Mai târziu. Şi-i înştiinţezi pe cei de la afurisita de pensiune şi te muţi aici?

— Da, Dick.

— O să fie încântător, îngeraşule! Nici n-o să înţeleg că nu va mai trebui să mă părăseşti noaptea.

— O să fie drăguţ.

— O să poţi să faci ce vrei după pofta inimii, Hesta. Poate ne luăm vacanţă în august, mergem la Fontainebleau, şi acolo rămânem.

— N-am putea la mare? întrebă ea.

— Nu... la mare nu! Mi-e groază de mare.

— În munţi?

— Munţii sunt îngrozitori... Nu, draga mea, mergem noi undeva; nu te mai frământa acum!

— O să te păzesc bine, Dick.

— Scumpo, pe mine nu trebuie să mă păzească nimeni.

— Ba da; eu.

— Dar, copilo...

— Trebuie să aibe cineva grijă de tine, Dick, mai mult decât oricare altul. De mult doresc asta. Vreau să fac aşa de multe pentru tine.

— Vrei într-adevăr?

— Da. Aş vrea să te îngrijesc ca o mamă, şi apoi tu ai mare nevoie de mine. O să fie frumos. Să fierb în fiecare zi cârnăciori pentru tine şi...

— Scumpa mea dulce!

— Să bat drumurile, ca să-ţi cumpăr Gruyère, şi să-ţi aranjez rufele... Ştiu să cos foarte bine... Ce, nu crezi?

— Nu.

— Când mă gândesc la toate astea, le simt aici în inimă; mă doare, şi abia pot să răsuflu. E aproape... prea mult.

— O, Hesta, iubito!

— Dick... aş vrea să am un copil.

— Un copil? La ce, pentru numele lui Dumnezeu?

— Nu ştiu. Uneori îmi spun: am să mor fără să am un copil.

— Dar eşti nebună, Hesta. Asta ar fi sfârşitul; gândeşte-te numai la harababura din toată casa şi la ţipetele pruncului!

— Da.

— Îţi vine să mori de râs: Tu şi un copil. Ce năzbâtie. Asta-i cea mai mare sminteală din câte am auzit vreodată. Glumeşti, nu-i aşa?

— Da... am glumit. – Se întoarse de la mine.

— De ce nu poţi să fii şi tu odată serioasă? Acum spune-mi, te rog, când te muţi din pensiunea ta!

— Curând, foarte curând?

— În săptămiâna asta?

— Nu.

— Săptămâna viitoare?

— Poate.

— Nu pot să aştept prea mult, Hesta, până te muţi la mine.

— Ai numai răbdare, n-o să ţină mult.

— Nu eşti scârbită de mine, iubito?

— De ce?

— Nu te las niciodată singură.

— Nu face nimic.

— N-ai fi vrând să şi pleci?

— Cât *e* ceasul?

— Mai ai timp aproape un ceas.

— Mai mergem la Dôme?

— Nu, Hesta.

— Dar nici aici nu putem sta într-una...

— Nu, vino încoace. Rămâi aici, vreau să rămâi.

Ea veni şi se culcă lângă mine şi mă îmbrăţişă, şi-am fost unul altuia.

Iar eu am spus mai târziu: — Asta-i fericirea noastră...

Şi ea a răspuns: da.

— Şi afară de noi mai sunt oameni pe pământ?
— Niciunul.
— O să fim întotdeauna fericiţi?
— Totdeauna.

*

Semestrul Hestei se incheie la sfârşitul lunii iunie şi ea se mută la mine în strada Cherche-Midi. La pensiune a spus că i-au sosit rude din Anglia, care îşi iau o locuinţă în Paris şi trebuie să se mute la ele. Epitropului i-a scris că a stat le pensiune împreună cu altă fată, care învăţa muzica şi că aceea a plecat. Noua locuinţă ar fi mai liniştită; apoi aici învaţă mai bine franţuzeşte. Nimeni n-a încercat să afle adevărul. Părea că nimănui nu-i pasă de ea.

În privinţa asta, n-au fost niciun fel de neplăceri. Eram îngrijorat ca Hesta să nu se simtă singuratică fără pianul ei. Dar ea a spus că e bine şi aşa. Mai târziu am uitat s-o întreb dacă-i simte lipsa.

Îi plăcea să cumpere fel de fel de lucruri, ca să ne facă odăile bune de locuit. Strada Cherchez-Midi îi plăcea. O încânta să colinde dimineaţa prăvăliile, pe când eu munceam. De cele mai multe ori venea apoi aţâţată acasă, aducând un scaun vechi sau un dulăpior ori un tablou vechi, găsit fie în cel mai dosnic ungher al vreunei prăvălii plină de praf.

— Drăguţ, zicea ea, iar eu râdeam: „Da, are haz”, şi-mi vedeam mai departe de lucru.

Pentru câtva timp lăsasem romanul şi începusem o dramă. Actul I era gata, ceea ce mă bucura foarte mult. Mi se părea că e ceva de seamă să scrii actul întâi al unei drame. Nu prea eram dumirit în privinţa lungimii piesei. Nu ştiam tocmai bine cam cât de lung trebuie să fie un act. N-am pierdut mult timp cu recitirea lui. Pesemne, fiindcă îl ştiam atât de bine. De-abia priveam frazele, şi se prăvăleau pe din afară din memorie. În seara, în care am sfârşit actul, am ieşit în oraş şi am sărbătorit faptul.

Am cinat, ne-am plimbat în taxi în jurul pădurii Boulogne şi ne-am oprit la marea cascadă. Era atât de plăcut să te rezemi în jet şi să-ţi priveşti iubita. În rochia ei albastră era atât de dulce şi era bine să-ţi spui: trăim împreună în două odăi în Montparnasse, ne iubim, suntem amândoi tineri şi ştim atât de multe! Iar eu am sfârşit tocmai actul întâi al unei drame!

A doua zi i l-am citit şi ea a spus că e minunat.

Dar nu eram sigur, dacă pot să mă încred în părerea ei.

— Nu spui aşa fiindcă mă iubeşti; să-mi spui ce crezi într-adevăr, fără nicio sfială. Mie mi-e totuna.

— Îmi place, îţi spun foarte sincer, răspunse ea; n-aş spune-o fireşte, dacă n-ar fi aşa. Ceva m-a izbit: totul merge de minune; dar... ştii doar cum e publicul: într-o dramă vrea întâi de toate acţiune. Mi se pare că nu prea se petrec multe.

— Nu ştiu ce vrei, întâmpinai eu; are acţiune aproape neîncetată. Asta trece într-una de la unul la altul dincolo, dincoace. Acţiunea e în dialog.

— Da, zise Hesta, publicul vrea însă să vadă că se petrece ceva şi nu vrea să i se povestească doar.

Iar eroul?... Mi se pare că vorbeşte cam mult. În viaţa obişnuită nici nu se poate ca cineva să vorbească necontenit atât de mult, fără să-şi piardă răsuflarea. Multe din câte spune parcă nu prea au legătură cu subiectul.

— Nerozii, Hesta! Ia seama numai, te rog, cum fiecare frază e, ca să zic aşa, o epigramă: fiecare rând e şlefuit, asta trebuie s-o spun. Ai citit vreodată pe Wilde?

— Da.

— Hei, atunci?

— Da, Dick. Însă frazele lui Wilde sunt scurte, au glume şi jocuri de cuvinte, pe când eroul tău vorbeşte, vorbeşte şi nu mai sfârşeşte.

— E un cugetător. Ăsta e caracterul lui.

— Înţeleg.

— Afară de asta, într-o dramă trebuie să se

vorbească. Dialogul e lucrul de căpetenie. Ştii una: O piesă numai cu focuri de revolver, şi omoruri şi gunoi... aşa ceva nu-mi poţi cere mie.

— Nu.

— Fireşte, în actul al doilea e mai multă acţiune. Întâiul e prologul, ca să zic aşa.

— Înţeleg.

— Nu-ţi place?

— Ba da, de fapt. Cred că eşti foarte talentat.

— Nu, nu-ţi place. Îl socoteşti drept o înfrângere.

— Dar cum poţi să spui aşa ceva, Dick?

— O ştiu.

— Pe onoare şi conştiinţă, că e minunat. Ţi-o jur. Abia pricep cum ai izbutit să-l sfârşeşti.

— Frumos...

— Să nu crezi că nu-mi place.

— Nu pari aşa de încântată.

— Îmi place foarte mult. Acum mă crezi în sfârşit?

— Cât despre mine...

— Vino-ncoa să te sărut. Faci nu ştiu ce fel de impresie cu părul tău ciufulit: ca un băiat rău crescut.

— Acum îţi baţi joc de mine!

— Ah! Îmi vine doar să râd, că arăţi aşa de caraghios. Te iubesc atât de mult!

— Văd eu bine: sunt un fleac.

— Nu, îngerul meu, eşti cel mai uimitor scriitor, care a trăit vreodată.

— E o minciună sfruntată.

— Nu fii încăpăţânat, inimioara mea. E într-adevăr o piesă fermecătoare, minunat de frumoasă.

— Crezi?

— Da.

Am îngenuncheat în faţa ei şi mi-am pus capul în poala ei. Să fii cu dânsa era mai bine decât toată acea mâzgălitură afurisită. Ea se aplecă mult peste mine. Buzele ei mă atinseră.

— Vino! zisei.

— Trebuie să mai lucrezi, Dick.

Nu mai voiam să muncesc.

*

În iulie s-au lăsat nişte călduri îngrozitoare. În odăi era tot atât de cald, pe cât fuseseră iarna de îngheţate. Nu adia nici cel mai slab vântuleţ. Am tras saltelele lângă fereastră şi am dormit pe podea. Hesta muia un prosop în apă şi-l atârna în faţa ferestrei. Ne făceam unul altuia vânt, dar efectul era aşa de caraghios, că deodată pufneam în râs; apoi se făcea şi mai cald, fiindcă Hesta era atât de încântătoare, iar eu nu-i puteam da pace.

Am încercat să lucrez. Mi-am pus comprese reci la cap. Dar tocul asuda şi-mi aluneca dintre degete. Mintea mi-era îmbâcsită şi mânjită. La casa de peste drum lucrau ceva doi meşteşugari. Ridicau o schelă şi ciocăneau necontenit de la 6 dimineaţa. Făceau să bubuie lungi şine de fier de la un cat la celălalt şi băteau în ele ichiuri. Unul din lucrători împingea o roabă plină de bolovani, pe care îi descărca la fiecare câteva minute. Scârţâitul sapelor în pământ şi nisip, era un fel de colac peste pupăză.

Era un adevărat iad!

Hesta închise ferestrele şi obloanele, ca să ne putem feri de căldură şi de zgomot. Nu purta decât un capot subţire. Lucrătorii şuierau şi o strigau, cum o zăreau întâmplător. Pe dânsa căldura părea că o chinuieşte mai mult decât pe mine, deşi n-avea nimic de făcut. Arăta foarte galbenă şi se mai subţiase. Sta mai toată ziua întinsă pe pat şi citea. Se vedea că nu-i pria.

Şi pentru actul al doilea al dramei mele căldura era de nesuferit.

Hesta ridică ochii de pe carte.

— Cum merge? întrebă ea, moleşită.

I-am dat un răspuns supărător, fiindcă nu înaintam de loc, şi aşternusem de-abia cinci rânduri pe hârtie. La ce mă mai întreba? Am căpiat de atâta şedere, din care

nu foloseam nimic. Creierul mi-era îmbâcsit şi destrămat ca o bucată de postav, trupul era vlăguit, fleşcăit, din lipsă de aer şi de mişcare. Şi cu un an înainte, îmi adusei aminte, am călărit cu Jake prin munţii Norvegiei.

Şi mă aprinse o dorinţă la care aproape că nu mă puteam împotrivi să azvârl totul: meseria de autor şi Parisul şi dragostea cu Hesta şi s-o iau razna, să fiu pe un vapor, singur, cu vântul în faţă, scânduri sub picioare, să miros marea, să aud strigătele marinarilor şi să ajung în alt port, pe care nu-l cunoşteam, cu alte chipuri şi alte limbi şi cu umbre în colţurile uliţilor. Şi din oraş copaci mă vor călăuzi spre un deal şi din ce în ce mai sus în munţi.

— Ce-i cu tine, Dick? mă cercetă Hesta. — „Nimic, nimic, dragă", răspunsei şi privii mai departe pe fereastră şi-mi rodeam tocul, şi un vis mi-a fost suflat şi a pierit ca un nouraş alb pe cer.

— Pari atât de istovit şi de trist, dragă, zise Hesta.

— Căldura. Încolo n-am nimic, zisei.

Dar undeva departe era o corabie şi ridica ancora. Un vas cenuşiu cu otgoane la remorcă părăsea portul, întindea pânzele şi vântul le umfla, şi de la o înălţime ameţitoare, de pe catarg, un marinar privea în jos spre punte, iar vântul îi zburlea părul. Mâinile îi căpătau bătături din trasul otgoanelor, iar coasta pierea dinaintea ochilor. Apele verzi ale mării spumegau de ambele părţi ale tălpoaei corabiei, iar omul era singur şi liber.

Undeva erau agăţaţi brazi uriaşi pe coaste de munţi, un soare apunea în spatele unui lanţ de munţi purpurii şi lăsa urme de degete trandafirii pe zăpada neumblată. Cascade se prăvăleau în vale, iar acolo nu era soare, nu era căldură: numai aerul curat şi liniştit şi o lumină albă.

— Poate că ţi-ar face bine, dacă ne-am duce la Barbizon, vorbi Hesta. Am putea sta acolo într-unul din acele mici hanuri drăguţe.

Glasul ei mă readuse le realitate. Văzui Barbizon: unica stradă a coloniei de artişti şi linia ferată şi auzii hodorogitele maşini de excursionişti golind la prânz încărcăturile lor de turişti.

— Da, zisei, ne putem duce la Barbizon ca ori unde aiurea.

— Acum două luni erai doar aşa de încântat de Barbizon!

— Da.

Plecarăm dar la începutul lui august la Barbizon.

În săptămânile ce urmară, energia strânsă de mult timp în mine păru că se descarcă. Umblam zilnic câteva mile. Cred că am cercetat pădurea până în colţurile cele mai ascunse. Hesta obosea repede. La început ţinea pasul cu mine; apoi îi venea greu. Eu eram totdeauna cu mult înainte; apoi trebuia să aştept până când izbutea ea să răzbată printre stânci şi mărăciniş.

Când se afla iar lângă mine, cu rochia ruptă şi picioarele goale pline de zgârieturi, gâfâia: „Aş vrea să mă odihnesc puţin, numai puţin de tot", şi-şi aşeza părul după urechi. „Du-te înainte. Nu te opri pentru mine".

Eram mare secătură că o titram în aceste excursii, dar ea spunea într-una că nu-i obosită, dar că nu-i obişnuită cu pasul meu.

A mers aşa de câteva ori; apoi mi-a spus că aş putea să mă plimb liniştit singur. Dacă m-ar însoţi, mi-ar strica toată plăcerea excursiei. În grădina hotelului nostru din Barbizon se simte foarte mulţumită, mai ales că domneşte o tăcere binefăcătoare. Are o grămadă de cărţi, iar într-o sală pitorească se afla un pian, pe care nu-l folosea nimeni afară de dânsa.

Mai întâi n-am consimţit, dar curând am socotit că e bine aşa. Puteam să fac drumurile cele mai lungi, fără să trebuiască să mă gândesc că ea se târăşte după mine. O vedeam de multe ori cu ochii minţii cum sta liniştită şi încântată în grădina hotelului sau cânta la pian, şi era o plăcere să mă întorc seara la ea. Despărţirea de peste zi

mă făcea să prețuiesc seara cu atât mai mult întâlnirea noastră.

Am descoperit deodată în mine o pornire cu totul nouă spre singurătate. Înainte n-am avut niciodată astfel de imbolduri. Acum un an, în munți, n-aș fi putut sta un ceas singur; aș fi fost pierdut și sfârșit fără Jake. Pe atunci m-a zguduit și neliniștit gândul la forfoteala oamenilor. Glasuri, râsete, bărbați și femei, cunoscuți și necunoscuți, frământarea, emoțiile lor, zgomotele și imboldurile vieții mă atâțară și emoțiile lor mă stingheriseră.

Acum îmi dam seama că nu m-am bucurat cum trebuia de vremea aceea petrecută în munți, că am văzut numai frumusețea din afară, iar nu pacea lăuntrică și farmecul ei adevărat. Mă aflam totdeauna într-o stare de atâtare și totdeauna zoream să plecăm la locul ce urma. De-aș fi acum acolo, n-aș mai simți această dorință. Ceasuri întregi aș sta întins la umbra aceluiași copac și n-aș dispreţui poteca îngustă, ce șerpuia în sus spre un deal. Acum de-abia aș fi în stare să simt adevărata plăcere a singurătății desăvârșite și adânci.

Era o simțire deosebită. Era lupta împotriva tărăboiului din Paris și a căldurii și o urmare a prea marii oboseli a creierului. Îmi părea bine că am venit la Barbizon.

Crengile largi ale copacilor foșnitori mă înconjurau ca o apărătoare. În pădure foșnitul frunzelor îmi răsuna ca o vestire de compătimire și înțelegere. De aceea hoinăream și hoinăream, până când cădeam mort de oboseală între copaci, pe mușchi și iarbă, și stam liniștit, liniștit de tot și mă pierdeam într-un somn fără vise. După această simțire fermecătoare, de neînțeles, a singurătății, îmi pria întoarcerea la Hesta. Îmi făcea bine să-i simt brațele după ceafă și obrazul lipit de al meu. Mă înnebuneam după felul de a fi al Hestei: era simțitoare, duioasă, tăcută, înțelegătoare. Un singur lucru nu-mi plăcea: Prea vroia să le știe pe toate.

— La ce te gândești, iubitule? Spune-mi ce simți! se

ruga ea şi nu voia să înţeleagă că asta n-avea nicio legătură cu şederea noastră laolaltă.

— Nimic, drăguţo, răspunsei, şi aş fi vrut să tacă. Aş fi dorit ca să nu mai scoată niciun cuvânt, şi să mă ia lângă dânsa şi să se lase dezmierdată de mâinile mele.

— Ce se petrece în tine Dick, când eşti toată ziua singur în pădure? Te frământă cărţile tale? Plăzmuieşti istorioare? Te mai gândeşti şi la mine puţin?

— Nu, fetiţo, hoinăresc doară, zisei. Cred că nu mă gândesc la nimic.

— Nici la mine vreodată?

— Dacă mă gândesc, apoi mi-e gândul numai la tine.

— Spune-mi la ce te gândeşti atunci! Spune-mi!

Mă ţinea îmbrăţişat.

— Nu ştiu ce să spun, draga mea.

— Spune-mi lucruri drăguţe, spune-mi-le la ureche!

Ce-ar fi folosit toate astea? Unica vorbă ce-mi trecu prin cap, a fost „te iubesc”, iar asta s-a spus atât de des, încât de bună seamă că nu era lacomă de ea.

Nu pricepeam de fel de ce voia s-aibă cuvinte. N-aveam simţire pentru asta.

— Să rămânem cum suntem şi să fim unul al altuia, zisei, şi să nu ne batem capul cu astfel de lucruri.

Aşa că a trebuit să cedeze şi să se îndepărteze de gândirea mea. Am băgat-o numaidecât de seamă, pe când era afară. Căci acum era între noi o înţelegere deplină. Aveam numai o ţintă, ce nu se apropia de amintirile şi gândurile mele. Acestea erau încătuşate, şi nu le-am dat drumul. Şi ne iubeam fără să ne hărţuim şi eram fericiţi în felul nostru.

Am petrecut trei săptămâni la Barbizon. Apoi m-am gândit că pentru un sfârşit plăcut ne-am mai putea duce pentru patruspezece zile într-un loc vesel. După atâta singurătate trebuia să ne aflăm iar între oameni. Nu puteam să ne îngăduim plăcerea de a azvârli banii pe fereastră. Despre locurile potrivite nu ştiam rosturile, nici Hesta. De aceea, fiindcă erau bilete de vacanţă cu preţuri scăzute ne-am dus la Dieppe şi am tras la un mic

hotel.

Piața era mare şi colindam cu plăcere prin barăci şi cumpăram lucruri de prisos. Ne scăldam de două ori pe zi. Hesta nu mai era galbenă, pielea îi strălucea acum în culoare cafenie. Între toate femeile de acolo, nu era niciuna ca ea. Nu meritau nici să-i scoată pantofii. Când o vedeam printre celelalte femei –, era de cele mai multe ori în învălmăşeala plajei sau la casino, – nu mai puteam de mândrie; atât de minunat arăta, iar eu eram amorezat nebuneşte de ea. Când eram în sfârşit iar singuri, nu puteam s-o las în pace. Ce grozav de multă vreme am pierdut la Barbizon cu singuratecele mele excursii, lăsând-o singură! Trebuia să recâştig timpul pierdut la Dieppe. Eram amândoi ca nebuni. Ne lăsam în voia pornirilor noastre, neprevăzători şi fără să ținem seama de ceva. Credeam că o să înnebunesc înainte de a mă vedea iar acasă în strada Cherche-Midi. Voiam să muncesc acolo cum trebuie toată toamna, să mă țin foarte serios de carte, căci banii mei n-or să țină cât lumea. Trebuie să sfârşesc romanul, să-l dau unui editor şi afară de asta să isprăvesc drama. Toate acestea urmau să se întâmple după întoarcerea noastră. Dar până atunci nu vroiam să ştiu de nimic! Să nu fac nimic decât să fiu împreună cu Hesta! O iubeam până la pierderea simțirii şi asta voiam, ca după aceea sătul şi obosit de dragoste, să m-apuc în linişte de lucrul meu, iar prezența ei să nu mă mai poată abate. Îmi închipuiam: dacă fac acum provizii de iubire, ca să zic aşa, la toamnă n-o să mai am nevoie de asta şi o să-mi fie mintea limpede pentru carte.

Drept urmare, cât am stat la Dieppe, n-am fost mai departe de plajă şi piață. Şi la ce bun? Am fost de câteva ori la cazino. Hesta a fost la vreo două concerte. Nu mai pot să-mi aduc aminte de toate: numai de odaia noastră de la hotel cu vederea într-o piață şi teatrul de peste drum. În fiecare dimineață un bătrân strângător de zdrențe cu un sac în spinare trecea pe sub ferestrele noastre şi striga: „Zdrențe, ziare, sticle!”

Hesta alerga tot timpul fără pălărie şi ciorapi şi părea ca o copilă. Asta îmi pricinuia uneori un năduf grozav. N-ar fi trebuit să fie atât de tânără!

În mintea mea am o imagine: ea sta pe pat cu picioarele încrucişate, fără să facă ceva. Era într-o seară grozav de călduroasă. Lepădase tot de pe ea. Îşi pieptăna părul. Eu stam întins într-un scaun şi fumam, am privit-o şi am zis:

— Aş fi vrut să fi fost o târfă...

Ea a râs: — Pentru ce?

— Fiindcă atunci n-ar mai avea nicio importanță.

— Nici aşa n-are.

— Nu ştiu, zisei, aşa nu-i cum trebuie. Ai de-abia 19 ani.

— Nu-i vorba de vârstă. Mă simt cu atât mai vârstnică. Am şi trăit nesfârşit de mult.

— Dacă ai fi o prostituată, aş putea să mă port cu tine cum aş vrea, fără să țin seama de nimic, apoi aş fugi.

— Ai vrea asta?

— Nu, tocmai de aceea e aşa de greu pentru noi, ca să fim cu totul *noi...*

— Ştii că ai avut pe deplin dreptate cu ceea ce ai spus împotriva căsătoriei. Aşa-i mult mai interesant; vroiam să spun, fiindcă nu ne simțim legați unul de altul. Fiecare dintre noi poate să plece, când îi vine pofta.

Eram uimit. La mine avea sens că uram atât de mult căsătoria, dar din gura ei suna prost.

— Ți-ai schimbat părerile? întrebai.

— Da, da; după câtva timp vezi lucrurile cu alți ochi, observă ea.

— Mă urăşti pentru asta?

— Nu mai vorbi prostii, Dick. Te iubesc mai mult decât oricând.

Faptul era totuşi cam ciudat.

— Ar fi bine, dacă n-ar mai trebui să scrii, şi am putea călători totdeauna, zise ea.

— Şi pianul tău?

— Asta nu-mi mai spune atât de mult acum. Nu ştiu

de ce. Să fiu cu tine e singurul lucru de seamă. Aş fi vrut să putem călători mereu dintr-un loc într-altul, Dick, şi să petrecem tot atât de bine ca aici în Dieppe.

— Atunci am sfârşi hotărât ca smintiți, dulceața mea, şi am ajunge iute de tot în casa de nebuni.

— Foarte drăguț să înnebuneşti după metoda asta, zise ea.

— Numai trei zile încă, Hesta; apoi, acasă la Paris. La începutul săptămânii viitoare. Eşti mulțumită? Am petrecut bine, nu-i vorbă.

— Da... foarte bine.

— Vrei să mergem la cazino, bombonico, ca să vedem ce mai e pe acolo?

— Nu... stăm mai bine acasă.

— Nu fii aşa leneşă, iubito. Hai, îmbracă-te.

— Nu.

— De ce nu, drăguțo?

— N-am poftă de plimbare.

— Nu?

— Nu... Vino-ncoace, Dick!

CAPITOLUL VI

N-aveam nimic împotrivă să plec din Dieppe ca să mă întorc la Paris. Mi se părea că istovisem toată pofta de plăceri. Gustasem din toate. Cinci săptămâni de zile în şir am avut ce-am vrut şi ce mi-a trebuit. Îmi descărcasem creierii şi-i eliberasem şi nu m-am îngrijit decât de petrecerile şi de odihna mea. Era bine să stai odată fără să te gândeşti la nimic. Era o mulţumire fizică, ce sorbea puteri noi din ea însăşi, o prospeţime nouă şi o purificare a întregului om.

Acum ştiam că puteam să mă apuc oţelit de lucru. Nu mă mai pomeneam cu vechile mele visuri despre Jake şi Norvegia. Nu se mai înfăţişau, nu-mi mai rodeau cugetul ca în căldura verii. Era ca şi când le-aş fi spus adio pe veci. Iar Hesta nu mai însemna pentru mine nicio ispită. Asta era lucrul de căpetenie. Ea nu mai stătea între mine şi munca mea.

Cum am ajuns aici, nu prea pricepeam nici eu.

În iunie stam încă la biroul meu, cu colile goale în faţa mea şi sentimentul că ea stătea întinsă pe pat cu o carte în mână, în odaia de alături, făcuse ca scrisul să ajungă cu neputinţă pentru mine, atât fiziceşte cât şi sufleteşte. Dar, acum, în septembrie, îmi venea foarte uşor, şi fie că umbla prin odăi sau stătea în pat, nu mă stingherea de la lucru. Am scris aproape necurmat, şi ea nu m-a influenţat nicidecum. Nu mă stăpânea. Imaginea ei nu mai plutea într-una în faţa ochilor mei, ca odinioară. În chip tainic prezenţa ei trupească pierduse orice putere asupra mea. În iunie nu puteam alt fel; trebuia să tresar de pe scaunul meu, să mă uit la ea, s-o caut. Numai căutătura ei, simţirea că e în apropiere, mă scoteau din sărite; nu puteam să mă stăpânesc, să-mi înfrânez

dorințele, iar timpul muncii era un fleac în comparație cu simțirea ceasurilor de dragoste.

Acum puteam să stau liniştit şi netulburat în odaia mea. Conştiința prezenței ei era atât de tare înrădăcinată în mine, încât nu mai însemna o abatere de la lucru. Şi când ieşea în oraş, ştiam că o să se întoarcă. Ştiam că oricând aş fi avut nevoie de ea va fi aici, pentru mine. Aşa că puteam s-o las cu toată încrederea chiar în grija ei. Mă simțeam liber ca pasărea şi puteam să-mi urmăresc şirul gândurilor după pofta inimii.

În iunie îmi pătrunsese atât de mult în sânge, încât pierdusem orice vlagă şi libertate. Eram supus ei. Numai ca să mă dezrobesc, am fost silit să sfărâm hotarele personalității ei. În acele cinci săptămâni, prin iubirea noastră destrăbălată, mi-am recăpătat eul, am silit-o să se supună fără condiții şi astfel i-am pus ei lanțurile ce mă încătuşau şi mi-am recăpătat libertatea.

O iubeam mai mult ca niciodată, dar eram totuşi liber. Ea nu mai era stăpână. Era făptura mea. Era o parte a casei, o parte a vieții mele, o parte a rânduielii obişnuite a lucrurilor. Nu mă întrebam ce credea dânsa. Vara trecuse. Acum puteam să-mi încep munca.

Pentru năzuințele mele trufaşe, aventurile şi pofta de dragoste mi se părură copilării ireale. Mă aflam într-o stare ciudată. Ea mă copleşi cu totul şi mă târî la înălțimi la care nu se poate ajunge aşa de uşor. Stingher şi fericit, nu ştiam ce căutam. Ştiam doar că era aici şi că mă aştepta ca o fermecătoare taină străină. N-aveam decât să întind mâna ca s-o apuc.

Urmăream glorie şi izbindă? Doar cuvintele tipărite pe o scoarță cu numele meu însemna înfăptuire pentru mine. Era mulțumire oare că oamenii vor vorbi despre mine? Că un străin, stând într-un tren, îmi va citi cartea şi mă va cunoaşte? Ori fericirea aceea constă în bucuria lăuntrică, în înfocarea sufletească, căreia totul din afară îi era străin şi îndepărtat? În desfătarea singurătății, pe care n-aveam s-o împărtăşesc cu nimeni, în meditarea eului meu? Nu ştiam. Vedeam numai un lucru: Nu

vroiam să fiu un scriitoraş înfumurat, care nu ştia să spună nimic. Nu vroiam să ştiu nimic despre titluri şi ranguri. Vroiam sentimentul, adevărul şi sinceritatea.

Undeva exista umbra tatei, care atinsese propria-i perfecţiune, dar nu vroia să creadă acelaşi lucru despre fiul său. Dorinţa de a-l convinge se lega strâns de ambiţia mea. El nu mi s-a arătat ca om în carne şi-n oase, nu ca tată, care a dat la o parte scrisoarea fiului, pe care l-a născut, o scrisoare plină de nădejde, plină de înrudire sufletească, – nu, el era pentru mine un poet, care nu trebuie să rămână veşnic necontestat pe culmea lui, în faţa căruia dimpotrivă mă voi înfăţişa şi-l voi privi drept în ochi. Apoi va trebui să se coboare, să-şi scoată pălăria şi să se ruşineze. Nu vroiam să mă las înfricoşat, chiar dacă poteca mea ar fi pietroasă. Simţeam în mine o putere nebănuită, ca să înlătur totul din calea mea. Nimeni nu mă va opri să ajung pe culme. Eu voi fi propria mea călăuză.

Despre toate astea n-am pomenit nimic Hestei. Gândurile astea erau numai ale mele. Ea era femeie. Drumurile noastre se despărţiseră. A înţeles în cele din urmă, căci n-a mai căutat în sfârşit să pătrundă în lumea gândurilor mele. Nu-mi mai punea întrebări. M-a primit aşa cum eram, şi a luat ce i-am dat. Era o parte din lumea înconjurătoare. Era de faţă, când îmi trebuia. Aveam meseria de literat şi o aveam pe ea. Îmi ajungea.

Şi stam aşa zi de zi în odaia mea şi mă lăsam cu totul stăpânit de imboldul scrisului şi-i simţeam puterea mult mai primejdioasă decât toate aventurile şi mai mulţumitoare decât dragostea.

*

În octombrie am avut o vară aproape indiană. Zece zile în şir soarele a pârjolit ca în iunie. Parcă îmi şoptea Satana să las lucrul baltă şi să plec cu Hesta la ţară. Vedeam imaginea pădurii din Fontainebleau. Frunzele erau de un galben auriu, căzeau încet jos, iar măruntele

ferige verzi, ce ne înconjuraseră în ajunul verii, erau acum înalte şi galbene şi se încreţeau.

Într-o seară, chibzuiam dacă să propun sau nu plecarea. După ce am cinat la Rotonde, am pornit spre casă. Ea mă ţinea de braţ şi-şi bălăbănea bascul. S-o întreb acum: „Scumpo, ai vrea s-o ştergem undeva pe vreo trei zile? Să ne folosim de această ultimă licărire a vieţii: numai tu şi cu mine? Ori să-mi văd de treabă, mai bine să nu spun nimic şi să aştept cum o să mă simt a doua zi de dimineaţă? Am şovăit; apoi m-am hotărât să aştept până a doua zi. Când m-am trezit, ploaia bătea în geamuri. Hesta mai dormea, cu capul pe braţ. Pe o astfel de ploaie o excursie nu mai avea nicio noimă. Poate se mai schimbă vremea. După ce am chibzuit bine, rece şi liniştit, în dimineaţa cenuşie, nu la cafenea, pe când o ultimă rază de soare mângâia aurul părului ei, gândul mi se părea tare smintit. Hesta dormea. Nu puteam să vorbesc cu ea. Da, era o prostie. Nu mai vroiam să mă gândesc la asta. Şi afară de asta, aveam de scris.

În ziua următoare vremea era schimbătoare; dar nu mi s-a părut destul de frumoasă ca să am pretext să părăsesc Parisul. De aceea, n-am mai plecat. După o săptămână căldura trecuse, frunzele căzdeau şi lăsau crengile pleşuve, iar vântul şuiera pe la răscruci.

Am uitat de vara indiană. Sfârşisem cele trei acte ale dramei mele; numai al treilea nu-mi plăcea încă îndeajuns. Am rescris încă o dată scena întâia. Cu puţină atenţie trebuia să izbutească. După aceea, m-am gândit să-mi revăd încă o dată romanul şi să-i schimb sfârşitul. Apoi voiam să dau întregului o întorsătură mai atrăgătoare. Socoteam că e destul de lung. Încheierea nu părea s-aibă legătură potrivită cu cele înşirate mai înainte.

Munca era aţâţătoare şi interesantă. Îmi păream mie însumi, fără înconjur, un om însemnat. După ce voi fi sfârşit totul, aveam ambiţia să plec la Londra ca să caut editor. Credeam că n-o să meargă greu.

Dar mai era timp destul pentru asta.

Într-o zi mi-a trecut prin minte, că Hesta ar fi trebuit să-şi reînceapă semestrul. Nu-mi spusese nimic în privinţa asta. În după-amiaza aceleiaşi zile, după-masă, i-am amintit.

— De altfel, întrebai, ce-i cu lecţiile tale de pian?

— Da, zise ea, nu-i îngrozitor cât de leneşă am fost?

— Apoi au reînceput lecţiile, râsei eu. Acum trebuie să le reiei şi tu.

— Mi se pare o viaţă de om de când n-am mai atins o clapă de pian, zise ea. Profesorul meu va fi desigur îngrozit. Adevărat vorbind, mă cam tem.

— Dar poţi să faci ce vrei, nu-i aşa?

— Da.

A doua zi dimineaţă s-a dus la profesor, ca să se înţeleagă pentru începerea unui curs nou.

Uitasem cu totul de asta, când a venit seara la Dôme. Sfârşisem munca de peste zi. Cât am mâncat, am tăcut amândoi. Eu mă gândeam la piesă. Ea era mai tăcută decât altădată şi-mi întindea tăcută felurile.

Mă uitam la ea cum fărâmiţa cu degetele o felie de pâine şi mi-ar fi părut bine s-o văd veselă şi râzând. Era încetarea lucrului, şi ar fi trebuit să fie voioasă, nu atât de vlăguită! Trebuia, să fie în voie bună cu mine.

— Ce eşti atât de amărâtă? o întrebai.

Ea ridică privirea şi zâmbi: — Nu sunt amărâtă.

— Atunci nu mai face mutra asta, iubito!

— Iartă-mă; nu mi-am dat seama că am o mutră atât de acră. Afară de asta, credeam că te gândeşti la piesa ta.

— O, nu, despre asta să nu mai vorbim. Sunt cu desăvârşire liniştit.

— Mă bucură, Dick.

— Tu nici nu-ţi dai seama, fetiţo, ce îmboldire e pentru mine, când ştiu că pot să scriu. Nici nu pot să ţi-o spun!

— Pot să-mi închipui.

— Nu, nu poţi. N-ai nicio idee despre asta. E atât de măreţ! Nimic nu-i mai presus decât scrisul... Dar cu

noroadele tale lecţii de pian ce se mai aude? Până acum am uitat cu totul de ele.

— Ah... lecţiile!

— Da, e interesant?

— Nu, nu prea.

— Plictisitor?

— A fost curioasă întâlnrea cu profesorul meu.

— Ce-a spus?

— Nu multe.

— Cămila bătrână a făcut tărăboi fiindcă n-ai exersat, da?

— Ah, nu...

— Fără îndoială, că degetele ţi-au fost la început cam ţepene, dar se destind.

— Da.

— Când se dă concertul?

— Către sfârşitul lui noiembrie, cred, sau începutul lui decembrie.

— Atunci trebuie să te aşterni pe muncă.

— Eu nu cânt la concert.

— Dar de ce nu, pentru numele lui Dumnezeu!

— Nu ştiu destul.

— Cine ţi-a spus? Mi-ai spus doar chiar tu, că ai să-ţi dai concursul.

— Da, asta a fost acum patru luni. S-au schimbat lucrurile de atunci.

— Nu înţeleg, fetiţo dulce.

— În tot timpul n-am exersat, Dick. Colegii mei au muncit toată vara, fără răgaz şi m-au întrecut. E totul în regulă.

— E o ruşine pentru mine, ruşine afurisită!

— Nu... e numai vina mea. Pricepi foarte bine. Profesorul mi-a spus: „În muzică trebuie să munceşti, să munceşti şi iar să munceşti. Nu trebuie să te îndeletniceşti cu nimic altceva. Altfel, nu înaintezi.”. Eu nu mi-am dat nicio ostenealã, şi acum fac parte doar dintre figurante.

— Eşti tare dezamăgită?

— La început am fost. Dar acum îmi pasă prea puţin. Nu mai am râvna de mai înainte. Mi-a trecut pofta de pian.

— Sărmana fată!

— Lasă, că nu-i nimic!

— Vrei să mai iei lecţii?

— Aş vrea, de două ori pe săptămână poate. Pot să exersez acolo. Aşa am cel puţin o îndeletnicire.

— E un nenoroc ticălos! Îmi pare că dascălul acela e un măgar, care nu-şi pricepe deloc meseria. Norocul lui e că i-ai tras clapa.

Scormonii prin buzunare după tabacheră şi-l pusei pe chelner să-mi aprindă o ţigară.

— Dar despre ce-am vorbit adineauri? zisei după aceea. A, da, despre lecţiile tale de pian. Foarte neplăcut pentru tine. Ştii, draga mea, cred că săptămâna viitoare sfârşesc romanul. Îmi face plăcere să-l revăd tot. Apoi mi-a dat în cap un nou sfârşit: într-adevăr minunat. Cel de mai înainte, mai ţii minte? venea cam pe neaşteptate. Uite cum judec eu.

M-am aplecat aţâţat şi am vorbit mai departe despre cartea mea. Se făcuse târziu de tot până să ajungem acasă. Discuţia asupra noului sfârşit al romanului mă întărâtase. N-aveam deloc astâmpăr, mă grăbii în odaie şi mă aşezai la masă cu gândul să fac una sau două mici însemnări. După ce am început, mi s-a părut cu neputinţă să las condeiul din mână.

— Nu vii să te culci?

— Nu ţine mult, strigai îndărăt. Dormi, dacă eşti ostenită. N-am să te trezesc.

A stat câtva timp liniştită, apoi a strigat iar.

— Dick, o să-ţi facă rău, dacă o să lucrezi aşa de târziu. Mai lasă şi pe mâine!

Mă făceam, că n-aud. N-am dat niciun răspuns.

Eram tocmai la un loc însemnat.

Deodată îi aud pasul. Intră în pijama şi îngenunche lângă mine.

— E aproape două, zise ea, trebuie să dormi. Nu poţi

doar să stai toată noaptea aici.

Ce-a apucat-o să dea buzna aşa peste mine? Trebuia să vadă totuşi, că mă stinghereşte! Tocmai prinsesem o idee nouă.

— Fetiţo, lasă-mă, te rog, în pace, zisei. Ştii, că asta nu-mi place. Vin la culcare după ce am terminat. Nu poţi să dormi fără mine?

— Nu e asta, răspunse ea, dar acum se face mereu grozav de târziu. Asta merge mai departe şi mai departe...

— La naiba! ce vrei, dragă, nu pot să schimb nimic... Dacă lucrez totdeauna mai bine noaptea?

— Bunătate, într-una mâzgăliturile acelea prosteşti! zise ea şi era galbenă la faţă şi părea ciudat de sluţită, ca şi cum nici n-ar fi fost dânsa. Pentru tine nici nu mai e altceva tot timpul, ziua şi noaptea, într-una numai tu şi mâzgălitura ta.

Eram încremenit. Abia puteam să pricep ce tot înşira ea.

— Scumpa mea, ţi-ai pierdut minţile! La naiba, ce te-a apucat?

Ea se feri de mine, se ghemui cu genunchii strânşi pe podea şi era atât de mică şi atât de firavă, şi-i era cam frig în pijamaua subţire.

— Nu mai e cum era înainte, spuse ea.

Glasul îi suna ciudat de stins, parcă era gata să plângă.

— În fiecare zi şezi aici la însemnările tale şi foarte adesea şi noaptea. Nu mai ieşim ca astă primăvară şi astă vară.

— Dar unde să mergem?

— Aici în Paris, undeva la vreo petrecere, să vedem lume, să fim veseli, să râdem! Totul e altfel, încă de când ne-am întors.

— Hesta, drăguţo, îi spusei şi-i vorbi prieteneşte ca unui copil. Ştii foarte bine că am de lucru. Ştii, că acum ăsta e cel mai însemnat lucru pentru mine. Atunci e cu neputinţă să-mi ceri să hoinăresc cu tine tot timpul, în

tot felul de locuri!

— Astă vară ai făcut-o, zise ea.

— Negreşit! Dar vara nu poate fi asemănată cu timpul de acum, răspunsei. Nu poți să faci totdeauna aceleaşi lucruri.

— Fiindcă nu vrei.

— E de râs, copilo!

Eram gata să-mi pierd răbdarea.

— Am petrecut cele mai minunate vacanțe din câte se pot închipui, iar acum boceşti, fiindcă suntem iar acasă, zisei.

Ea îşi pironi cu ură ochii asupra mea şi era albă ca varul; apoi îşi muşcă încheieturile mâinilor.

— Nu-i vorba de vacanță; nu-i simt lipsa, răspunse ea anevoie. E pentru tine, pentru noi, pentru plăcerea ce am simțit-o împreună şi care a încetat. Nu mai râdem laolaltă, noi... nu pot să te lămuresc. Mă simt atât de stingheră...

— Stingheră? – Nu puteam să înțeleg. — Cum poți să te simți stingheră? Sunt doar totdeauna aici.

— Da, negreşit, eşti aici... țintuit la masa ta de lucru. Tu şi însemnările tale. Dar totuna este, dacă eu sunt sau nu aici...

— Atunci ascultă-mă, zisei, trebuie să punem odată rânduială în privința asta. Ştii că te iubesc. Îmi faci tămbălăul ăsta, numai fiindcă ți-e urât.

— Nu din pricina asta...

— Bun! Atunci fă şi tu ceva! Reîncepe lecțiile de muzică.

— Ce-mi foloseşte muzica acum? Nu mai pot să cânt.

— Astea sunt copilării. Fireşte că poți să cânți; să vrei numai.

— Şi să zicem că nu vreau?

— Doamne! apoi ăsta-i tot viitorul tău!

— Muzica a fost totul pentru mine, Dick, până când m-ai făcut tu s-o uit.

— Aşa vasăzică? Eu te-am făcut s-o uiți?

— O ştii prea bine.

Am ridicat-o de pe podea şi am strâns-o tare la piept.

— Fetiţo dulce, de ce să ne certăm? Nu trebuie. Nu duce la nimic bun. Înţeleg, eşti dezamăgită din pricina concertului, şi în proastă dispoziţie. E, într-adevăr, mare ticăloşie, baby. Dar pentru asta nu trebuie să ne ciondănim. Asta o ştii.

Ea îmi încolăci gâtul cu braţele.

— Nu vreau tărăboi, spuse ea; nu te vreau decât pe tine.

— Apoi mă ai.

— Nu. Niciodată n-am fost mai fericiţi ca odinioară. Nu mai e cum a fost la Barbizon sau la Dieppe.

— Te iubesc întocmai ca şi atunci. Nu înţelegi oare, Hesta, eşti o parte din mine însumi. Pricepi?

— Şi ce am din asta?! zise ea.

— Ce vrei să zici?

— Ce poate să fie frumos în această pace casnică, în această dragoste potolită? Mi-e dor de tine, aşa cum erai înainte, la Dieppe.

O ţineam strâns îmbrăţişată. Nu spuneam nimic. Astfel de cuvinte din gura ei m-au zguduit adânc, de parcă mă lovise cineva cu o măciucă în cap.

— De când ne-am înapoiat, se jeluia ea, am fost de-abia o singură dată aşa. Capul ţi-e necontenit la însemnările tale, ori eşti obosit. Tu n-o bagi de seamă. Dar nu ştii cum mă simt eu. Uneori cred că o să înnebunesc.

— Draga mea, zisei, scumpa mea!

Nu ştiam ce să fac. Nu ştiam ce să-i spun. De unde era să ştiu ce-i lipseşte? Cum era s-o ştiu? Din partea ei era îngrozitor să spună aşa ceva.

— Hesta, mititico, am sfătuit-o eu, nu trebuie să vorbeşti aşa. E urât, e... n-am cuvinte ca să-ţi arăt cum e. O femeie nu trebuie să spună niciodată unui bărbat că simte astfel. Niciodată. E îngrozitor... e rău şi nesăbuit...

— De ce? mă întrebă ea. De ce? nu văd cu ce-am greşit...

— Copiliţo, e ceva dobitocesc... Nu se pune preţ pe

asemenea lucru, face impresie... scârboasă. Astfel de pofte sunt cât se poate de fireşti la mine, dar nu la tine. Nu-mi vorbi cel puţin de ele. E înspăimântător, fetiţo.

— Dar nu-i nimic de schimbat, zise ea. Nu pot să fiu altfel. Înainte de a fi început cu asta, n-o ştiam doar. Nu i-am simţit niciodată lipsa. Dar tu mi-ai cerşit-o şi ai cerşit-o, şi spuneai că eşti nenorocit, că ai ajuns neom, până când m-am supus şi am făcut-o. Iar acum, când vreau, acum, când m-ai făcut să am nevoie de asta, spui: e dobitocesc; spui că e ceva urât şi nesăbuit.

Era înspăimântător. Ce furii or fi apucat-o?

— Îmi pare rău, urmă ea; n-am ştiut că o socoteşti ceva atât de groaznic. Credeam că nu înseamnă nimic. Ai spus-o chiar tu.

În sine nu înseamnă nimic, îi răspunsei.

— Dacă-i aşa de scârbos, urmă ea, atunci e mai bine să mă laşi să te părăsesc, sau pleci tu.

— Ascultă odată ce-ţi spun! Nu te mai frământa, uită toată povestea, şi mâine dimineaţă o să vedem dacă hotelul nostru din Barbizon mai are loc pentru noi o săptămână. Câteva zile la ţară vor face minuni. Ar fi trebuit s-o facem de mult.

— Dick, să n-o faci de dragul meu. Nu trebuie să te iau de la munca ta.

— În privinţa asta nu mai încape vorbă, iubito. Plecăm, mă înţelegi? Trebuie să plec de aici... simt aceeaşi nevoie ca şi tine...

În noaptea aceea n-am mai lucrat. A doua zi a plouat. Pentru Barbizon nu părea tocmai îmbietor. Am hotărât să aşteptăm o zi, două, până s-o îndrepta timpul.

În loc de asta, am dus-o pe Hesta la un teatru şi la o cină, iar pentru seara următoare am cumpărat bilete la un concert. Ea spunea că acum se simte fericită şi veselă, şi totul era din nou în cea mai desăvârşită ordine. Dar eram totuşi neliniştit. Cuvintele ei mi-au zdruncinat sentimentul de siguranţă. N-o înţelesesem deloc. Eram necăjit că mă pricepeam atât de puţin la femei. Din vară pătrunsese în viaţa mea o regularitate atât de minunat

de blândă, iar acum ea a nimicit-o iar. Ceea ce mă influențase şi-mi făcea atâta bine, era acum stricat prin mărturisirea singurătății ei. Eram împovărat cu o răspundere. Asta nu puteam accepta.

În mintea mea fuseseră până acum munca mea şi Hesta. Ea se încleştase, şi asta nu mă supăra. Acum însă vedeam că amândouă, dânsa şi munca mea, erau despărțite una de alta şi nu se potriveau. Aş fi vrut să nu-mi fi spus nimic. Aş fi vrut să mă fi părăsit fără să mă înştiințeze.

Răspundere? Nu, la asta nu mă aşteptasem. Apoi nu se mai sinchisea de muzică, n-o mai bucura talentul ei şi nu-i mai plăcea să fie singură! O vedeam înaintea mea ca atunci, când am cunoscut-o: cât de rece, rezervată şi fără grijă, abia că asculta ce spuneam, iar bascul portocaliu i se hâțâna pe cap.

Cum putea să se schimbe un om atât de mult? Eu îi păream acum poate altfel? Erau întrebări încâlcite, cu tâlc adânc şi dureroase. Stând împreună nu le puteam dezlega. Eram îndrăgostiți. Lucrurile astea nu trebuiau să fie rostite de noi.

Socoteam că dacă doi inşi se dăruiesc unul altuia şi unul ajunge o parte a celuilalt, trebuie să nu uite niciodată că, în ciuda tuturor, sunt cât se poate de singuri, fără nicio nădejde. De-aş fi avut pe cineva cu care să mă sfătuiesc şi care să-mi fi putut spune ce-i de făcut. Aş fi vrut un prieten mai în vârstă, un om încercat, care să fie priceput la toate, un înțelept.

De când Hesta mi-a destăinuit simțirile ei, trei zile în şir n-am putut să mă gândesc la altceva. O îmbrățişam, mă sileam să petrec, însă, cu toate acestea, gândul la mărturisirea ei pândea neîncetat în pragul cugetului meu.

În pauza concertului stam mut lângă ea şi ținteam scena goală. Dânsa îmi luă mâna şi o ținu într-ale ei. O privii şi ea zâmbi.

— Eşti supărat? Nu-ți place? întrebă ea.

— Ba da, e un concert frumos.

— La ce te gândeşti?

— La nimic, draga mea.

— Aşa spui totdeauna. Dar asta e numai un pretext. Pari atât de posomorât, faţa ţi-e cenuşie de tot. Spune-mi ce ai!

— Nu ştiu... m-am gândit la tine.

— La mine? Anume ce? Spune-mi!

— M-am gândit la ce mi-ai spus într-una din nopţile trecute. M-a cam nelinişti t. Se pare că nu m-aş fi purtat cum trebuie cu tine. Câtva timp te-am necăjit mult, Hesta.

— Nu, iubitule, niciodată, niciodată. Nu te mai gândi la ce-am spus. N-are nicio însemnătate. Eram istovită. Zău că nu trebuie să te nelinişteşti. Sunt mulţumită... nespus de mulţumită...

— Ah! O ştii bine de tot?

— Da, Dick. Ultimele zile au fost aşa de minunate! Mărturisesc: am fost o mare tâmpită, că ţi-am împuiat deunăzi capul cu astfel de poveşti. Nu trebuie să te mai gândeşti la ele, trebuie să-mi făgăduieşti că n-o să te mai gândeşti la ele. Sunt fericită, scumpul meu... fericită.

— Adevărat?

— Uită-te numai la mine!

A doua parte a concertului începu. Îi ţineam mâna, ca şi când aş fi fost un băieţandru cu iubita lui şi ieşeam întâia oară, şi de atâta dragoste eram atât de sfioşi că nici nu ne atingeam. O priveam cu coada ochiului. Privirea aţâţată pierise, ca şi cearcănele din jurul ochilor şi acea subţire linie amară de la colţul gurii. A spus că e fericită şi arăta chiar. Poate că am luat totul prea în serios. La o adică, nici nu era chiar aşa de serios. Fusese necăjită din pricina profesorului ei de muzică, pe lângă asta era şi istovită. Eu eram aţâţat din pricina romanului şi supărăcios. Amândoi ne-am găsit în acelaşi timp în toane rele. Peste o săptămână sau două am să râd chiar eu de mine şi să recunosc că am fost un tont: O furtună într-un pahar de apă. Să-ţi strici cheful în aşa hal, doar pentru atâta lucru!

Hesta arăta atât de frumoasă. I-am şoptit în întuneric, la ureche: — Te iubesc.

În dimineaţa următoare am simţit că mi-aş putea urma romanul, dar mai întâi am întrebat-o pe Hesta dacă are ceva împotrivă. Ea a spus, fireşte, nu. Era bine. Am lucrat toată ziua, dar am contenit seara devreme. A doua zi am lucrat ceva mai mult, dar am împăcat-o pe Hesta ducând-o seara la teatru.

Era frig, cerul cenuşiu.

— Ce-i cu Barbizon? întrebai.

— Asta e grija ta, dragul meu.

— Vremea nu prea pare potrivită.

— Aşa cred şi eu.

— Cred că dacă am fi plecat şi am fi avut apoi vreme ca asta, ar fi fost prost de tot.

— Da, Dick.

— Ce-ar fi să amânăm excursia?

— Săptămâna viitoare poate, sau peste două săptămâni?

— Da, cam aşa ceva. Ştii ceva, tocmai acum merge cu romanul aşa strună, că ar fi mare păcat să curm lucrul. Dar mai întâi trebuie să-mi spui, dacă e bine aşa. Trebuie să îmi juri că eşti mulţumită.

— Îţi jur că sunt foarte fericită. Îţi jur că sunt foarte mulţumită.

— Oricum, călătoria o facem.

— Negreşit.

— Până atunci, de-aş fi în locul tău, aş reîncepe lecţiile de pian, comoara sufletului meu. Zău, că aş face-o. Sunt încredinţat că ţi-ar face bine. Muzica e ceva minunat, nu-i adevărat? şi oricum... aşadar eu aş face-o.

— Da, Dick.

— Bun. Atunci nu mai trebuie să mă tem. Că o să te plictiseşti.

— Dar deloc.

— Suntem fericiţi, dragoste, da?

— Da, suntem fericiţi.

La Barbizon nu ne-am dus însă. Hesta nu mi-a amintit de excursie, aşa că am uitat de ea. Părea mulţumită cu lecţiile ei. În felul acesta am fost în stare să mă concentrez asupra lucrării mele.

CAPITOLUL VII

Într-o perindare de fulgerare văd cum toamna înaintează şi se apropie iarna: după-amieze sure. La patru şi jumătate se întunecă. Trag obloanele, dau drumul caloriferului. De ce-i doar călduţ? şi înapoi la birou! Caut tocul, rup foi din bloc. Hesta urcă scările cântând, intră în odaia vecină ca să nu mă stinghereasc㠎 azvârle mapa de note pe pat, împinge un scaun sau deschide un cufăr.

Eu scriu şi simt în acelaşi timp în preajma mea urmarea vieţii şi plăcuta potrivealã a lucrurilor mici. Colo pe podea zace deschisă cartea Hestei. Jacheta ei e atârnată de speteaza scaunului. Câteva flori se văd pe masa mea. Hesta le-a pus dimineaţa acolo. Pe căptuşeala caloriferului sunt cutii de ţigări lângă un cotoi de stofă îndopat cu câlţi, pe care l-am cumpărat odată de haz, şi o fotografie la minut a Hestei, făcută la Dieppe. Lucrurile ei, lucrurile mele, ăsta e al meu şi aceea a ei, şi toate ţin de viaţa noastră. Divanul e în odaia alăturată. Haina mea veche e atârnată peste mantaua ei de ploaie de un cârlig. Pantofii mei zac nefăcuţi suib masa de toaletă, iar ai ei sub scaun, şi periile noastre de dinţii stau într-un vas; apoi colo atârnă buretele. Asta e atmosfera noastră.

Hesta vine în odaie. Ridic ochii şi o rog: „Azvârle-mi o ţigară!”, iar ea întreabă: „Ce-i cu cina?” şi mă piaptănă şi se duce la calorifer.

Scurte crâmpeie de convorbire:

Ea (îşi pune degetul la gât, încruntă fruntea): Mi se pare că mă doare gâtul.

Eu (care n-am ascultat cu luare-aminte): N-avem aspirină?

Seara, când ne dezbrăcăm.

Hesta (are pielea prea simțitoare, se scarpină în timp ce se dezbracă): Am uitat de tot. Nenorocita noastră de spălătoreasă e gripată şi e la pat. Ce facem cu rufele săptămâna asta?

Eu (aplecat pe lighean, cu gura plină de apă ca să fac gargară, ridic deznădăjduit din umeri, scuip în sfârşit apa, mişcând peria în apa de dinți): O să întreb de alta la fiica gazdei.

În pat. Căldura trupului ei, parfumul apei ei de Colonia mă impresionează. Mă aşez bine lângă dânsa, o mângâi ca de obicei, casc:, Adu-mi aminte mâine dimineață să-ți fac rost de carte". *Ea:* „Închipuieşte-ți, azi după-amiază am întâlnit pe una din fetele de la pensiune. Dar ea nici nu m-a văzut".

Adormim. Ea stă culcată pe o parte, eu pe pântece. Unul e deprins cum stă celălalt. În timpul somnului nu ne mişcăm.

La masa de prânz, la Coupole. *Eu* (îmi arunc ochii pe un ziar englez. Rup o felioară din pâinea ei, fiindcă pe a mea am şi mâncat-o): Localul ăsta dă îndărăt. Serviciul e o batjocură. *Ea* (trebuie să se ducă la lecție, pleacă, vine înapoi). Nu uita, Dick, nu mai avem ciocolată, fii aşa de bun de cumpără alta! *Eu:* Bine! (mănânc mai departe, mă uit după ea). Iese repede pe uşa turnantă. Mă uit iar la gazetă.

Seara. La masa de lucru, mă legăn într-un scaun larg, încerc să citesc un roman franțuzesc, înțeleg numai pe jumătate. *Hesta* (în fața mea, vrea să cârpească un ciorap, încearcă să bage ață de țesut în ac, dar nu merge): Semestrul ăsta sunt la conservator elevi şi eleve foarte interesanți. Cu una vreau să cânt la patru mâini. Frate-său e compozitor.

— Adevărat?

— E mult mai plăcut când te apropii de unul sau doi colegi. Înainte nu mă sinchiseam de asta. Şi la ce?

Ce însemna cuvântul *crepuscule?* Nu puteam să-i dau de rost. E prea greu să cauți în dicționar.

— Apoi mai e un violonist, unul nou, nesuferit. Profesorului i se pare că n-are seamăn. Încă nu l-am auzit cântând. Ieri m-am izbit de el pe gang. S-a uitat furios la mine.

— Ce înseamnă *crepuscule,* mândro?

— „Amurg", cred. Uită-te şi tu în dicţionar, o fi fiind undeva.

— Cred că e spaniol, vorbeşte englezeşte fără aocent. O cucuvea caraghioasă!

— Caraghios? căscai eu.

— Ştii, Vanda, – e aceea cu care cânt la patru mâini, – m-a poftit pe mâine seară la ea. După-masă, am mai putea exersa. Să mă duc?

— Fireşte, scumpo.

— N-o să stăm târziu. Dar la sfârşitul săptămânii, cred, vor să facă undeva o serată, ea şi fratele ei. M-au şi rugat să vin. Se poate petrece bine.

— Da.

— N-o să fie cine ştie ce, zise ea.

Am sărit câteva pagini din cartea franceză: numai descrieri de privelişti. Nu mă interesau.

— Ai să petreci bine, spusei, fără să ascult cu mai multă luare-aminte şi întinsei mâna după o ţigară.

Ea muşcă o bucată de aţă, iar eu mi-am văzut de citit.

*

Romanul meu era gata.

L-am recitit tot. L-am citit încă o dată. Am transcris din nou unele pagini pătate sau cu multe îndreptări. Apoi am aşezat frumos paginile unele peste altele şi le-am legat cu un elastic lat. Se înfăţişa bine. L-am pus cu grijă la o parte, lângă piesă.

Mai ţin minte cum m-am ridicat şi m-am întins. Apoi am umblat prin odaie şi m-am rezemat de calorifer. Inima îmi bătea foarte tare. Mâinile îmi tremurau de emoţie. Nimic nu se poate asemui cu simţirea cu care am scris cel din urmă cuvânt al cărţii şi cum am tras o

linie dedesubtul lui, apoi am pus sugativa peste el. Încordare, aţâţare, străduinţi s-au topit în minunatul sentiment al acelui cuvânt de incheiere.

— Iată-l! mi-am zis: E aici!

Aveam parcă friguri şi mă simţeam fericit, atât de fericit, că-mi venea s-o iau razna pe câmp.

— Eu l-am scris, îmi zisei; orice s-ar întâmpla, eu l-am plăsmuit.

Mă simţeam cu mult deasupra tuturor celorlalţi. Puţin îmi păsa ce-o să spună ei despre carte. O să-mi croiesc singur calea. Vedeam pe tata într-un grup de bărbaţi şi unul spunea: „E într-adevăr fiul dumitale, care a scris asta?" Iar el se uita de la unul la altul, îşi îmblânzea privirile şi răspundea încurcat: „Da, cred... da, e de Richard". Apoi am să intru eu şi o să trec prin faţa lui.

Alte imagini mi se îmbulzeau în cap. Stam lângă calorifer, pierdut în visurile mele. Deodată se deschise uşa şi Hesta se repezi ca o furtună în odaie.

— Alo! exclamă ea, iar am venit încoace. Da, ce ţi s-a întâmplat? Nu-i ceva în regulă cu romanul tău?

Mi-am stăpânit un zâmbet şi am spus aşa, într-o doară:

— E gata.

— Bravo, scumpule!

Se repezi la mine, mă sărută şi intră repede în odaia de alături. Mă aşteptasem la altceva: O mică senzaţie!

Mă dusei după ea în dormitor: — Ce-i graba asta? o întrebai.

— Vanda vine să mă ia împreună cu ceilalţi, zise ea. Cinăm cu toţii, apoi ne ducem la un concert. Nu mi te fâţâi însă pe-aici, îngerul meu. Trebuie să-mi pun rochia de seară.

Ea scotocea prin rochii, iar eu stam alături.

— Nu mi-ai spus că ieşiţi, zisei.

— Dar, bineînţeles, dragă. Ţi-am spus-o azi dimineaţă. Se vede că n-ai auzit.

Se schimbă şi măsură odaia în lung şi în larg.

— Dar pare o prietenie la toartă.

— Da, sunt oameni de petrecere şi-mi plac mult. Unde mi-e cordonul? Dragă, nu l-ai văzut pe undeva?

— Uite-l colo, pe jos.

— Aici nu găseşti niciodată ceva!

— O să staţi târziu?

— 'Nu ştiu. Depinde de împrejurări. Te rog să nu mă aştepţi.

— Nu mă culc până nu te întorci.

— Ba trebuie. Eşti desigur obosit de romanul tău.

— Dar câţi sunteţi? cerui lămuriri.

— Vanda cu fratele ei, nişte minunaţi soţi unguri şi Julio.

— Cine?

— Apoi, ştii doar, violonistul, Dick. Ţi-am mai vorbit adeseori despre el.

— Nu-mi aduc aminte.

— Dar fireşte, drăguţule, ţi-am vorbit de el. Tu n-asculţi însă ce-ţi spun. Bagă de seamă, calci pe pantofii cei buni, pe care vreau să-i încalţ.

— E amorezat de tine?

— 'Nu fi copil! mi-a răspuns ea.

— E sau nu?

— Nici vorbă. Arăt bine? Pălăria îţi place?

— De ce nu mai porţi basc?

— M-am săturat. Nu mai îmi place. Spune, îţi place pălăria?

— Nu ştiu. Cred că aşa trebuie să fie. Pare cam caraghioasă...

— Aşa e moda.

— Niciodată nu ţi-a păsat de modă. Şi la ce-ţi ungi buzele cu roşu? E ceva cu totul nou la tine.

— Te rog, nu vorbi în doi peri! Îmi plac buzele roşii, îmi stă bine.

— Cine ţi-a spus?

— O, Vanda şi toţi.

— Şi trebuie să te iei după dânşii?

Ea înălţă din umeri.

— Drăguţule, dar azi eşti sâcâitor de tot.

— Toate astea nu sunt pentru tine. Se potrivesc la fete de alt soi! Roşu de buze! Pălăria asta! Aveai o notă a ta. De ce o nimiceşti?

— Tu nu pricepi astea, Dick. Te-ai deprins să mă vezi umblând cam neîngrijită, aşa că acum, fireşte, aşa ceva nu-ţi place.

— Nu ştiu.

Tropăiam întărâtat. În stradă, un taximetru claxona într-una la răstimpuri egale.

— Au venit! exclamă Hesta. Trebuie să mă grăbesc.

— Haită de nemernici, zisei. Dar încotro o luaţi?

— Mâncăm în oraş. Vanda ştie câteva localuri noi. La revedere, tinerețe! Poftă bună şi somn uşor!

Stam la fereastră şi mă uitam cum se urca în taxi. Un maimuţoi sta cu pălăria în mână pe stradă, lângă poarta casei şi fuma o ţigară cu o ţigaretă lungă. El dădu braţul Hestei şi-i zâmbi. Neruşinare! Se urcară în taximetru şi porniră. Am plecat de la fereastră şi m-am dus în odaia cealaltă. Turbam de mânie. Ce nevoie are să colinde cu ceata aceea de maimuţoi?! Tropăiam. Trebuia să fie aici. La mine. Trebuia să fie fericită cu mine şi să flecărim de câte-n lună şi-n soare! Era a naibii de egoistă! Mi-a stricat toată plăcerea că-mi sfârşisem cartea.

*

Mai era o săptămână până la Crăciun. M-am hotărât să aştept până la Anul Nou, apoi să plec la Londra ea să caut un editor, care să-mi cerceteze cartea şi să-şi dea poate părerea şi asupra dramei. Nu ştiam cum merg lucrurile. Poate că am s-o trimit de la o firmă la alta, iar fiecare o să mi-o înapoieze, mai ales fiindcă n-au citit-o. Şi chiar dacă aş fi vorbit cu editorul, cine îmi garanta că a citit chiar cartea? Fără îndoială, aceste case de editură erau totdeauna sâcâite de autori necunoscuţi, care le răpeau mult timp.

Eram hotărât să răzbesc prin propriile mele puteri.

Mi-e silă de gândul de a mă folosi de numele tatei, să obțin prin el o cercetare binevoitoare a lucrărilor mele. Dar toate astea erau destul de încâlcite şi m-am hotărât să nu fac nimic înainte de-a fi la Londra.

Am întrebat pe Hesta ce face de Crăciun. Acum, când îmi sfârşisem cărțile, puteam petrece sărbătorile după plac.

— Ce zici în privința asta, drăguțo? o întrebai.

— Nu ştiu. Tu ce-ai vrea? zise ea. Sta pe podea şi-şi făcea unghiile cu roşu.

— Asta nu-i pentru tine, zisei.

— Zdrăngănitul la pian nu mă încântă acum.

— Nu mai ai chiar nicio plăcere?

— Nu ştiu. Nici nu mă mai gândesc. Ce ai vrut să spui?

— Da, pentru Crăciun. Unde plecăm, puiule?

— Să plecăm?

— Da. La Barbizon? Ori la mare? Mie mi-e tot una.

— Dar de ce trebuie neapărat să plecăm, Dick?

— Tu cum crezi?

— De! Parisul e doar destul de atrăgător! Nu mă ispiteşte deloc să tremur de frig la mare sau să stau amărâtă la Barbizon.

— Aşa?

— Tu ce zici? mă întrebă ea.

— Credeam că-ți place la Barbizon, dragă.

— Da. Vara. Dar nu acum. Şi cât ai fi vrut să stai acolo?

— Cât vrem. Până după Anul Nou.

— Hm!

— Nu prea pari încântată, mititico.

— Uite ce-i, scumpule, aveam şi eu câteva planuri drăguțe. Vanda dă o serbare de Anul Nou. Pe lângă asta, ne-am gândit că a doua zi de Crăciun să plecăm undeva cu automobilul. Ziceau să vii şi tu cu noi.

— Ce oameni cumsecade!

— Dar nu fii supărat, puiule! O să petrecem minunat, şi le-ar părea bine să vii şi tu.

— Nu mă sinchisesc de loc de ei.

— Ți-ar plăcea însă, dacă ai vrea să-i cunoşti. Atunci or să ți se pară încântători. Am petrece bine, dacă am fi cu toții împreună. Vanda e o femeie foarte atrăgătoare. O să-ți placă.

— Am văzut-o doar. Nu sunt încântat. Părul încârlionțat la ceafă... nu.

— Mulți spun chiar că e o frumusețe.

— Le-o dăruiesc.

— Faci iar pe băiatul încăpățânat. Când te uiți aşa ca acum trebuie să te sărut.

După ce m-a sărutat, a trebuit să-mi şterg obrazuil cu batista, fiindcă buzele ei îmi lăsaseră mari pete roşii.

— Hesta!

— Ce-i?

— Pune-mi brațul pe gât!

— Acum? Aşa, deodată?

— Da.

— Asta nu se întâmplă des, îşi dădu ea cu părerea.

— Să se întâmple acum.

Râse, îmi înfipse unghiile în carne şi mă muşcă de lobul urechii.

— Nu! zisei.

— De ce nu?

— Fii cum ai fost totdeauna când mă îmbrățişai. Nu pot suporta noile tale purtări bădărane.

— Atunci n-am ce-ți face. Ce trebuie să se întâmple trebuie.

— Astea nu-ți şad bine. Lasă-le pe seama mea.

— Dar le putem face doar amândoi!

Am râs şi am ridicat-o de jos.

— Te-ai făcut o muieruşcă aproape fără frâu!

— Dar se pare că-ți plac totuşi!

— Nu.

— Tu eşti de vină că sunt aşa, tinere.

— Nu-i adevărat!

— Ba da. Tu mi-ai dat imboldul.

— Dar, copilo...

Era uşoară, atât de plăpândă. I-am sărutat ochii închişi.

— Ce să fac cu tine?

Ea deschise un ochi.

— Hai să trecem în odaia cealaltă!...

M-am supus şi am rămas de Crăciun la Paris. Poate că avea dreptate. De bună seamă, că la Barbizon ne-am fi amărât.

În întâia zi de Crăciun ne-am dus pe celălalt mal al Senei, ne-am îmbuibat cum trebuie şi am băut prea mult. Ajunşi acasă, am dormit până seara târziu.

La 26 decembrie am făcut la Chantilly excursia cu noii cunoscuți ai Hestei. Aşa numitul Julio, mojicul, avea maşină şi conducea chiar el. Mi se păru că se simțea fericit, aşa cum şedea la volan. Nu m-am sinchisit de el. Hesta sta în față lângă el, eu cu Vanda şi cu o unguroaică pe scaunele dinăuntru. Bărbatul unguroaicei şi fratele Vandei stăteau ghemuiți pe jos. Maşina era prosteşte ticsită. Aşteptam mereu să se întâmple o nenorocire. Deodată îmi veni în minte cum m-aş fi purtat acum 18 luni într-o astfel de împrejurare! M-aş fi urcat în față pe casca motorului şi aş fi chiuit, aş fi socotit-o drept o glumă grozavă, mi-ar fi făcut plăcere gâdilitura primejdiei. Iar acum stam aici, eram tot aşa de treaz ca un judecător de instrucție, priveam, înțepenit între două muieri, spatele Hestei şi mă plictiseam, mă gândeam la soarta cărții mele şi socoteam pe toți oamenii aceia ca o zgomotoasă ceată de nebuni.

La prânz am mâncat la Chantilly. Castelul nu se putea vedea. Mojicul cu numele de Julio sorbi fumul țigărilor prin țigareta lui de chihlimbar şi îndrugă nişte tâmpenii cumplite despre muzică. Femeile, cu Hesta împreună, sorbeau fiecare din vorbele lui. Cu bărbiile în mâini, şedeau la masă şi-l mâncau din ochi. Mi-era ruşine pentru ele toate, plecai şi flecării cu bătrâna ce conducea hotelul. Mai era acolo un băieţaş, nepotul ei, care se juca în curte. Era un copil prietenos, care mă apucă numaidecât de mână şi mă trase cu el, ca să-mi

arate ceva. Îmi făcea plăcere să aud un copil flecărind franţuzeşte: suna atât de frumos! Îi aruncai o minge. Micuţul se poticni cam nesigur pe picioruşele lui scurte şi grase.

— *Vous voudrez jouer avec moi?* mă întrebă el cu glas adânc mormăitor.

— Cu plăcere, râsei eu şi el mă privi, ţinând degetul cel mare în gură. Ne aruncam mereu mingea unul altuia, încoace şi încolo. Era minunat. Apoi veniră şi ceilalţi din hotel.

— Hesta, strigai eu, hai să vezi cum petrec! E un copil încântător!

— Dar cum te porţi? se răsti ea. Să pleci aşa! E nemaipomenit!

— Iartă-mă, fetiţo, dar uită-te numai! Arareori am râs aşa.

Ea aruncă o privire repede asupra copilului.

— Eşti nebun? Hai, toţi aşteaptă. Plecăm în altă parte.

Era nerăbdătoare şi se vedea că se grăbeşte să fie iar în maşină. Am dat copilului meu drag o monedă de doi franci.

— *Pour acheter des sucettes,* zisei, îi întinsei serios mâna şi urmai pe Hesta la maşină.

Ea se uită în oglinjoara din capacul săculeţului de mână şi-şi puse cu degetele roşu pe buze.

— Ne aşezăm dar ca înainte? întrebă ea.

Părea că gustă din plin ziua aceea. Restul săptămânii l-am petrecut destul de liniştiţi.

De Anul Nou eram poftiţi la prietenii Hestei. Mie mi-era silă să mă duc acolo. Mi s-ar fi părut mai frumos să fi rămas acasă. Chiar dacă am fi mâncat noaptea în oraş în învălmăşeala cea mai mare, am fi fost cel puţin la miezul nopţii acasă şi am fi stat de vorbă. Era întâiul An Nou al nostru. După mine unul, ar fi trebuit să-l serbăm cum se cuvenea.

Dar Hesta era nebună după petrecerea cu prietenii. Era o serată costumată. Ne-am dus întâi la Vanda

acasă, unde am băut ceva, apoi în localul serbării. Hesta era mascată ca apaş. Purta pantaloni negri lungi şi o cămaşă roşie ca focul. Toată faţa, afară de buze, şi-o vopsise cu alb şi părul şi-l strânsese după urechi.

Cu braţele înfipte în şolduri, se înfăţişă înaintea mea.

— Drăguţ! zise ea.

Avea iar faţă de mine cu totul altă purtare. Îmi făcea cu ochiul, ca şi când de-abia ne cunoscusem. Era grozav de copilăroasă.

— De-ai fi într-adevăr băiat, ar trebui să fii trimisă la o casă de corecţie pentru aţâţare la desfrâu împotriva naturii, îi zisei. Trezeşti în mine cele mai urâte pofte. Hai!

— Nu, se apără ea; o să mă ciufuleşti şi o să-mi mototoleşti rochia! Atingerea oprită!

— Spune-mi, rogu-te, trebuie să mergem neapărat la serata asta?

— Fireşte, găteşte-te mai iute!

N-aveam chef de loc. Îmi cumpărasem nişte pantaloni ieftini de catifea şi-mi pusei o cămaşă veche a Hestei şi un şal colorat înnodat la gât. Dracu ştie ce trebuia să înfăţişeze asta! Oricum, arătam ca un netot.

Am luat un taxi şi ne-am dus la Vanda. Acolo se şi adunaseră toţi, mulţi pe care nu-i cunoşteam, dar pe care Hesta părea că-i cunoaşte. Colegul ei, Julio, veni ceva mai târziu. Era costumat ca toreador şi-şi înscenă intrarea cu neobrăzare.

— Nu arată ca-n poveşti? exclamă Vanda.

Se îngrămădiseră toţi în jurul lui. El râdea şi se făcu că nu se sinchiseşte de impresia caraghiosului său costum.

Eu stam într-un colţ şi vorbeam cu o fată prostuţă înfăşurată în şaluri orientale şi împodobită cu brăţări răsunătoare. M-a întrebat dacă am fost vreodată în Persia. I-am răspuns: „Nu, n-am fost încă”. Eram amândoi veseli, când cineva strigă: „La masă!” N-am mai vorbit apoi de loc cu fata prostuţă.

Când am intrat în sală, era aşa îmbulzeală în jurul mesei, că nu puteam găsi locuri pentru fiecare în parte,

ci doi sau trei trebuiră să se strivească. Aerul era înăbuşitor, plin de fum de ţigări, parfum şi nerozii de mascaţi.

Hesta părea departe de tot de mine. Zâmbea şi-mi făcea cu ochiul. I-am făcut şi eu cu ochiul. Vanda şedea lângă mine. Era costumată ca ţărancă din Ungaria şi arăta bine. Nu părea nebună de tot. M-a întrebat de romanul meu. Părea că se interesează într-adevăr de el, vroia să-i dau tot felul de lămuriri asupra lui şi mă întrebă de titlu. Întrebările ei nu erau supărătoare, dar dânsa arăta orişicum bine.

Comesenii erau foarte veseli, iar băutură era din belşug. După câtva timp ne-am sculat şi am dansat. Vanda se îndesa cam mult în mine, dar asta mă lăsa rece. Dansa bine şi avea un parfum plăcut.

— De ce nu vii şi dumneata mai des cu noi? mă întrebă ea.

— Nu ştiu, răspunsei; de cele mai multe ori lucrez.

— Munceşti prea mult, socoti ea de cuviinţă să răspundă.

Capela a cântat un dans drăguţ, ce m-a mişcat. Vanda îngână încet.

— Îmi place, zise ea.

— Şi mie.

Am mai dansat o dată amândoi.

— Azi pari ceva mai lesne de apropiat, răspunse Vanda; altfel, mă tem totdeauna de dumneata.

Am râs, exclamând: — La naiba!

Hesta trecu pe dinaintea mea, dansând cu Julio. Îmi zâmbea nesigură. Mă chinuia c-o văd la braţul lui. Ce zor avea adică să danseze cu el? Îi făcea plăcere?

Trebuie să fie neplăcut pentru o fată să trebuiască să spună „da”, când vine unul s-o poftească la dans. Când am văzut pe Hesta dansând cu Julio, mi-a pierit cheful să dansez cu Vanda.

Când a încetat muzica, ne-am întors la masă. Nădăjduiam s-ajungem înainte de a fi fost iar tixită. Altfel, ar fi trebuit s-o poftesc iar pe Vanda la dans.

M-am îmbulzit, ca s-ajung la timp la masă.

Era aproape miezul nopții, când putui în sfârşit să dansez cu Hesta. Era poftită într-una. Era curios s-o vezi aşa între oameni şi să ştiii cum se purta, când era numai cu mine. În lume părea cu totul alta. Când râdea, ridica sprâncenele şi îndruga verzi şi uscate; şi mai tare, mi se părea.

— Hai să dansezi cu mine! mă rugă ea.

Cum am luat-o în braţe, am simţit ce puţin a însemnat pentru mine s-o ţin pe Vanda: nimic. O simţeam acum cu Hesta. Mâna mea sta pe trupul cunoscut, bărbia mea îi atingea capul.

— Scumpo! zisei şi oftai fără să vreau.

— Pare că ai petrecut foarte bine cu Vanda, zise ea.

— Nu-i urâtă.

— Aţi râs şi flecărit într-una. V-am văzut. Şi mai spuneai că nu vrei să vii! Dar despre ce aţi râs atâta, când am trecut dansând pe lângă voi?

— Nu-mi mai aduc aminte.

— Ai îndrăgi-o?

— Nu fiii netoată, te rog, dragă!

Era bine că eu nu spuneam nimic despre dansurile Hestei cu Julio; dar din partea Hestei mi se părea fără niciun rost să aibă bănuieli în privinţa dansului meu cu Vanda. Era mai ales caraghios să spui vreo vorbă despre asta!

— Iubito, zisei: Îţi mai aminteşti de dansul nostru din primăvară?... N-am scos niciun cuvânt, apoi luarăm un taxi... mai ţii minte?

— Hm! făcu ea.

— A fost totuşi frumos, nu ţi se pare şi ţie? Aş vrea să se întoarcă vremurile acelea...

M-am pomenit iar în aceeaşi stare ca atunci: sentimental, ciudat, smintit. Se vede că băusem prea mult. Doream să fiu cu ea acasă în strada Cherche-Midi.

— Hai să mergem, o rugai.

— Dar nu se poate, răspunse ea. Nu eşti deloc cuminte!

— E aproape miezul nopții, fetițo. Nu vrei să fim singuri? La douăsprezece dansăm.

— Sigur, dacă-or dansa şi alții.

Ea aplaudă. Muzica mai cântă o bucată.

— Putem să dansăm iar, zisei, muzica urmează.

Am mai dansat un dans, apoi ea s-a întors la masă. Mi-a părut rău că pleacă.

Era un adevărat teatru cu serpentine, tichii de hârtie şi fel de fel de tămbălău. Deodată se stinseră luminile, şi urmă o harababură, râsete şi o gălăgie îndrăcită.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Vanda, care sta lângă mine şi mă ținea de braț.

— Trebuie să fie douăsprezece, zisei. Era desigur un fleac. Căutai pe Hesta, dar nu putui s-o văd, căci tot mai era întuneric. Ceasul bătu douăsprezece. Luminile se reaprinseră. Răsunară țipete tari. Îşi scuturau cu toții mâinile, se sărutau. Capela reîncepu să cânte şi toți strigară şi cântarâ. Părea ceva silit de tot. Acum o văzui iar pe Hesta. Râdea şi arunca cuiva serpentine. Pe mine părea că nu mă vede. A trebuit să mă ridic şi să dansez cu una în verde, pe care n-o cunoşteam.

*

Era într-o duminică la dejun. Stam în pat şi beam cafeaua. Hesta, pe jumătate îmbrăcată, se ghemuise în capătul celălalt şi-mi ungea un corn cu unt.

— Cred că plec marți la Londra, zisei.

— Da, cu adevărat?

— Cred doar, dragă. Trebuie să stau de vorbă cu diferiți editori. Dumnezeu ştie cât timp o să-mi ia asta! Ştii că dacă îți primeşte chiar îndată cartea, tot mai trec câteva luni până să iasă de sub tipar. Trebuie să încerc să capăt un avans.

— Cum stai cu banii?

— Nu tocmai strălucit. Sunt pe isprăvite. Cecul acela – ştii doar – a ținut tocmai un an. Dar nu trebuie să fii îngrijorată.

— Am şi eu leafa mea lunară.

— Negreşit, dar îmi place mai curând să trăieşti din banii mei.

— Mai vrei o ceaşcă de cafea, Dick?

— Bucuros. Mulţumesc. Vasăzică, dacă plec marţi, pot să atac pe editorul tatei chiar miercuri înaintea prânzului.

— Te-ai hotărât pentru asta?

— Cred că e singura cale. E foarte neplăcut, dar n-am încotro. Altminteri, n-o să mă primească nicăieri.

— Vin şi eu cu tine?

— Ce... la Londra?

— Da.

— Dragă copiliţă... nu-i ceva nimerit pentru tine. Te iubesc cu înfocare, fireşte, ştii foarte bine, dar sincer vorbind trebuie să răzbesc singur în lupta cu editorii.

— Ce mă fac eu fără tine?

— Nu lipsesc mult, dragă. O să te simţi foarte bine cu Vanda şi cu toţi ceilalţi.

— Da.

— N-o să fii singuratică, nu-i aşa?

— Socotesc că nu.

— Poţi să te plimbi mai des, în toată voia.

— O să mi se pară foarte neobişnuit.

— Mă întorc cât oi putea de repede. Şi închipuieşte-ţi ce bine ar fi să vin acasă având cartea vândută.

— Hm!

— O să-ţi simt lipsa grozav. Dar sunt încredinţat, că n-ar fi bine să te iau cu mine. Te-ai plictisi dacă ar trebui să stai acolo tot timpul.

— Da.

— Capul sus, fetiţă dulce! Dacă izbutesc, putem sta toată viaţa împreună.

Călătoria la Londra era pentru mine mare belea. A trebuit să cumpăr un geamantan şi tot felul de alte lucruri. Trăisem mult de tot într-un singur loc.

Hesta a împachetat, nu prea cu multă dibăcie, dar oricum, mai bine decât mine.

— Manuscrisul pune-l dedesubt, o îndrumai, şi bagă de seamă să nu se mototolească. Nu pot să dau în mâna editorului ceva ce arată ca hârtia igienică.

— O să pun costumul tău deasupra, zise ea, apoi o să-l apăs frumos şi o să stea cum trebuie. Fireşte că ar fi fost mai bine dacă era scris la maşină.

— Pun să-l scrie la Londra.

— Crezi că-ţi trebuie două pijamale?

— Ce? Nici vorbă. Dar hai, pune-le.

Împachetatul era un chin. De unde puteam să ştiu de ce-o să am nevoie la Londra?

— Toate cravatele astea? întrebă Hesta.

Am răscolit cu deznădejde într-un sertar. Nu puteam să dau cu niciun preţ de o pereche de şireturi de pantofi.

— Să fie al dracului! Nu găseşti nimic în casa asta! Ce-ai zis?

— Ia vezi de cravate. Pe cea albastră doar n-o porţi niciodată.

— Nu mă face şi tu să turbez acum! Nu ştiu unde mi-e capul. Aruncă-le pe toate în geamantan! Mi-e doar tot una. Vrei să fii atât de bună să-mi împrumuţi pieptenele tău?

— Da, pot să-mi cumpăr altul.

— Doamne! ia uită-te puţin la pantofii ăştia. Tocurile sunt scâlciate de tot. Ai fi putut să vezi la timp şi să-i fi dat la reparat.

— Pe ăştia nu-i porţi niciodată. De unde era să ştiu? Ascultă, Dick, mi se pare că n-ai ciorapi care să meargă cu hainele închise... Ăştia sunt găuriţi de tot.

— Ia uită-te la pălăria asta, iubito. Nu-i îngrozitoare?

— Da, destul de urâtă. Poate dacă ai purta-o mai într-o parte, te-ar lua drept pictor.

— Mai bine n-am fi aşteptat cu toate până în ultima clipă, zisei.

În noaptea din ajunul plecării mai că n-am dormit. Mă gândeam mereu la Londra, la editor şi ce are să spună, şi la Hesta. Era îngrozitor pentru mine s-o părăsesc. M-am sculat dis-de-dimineaţă.

— Aş fi vrut să nu pleci, zise Hesta.

Chipul îi era încruntat şi străin pentru mine. Ea îşi întoarse faţa.

— Aş fi vrut şi eu, răspunsei... Dar n-o credeam serios. Am sărutat-o înfrigurat şi m-am repezit în odaia de alături să-mi iau paşaportul, care avea ştampila consulatului englez din Nantes. Ce ciudat să-l ţin iar în mână şi să-l privesc! Mi se părea că asta s-a petrecut în vremuri stăvechi. Dar acum veni Hesta şi mă sâcâi pentru chei.

— Ce drăguţ eşti în fotografia asta, spuse ea. Ca un băieţaş rătăcit!

Am împăturit paşaportul, l-am pus în buzunar şi m-am aplecat peste cufăr, ca să-l încui.

— Vrei să fii atât de bună, ca să-mi aduci un taxi de pe bulevard? o rugai.

Nu era vreme de stat pe gânduri. Era zor mare. Hesta m-a petrecut la Gara de Nord. Trenul pleca la 10. Am luat clasa a doua. Hamalul mi-a îndesat geamantanul în plasa vagonului, pe când eu cu Hesta ne plimbam pe peron.

— Îţi făgăduiesc să nu stau mult, zisei, dar tu nu trebuie să stai singură. Să te plimbi şi să petreci.

— Unde o să stai? întrebă ea.

— Nu ştiu încă. La vreun hotel ieftin.

— Ai să-mi scrii, da?

— Nu pot să-ţi făgăduiesc. Nu prea o să am vreme. Oricum, nu te aştepta să-ţi scriu.

— *En voitures... messieurs, mesdames*, strigă cineva.

— Trebuie să urc în vagon, draga mea.

Am sărutat-o în grabă. Nu voiam să-mi mărturisesc neliniştea mea. M-am aplecat pe fereastră şi am văzut-o pe peron. Părea atât de mică, întocmai ca un copil, şi se uita speriată.

— Nu m-ai părăsit încă niciodată, zise ea.

— Lasă că o să fie bine, căutai eu s-o liniştesc. Mă întorc repede. Londra n-o să mă facă să-mi pierd cumpătul.

— Nu-i vorba de asta, zise ea.

— Dar de ce?

Dar în clipa aceea trenul se puse în mişcare.

— Dick! exclamă ea. Dick!

Eu îi făceam semn şi râdeam. Era cu neputinţă ca faţă de toată lumea de pe peron să-i strig că o iubesc.

— Păzeşte-te, Hesta! am strigat şi m-am uitat afară. Chipul ei se micşora din ce în ce, până ce se făcu nevăzută în mulţimea care făcea semne celor care plecau.

Apoi veni o curbă, şi peronul nu se mai vedea.

M-am aşezat pe canapea, am scos un ziar şi am citit. Dar deşi mă gândeam la Londra şi la roman, mă simţeam mâhnit şi încurcat.

CAPITOLUL VIII

Am sosit la Londra la patru şi un sfert. Mi-am adus aminte că lângă strada Bloomsburg sunt hoteluri mici. Am luat deci un taxi şi am spus şoferului să mă ducă într-acolo, în dreptul hotelului ales de mine am să-i bat în geam.

Vremea părea să fie mai caldă ca la Paris, şi era totuşi altfel: ceţoasă, obosită şi adormitoare. Niciun loc frumos, ca să te duci singur acolo. Pe străzi era greu să vezi multe şi lămurit. Erau pline de oameni, care făceau coadă la staţiile de autobuze. Prăvăliile îţi lăsau o impresie de lânced şi vlăguit. Crăciunul trecuse şi se apropiau, lunile reci.

Taximetrul se poticni pe lângă scuarul Russel. Ceaţa se îngroşa. Fiecare casă părea să fie un hotel, dar niciunul ceva mai ademenitor. În cele din urmă am bătut în geam în faţa unei case din strada Guilford. Un servitor a deschis uşa maşinii şi mi-a luat geamantanul.

— Aţi oprit o odaie, domnule? întrebă el.

— Nu, am răspuns.

L-am urmat la birou şi am văzut la ghişeu o doamnă cu ochelari. Mai întâi mi-a făcut greutăţi, spunând că n-are nicio odaie liberă.

— Stau o săptămână, poate şi mai mult, zisei.

— O, atunci... se răzgândi ea. Pe când ea căuta cheile, a trebuit să mă trec într-o condică.

— Du pe domnul la numărul 58, porunci ea.

Ascensor n-aveau, aşa că ne-am urcat pe scări până la etajul al patrulea, unde sluga m-a dus într-o odaie cu tavan pieziş. Nu era încălzită. Tapetele erau vărgate. În cămin era un ventilator. Chelneniţa a adus apă caldă într-o cană de alamă. Când am deschis fereastra, am

mirosit ceaţa. De la celălalt capăt al străzii am auzit pe un vânzător de ziare strigând ultima ediţie de seară.

— Când doriţi să vă scol mâine? întrebă chelneriţa.

— Nu ştiu, zisei.

— Dejunul în restaurant, începe de la 8, mă înştiinţă ea.

Doream cu înfocare să mă văd iar la Paris, să mă duc la Dôme şi să beau ceva. Londra nu era ce-mi trebuia mie.

Coborâi scările în hol, unde câţiva călători erau strânşi în faţa căminului. O doamnă căruntă sta de vorbă cu un domn. Acesta purta monoclu, doamna tricota. Ceilalţi citeau gazete. Luai şi eu una. Dar noutăţile zilei nu mă interesau. Lipsisem prea mult din Anglia. La 7, un gong cu sunet sec de cimitir chemă lumea la masă. Stam singur la o măsuţă dintr-un colţ, împodobită cu flori ofilite.

Serveau fete bătrâne. Glasurile lor nu erau decât şoapte. La început, am crezut că a murit cineva. De-abia după câteva clipe mi-am dat seama: era Anglia. Pâinea a fost tăiată în felioare dintr-o pâine mare învelită în foi de cositor. Am mâncat o ciorbă călduţă de roşii, urmată de batoc călduţ, o friptură caldă cu cartofi prăjiţi şi varză şi de o budincă, de asemenea călduţă.

— Cafea în hol, sir? întrebă o chelneriţă.

— Nu, mulţumesc.

Îmi aprinsei o ţigară şi căutai în cartea de telefon adresa editorului. Am găsit-o repede: „John Torrence, Ltd., 33, Lower Bedford street”.

Torrence murise de mult. Dar mi-am adus aminte de asociatul lui: Ernest Grey. El venea adesea la noi la Lessington. Unul lung şi slab. De bună seamă, că şi el o să-şi amintească de mine. Ce poveşti îi vor fi îndrugat părinţii mei după fuga mea? Vor fi spus adevărul sau au scornit ceva despre o călătorie în străinătate? Mult aş fi dat să ştiu.

Grey venea la noi de două ori pe an. Afară de aceasta, tata îl vedea, fireşte, când se ducea la Londra la vreun

banchet sau pentru vreo conferinţă. Aveam de gând să-i scriu scurt de tot. Voiam să-l rog pentru o convorbire, amintind de romanul meu. În hol am găsit hârtie de scrisori şi toc.

Scrisei dar:

Iubite domnule Grey,

Veţi fi desigur foarte mirat, când veţi primi această scrisoare de la mine. Am fost aproape doi ani în străinătate.

V-aş fi foarte îndatorat să vă pot vorbi. Am scris un roman, afară de aceasta o dramă, şi m-aş bucura sincer să am în privinţa lor sfatul şi părerea dumneavoastră. Mai stau săptămâna asta aici şi sper să am în curând ştiri de la dumneavoastră.

Să fi fost acesta tonul cuvenit? Nu era prea rece? Era destul de rece? Nu mă pricepeam la ticluit scrisori.

Am pus scrisoarea la cutie.

Mâine dimineaţă va fi deschisă de Grey ori de unul din secretarii lui. N-aveam altceva de făcut decât să aştept. Nesigur şi cam copleşit, m-am urcat în odaia mea.

*

Nu văzusem multe din Londra. Pe vremuri veneam aici cu mama pentru câteva zile. Pe atunci stam la Langham-Hotel. Când se ducea după târguieli, mă lua şi pe mine. Am fost la Robinson şi Shoolbred. Asta mai ţin minte. Ca semn de deosebită dragoste, îmi lua o îngheţată la Gunter.

Când am mai crescut, mă ducea la teatru sau la un ceai după-amiază, iar seara la nesfârşite sindrofii tâmpite la prietenii părinţilor mei. Acolo stam posomorât la masă, nu spuneam un cuvânt şi mă jucam nervos cu furculiţa şi cuţitul. Convorbirile de la masă îmi zbârnâiau în urechi.

Pe atunci mă ruşinam, când din pricina tinereţii mele

trebuia să părăsesc după-masă sufrageria împreună cu doamnele şi să mă duc sus în salon. Şi acolo mi se părea că sunt aşa de prisos, încât, stângaci cum eram, mă duceam la dulapul de cărţi şi mă făceam că mă uit la legătura şi la culorile cărţilor. N-auzeam bine într-adins vorbele mamei, care şoptea gazdei: „Da, lui Richard îi place mult să citească".

Apoi m-au lăsat în pace. Richard va ajunge doar într-o zi scriitor. Ce minunat, dacă va fi moştenit ceva din geniul tatălui său! spuneau doamnele şi habar n-aveau că tânărului serios şi nemlădios, care le întorcea spatele, îi păsa prea puţin de şirurile de cărţi şi că dorea cu înfocare să scape de acea atmosferă pustie, s-o ia razna undeva pe străzile Londrei, la alţi bărbaţi, alte femei, alte lucruri şi curiozităţi, despre care ei nici nu visau măcar.

Asta era vasăzică o amintire despre Londra. Apoi veni a doua: amintirea foamei şi a deznădejdii, părăsirea în sărăcie. Gânduri negre ciocăneau în creierii mei şi mă duseră la un pod, ce se întindea peste fluviu. Mă rezemam de parmaclâc şi priveam ţintă în jos în apa rece, cenuşie, iar o mână mi s-a lăsat pe umăr şi auzii un glas în ureche.

Această amintire fu pentru mine ca o solie de nădejde, ca nişte şoapte de îmbărbătare despre ceva frumos şi m-a durut, fiindcă a fost odată... şi a fost atât de frumos! Nu vroiam să mă gândesc la asta, nici la restaurantul îndoielnic cu masa în ungherul întunecos, nici la ulițele nespus de întortocheate, nici la vuietul circulației, la aerul cald plin de praf, la ispita aventurii în dosul unui stăvilar şi la apariția rapidă a unei corăbii în mjlocul luminilor şi umbrelor la Lower Pool. Aceasta era o altfel de Londră. Făcea parte din alte vremuri. Acum eram scriitor, care urma să aibă o convorbire cu un mare editor, şi locuia singur cu manuscrisul lui, pe care-l încuiase într-un cufăr, şi avea o femeie la Paris, care îl aştepta. Viața era serioasă. Nu mai hoinăream pe ulițe cu mâinile în buzunarele pantalonilor. Stam în City la al doilea dejun şi aveam un număr din *Spectator* rezemat

de pahar şi cercetam chipurile vecinilor. Seara am văzut o dramă rusească: „E minunată" îmi zisei; dar la o adică, mi se părea că autorul îşi bate joc de mine.

M-am agăţat de amăgirea că am grozav de multe treburi. M-am apucat iar de manuscris, am prins foile cu agrafe de birou şi l-am dus să fie bătut la maşină. Nu l-am lăsat cu plăcere acolo, dar după două zile era iar la mine. Acum trebuia să-l revăd iar.

Scris la maşină, făcea cu totul altă impresie, de ceva mai serios. Am citit câteva reviste literare, am cercetat îndeaproape criticile despre cărţile noi, ce păreau să fie la fel cu lucrarea mea. Le-am aruncat pe toate. Mi s-a părut, mai ales, că în Anglia prea mulţi fac pe autorii. Mult prea mulţi au aşa zise idei.

Vineri am primit o scrisoare. Pe dosul plicului era tipărit numele firmei „John Torrence, Ltd".

Cuprinsul era: Domnul Ernest Grey ar fi gata să vă primească marţi înaintea prânzului la 11½.

Încolo nimic. Scrisoarea era făcută şi semnată de un slujbaş. Aşa se obişnuia. Nu prea m-aş fi putut aştepta la o scrisoare făcută chiar de mâna lui Grey.

Aşadar trebuia să aştept până marţi. Cât de greu mi se părea că trec zilele! Mai ales iarna. Colindam din cinematograf în cinematograf. Mă plictiseau fiecare în parte şi toate la un loc. Nu înţelegeam că faptul de a fi singur într-un oraş ar fi putut să mă încânte. Aerul acela de hotel! Pustietatea aceea tristă! Niciun om cu care să poţi vorbi! Şi să n-ai nimic de făcut!

Întâia oară în viaţa mea pizmuiam pe oamenii care aveau un adevărat cămin, care era al lor: cu lucruri şi mobile familiare, pe care ei înşişi le-au cumpărat, cu o hrană, care nu era mâncarea aceea groaznică de birt. Mi-era dor fierbinte de dulapul meu în care să-mi atârn hainele. Îmi închipuiam o căsuţă cu grădină, la care să mă întorc seara ostenit şi mulţumit. Îmi zugrăveam o viaţă rânduită, o cale a vieţii, liniştită şi netedă, nu să trăiesc de azi pe mâine! Fără să se bage de seamă,

trebuia să fie totul pregătit pentru cineva. Slugi pricepute, plăcuta regularitate a rânduielii casnice. Mi-o închipuiam pe Hesta cum îngrijea grădina. Părul i s-ar ciufuli, dar ea s-ar schimba şi ar aranja toate. Fata în casă mi-ar aduce ziarul de seară, ar lăsa perdelele. În cămin ar pâlpâi un foc plăcut, la picioarele mele mi s-ar întinde câinii care ar mârâi mulţumiţi.

Hesta ar sta întinsă pe un divan şi ar citi o carte.

Mă gândeam ce bine ar fi să am un venit sigur, apoi şi ceva la bancă, în garaj o maşină, iar când aş veni acasă aş putea să-mi iau poşta din cutie. Apoi să-mi arunc ochii în preajmă şi să strig „Hesta”!, să aud exclamaţia de bucurie a unui copil, care s-ar arăta numaidecât în capul scării şi s-ar uita în jos prin parmaclâc. Eu m-aş uita în sus şi aş râde şi aş spune „Alo!”

De ce am dispreţuit toate acestea până acum? De ce mi s-au părut aşa de groaznice că-mi făceau părul măciucă? De ce am simţit deodată nevoia de pace a unui cămin? De ce nu mă mai ispitea împilarea de pe o corabie şi dorul de largul mării?

Odinioară o potecă ducea de-a curmezişul munţilor şi era străduinţă neobosită şi dorul de luptă şi visuri despre oarecare femei. Iar acum? Acum sta în faţa mea o casă, casa mea, şi pace şi odihnă – niciun vis despre femei, ci femeia mea. Nu ştiam: m-am schimbat eu atât de mult, sau lumea din jurul meu s-a făcut altfel? Dar oricum ar fi, nu mai puteam să-mi rechem visele.

*

Stam pe treptele casei cu numărul 33 din strada Lower Bedford. Fui dus într-o încăpere cu tablouri pe pereţi şi cărţi multe pe o masă. Cu manuscrisul meu legat prost în hârtie cafenie eram parcă un petiţionar. Aici a stat câteodată tata, s-a rezemat în baston, s-a uitat la tipărituri; apoi cu sentimentul sigur al demnităţii sale a trecut agale în cealaltă odaie, unde Grey îi întindea mâinile şi zicea: „Sper că n-ai fost lăsat

să aştepţi”.

Eu însă, ca un fleac ce eram, a trebuit s-aştept zece minute, cu pachetul meu, până când uşa, pe care venisem, s-a deschis iar şi fui dus printr-un gang lung într-altă încăpere.

Cu spatele către mine, Grey sta la un cămin şi-şi încălzea mâinile. La intrarea mea s-a întors încet spre mine şi zâmbi prietenos. Nu se schimbase.

— Hei, Richard! zise el.

Mă dusei la el şi-i întinsei mâna.

— Mi-ați arătat mare bunăvoință că m-ați primit.

— Ah! te rog, zise el. Când ţi-am primit scrisoarea, mi-a părut foarte bine. Poate că am fost şi cam mirat, desigur. la loc.

M-am aşezat şi am tăcut. Eram nesigur, dacă trebuie să vorbesc eu mai întâi sau să aştept ce-o să spună el.

— Unde ai fost tot timpul? întrebă el.

— De mai bine de un an trăiesc la Paris, răspunsei. Înainte am călătorit. Am fost pe mare şi am văzut toată Scandinavia.

— Întâmplări prețioase, observă el.

— Da.

— De mult n-am mai fost la Paris, urmă el. Cred că în răstimp oraşul s-a schimbat cu totul; s-a americanizat, nu-i aşa?

— Îmi place acolo.

La ce bun toată vorbăria asta? Când o s-ajungă în sfârşit să vorbească de cartea mea?

— Nu cunosc Scandinavia, zise el. Acolo trebuie să fie fără îndoială foarte frumos. Fiordurile, nopțile albe! Ai mers departe spre nord?

— Nu tocmai până la Capul Nord.

— O, ăsta ar fi trebuit să-l vezi, spuse el. Şi acum eşti iar în Anglia. Cât ai de gând să stai la noi?

— Depinde de împrejurări...

— Acasă ai fost?

— Nu.

— Părinții dumitale nu ştiu că eşti aici?

— Nu.

— Acum câteva luni am fost la ei. Tatăl dumitale mi s-a părut cam istovit. Munceşte prea mult. Săptămâna asta iese la noi o nouă carte a sa.

— Ah!

— Da. După părerea mea, cea mai frumoasă pe care a scris-o vreodată. E o poemă epică, ştii, şi e de o putere şi de un farmec, că ţi se taie răsuflarea. N-aş fi crezut niciodată, că la vârsta lui ar mai putea scrie aşa ceva. Ciudată această pătrundere psihologică a firii omeneşti! Opera are titlul *Conflict.*

— Ah!

— Am mai pus în volum câteva bucăţi mai scurte. Aşa e, de pildă, un mic şi încântător studiu, în care nu descrie decât o seară de vară după ploaie. Auzi aievea tăcerea adâncă şi căderea stropilor de ploaie de pe frunze. Păcat că nu am un exemplar aici.

— Da.

Şedea pe scaun şi se uita ţintă drept înainte. Era cu gândul la tata. Eu nu spuneam nimic. Mă uitam la covor şi îmi ţineam manuscrisul pe genunchi. Apoi se reculese, zâmbi, luă o ţigară şi se apucă de lucruri mai puţin însemnate.

— Aşadar, ce-i cu lucrarea dumitale, Richard? întrebă el.

Văzui pierind vedenia tatei. Cel care nu poate fi clintit de pe piedestalul lui s-a retras în câmpii îndepărtate, iar eu cel neînsemnat şedeam aici adânc mâhnit.

M-am bâlbâit, am şovăit, am căutat cuvinte.

— L-am adus cu mine. Aş fi bucuros să ştiu, dacă... El dădu din cap, îmbărbătându-mă. Avea privirea binevoitoare. Era privirea vârstei asupra tinereţii.

— E roman? întrebă el prietenos, aproape cam prea prietenos.

— Da, răspunsei. Acum îmi ţâşneau vorbele din gură şi se prăvăleau unele peste altele. Am lucrat la el aproape tot anul. Parcă eram stăpânit de diavol. Nu mi-a lăsat nicio clipă de răgaz, afară fireşte în timpul

căldurilor mari şi la vreo împrejurare oarecare. Dar m-apucam iar de el, l-am refăcut de câteva ori şi acum cred că n-are niciun pasaj de prisos. Bineînţeles, că eu însumi nu pot să-l judec. Pot să spun doar atâta: am lucrat la el din răsputeri şi nădăjduiesc că e bun. Cred că se abate cu desăvârşire de la forma obişnuită a romanului englez. Am încercat să înfăţişez lucrurile dintr-un nou punct de vedere.

Răsuflai adânc şi căutai să citesc pe chipul lui. El îşi scutură scrumul ţigării într-o ceaşcă.

— Şi piesa? întrebă el. În scrisoarea dumitale ai pomenit ceva parcă despre o dramă, nu?

— Da, întării eu, şi credeam că apoi o să se întoarcă la roman. Am şi o piesă. În cu totul alt gen, fireşte. Am scris-o înaintea romanului. Acesta mi se pare mai bun: e mai omenesc. El îi priveşte pe oameni dintr-un punct de vedere mai înalt, mai nepărtinitor şi se uită adânc în sufletele lor. Drama e mai uşoară, ironică... eu... e greu de lămurit..

— Înţeleg.

Aşteptam să-mi ceară să-i citesc ceva din roman. Şi începusem să-mi dreg glasul.

— Dragă Richard, zise el, să-ţi fac o propunere. După obişnuitul mers al lucrurilor, manuscrisul dumitale ar fi înmânat unuia dintre lectorii noştri, care şi-ar face raportul până peste vreo săptămână. Dar ştiu ce datorez tatălui dumitale. De aceea, te-aş ruga să-mi laşi mie masuscrisul. Îl iau cu mine şi-l citesc la sfârşitul săptămânii. E bine aşa?

Am bâlbâit ceva despre „grozav de recunoscător". El se sculă şi-mi întinse mâna.

— Acum trebuie să ne despărţim, iartă-mă! Dar am foarte mult de lucru. Îţi scriu după sfârşitul săptămânii. Apoi vom vedea, ce se poate face. Mi-a părut foarte bine că te-am revăzut.

Am trecut iar prin gangul cel lung şi am ieşit în faţa porţii şi am sperat c-o să treacă cineva, că mă va vedea stând moleşit pe treptele marii case de editură şi se va

întreba: Cine-o fi?

Am coborât încet, căscând alene scara şi-mi închipuiam singur ceva. Dar în mine se ridică întrebarea neliniştitoare: ce am să fac toată săptămâna până când Grey va răspunde ceva.

*

Ori de câte ori îmi cădea un ziar în mână, găseam câte o recenzie despre poemul tatei. *Times* a publicat o coloană întreagă. Din *Telegraph* mă privea portretul lui. Când treceam pe la o librărie, volumul îngust de culoare cenuşie închisă sta în galantar, iar dedesubt „Operele complete" ale tatei.

Mă aşteptasem ca vreun critic tânăr mai bătăios se va folosi de acest prilej şi-l va ataca cu asprime. Dar nu se simţea nimic. Parcă tata ar fi stat pe mica lui culme nespus de sus peste restul omenirii.

„La măiestria stilului său n-a ajuns încă niciunul din autorii englezi în viaţă", am citit într-o dare de seamă. „Fermecătoarea simetrie a construcţiei frazelor şi frumuseţea limbii sale sunt o mărturie unică a geniului său. Pătrunderea cu care cercetează tainele sufletului..."

Am pufnit în râs şi am azvârlit ziarul. Pătrunderea sufletului! A fost odată un tată. El avea un fiu. Despre asta n-a scris nicio poezie.

„*Conflict,* citii în altă gazetă, arată firea dublă a omului şi lupta necontenită din sufletul său. Înţelegerea poetului pentru nestrămutatul suflet al omenirii". „Înţelegere" era chiar cuvântul nimerit. Am trăit 20 de ani cu el. Trebuia s-o ştiu! „Felul mişcător cum tălmăceşte dorinţele înfocate, ce stau tăinuite în sufletul fiecărui om..." Nu mai puteam citi mai departe ziarul. Îl vedeam în faţa mea, acasă, în sufragerie, cum îşi îndrepta privirea spre mine: „Da, desigur că Richard trebuie să meargă cu bicicleta la Lessington". Om foarte simţitor! Iar eu pedalam pe şoseaua pustie. Ce grozav de înţelegător se dovedise!

Am citit ziarele în holul hotelului, mi-am cumpărat numărul cel mai nou din *Tit-Bits,* am râs de glumele citite, am văzut apoi la un cinematograf de lângă Euston Road un film, în care nişte coriste gâdilau pe nişte bărbaţi mai în vârstă între coaste – şi asta avea haz.

Dar nu mă simţeam tocmai bine, deşi după aceea, hoinării pe străzi cu pălăria pe ceafă. Am intrat într-o librărie, am cumpărat cartea şi m-am urcat în odaia mea singuratică de la hotel. Şi cum citeam şi citeam, recunoscui că tot ce-au scris ziarele despre el era adevărul adevărat. Nu avea niciun rost să te răzvrăteşti împotriva lui. Căci aici era frumuseţe neprihănită, aici se afla tâlcuirea viselor mele. Nelinişte sufletească şi încântare a minţii, tot ce dorisem cu înfocare vreodată, totul era aici. Şi despre toate astea nu am ştiut nimic. Aici erau viaţa înfiorată, marile nevoi şi chemarea sufletelor stinghere în pustii. Iar el îmi vorbea din singurătăţi îndepărtate, nu ca un tată, nu ca un bărbat, ci ca un suflet bun. Şi acum îl cunoşteam aşa cum nu l-aş fi cunoscut niciodată în carne şi în oase, şi din înălţimea lui întindea mâna şi mă ridica alături de el.

Iar toate astea le-a scris stingher în biblioteca lui, pe când eu pluteam cu o corabie şi am naufragiat şi am iubit! Niciodată n-o să ne întâlnim, ca să stăm de vorbă despre toate astea. Eram laolaltă şi ne înţelegeam numai prin poemul lui.

*

Aşa a trecut şi săptămâna asta: cu vederea multor lucruri, cu hoinăreală, cu gândul la Hesta şi cu cititul. Am pierdut duşmănia împotriva Londrei. Oraşul era îngăduitor şi aspru în acelaşi timp. În dosul posomorâtelor bariere cenuşii, ce păreau la început straşnice şi neprietenoase, era un tâlc mai puternic şi mai adânc decât în dosul flecărelii şi zumzetul Parisului. Aici era o trăinicie, ce nu putea fi clintită. Sânge şi trăsnete, râsete şi lacrimi nu puteau niciodată să

stăpânească aici. Căci aici domnea în regulă credinţa statornică şi înţelegerea sănătoasă despre bărbat şi femeie. Aici simţeai tradiţie şi trecut, iar în dosul recii nepăsări erau frământare sufletească şi pace. O să am să povestesc Hestei multe despre Londra...

În tot timpul zilei de duminică mi-l închipuiam pe Grey ţinând manuscrisele mele în mâini. Îl vedeam mişcând buzele, oprindu-se la unele fraze. De bună seamă că va citi întâi romanul, apoi piesa. Oare va înţelege de ce le-am scris pe amândouă? O să vadă ce-am văzut eu?

Dar poate că nici nu era în cuvenita stare sufletească? Poate că avea musafiri la prânz cu nelipsitul bridge şi după aceea o să se trântească într-un jilţ şi o să ofteze: „Doamne! mai trebuie să citesc manuscrisele tânărului!"

Aş fi dorit ca la citirea lui să fie serios, tăcut. Nădăjduiam că le va citi încet şi temeinic, ştiind la gura sobei cu focul aproape stins, se va gândi puţin în linişte, apoi va spune soţiei sale: „Cred că am descoperit un talent!" Dar nu: Să nu ne clădim castele de nisip!

Luni am primit o scrisoare de la el. Era scrisă de mâna lui. Inima îmi pocnea, mâinile îmi tremurau. Scria:

Dragă Richard,

Ai putea să iei masa cu mine la Savoy, mâine, marţi, pe la unu? Dacă n-ai nimic împotrivă, te rog să telefonezi secretarului meu.

Devotatul dumitale

Ernest Grey

Întâiul meu gând a fost să telegrafiez Hestei. Dar era mai cuminte să aşteptez. Nu voiam cu niciun chip să mă fac de râs.

A doua zi, eram la Savoy cu cinci minute înainte de unu. Grey a venit singur. Nu adusese pe nimeni ca să mă recomande.

— Îmi pare bine că ai avut timp, zise el.

Eu n-am spus fireşte nicio voribă, că mi-a fost cu neputinţă să pot statornici o înţelegere în privinţa întâlnirii şi că am aşteptat toată săptămâna.

Ne-am aşezat la o masă de lângă fereastră.

— Ce feluri îţi plac? întrebă el. Îmi aruncai ochii pe listă. Mi-era totuna. Lui i-a trebuit câtva timp până s-aleagă şi să comande. Am ales aceleaşi bucate ca şi el. Zâmbeam încrezător chipurile, dar mâinile mi-erau ude de emoţie.

— Frigul nu-mi face bine, zise el, privind fereastra. Nici dumitale? Ar trebui să-mi iau o lună vacanţă şi să plec în sud. Dar aşa-i viaţa. Nimic altceva decât griji, nimic decât afaceri! Cunoşti Riviera?

— Nu, răspunsei, şi-mi împinsei o bucată de pâine prăjită în gură, dar mi-ar plăcea s-o văd.

— Ei, eşti tânăr încă, mai ai timp, zise el. Îţi plac mult călătoriile, şi o să mai vezi multe. Spune-mi te rog: Stockholm face să fie văzut?

Mi-am spus că n-aveam încotro. Trebuia să consimt la o convorbire în toată regula. De teamă să nu mă creadă prost şi dorind din suflet să-i plac, m-am apucat să-i înşir tot ce era vrednic de văzut în capitala Suediei. Îmi adusei aminte de amănunte care nădăjduiam că o să-l intereseze: culorile caselor, privelişti, pe care abia dacă le văzusem.

— Foarte interesant! zise el.

Iar timpul trecea. El îşi mesteca mâncarea dus pe gânduri, povestea câte o întâmplare veselă din viaţa lui, la care trebuia, fireşte, să râd. Deodată încetă vorba, aruncă o privire chelnerului: — Adu, te rog, două cafele.

Stam mut. Priveam nişte miez de pâine uscată pe masă. El îşi aprinse încet, – ah! cât de încet! o ţigară.

— Aşadar, dragă Richard, începu el în sfârşit. Precum ţi-am făgăduit, ţi-am văzut duminică lucrările. Spune-mi te rog, cât ai muncit la ele?

— Cam vreun an, răspunsei.

— Da, da, un an...

Chelnerul aduse cafelele. Fără să-mi iau ochii de la

ceaşcă, amestecam într-una cu linguriţa.

— Dragă Richard, am să încerc pe cât voi putea să-ţi arăt ce am simţit la citirea romanului dumitale. De la pagina întâia am avut sentimentul că eşti stăpânit de un singur gând: gândul la tatăl dumitale. Imaginea lui îţi stă atât de neclintit înaintea ochilor, încât strâmtorează şi împiedică propria-ţi personalitate. E vădit că nu poţi să scapi, să te descătuşezi de imaginea strălucirii. Înţelegi ce vreau să spun?

— Da.

— Scrii aşa ca şi cum ai vrea să fii răsunetul lui. E ca şi când te-ai furişa în umbra lui. Dar urmarea străduinţelor dumitale nu-i aceeaşi ca a sa, ci mai curând o ediţie nouă, chinuită, cam sucită, a stilului său. Asemănarea e caraghioasă ca la o caricatură. Dar nu-i o caricatură, ci doar un fals netrăit.

Eu tot mai amestecam cafeaua.

— La mijloc, urmă el, stilul se schimbă deodată. Acolo nu mai eşti o copie înfrigurată, ci *dumneata* însuţi. Dar acest *eu* al *dumitale,* dragă Richard, nu este *eul* unui poet, ci dimpotrivă, acela al unui tânăr care şovăie, influenţat ba de cutare stare sufletească, ba de alta, care se abate în nesiguranţă, îndoială, poate şi în dragoste şi care se canoneşte să scrie, deşi nu are darul scrisului.

Îţi spun toate astea, deoarece cred că adevărul trebuie spus. Şi cred, – şi de asta trebuie să ţinem toţi seama –; viaţa trebuie s-o priveşti drept în faţă, iar dumneata, Richard, eşti fiul tatălui dumitale. De asta nu poţi să te lepezi, nu poţi să dezertezi.

Inima nu-mi mai bătea. Stam nemişcat.

— Vasăzică, nu vi se pare bun, zisei. Credeţi că nu se poate face nimic?

— N-aş vrea să te amărăsc, răspunse el. Te rog să nu crezi că aş fi deasupra sau nepăsător faţă de dumneata. Acum nu pot să judec dacă mai târziu, după o exeperienţă mai îndelungată, poate şi după suferinţe mai adânci, vei fi în stare să scrii. Se poate întâmpla ca după câtva timp să te încredinţezi că imboldul acesta

spre scris, ce ți-a venit anul trecut, nu era altceva decât o izbucnire a tinereții: o fază de care aveai nevoie, o treaptă spre deplină dezvoltare. Ai scris fiindcă scrie şi tatăl dumitale. De te-ai fi născut fiul unui pictor sau compozitor, de bună seamă că ai fi început să pictezi ori să compui. Dar orice ai fi făcut, n-ai fi avut nicio izbândă, fiindcă niciodată nu s-ar fi potrivit cu dumneata şi cu talentul dumitale, nici cu firea dumitale. Tatăl dumitale, Richard, e singuratic, e unic. El nu se uită nici la dreapta, nici la stânga. Dumneata însă trăieşti şi iubeşti şi te chinuieşti, eşti fericit ori nenorocit şi... nu eşti geniu. Eşti un om obişnuit. Poate că vorbele mele ți se par aspre şi necruțătoare. Dar într-o zi o să-ți pară bine că ți-am vorbit aşa. Odată şi odată ai să mă înțelegi.

Am auzit o capelă cântând sub palmieri o melodie veselă. O doamnă trecu înaintea mesei noastre şi râse către cineva, care venea în urma ei. M-am auzit spunând: „Da, înțeleg, înțeleg".

— Am să pun să-ți trimită manuscrisele la hotel. Desigur, că o să le păstrezi bucuros. Mi-am aruncat ochii şi pe piesă, Richard; dar îmi pare rău că trebuie să-ți spun, că nici cu ea nu se poate face nimic. Dacă aş fi văzut cea mai mică licărire de izbândă pentru lucrările dumitale, te-aş fi sfătuit să te duci la o editură mică, dar mă tem că nici acolo nu ți s-ar plăti nimic pe ele. Fireşte că ar mai putea fi primite undeva, dar numai pentru numele dumitale.

— N-am chef pentru aşa ceva, zisei.

— Nici nu mă aşteptam la altceva din partea dumitale. Şi acum spune-mi, te rog: ai ceva planuri pentru viitor?

— Ce fel de planuri să am!

— Nu ştiu, zisei. Cred că am să mă întorc la Paris.

M-a întrebat de adresă şi i-am spus-o pe aceea a locuinței noastre din strada Cherche-Midi.

— Dacă vei fi vreodată strâmtorat, Richard, înştiințează-mă, te rog. Am impresia că Parisul ți-a dat

tot ce putea să-ţi dea pentru dezvoltarea dumitale. Cred că acum Londra ar fi locul cel mai nimerit pentru dumneata.

— Poate.

Ceru socoteala, plăti, se sculă.

— Încotro o iei acum? întrebă el.

I-am spus că am o întâlnire.

— Pot să te duc cu maşina până acolo, zise el.

N-am primit şi i-am mulţumit.

— Nu fii mâhnit pentru cele ce ţi-am spus, adăugă el. Şi nu te simţi ca un om care a dat greş. S-o socoteşti mai curând ca o fază, o staţie de tranzit, ca o scuturare de tinereţea dumitale. Eşti făcut pentru altceva, Richard, pentru cu totul altceva.

Îmi zâmbi şi un angajat al restaurantului îi deschise uşa maşinii.

— Oricând sunt gata să fac orice pentru dumneata, încheie el şi-mi dădu mâna. Rămâi cu bine!

Îl văzui plecând. Apoi mă întorsei şi mă aşezai pe o bancă din micul parc de pe chei, în spatele hotelului Savoy.

CAPITOLUL IX

N-avea niciun sens să mai rămân la Londra. Dacă am fi sfârşit masa mai devreme, aş fi prins trenul de seară. Acum era prea târziu. Puteam să plec de-abia a doua zi dimineaţa. Până atunci puteam să-mi scot biletul, să împachetez şi să plătesc hotelul. Astea o să-mi ia negreşit numai o mică parte din timp, dar mi-am zis că e o parte însemnată a îndatoririlor mele. În grădina de pe cheiurile Tamisei am stat aproape un ceas. Apoi s-a întunecat şi s-a lăsat frig. M-am sculat şi am plecat cu gulerul ridicat şi pălăria adânc trasă peste ochi. Mâine pe vremea asta am să fiu iar la Paris, la Hesta.

Voiam să mă îndeletnicesc cu lucruri practice, pe care aveam nevoie să le lămuresc acum, dar gândurile mele nici nu voiau să ştie de ele. Pribegeam de la Hesta la tata şi de la tata la Jake. Acolo zăboveam mai îndelungat. Parcă-i simţeam mâna pe umăr, parcă-i vedeam zâmbetul şi ca de la mare depărtare glasul său spunând: „Ai s-ajungi bine, Dick... ai s-ajungi bine".

Ce-o fi vrut să zică? Ca şi când ar fi ştiut cum o să se întâmple toate?

Cuvintele lui mi se păreau grăite în pustiu. Eu eram aici şi duceam o viaţă fără un scop mai măreţ, iar el acolo, o umbră trecătoare, care a fost uitat şi s-a înecat în golful Trepassés.

Am trecut mai departe prin parc, am luat-o după colţ, am dat de o staţie de metrou, am luat un tren spre Russel Square şi după puţin timp mă aflam iar în faţa hotelului meu.

Cu toată lovitura ce am căpătat-o prin spulberarea speranţelor mele, viaţa trebuia trăită, oricât m-ar fi durut.

În hol am vorbit cu un bătrân prietenos despre vreme. La birou am înştiinţat zâmbind, pe secretară, că plec a doua zi. Apoi mi-am aruncat ochii pe un ziar de seară şi mi se părea că aud glasul domol al lui Grey, cum îmi spunea, ce am ştiut totdeauna: că sunt un om de rând. Nu sunt un geniu. M-am născut fără darul scrisului. A fost numai o staţie de tranzit, spusese el: scuturarea de tinereţe. O ştiusem. Chiar înainte de a fi citit poema tatei, eram încredinţat de asta de la început. De m-aş fi născut poet, atunci totul ar fi ţâşnit din nevoia cea mai lăuntrică, ar fi izvorât fără frământări, fără trudă.

Şi nu m-aş fi lăsat influenţat de nimic, n-aş fi fost abătut de nimic, de nicio întâmplare, de nicio atingere. Dar în loc de acestea, m-am îngâmfat, am fost ba prea fricos, ba prea semeţ, am făcut din mine o momâie, o caricatură a eului meu. Şi eram totuşi numai un om de rând.

Aşa răsfoiam ziarul, şi citeam că în Wood Street, Ponders End, o anume femeie Marisden a fost călcată de tramvai şi a murit, lăsând doi copii, unul de 5 şi altul de 3 ani. Dar ce fel de legătură avea asta cu mine... ce fel?

Grey îşi părăseşte acum biroul şi la plecare o să-şi aducă aminte să spună secretarului să-mi trimită cele două manuscrise. Apoi va porni cu un oftat de uşurare, obosit de munca de peste zi, se va urca în maşina lui şi nu se va mai gândi la mine.

Se pare că Aston Villa a jucat azi după-amiază contra echipei Sheffield United şi a câştigat cu 2 la 0. Ceea ce a pricinuit tulburare în unele case.

Stam în hol şi aşteptam gongul, apoi luai masa. Am stat după aceea iar în hol, şi aşa a trecut seara.

Manuscrisele mele au sosit cu ultima poştă de seară. Când mi-am făcut valiza, le-am pus tot cu atâta grijă ca Hesta pe fund. De astă dată poemul tatei a venit deasupra lor. Apoi le-am acoperit pe amândouă cu pijamalele mele. Asta era sfârşitul: trecerea prin staţia mea de tranzit.

Când am părăsit Londra, soarele strălucea puternic.

Cerul era senin de tot, aerul dimineții adia tare şi proaspăt, prevestind o zi frumoasă. Drumul până la Paris mi se părea că nu se mai sfârşeşte. Nu-mi cumpărasem nicio carte, nici gazete şi mă uitam mereu țintă pe fereastră la peisaje.

Nu telegrafiasem Hestei, dar ştiam că o să fie acasă.

Nu ticluisem niciun plan pentru noi. La Paris nu rămânem. Fireşte că o să ne vină greu de tot până când ne vom deprinde cu noua stare de lucruri. Veşnica mea nelinişte, nehotărârea mea molatecă trebuiau să piară o dată pentru totdeauna. Acum aveam să ne aruncăm ochii în preajma noastră; apoi, după scurt timp să începem cu puteri proaspete. Viața pe care o dusesem până atunci, nu priise Hestei. Nici mie. Nu trebuia să umblu aşa hai-hui, să mă apuc ba de una, ba de alta, şi să mă las subjugat de stări sufleteşti şi de toane. Mă obosise nesiguranța. Mă săturasem de ea. Vroiam să văd în fața mea în sfârşit o viață ca lumea. Vechea prostie despre farmecul primejdiei nu mai era decât o poveste, o nălucire copilărească.

Mă gândeam la puterea de rezistență a Londrei şi la munca ei stăruitoare şi le asemănam cu Montparnasse cu tăndăluitul şi talmeş-balmeşul lui. Mă gândeam la cunoscuții Hestei, cum hoinăreau dintr-o cafenea într-alta, la zăpăceala şi uşurința lor. Trebuie s-o scot neapărat pe Hesta dintre ei. O să ne căsătorim şi vom întemeia undeva un cămin trainic. Zbenguitul ăsta nu mai avea rost. A ținut un an de zile. Adevărata noastră viață nici n-a început încă. Dar acum ne cununăm. Mi-am adus aminte că de mult, foarte de mult, Hesta spusese ceva despre asta şi că ar vrea un copil. Nu auzisem cum trebuie. Dar de ce?... Gândul mi-era la alte lucruri. Poate că tocmai asta trebuia Hestei, un copil. Asta trebuie doar oricărei femei. Muzica, pianul n-o mai îneântau. Poate că şi asta era doar o stație de tranzit. Poate că Hesta era o femeie obişnuită, neînsemnată, cum eram şi eu un bărbat neînsemnat.

Într-o zi, îmi spusese Grey, o să-mi pară bine că sunt

aşa. Acum părea fireşte de râs şi cam trist: un bărbat obişnuit şi o femeie obişnuită!

Pe când trenul străbătea peisajele monotone, şesuri, din nordul Franţei, văzui aievea această viaţă a noastră. În faţa mea: domnul cărunt cu ziarul şi lângă el soţia lui tăcută, căscând, care dincolo de Amiens abia îşi mai ţinea oohii deschişi, – aceştia eram noi, îmi ziceam eu; doar că şi ei îşi aveau în urma lor o mai mare bucată de drum.

Domnul a căscat şi el, strânse ziarul, puse ochelarii în toc şi zise: „Mai avem peste două ceasuri", şi: „Mai târziu putem să bem ceai în vagonul-restaurant. E foarte bun în trenul ăsta francez".

Nevastă-sa zâmbi, încuviinţă din cap, se jucă cu revista ce zăcea pe genunchii ei, şi căută să nu pară obosită. După care soţul ei se aşează mai bine în colţul lui, îşi destinse chipul cu un oftat de mulţumire, închise ochii şi începu să moţăie. Poate că în tinereţe a scris şi el un roman şi a plutit pe o corabie de mărfuri şi a călărit prin munţi. Odinioară, cu ani de zile în urmă, a iubit cu patimă pe femeia aceasta, şi au fost doi îndrăgostiţi. Acum bărbia îi atârna, capul îi căzu de pe pernă în mână. M-a mişcat şi faptul că soţia lui luă paltonul ei şi acoperi picioarele bărbatului, ca să nu-i fie frig.

Şi în aţipeala sa simţea că cineva se îngrijea de el. Peste chipul liniştit din colţ, trecu repede un zâmbet.

Mă uitai iar afară, la pământurile pe unde treceam, lungile şosele albe, rarele şiruri de copaci şi mă întrebai, dacă întoarcerea mea ca scriitor neizbutit e într-adevăr atât de jalnică, precum părea, sau dacă pentru viaţa mea nu însemna la o adică decât un nor, ce-l zăreşti dimineaţa pe cer.

*

Din Gara de Nord am plecat acasă cu un taximetru. Trenul sosise la timp. Nu m-am pregătit ce să spun Hestei. Eram obosit de călătorie şi de urmările celor

petrecute cu o zi înainte. Oricum, n-o să mă dezvinovățesc, n-o să mă apăr sau să mă plâng de soartă. Să-mi pună numai ea mâna pe gât şi să mă înțeleagă. Voiam să fiu un tinerel, să-mi pun capul în poala ei, să nu vorbesc nimic, să-i simt doar mâinile. Când s-a oprit taxiul în fața locuinței noastre, m-am uitat în sus la fereastră. Nu se zărea nicio lumină. Se vede că nu era acasă.

Am plătit taxiul, am dus valiza încet pe scări şi nădăjduiam să fie poate în odaia din dos. Dar intrând în casă şi aprinzând lumina, am văzut că nu era acolo. Amândouă odăile erau goale.

Pusei cufărul jos şi trecui dintr-o odaie într-alta şi speram să găsesc în intimitatea lor o mângâiere pentru dezamăgirea mea. Dar ele nu răspândeau căldura aşteptată. Păreau neprietenoase, părăsite şi pustii.

Lucrurile ei nu erau împrăştiate pe pat, pe duşumea nu era scrum, nicio foaie de note pe vreun scaun. Nimic din obişnuita neorânduială nu arăta prezența ei.

Odăile erau prea dereticate, prea reci. Păreau să fi fost părăsite de mult şi să fi pierdut atmosfera ce o creasem noi în ele. Patul nu era patul nostru, ci o mobilă țeapănă, fără rost. Parcă aici nu s-ar fi iubit niciodată doi oameni. M-am trântit pe un scaun, mi-am aprins o țigară şi m-am simțit părăsit. Simțeam că trebuie să mi se întâmple ceva, nu ştiam ce.

Afară se întunecase. Eu tot mai şedeam. Era ceasul când cafenelele se umpleau de lume, ceasul cinci, dar eu şedeam şi nu ştiam ce să fac. Îmi spuneam: dacă mai aştept, trebuie să vină îndată şi Hesta.

Mi-era foame şi asta mă supăra, căci dacă plecam acum să mănânc ceva, ea ar putea să vină acasă în lipsa mea, şi atunci revederea noastră şi-ar pierde tot efectul. Voiam să mă găsească aici, în aceste triste încăperi, singur şi flămând, ca un nenorocit înapoiat, căruia nimeni nu i-a urat bun sosit. Speram că asta o s-o mişte dureros, şi această suferință a ei, mă făcea să uit amărăciunea mea.

Fireşte că ar fi trebuit să-i telegrafiez. Dar în starea în care mă aflam acum, asta nu mi s-a părut o scuză pentru lipsa ei. Ar fi trebuit să-mi simtă întoarcerea.

În cele din urmă foamea mă chinui aşa de mult, încât plecai şi mă dusei prin bulevardul Montparnasse la Coupole, unde am cinat.

Începuse să plouă. Asta mă mâhni şi mai mult. Alergai pe străzi. Voiam să mă îmbolnăvesc, ca la întoarcerea ei să mă găsească suferind şi slab, zăcând cu friguri şi dureri pe patul nostru, bolnav de moarte poate... Mă apucai de coaste şi tuşii. Da, mă şi îmbolnăvisem. M-am târât acasă şi-mi spuneam hotărât, că acum am s-o găsesc, că mă aşteaptă mustrându-se singură, după ce mi-a văzut valiza. Acum o să fie lumină!

Dar nu era nici ţipenie de om în casă. Tăcerea odăilor părea că mă batjocoreşte, că râde de buna mea credinţă.

M-am aplecat peste geamantanul meu şi am început să despachetez. Am azvârlit lucrurile pe un scaun şi am ajuns la manuscrisele mele şi la poemul tatei. Vederea lor mă cufundă puţin în năluciri despre o fază, o staţie de tranzit, ce erau în urma mea.

Apoi am deschis dulapul de haine. Ce ciudat de gol părea, când lucrurile mele nu erau orinduite în el, îmi zisei la început. Apoi am văzut că această impresie de gol avea şi alte pricini. Nu lipseau numai hainele mele. Mai lipseau şi din ale ei: rochii, pe care le purtase nu de mult, paltonul şi rochia, care de obicei atârnau în dosul costumului meu vechi.

Am deschis sertarul mesei de toaletă. Şi cuprinsul ei se micşorase. Lipseau periile, diferitele creme, cutii de pudră, toate fleacurile ei păreau luate. Stam în mijlocul odăii. Mă uitam de la dulapul căscat la masa de toaletă golită. Am încercat să înţeleg, dar nu puteam. Nu eram în stare să cuget. Ţineam doar privirea aţintită ca un nebun asupra unui tub de roşu de buze, pe care-l ţineam în mână. Îl luasem dintr-un sertar gol.

*

Când m-am trezit, lumina zilei intra din plin în dormitorul nostru. Înainte de a adormi, uitasem să închid obloanele. Mă uitai la ceas. Era nouă şi jumătate. Îmbrăcat cum eram, am stat întins pe pat şi am dormit până m-a trezit lumina zilei.

Mi-am adus aminte deodată că mă aflam iar în locuinţa mea din strada Cherche-Midi, iar Hesta nu era lângă mine. Mi-am aprins o ţigară şi am încercat să-mi dau bine seama cum stau lucrurile. Poate că-i era urât şi a dormit la Vanda. Poate că i-a fost frică singură în locuinţa noastră. În prima zi după sosirea mea la Londra, i-am scris. Apoi nu. Dar ea ştia doar că nu prea îmi plăcea să fac scrisori. Într-adevăr, nu putea să se aştepte ca să-i scriu în fiecare zi. Ştia doar că mă întorc. Asta era lucrul cel mai de seamă. Nu mi-am dat măcar osteneala să-i scriu la ce hotel stau. Şi la ce? Ne cunoşteam, ne înţelegeam. Gata!

Da. Fiinşte! E de la sine înţeles, că era la Vanda. Vor fi făcut împreună o excursie; o fi crezând că sunt încă la Londra.

Mă sculai cu cârcei în stomac, deschisei fereastra, mă uitai în jos pe stradă şi credeam că trebuie să vină din minut în minut, să se uite la ceas, să mă vadă, să-mi facă semne cu ochiul! Dar nu erau decât strada şi vuietul forfotelii din depărtare. O femeie mătura treptele din faţa unei prăvălii.

Am început să mă rad. M-am uitat în oglindă şi am văzut un chip ce părea să nu fie al meu, aşa de ciudat mă privea. Fiorii înţelegerii pătrunseseră şi mă înhăţară cu gheare de gheaţă.

De pe stradă am auzit un taxi claxonând. Veni mai aproape. Frânele scârţâiră chiar în faţa casei.

Stam nemişcat, aşa cum eram, cu pensula de ras în mână.

Am auzit închizându-se o uşă jos. Am auzit paşi urcând scara. Taxiul nu plecă şi nu opri motorul.

Aştepta. De ce nu-i da drumul?

Uşa din odaia alăturată se deschise. I-auzii paşii, dar nu veni în dormitorul nostru. Am şovăit o clipă; apoi m-am dus la uşă, cu obrazul plin de săpun, cu pensula încă în mână.

Hesta sta aplecată pe masă. Nu puteam să văd ce face. Aşteptam.

Deodată a tresărit, s-a uitat înapoi, m-a privit ţintă.

Niciunul n-am scos un cuvânt. Ne priveam doar întruna.

— Te-ai întors? zise ea cu glas ciudat de tărăgănat şi şi de nesigur.

— Da.

De ce stam unul faţă de altul atât de străini?

Am zâmbit şi m-am apropiat de ea.

— Aseară m-am înapoiat, zisei. M-am mirat, unde te vei fi ascuns.

Am zărit în mâinile ei o coală de hârtie. Ea o aruncă.

— Vroiam tocmai să-ţi scriu, zise ea.

— Apoi nici nu ştiai adresa mea din Londra, zisei. A fost prostia mea. Trebuia să ţi-o fi dat. Putea să se întâmple ceva.

Pentru ce voia să-mi scrie o scrisoare, fără să ştie unde s-o trimită? Ciudat!

— Păi nici n-ai fi putut s-o trimiţi!

— Ţi-am spus să nu pleci, zise ea. Am ştiut ce are să se întâmple.

Vorbele ei erau pentru mine greu de înţeles. Am încruntat fruntea.

— La ce era să rămân? întrebai. Nu văd temeiul.

Ea a făcut câţiva paşi şi s-a oprit apoi lângă calorifer. Desfăcea şnurul perdelei, ce se încurcase. Faţa ei privea străină, schimonosită, cu totul altfel ca de obicei. Acum era rândul meu să întreb. Nu mai trebuia să mă încânt, că totul era cum se cuvenea să fie. Aici se petrecuse ceva.

— Ce s-a întâmplat? întrebai.

Privirea ei se întoarse spre mine.

— N-ar fi trebuit să pleci, repetă ea. Ți-am spus-o la timp, dar nu m-ai ascultat. N-ar fi trebuit să pleci...

Săpunul de pe obrazul meu se întărise şi se uscase. Nu l-am şters.

M-am dus la ea, ca s-o îmbrăţişez. Dânsa clătină din cap şi mă împinse înapoi.

— Nu, zise ea, nu, asta nu merge.

— Dar vorbeşte odată! o rugai şi n-o privii, jucându-mă cu o fundă a rochiei ei. Hesta aşteptă mult, ca şi cum căuta cuvinte. Când a început să vorbească în sfârşit, mi se părea că aud un glas cu totul străin.

— Nu mai merge, zise ea, trebuie să sfârşim.

— Ce vrei să zici?

Ea spuse: — Nu mai merge. Nu se mai poate. S-a sfârşit. Asta voiam să-ți scriu. Pentru asta am venit încoace. Totul s-a sfârşit.

— Nu înțeleg, zisei, şi-i apucai mâna, strângând-o tare, ca şi când asta mi-ar fi putut da o siguranță.

Prosteşte şi monoton repeta într-una acelaşi lucru:

— Ți-am spus să nu pleci... Am ştiut ce-o să se întâmple. N-are niciun rost să cer iertare. Mai curând ori mai târziu, trebuia să se întâmple. Tu n-ai vrut să înțelegi. Ai plecat, şi gata! Puțin îți păsa.

— Asta o fi însemnând că nu mă mai iubeşti? o întrebai. Că trebuie să se sfârşească?

— Să te iubesc? râse ea şi făcu un gest de dispreț. Nu mai era râsul ei. Suna nesimțitor.

— Nu vreau să ştiu nimic de iubire şi nu ştiu nimic despre ea, zise ea. Dar orice ar fi fost între noi, dragoste sau nu, e nimicită şi sfârşită. Nu ne mai potrivim. N-am încotro. S-a întâmplat. Aşa-i viața. Are haz. Îmi pare rău. Altceva nu mai pot să spun.

— Dar ce s-a întâmplat? De ce trebuie să fie deodată altfel între noi? stăruii eu. Nu puteam să cred că vorbele ei erau adevărate. Socoteam că i-a năzărit vreo trăsnaie.

— Tocmai asta-i, că nu-ți dai seama ce mi-ai făcut şi că nu mai însemni nimic pentru mine, zise ea. Da, odată ai fost ceva pentru mine. Dar ce-ai fost pentru mine s-a

dus la naiba! De când ai plecat trăiesc cu altul.

— Nu, strigai, nu!

— Da. N-aveam încotro. Am vrut. Ştii ce-mi trebuie, ştii bine. Nu trebuia să pleci.

N-auzeam niciun cuvânt din câte spunea. Înaintea ochilor mei sta ca o arătare imaginea Hestei în braţele unui bărbat; aşa cum sta odinioară în braţele mele.

— Nimeni n-a putut să se apropie de tine, Hesta! exclamai eu. N-a fost nimeni la tine.

— Cu toate acestea...

O privii ţintă.

— Nu, zisei, nu-i adevărat. Tu nu eşti aşa, atât de proastă, atât de fluşturatecă, spre a te da oricui îţi iese în cale.

— E adevărat.

Mă trântii pe un scaun şi mă apucai de cap. Căutam vreo cale de scăpare.

— Nu, am stăruit eu, nu-i adevărat! Minţi! E prea murdar, prea scârbos, prea câineşte! am repetat într-una, ca şi când asta ar putea-o desmetici, ar putea-o convinge.

— Prea scârbos, prea câinesc, nespus de josnic!

Dar ea nu ţinea seama de toate astea.

— Ai spus odată: „Asta n-are nici cea mai mică însemnătate”, zise ea. Au fost chiar cuvintele tale. Aici, în odaia asta mi le-ai spus. Atunci, întâia oară...

— Atunci a fost altceva, am sărit eu în sus. Nu poate fi asemănare. Dar tu nici nu ştii ce vorbeşti.

— Nu poţi s-o tăgăduieşti, îmi răspunse ea. Ce s-a petrecut între noi, n-o mai poţi face neavenit – şi cu atât mai puţin ce s-a petrecut cu alţii. Tu m-ai adus la asta. Acum nu se mai poate schimba nimic. Trebuie să plec. Nu ne putem întoarce la trecut.

— E Julio? izbucnii eu. Ticălosul acela!

— Da, Julio. Cum te-ai văzut plecat, ţi s-a părut că nu mai trebuie să-ţi pese de nimic, zise ea foarte rece şi liniştită. Ţinea mâinile uşor încrucişate.

— Draga mea Hesta... reîncepui eu. Copilo... dar ce

ți-am făcut?

— Nu te mai necăji. La început a fost ceva groaznic pentru mine, desigur. Apoi însă a fost lucrul cel mai firesc din lume. Pentru mine în orice caz era neapărată nevoie. Habar n-avea ce îndruga. Nu pricepea nimic din toate astea. Era copilă încă.

— Nu trebuie să te porți așa, o sfătuiam eu. Hesta, scumpa mea, dă-ți bine seama ce faci! Nu-i un fleac. E începutul sfârșitului. Tot ce era în tine frumos și desăvârșit, piere. E începutul unei vieți ce nu duce la nimic altceva, decât la înjosiri și la cea mai groaznică ticăloșie...

— Cum? întrebă ea. Nu înțeleg. Afară de asta: ce-mi mai pasă?

— Trebuie să-ți pese mult, Hesta, foarte mult.

— Văd lucrurile tocmai altfel, zise ea. Îmi trebuie asta, fiindcă asta spune totul. Ce-mi pasă cine e.

— Nu, nu, Hesta...

— E prea târziu, Dick. Nu mai vorbi în zadar. Prea târziu. Îmi duc viața așa cum e mai plăcută, mai fericită pentru mine. Mai înainte era muzica. Apoi ai fost tu, iar acum e el. N-am încotro, nu pot să schimb nimic.

— Hesta! O să biruim luptând împreună. Trebuie să scăpăm de toate astea. Să ne căsătorim. Auzi, iubito? Nu mă înțelegi: Mă însor cu tine. Ne căsătorim!

— Nu.

— Ba da, desigur, fetițo! Poți să mă crezi.

— Nu, Dick. Te rog, nu te face de râs! Pesemne că n-ai înțeles încă ce ți-am spus. Noi doi am sfârșit-o. S-a isprăvit. Nu mai trebuie să trăim împreună. Îmi trebuie schimbare...

— Hesta, fetițo dulce, spusele tale mă dor atât de grozav, cum n-aș fi crezut niciodată că ar putea să mă doară ceva. Dar trebuie să înlăturăm toate astea, și o să izbutim, dacă vom încerca împreună. Acum trebuie să-ți port de grijă și să te iau de acolo. Apoi o luăm iar de la capăt. Asta trebuie să facem. Ne căsătorim...

— Nu, nu vreau să mă mărit. Înainte da, anul trecut.

Dar pe atunci nici nu voiai s-auzi măcar de asta. Pe atunci ai spus că e ceva demodat căsătoria şi o nerozie. Acum îți dau deplină dreptate. Ar fi o neghiobie. Eu nu sunt făcută pentru căsnicie... Vreau să plec... Vreau să petrec. Trăiesc cu Julio.

Groaza de viitorul ce-o aştepta era nespus de mare şi gândul la ce vroia să facă mă îngreţoşă, şi cât pe aici să-mi vină rău.

— N-o să trăieşti cu el! m-am răstit la ea. Dânsul nu trebuie să aibă ce-i al meu. Nu trebuie să te aibă, Hesta, nu trebuie...

— Ce noimă au toate astea! zise ea nesăbuită. La asta ar fi trebuit să te gândeşti mai înainte. Încă de acum câteva luni. Dar asta n-a jucat niciun rol pentru tine. Nu te-ai gândit la nimic şi la nimeni decât numai la tine.

— Hesta!...

— Nu, niciodată, nicio clipă măcar. Totdeauna numai tu, tu tot timpul. Nimic n-avea importanţă afară de ce te privea pe tine personal. Întâi veneai tu, apoi de-abia venea viaţa noastră şi dragostea. La mine nu te-ai gândit niciodată, şi cum mă simţeam eu. De mine nu ţineai socoteală. Şi acum ţi-a venit aşa deodată să-mi porţi de grijă?

Pe când dânsa vorbea astfel, mi se părea că nu mai sunt în odaia aceea, ci mă aflu în întunecoasa Londră lângă un felinar, ce-şi arunca lumina pe obrazul lui Jake. Stam lângă el şi mă uitam în jos şi mi-era ruşine de curiozitatea mea şi întrebam totuşi: „Ce-a făcut la o adică?" Iar Jake mă privea binevoitor şi serios şi răspundea: „Era egoist; se gândea numai la el". Apoi de departe, de foarte departe, pătrunse suflarea unui glas: „L-am ucis, fiindcă a făcut să se prăpădească o femeie pe care nici n-o cunoşteam măcar".

Şi zăceam sub un cort de circ. Din mine curgea viaţa, care îmi plăcea – şi care acum mă durea şi se făcea din ce în ce mai nelămurită, iar Jake se uita la mine în jos: Ochii lui Jake, care nu mă vor părăsi niciodată...

— Nu trebuie să fii îngrijorat, zise Hesta. Nu te mai

chinui. Poate că nici tu, nici eu n-am fost vinovaţi. Poate că s-a întâmplat aşa, fiindcă suntem amândoi tineri.

Dar nu eu eram acela care muream acolo, Jake murise. El se înecase în golful Trepassés, iar eu eram aici, singur şi auzeam pe Hesta vorbind...

— Şi acum ce-o să se întâmple? o întrebai şi o privii ca şi când mi-ar fi străină: o femeie oarecare dintr-altă ţară.

— Mă duc la Julio, răspunse ea.

Eu stam liniştit, dezinteresat. Orice simţire părea că mi se tocise.

— N-o să ţină mult, zisei eu. N-o să staţi pe veci împreună. Şi apoi? Apoi ce?

— Nu fac planuri înainte, zise ea. Am să aştept şi am să văd. Vreau să-mi trăiesc viaţa. O să vină vreunul odată şi odată.

— Aş vrea să rămâi la mine, zisei, dar glasul meu n-avea tăria cuvenită şi nu mai avea puterea de convingere.

— Nu, zise ea, cu noi doi s-a sfârşit. Tu mă rogi numai, fiindcă te simţi răspunzător. Vrei să-ţi liniştеşti cugetul. Dar consolează-te, după cele întâmplate, n-am mai putea să trăim ca înainte. La asta ar fi trebuit să te gândeşti. Tu nu simţi ca mine, iar eu nu ca tine. Chiar şi acum, după ce ţi-am spus tot, simţi altfel decât mine, cu totul altfel.

— Nu, o încredinţai, nu; dar ştiam că spunea adevărul. Căci de pe acum eram alt bărbat, iar dânsa altă femeie.

— De altfel, tu nici nu mai ai nevoie de mine, urmă ea. Asta am şi băgat-o de seamă de mult. Tu trăieşti numai şi numai pentru plăsmuirile tale.

— Plăsmuirile mele? o întrebai, pierzându-mi cumpătul.

— Da. Pentru ele părăseşti pe toată lumea. Pe mine, orice-ai spune, pentru ele m-ai părăsit.

O privii, fără să spun ceva.

— S-ar întâmpla iar ca astă toamnă, spuse ea, şi n-aş mai putea răbda. Tu vei uita toate foarte repede: pe noi,

şi ce-am fost noi. Acum va ieşi romanul tău, drama ta va fi jucată, o să ai succes, toţi vor vorbi despre tine. Asta îţi trebuie. Pentru asta trăieşti. Nu?

— Ai o presimţire?

— Mă pricep eu, zise ea. La o adică, am ştiut-o totdeauna. Primăvara trecută mai doream să mă mărit şi să am un copil, un cămin şi să te îngrijesc pe tine şi să fiu totdeauna în preajma ta... întocmai ca nişte oameni cumsecade. Dar tu ai spus să-mi scot trăsnăile astea din cap: n-au niciun preţ şi sunt nerozii. Ei, acum ţi s-a împlinit dorinţa: eşti liber, propriul tău stăpân, vei ajunge renumit prin romanul tău şi fericit. Iar eu – o să fiu şi eu fericită, în felul meu, aşa cum m-ai învăţat tu.

Îşi luă pălăria şi săculeţul de pe scaun şi-şi pudră nasul.

— Totdeauna spuneai „să nu fim niciodată serioşi”, e sau nu-i aşa? În timpul din urmă m-am gândit adeseori la vorbele astea. Nu mai sunt serioasă. Îmi bat joc de toată viaţa. Iar acum îţi spun şi ţie acelaşi lucru, tinere: să nu fii serios... viaţa e prea scurtă.

A râs şi şi-a aşezat pălăria în faţa oglinzii, s-a uitat prin odaie: Cred că nu mai trebuie să iau nimic. Tot ce mi-a trebuit am luat încă de săptămâna trecută. Ai de gând să mai rămâi în casa asta?

Tonul acela liniştit, nesilit al glasului ei! Era totuşi cu neputinţă. Nu putea să fie adevărat!

— Am să plec cu Julio în sud, urmă dânsa pe acelaşi ton. Îmi pare bine că o să pot să stau toată ziua întinsă la soare. Cred că are ceva bani. Nu ştiu de unde, pesemne oarecari învârteli. Puţin îmi pasă! Oricum, e foarte drăguţ, Dick.

Cum îmi vorbea! Ca şi cum ne-am fi cunoscut întâmplător la un ceai! Eu vroiam să ne întoarcem la fapte.

— Nu eşti fericită, îi suflai în obraz.

Ea mă privi drept în faţă.

— Eu? făcu ea. Eu? Ei, dragă băiete, sunt chiar nespus de fericită. Te simţi grozav de bine, când toate,

dar chiar toate îți merg din plin.

O Hesta nouă mă privi şi zâmbi încrezută şi aţâţătoare.

— Aşadar n-avem ce să ne mai spunem, flăcăule. Îmi pare bine că am dat cărţile pe faţă şi că eşti înţelegător: nu ca în romane, unde te pomeneşti numaidecât cu omoruri. La o adică, n-am petrecut amândoi tocmai prost, hai? Pentru numele lui Dumnezeu! Ceasul taximetrului ticăie şi ticăie, iar eu flecărese aici!

— Doar n-oi fi vrând să pleci?

Tot nu puteam încă să pricep adevărul.

— Ba da. N-are într-adevăr niciun rost să mai stau aici să casc gura. Am venit încoace numai ca să scriu scrisoarea. Am tras o spaimă bună, când te-am văzut deodată stând în prag. De aceea, la început am fost cam buimăcită.

Se uită prin odaie şi zise cu un zâmbet nehotărât:

— Ce odaie drăguţă... la urma urmelor a fost bine aici... la început... mai târziu mă îngrozea uneori. Ar fi însă mai cuminte dacă te-ai îmbrăca acum, Dick. Nici n-ai sfârşit cu rasul măcar!

Avea mâna pe clanţă.

— O să aibă haz, tinere, dacă o să ne întâlnim iar peste ani de zile: Tu ca înspăimântător de renumit, iar eu mă apropii de tine, tu mă priveşti şi nu poţi să-ţi aduci bine aminte: „Doamne! te întrebi apoi, cine-o fi mititica asta?" şi te uiţi în jos la mine peste capetele admiratoarelor şi admiratorilor tăi... Noroc, Dick, cu pana ta şi femeile tale, care îţi aţin calea! De mine să n-ai nicio grijă. Mă rostuiesc eu..

Încă o privire scurtă, apoi a plecat. I-am auzit paşii pe scară, am auzit poarta casei închizându-se, uşa maşinii trântită: aceleaşi zgomote ca la venirea ei, dar în ordine inversă. Taxiul porni claxonâmd; tonul slăbi şi se pierdu în vuietul bulevardului.

Stam nemişcat, ca şi înainte. Apoi luai pensula de ras ce zăcea în faţa mea pe masă.

CAPITOLUL X

Dacă s-ar fi întâmplat cu un an înainte, acum aş fi ieşit şi m-aş fi îmbătat. Aş fi băut într-una până la pierderea conştiinţei, apoi m-aş fi împleticit până acasă, aş fi căzut pe pat şi nu m-aş fi trezit trei zile în şir. Apoi, când m-aş fi deşteptat în sfârşit şi aş fi fost treaz, aş fi pornit şi aş fi băut iar. Acum nu s-a întâmplat aşa.

M-am dus la oglinda din dormitor şi am sfârşit rasul. Cred că m-am ras chiar cu deosebită îngrijire.

Apoi m-am îmbrăcat.

După aceea, mi-am aşezat lucrurile.

Fiindcă mi-era foame, am plecat, am mâncat undeva şi am trecut pe celălalt mal al Senei. Peste apă se întindea un pod, dar nu m-am oprit, nu m-am aplecat peste parmaclâc, nu m-am uitat jos în apă. Asta făcea parte dintr-o altă staţie de tranzit îndepărtată şi pe care am şi uitat-o aproape. Seara m-am întors acasă şi am avut o convorbire mai lungă cu femeia de la parter, de la care am închiriat odăile.

Am înştiinţat-o că nu mai putem rămâne; se poate să plecăm în călătorie chiar săptămâna asta. Mi-a spus că-i pare foarte rău. I-am răspuns că şi mie îmi pare rău. Mi-a zis că am fost totdeauna *„très gentils”,* şi niciodată nu i-am căşunat *„des soucis”.*

I-am mulţumit pentru aceste cuvinte prietenoase. Spunea că n-o să ne uite niciodată. M-a întrebat ce aveam de gând şi unde plecăm. I-am spus că n-aveam încă un plan hotărât. Totul ar fi cam greu; a venit pe negândite. Mi-a spus că înţelege foarte bine. Aşa este viaţa, zise ea. *„On ne sait jamais*”... de la o zi la alta... aşa se întâmplă oricui. Eu am spus de mai multe ori: „Da”. Şi ridicam amândoi din umeri, îi lăsam să recadă şi

oftam. I-am spus că duduia a lăsat sus câteva lucruri, pe care n-a mai vrut să le ia. Nu le-ar putea lua dânsa sau fiica ei? Ea bătu din palme şi, de mişcată ce era, o podidiră lacrimile. Suntem aşa de buni cu ea, prea buni, credea. Eu am spus însă: „Nu, nu, nicidecum", şi ea veni numaidecât cu mine sus. Am lăsat-o să cotrobăiască în dormitor să caute ce i se părea că se poate folosi. A scormonit printre rămăşiţe şi a făcut din toate o legătură. Era un palton vechi, o bluză, o cămaşă purtată, o rochie roşie urâtă, care nu mi-a plăcut niciodată. Socotea că ar fi cam strâmtă, dar o s-o aranjeze. Mi-a mulţumit foarte mişcată, pentru fiecare bucată în parte. Nu ştiam ce să spun şi ziceam mereu: „*Ça va. Ça va..." D*ar nu astea erau cuvintele nimerite. Când a plecat în sfârşit, am văzut sus de tot pe legătură bascul portocaliu. Era plin de praf şi ieşit la soare.

Apoi am mers la Dôme şi am băut.

Seara am tras patul în odaia cealaltă şi mi l-am aşezat într-un colţ. A mers foarte bine. La ce îmi trebuiau amândouă odăile? Tot de ce aveam nevoie am pus în geamantan şi am lăsat capacul deschis. În felul ăsta puteam să scot oricând tot ce-mi trebuia. Odaia alăturată era goală. Părea că n-a stat nimeni vreodată în ea. Am încuiat uşa. Acum era iar ca la început, când mă mutasem aici.

Astfel totul părea în regulă. Cea mai mare parte a timpului eram în oraş şi veneam acasă numai la culcare. Îmi pierdeam vremea privind vitrinele diferitelor birouri de călătorie. Priveam ţintă afişele cu culori bătătoare la ochi, ce făceau reclamă pentru tot felul de localităţi din Franţa, din restul Europei şi din toată lumea.

Mi-am adus aminte de îndeletnicirea mea de odinioară într-unul din aceste birouri de călătorie şi cum ajunsesem să ştiu toate drumurile exprese ale continentului. Mă simţeam ispitit să iau unul din ele. Nicăieri nu erau atât de multe hotare ca aici. Dar nu puteam să cred în ele, tot atât de puţin ca în adevărul acelor afişe. Mi se păreau atât de mincinoase: nu la fel

cu vreun ţinut de pe acest pământ. Nu credeam în înălţimea acelor munţi, nici în desimea codrilor. Mările erau prea netede, prea albastre. Arătau a ceva nebunesc. Vapoarele nu erau vapoare, ci şarlatanie zugrăvită. Insulele erau insule de vis, soarele african era o caraghioasă minge roşie, iar băştinaşii erau bărbaţi şi femei obişnuiţi, care şi-au pus în glumă pene în păr. Nu puteam să mă hotărăsc cu niciun chip să cercetez acea lume de măşti.

Nu-mi făceau nici cea mai mică impresie nici bisericile unui oraş strălucitor, nici crengile unui copac pitoresc, nici forfoteala unei plaje aurii, nici albăstrimea adâncă a mării.

Înainte da, aş fi cercetat cu plăcere acele ţinuturi, acum nu mă mai ademeneau. Ştiam că nu sunt atât de frumoase cum arătau pe afişe.

Cei mai cuminţi erau acei care rămâneau acasă, stăteau liniştiţi în jilţ, puneau picioarele pe gratiile căminului şi citeau o descriere de călătorie. Mâncau, lucrau, dormeau şi mureau. Aşa le trecea viaţa, şi-i pizmuiam.

Tot nu ştiam încă încotro s-o iau. Spre est sau spre apus, spre China ori Peru. De bună seamă, că amândouă ţările ar face să le vezi. Gândul la neplăcerile de pe drum mi-a tăiat pofta de orice fel de călătorie. Mai aveam doar foarte puţini bani. Asta însemna să mă strecor cu greu. O călătorie pe o corabie la clasa a III-a nu mi se părea deloc ademenitoare. Mi-am închipuit murdăria, gălăgia şi groaznica sărăcie. Vasele cu pânze erau mai ales strâmte şi murdare. Şi n-aveam chef deloc să-mi pun pielea în saramură şi să plec ca marinar obişnuit. O mare furtunoasă nu mă putea momi. Asta însemna primejdie, iar primejdia era ceva neplăcut. Atunci mai bine să umbli cu un tren expres! Dar aici veneau într-una graniţe noi, revizie vamală, revizia paşaportului, tot felul de întrebări şi de limbi străine, pe care nu le înţelegeam. La ce bun dintr-un oraş într-altul? L-ai văzut sau nu l-ai văzut – nu e acelaşi

lucru? Aventura îşi pierduse farmecul pentru mine.

Dar o hotărâre oarecare trebuia s-o iau. Am spus gazdei din Cherche-Midi că plec peste trei zile. Asta voiam s-o fac orişicum. Sfârşisem cu Parisul.

După cină m-am dus acasă cu o hartă în buzunar. Eram hotărât să plec, de-ar fi chiar la Polul Sud! Voiam să fac ca în copilărie: Să desfăşor harta pe masă, să închid ochii şi s-arăt undeva cu degetul. Orice ar fi, aceea era apoi ţinta mea. Ar avea haz cel puţin. Am grăbit paşii.

Când am intrat în odaia mea, am zărit o telegramă pe masă.

Am luat-o. Am ţinut-o în mână. Îmi părea o minune. Mi se părea că mă trezisem dintr-un vis urât. N-am deschis-o încă. Voiam să ghicesc cuvintele prin care Hesta recunoştea că n-a avut dreptate. Sau mă înştiinţa cu ce tren vine? O fi părăsit-o undeva fără bani? Sau mă ruga să vin s-o iau? Sau i-a venit greu să mi se adreseze mie? Ori se căia de ce a făcut?

Am desfăcut telegrama şi am citit-o. Depeşa nu era de la Hesta. Venea de la Grey. Mă vestea că tata murise.

*

Când am ajuns la Lessington, soarele apunea după turla bisericii. Şeful gării mă salută, când m-a recunoscut. I-am strâns mâna. Era serios, cum se cuvine într-o astfel de împrejurare.

— E o mare pierdere pentru ţară, zise el, şi o cruntă pierdere pentru dumneata. Întreg Lessington-ul e cuprins de jale adâncă.

— Da, zisei eu.

El mă privi nesigur, ca şi cum nu s-ar fi aşteptat la răspunsul ăsta.

— N-ai mai fost de mult pe aici? zise el.

— Da, i-am răspuns.

În faţa gării aştepta maşina noastră Daimler. M-am urcat în ea şi am stat înţepat şi singur pe scaunul din

fund. Altă dată m-aş fi aşezat lângă şofer. E mult de atunci. Am trecut pe şoseaua, pe care, ca băiat, am umblat uneori cu bicicleta. La căsuţa portarului, am cârmit şi am apucat pe aleea cea lungă.

Anotimpul şi mirosurile erau schimbate, dar încolo nimic.

Am intrat şovăind în casă.

Acolo şedeau mama şi Ernest Grey. În rochia ei de doliu arăta mai scundă ca înainte şi mi-era străină. M-am dus la ea şi am sărutat-o. Are să plângă? îmi zisei. O să vorbească cu mine despre tata? Nu. M-a întrebat dacă am trecut cu bine Canalului Mânecii şi dacă vreau ceai.

Am spus „nu", nu vroiam nimic. Atunci mă privi şi spuse: — Ai crescut, Richard. Te-ai făcut mai spătos şi mai gras.

Eu am zis: — Da, se prea poate.

— Desigur că eşti mai înalt şi mai vonic. Nu ţi se pare şi dumitale? se întoarse ea către Grey: Asta nu se poate tăgădui.

— Nu, zise Grey. Ai dreptate.

— Tata spunea totdeauna că o să fii înalt. Când ai plecat, erai fireşte încă tare ruşinos.

Stam toţi trei şi nici unul nu ştia ce să spună.

— Noroc că te-a prins telegrama mea, spuse în sfârşit Grey. Mă temeam să nu te fi mutat.

— Nu, nu m-am mutat, răspunsei.

— Ţi-am dat odăiţa de la apus, Richard, zise mama. De când ai plecat, odaia ta n-a mai fost întrebuinţată. Mă temeam să nu fie cam frig acolo.

— Da, zisei, mi-e tot una oriunde aş sta.

— În odaia de la apus eşti aproape de dl. Grey, adăugase ea. Vreau să mă odihnesc puţin înainte de masă. Mâncăm ca de obicei la 7½. Dacă vrei, poţi să faci o baie. Soba e încălzită.

— Da, zisei.

Ea se sculă şi ieşi. M-am sculat şi eu, şi m-am dua la fereastră. Se lăsa amurgul.

— Mama dumitale a suportat lovitura cu o linişte uimitoare, zise Grey. Să sperăm, că mâine, la înmormântare, nu va leşina. E o grea încercare pentru dânsa. Îmi pare bine că ai venit îndată, Richard.

— Cum a murit?

— Atac de inimă. Vineri seara. La cină s-a plâns că e obosit. Apoi s-a dus în bibliotecă, iar mama dumitale a venit aici. Pe la 10 s-a dus să vadă dacă nu vrea să se culce. L-a găsit acolo în jilţul lui, la birou. Murise. Părea că nu s-a chinuit. Era aplecat înainte în scaun. Mâna îi atârna peste masă. Se vede că voise să ia tocul. Pentru mama dumitale trebuie să fi fost îngrozitor: singură de tot cu mortul.

— Da, zisei eu.

— Eu am venit sâmbătă dimineaţa. Am găsit o droaie de reporteri; persoane oficiale, telegrame de condoleanţe soseau mereu, şi toate celelalte. O adevărată binecuvântare că n-aveţi telefon aici! Desigur, că ai citit ziarele. Primul ministru a trimis condoleanţe în numele guvernului. Mama dumitaile a citit toate necrologurile din presă. Cred că e mândră de asta.

— Ce o să se întâmple acum? întrebai. Acum, când tata a murit, dânsa n-o să mai vrea, cred, să stea aici.

— Azi după-amiază a vorbit cu mine în privinţa asta, Richard. Vorbeşte cu cea mai mare linişte de răposat. Mi-a spus că n-ar vrea să plece niciodată de aici... Pentru el trebuie să rămână aici. Cred că vrea să lase casa cu tot ce cuprinde în starea în care a fost totdeauna: ca şi când el ar mai trăi.

— Eu n-aş mai putea, zisei, să trăiesc aici, întocmai aşa ca înainte! Eu aş pleca.

— Dar nu uita, Richard, că nu mai e tânără, şi ăsta e căminul ei. Aici e înrădăcinată. Casa asta e înţelesul vieţii sale. Chiar şi acum, când dânsul a murit, ea vrea să trăiască tot aşa, numai în amintirea lui. Asta e mângâierea ei.

— Mângâiere?

— Da, Richard. Amintirile sunt ceva minunat, când

eşti bătrân.

Am plecat de la fereastră şi am spus: — Aş vrea să văd biblioteca.

Am părăsit salonul şi ne-am dus prin hol la bibliotecă. Am deschis uşa.

Nimeni nu intrase în încăpere şi perdelele erau lăsate.

— Mama dumitale doreşte ca totul să rămână aşa, neatins. Vrea chiar dânsa să şteargă praful. Uită-te aici pe birou florile! Le-a pus azi dimineaţă.

Am aprins lampa de pe masă.

— Ce-o fi scris, când a murit?

— Dacă ar fi fost în putere la primăvară, ar fi ţinut studenţilor de la universitatea din Edinburgh o cuvântare. Cred că îşi făcea însemnări pentru asta: aici, pe fiţuica asta, vezi; „Dumneavoastră, tinerilor, care vă aflaţi în faţa mea...", şi aici, mai jos şi subliniat: „curajul de a stărui". Asta era, se vede, introducerea cuvântării sale. Cred că sunt cele din urmă cuvinte pe care le-a scris.

Ţineam fiţuica în mână. De ce o fi scris asta? îmi ziceam.

— Mama dumitale doreşte ca hârtiile sale să nu fie atinse, Richard.

Am pus fiţuica pe birou.

— N-am observat niciodată că biblioteca asta e o încăpere atât de liniştită, zise Grey. Acum înţeleg de ce lucra tatăl dumitale aici cu atâta plăcere. Niciun zgomot, nicio stânjenire... iar vara ferestrele înalte deschise spre pajişte.

— Da, zisei eu.

Am părăsit încăperea, şi am încuiat uşa. Stăteam în hol şi ne încălzeam mâinile la focul din cămin.

— Ce ai de gând să faci acum, Richard? mă întrebă Grey.

— N-am niciun plan, am răspuns. Numai că la Paris nu mă mai duc.

— Cât despre bani, să n-ai nicio grijă, observă el.

— Presupunerea asta, zisei, e cam pripită.

— Nu, Nu cred. Ai să vezi că tatăl dumitale nu te-a uitat.

— Nu, exclamai eu, nu!

— Mi-a arătat odată testamentul. Acum vreun an. Nu cred să fi schimbat ceva de atunci.

— Acum un an?

— Da.

Cu un an înainte îi scrisesem şi el mi-a trimis un cec de 500 de lire, şi niciun rând, nicio vorbă măcar.

— Ţi-a vorbit vreodată de mine?

— Nu, Richard.

— Niciodată? Nici după ce am plecat de acasă? Nici acum un an? Niciodată în tot timpul ăsta?

— Nu, Richard.

Îmi apropiai mâinile de foc.

— N-am nevoie de bani, zisei. Nu vreau banii lui. Dacă e adevărat ce-mi spui dumneata, atunci să aibă mama tot, ca să întreţină casa. Cred că are dreptate vrând s-o lase aşa, ca şi cum el ar mai fi aici.

— Dumneata trebuie să ai un ţel bine lămurit, îmi spuse Grey. Trebuie să trăieşti la Londra. Te-ai lăsat de năzuinţele dumitale literare?

— Da, s-a sfârşit.

— Te-ai gândit vreodată să te duci în City şi să te faci om de afaceri?

— Nu ştiu.

— Aş putea să-ţi dau o recomandare către sir Malcolm Fordryd. Desigur că numele ţi-e cunoscut?

— Pe câte ştiu, nu.

— Un financiar de seamă. Dacă ai putea începe în banca lui, ar fi pentru dumneata începutul a ceva bun, Richard. La început, fireşte trebuie să-ţi ţii dinţii încleştaţi! Ştii bine: Ceasuri hotărâte de birou, muncă exactă şi migăloasă – îndeletnicirea regulată a multor oameni. Cred că ăsta ar fi cel mai bun lucru pentru dumneata.

— Eşti foarte binevoitor, îi răspunsei. Am să mă gândesc.

— O să se găsească o locuinţă frumoasă pentru dumneata, zise Grey. Atunci poţi să te apuci de ceva serios. Ai să faci cunoştinţă cu oameni interesanţi.

— Da?

— Nu mai eşti copil. Trebuie să-ţi rostuieşti viaţa.

— Da.

— Dacă ţi-ar face plăcere, te-aş propune ca membru al clubului meu. Când trăieşti la Londra, ai nevoie de un club bun.

— Îţi mulţumesc, zisei.

— Acum du-te sus şi fă-ţi liniştit baia.

— Da, îi răspunsei şi plecai.

Nu vroiam însă să mă duc încă în odaia de la apus. M-am oprit pe sală, m-am răzgândit, am pregetat; apoi m-am îndreptat încet în direcţia contrarie.

Stam în faţa dormitorului tatei, pusei mâna pe clanţă, deschisei uşa. Încăperea era cufundată în întuneric. Am bâjbâit spre butonul de lumină, l-am învârtit. Lampa de deasupra patului se aprinse.

Acolo zăcea tata, neschimbat. Rămăsese acelaşi. Numai ochii îi erau închişi. Privirea lui nu mai era îndreptată asupra mea. De asta mă temusem.

Acolo zăcea tata şi aţipise liniştit? Murise? Nu era oare el, care se odihnea acolo? De ce mi-a dăruit făptura trupească şi nu mi-a dat mintea lui? Întrebări ciudate, la care nu aveam niciun răspuns. Să-mi fi lăsat totuşi o solie, o singură manifestare, ca să-mi arate că m-a înţeles. Nu bani, nu, ci vreun cuvânt, un lucru, un semn destinat numai mie. Nimic. În loc de asta trebuia să mă mulţumesc cu trei vorbe, pe care le-a mâzgălit pe o fiţuică mică pentru o puzderie de tineri, pe care nici nu-i cunoştea. Un rămas bun rece de tot...

Adio, tată, te las aici, în casa ta, în tăcutul tău parc, în atmosfera creată de tine însuţi, cu femeia care mi-e mamă. Nu înţeleg că ai putut părăsi astfel lumea asta.

În amintirea mea nu păstrez decât solia către copii altora... „curajul de a stărui”... şi vreau să n-o uit.

CAPITOLUL XI

Îmi place la Londra. Nicăieri n-am găsit atâta bună înțelegere ca aici. Locuința mea răspunde spre o mică piață pătrată în mijlocul căreia e o grădiniță cu câțiva arbori şi copăcei. Forfoteala de pe stradă nu pătrunde până la mine sus.

Locuința e plăcută. Am un servitor, care-mi poartă de grijă. Adesea vorbim mult despre oameni şi țări.

Mi l-a trimis Ernest Grey.

Grey mi-e prieten adevărat. Tot el mi-a găsit locuința. Mi-a dat o recomandare către bancherul sir Malcolm Fordryd. Cred că cu timpul am să mă înfățişez bine. Cum a prezis Grey, la început munca a fost obositoare şi interminabilă. Dar acum îmi place. E pe gustul meu, timpul regulat de lucru. Îndeletnicirea nu-i lipsită de interes.

Fordryd i-a spus cam aşa ceva lui Grey despre mine: îmi place, îmi face impresia de slujbaş foarte bun.

O astfel de declarație te îmbărbătează.

Grey m-a dus la clubul lui. Adesea cinez acolo. Membri au fost numaidecât foarte binevoitori cu mine.

Ies adesea şi în oraş şi mă gândesc la Jake şi la vorbele lui: o să ai odată succes. Cred că prevederea lui o să se adeverească, fireşte cu totul altfel decât a visat el. Dar la urma urmelor, viața nu-i vis, iar visul nu-i viață. Când înaintezi în vârstă, devii mai înțelept...

Jake ar râde, dacă m-ar putea vedea acum. „Ai să ajungi bine, Dick", a spus el. Şi întotdeauna a avut dreptate. Aventuri, emoții, griji, necazuri şi întâmplări amoroase au fost în viața mea etape necesare de tranziție.

Jake şi marea, Paris şi Hesta şi încercările literare...

au fost faze, trepte, şi nimic mai mult.

Într-o zi am găsit manuscrisul pe fundul unui sertar. O seară întreagă am stat şi l-am recitit. Am râs adesea. Cum am putut să scriu vreodată aşa ceva! Nici nu-mi semăna. Era un ton străin. Tot acolo zăcea şi o veche fotografie, pe jumătate ruptă, a Hestei la Barbizon. O uitasem cu totul: nu mai ştiam că avea părul tuns atât de scurt. Am pus la loc în sertar fotografia şi manuscrisul, aparţineau altei lumi.

E plăcut să vezi din când în când astfel de lucruri!

Zilele trecute, întorcându-mă acasă din City, am trecut cu o maşină pe podul Tamisei, unde l-am întâlnit prima oară pe Jake. Era seara. Soarele apunea şi arunca pe apă reflexe de aur şi roşu aprins. Atunci mi-am dat seama de liniştea paşnică a Londrei. Am văzut prin ceaţa uşoară contururile şterse ale clădirilor. Am simţit puternica frumuseţe a catedralei Sfântul Paul. Apa curgea repede sub pod şi se învolbura ca atunci, când un tânăr stătea aplecat pe balustrada podului şi visa aventuri: mări străine, ţări ciudate, corăbii cu catarge înalte, strigătele sălbatice ale marinarilor şi drăgălăşenia multor femei.

Am coborât din maşină, am stat puţin în acelaşi loc şi m-am gândit la visurile mele de atunci...

Când mă gândesc bine, am risipit mulţi ani. Am lăsat să mi se strecoare tinereţea printre degete şi astfel m-am jefuit de frumuseţea ei. Cu ochii închişi, revedeam toţi anii aceia. Dacă tinereţea s-ar mai întoarce... aş face oare altfel?

Dar orice s-a întâmplat, am trăit. Asta nu mi se poate lua nicicând.

De la fereastra mea am peste drum o privelişte odihnitoare. În grădină înverzesc arborii şi copăceii.

E seară. A plouat. Aerul e curat şi proaspăt. De undeva de prin ramurile arborilor aud o pasăre cântând. Dulce şi limpede răsună trilul ei. Uneori e plin de nespusă fericire, apoi iar de mâhnire adâncă. Se simte pasărea stingheră? Acum cântă iar voioasă.

E ca şi când ar spune: „Să fii încă o dată tânăr? Nu... N-aş mai vrea să fiu tânăr”.

SFÂRŞIT

Cînd mă gîndesc bine, am risipit mulţi ani. Am lăsat să mi se strecoare tinereţea printre degete şi astfel m-am jefuit de frumuseţea ei. Cu ochii închişi, revedeam toţi anii aceia. Dacă tinereţea s-ar mai întoarce... aş face oare altfel?

Dar orice s-a întîmplat, am trăit. Asta nu mi se poate lua nicicînd.

Preţ 398 +
2 T.L.
400 Lei

I.S.B.N. 973-95008-1-1